
ΠΕΡΙ ΜΑΤΑΙΟΤΗΤΟΣ ΚΑΙ ΜΑΤΑΙΟΤΗΤΩΝ

ΥΠΟ

ΖΕΡΩΜ Κ. ΖΕΡΩΜ

Τὰ πάντα ματαιότης καὶ πᾶς ἄνθρωπος μάταιος. Αἱ γυναῖκες εἶνε τρομερὰ μάταιαι. Ἐπίσης καὶ οἱ ἄνδρες, περισσότερο ἀκόμη, ἂν εἶνε δυνατόν. Ἐπίσης καὶ τὰ παιδιά, ἰδίως τὰ παιδιά. Ἐν τούτων τὴν στιγμήν ταύτην σφυροκοπεῖ ἐπὶ τῶν γονάτων μου. Εἶνε μικρὰ παιδίσκη, καὶ ἐπιθυμεῖ νὰ μάθῃ τί φρονῶ διὰ τὰ νέα στιβαλάκια τῆς. Εἰλικρινῶς δὲν φρονῶ μεγάλα πράγματα δι' αὐτά. Στεροῦνται συμμετρίας καὶ καμπυλότητος, καὶ διαπρέπουσιν ἐπὶ ἀπεριγράπτῳ βαναυσότητι (πιστεύω μάλιστα ὅτι τὰ ἔβαλαν εἰς ξένα καλάποδια). Ἄλλὰ δὲν τὸ λέγω. Δὲν τῆς χρειάζεται ἐπὶ κίρσις, ἀλλὰ κολακεία· καὶ τὰ κυττάζω μετὰ διαχύσεως, ἥτις φαίνεται εἰς ἐμὲ τὸν ἴδιον ἀπρεπῆς.

Τίποτε ἄλλο δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ εὐχαριστήσῃ τὸ ἰσχυρογῶμον τοῦτο ἀγγελουδί. Ἐδοκίμασα ἄπαξ νὰ φανῶ εὐσυνείδητος φίλος μαζύ τῆς, ἀλλ' ἀπέτυχα οἰκτρῶς. Μὲ εἶχεν ἐρωτήσῃ τί φρονῶ ἐν γένει περὶ τῆς διαγωγῆς καὶ συμπεριφορᾶς τῆς, ὑποβαλοῦσα ὡς ἐξῆς τὸ ζήτημα: «Πῶς σὰς φαίνομ' ἐγώ; σὰς ἀλέσω;» κ' ἐνόμισα ὅτι ἦτο καλὴ εὐκαιρία νὰ κά-

μω ὀλίγας σωτηριώδεις παρατηρήσεις περὶ τῆς τελευταίας διαγωγῆς της, καὶ εἶπα: «Ὁχι, δὲν μ' ἀρέσετε». Ἀνεκάλεσα εἰς τὴν μνήμην της τὰ συμβάντα τῆς ἰδίας πρωίας, καὶ τῆς παρέστησα πῶς, ὡς χριστιανὴ κόρη, ἠδύνατο νὰ περιμένῃ ἕνας καλὸς καὶ φρόνιμος θεὸς νὰ εἶνε εὐχαριστημένος ἀπὸ τὰ φερσίματα μιᾶς παιδίσκης, ἣτις τὴν αὐτὴν ἡμέραν εἶχεν ἐξυπνήσει ὅλην τὴν οἰκίαν μὲ τὰς φωνάς της εἰς τὰς πέντε τὸ πρωί. εἶχεν ἀνατρέψει ἀγγεῖον μὲ νερόν καὶ εὐθὺς κατόπιν εἶχε πέσει ἀπὸ τὴν σκάλαν εἰς τὰς ἐπτὰ, εἶχε δοκιμάσει νὰ ρίψῃ τὴν γάτταν εἰς τὸ λουτρόν εἰς τὰς ὀκτὼ, καὶ εἶχε καθίσει ἐπάνω εἰς τὸ καπέλλο τοῦ πατρὸς της εἰς τὰς δέκα παρὰ εικοσιπέντε.

Τί ἔπραξεν; ἐφάνη εὐγνώμων πρὸς ἐμὲ διὰ τὴν εἰλικρινειάν μου; Ἔμεινε σύννους ἀπὸ τοὺς λόγους μου καὶ ἀπεφάσισε νὰ ὤφελθῃ ἐξ αὐτῶν, καὶ νὰ φέρεται εἰς τὸ ἐξῆς καλλίτερα καὶ φρονιμώτερα;

Ὁχι! ἔβαλε ταῖς φωναῖς.

Εἶτα ἤρχισε νὰ ὑβρίζῃ. Εἶπε:

— Σεῖς κακὸς, κακὸς θεὸς... Σεῖς κακὸς ἄντας... Μοῦ λέτε ἄσκημα λῶτα.

Ἐκτοτε, ὡσάν τις ἐζητήθῃ ἡ γνώμη μου, ἐφύλαξα τὰ αἰσθήματά μου διὰ τὸν ἑαυτὸν μου, προτιμῶν νὰ ἐκφράζω ἀπεριόριστον θαυμασμόν διὰ τὰς πράξεις τῆς παιδίσκης ταύτης, χωρὶς νὰ μὲ μέλη διὰ τὴν ἠθικὴν ἀξίαν των. Καὶ αὐτὴ νεύει τὴν κεφαλὴν της μετ' ἐπιδοκιμασίας, καὶ τρέχει νὰ διασαλπίσῃ τὴν γνώμην μου εἰς τὸ λοιπὸν τῆς οἰκίας, φαίνεται ὅτι μεταχειρίζεται ταύτην ὡς εἶδος μαρτυρικοῦ δι' ἐμπορικοὺς σκοποὺς, διότι εὐθὺς κατόπιν ἀκούω μεμακρυσμένους τοιοῦτους ἤχους: «Θεὸς μὲ εἶπε καὶ κοίτσι ἐγὼ εἶπε νὰ φάω γυὸ μικιότα.»

Τώρα περιπατεῖ, κυττάζουσα ἐν ἐκστάσει τοὺς ἰδίους πόδας της καὶ φιθυρίζουσα «ῶμοφα τιβάλικ», πλήρης φαντασίας καὶ ματαιότητος· διὰ νὰ μὴ εἶπω τίποτε περὶ τῶν ἄλλων κακιῶν της.

Ὅλα τὰ παιδιά εἶνε τοιαῦτα. Ἐνθυμοῦμαι ὅτι ἐκαθήμην ἐντὸς κήπου ἐν ἀπόγευμα εἰς τὰ προάστεια τοῦ Λονδίνου. Αἶφνης ἀκούω ὀξεῖαν, λιγυρὰν φωνὴν καλοῦσαν ἀπὸ τινος παραθύρου ἀόρατον πλάσμα, εἰς ἕνα τῶν ἄλλων κήπων: «Μαμμὰ εἶπε, καὶ παιὶ ἐγὼ, ποὺ καὶ παιὶ. Μοῦ δώσῃ ἐμένα ὦμοφα παινίγια».

Ὡς καὶ τὰ ζῶα εἶνε μάταια. Εἶδα μέγαν σκύλον τῆς Νιουφραουν-δλάνδης πρὸ ἡμερῶν νὰ κἀθηται ἀπέναντι καθρέπτου εἰς τὴν εἴσοδον ἐμπορικοῦ, καὶ νὰ κυττάζῃ τὸν ἑαυτὸν του μὲ δόσιν κοσμίας αὐταρε-

σκείας, τὴν ὁποῖαν δὲν εἶδα ποτὲ ἄλλοῦ, παρεκτός ἐν ἐνοριακῇ συνελεύσει.

Ἦμην ποτὲ εἰς ἔπαυλιν, ἡμέραν μεγάλης ἑορτῆς. Δὲν ἐνθυμοῦμαι καλὰ τί ἑορτὴ ἦτο, ἀλλ' ἦτο κάποια ἑορτὴ, ὡσάν Πρωτομαγιά ἢ λῆξις τριμηνίας ἢ κάτι παραπλήσιον, καὶ ἔθεσαν στέφανον ἀνθέων περὶ τὴν κεφαλὴν ἀγελάδος. Λοιπὸν, τὸ ἄλογον τοῦτο τετράπουν ἐβάδιζεν ὅλην τὴν ἡμέραν καμαρωτὰ, ὡς κόρη τοῦ παρθεναγωγείου φορέσασα νέον πῖλον· καὶ ὅταν τῆς ἀφήρεσαν τὸν στέφανον, ἐξηγριώθη, καὶ ἐδέησε νὰ τῆς τὸν φορέσωσιν ἐκ νέου διὰ νὰ σταθῇ νὰ τὴν ἀμείλξωσι. Αὐτὸ δὲν εἶνε πλαστὸν ἀνέκδοτον. Εἶνε σωστὴ ἀλήθεια.

Ὅσον ἀφορᾷ τοὺς γάττους, εἶνε σχεδὸν ἐφάμιλλοι τῶν ἀνθρώπων κατὰ τὴν κενοδοξίαν. Ἐγνώρισα γάττον ὅστις ἐσηκώθη κ' ἐξῆλθεν ἀποτόμως τοῦ θαλάμου, ἅμα εἰς ἐπισκέπτis ἔκαμε παρατήρησιν μεμπτικὴν διὰ τὸ γένος τῶν γάττων, ἐνῶ μία φιλοφρόνησις δύναται νὰ τοὺς κάμῃ νὰ καθίσουν καὶ νὰ χειρονοπῶνται ἐπὶ ὦραν.

Μοῦ ἀρέσουν οἱ γάττοι. Εἶνε τόσον διασκεδαστικοὶ χωρὶς νὰ τὸ εἰξεύρουν. Ὑπάρχει τόση ἀξιοματικὴ ἀξιοπρέπεια παρ' αὐτοῖς, μία ὄψις ὡς νὰ λέγῃ «πῶς τολμᾷς;» καὶ «φύγε, μὴ μ' ἐγγίξεις.» Ὁ σκύλος ἐξ ἐναντίας δὲν ἔχει καμμίαν ὑπεροψίαν. Εἶνε ὅλοι «χαῖρε, σύντροφε, καλῶς σὲ ἤυρα» μὲ κάθε Τώμηνη, Δικ καὶ Χάρρου, τὸν ὁποῖον ἤθελον συναντήσῃ καθ' ὁδόν. Ὅταν συναντῶ σκύλον τῆς γνωριμίας μου, τύπτω τὴν κεφαλὴν του, τὸν καλῶ μὲ ὄνειδιστικὰ ἐπίθετα, καὶ τοῦ ζῶνω δυνατὰ τὴν ράχιν· κ' ἐκεῖνος κεῖται ἐκεῖ χάσκων πρὸς ἐμὲ, καὶ δὲν τὸν μέλει τέσσερα.

Φαντάσου νὰ φερθῆς κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον εἰς γάττα! Δὲν θὰ σοῦ ξαναμιλήσῃ ἐφ' ὄρου ζωῆς. Ὁχι, ὅταν ἐπιθυμῆς ν' ἀξιώθῃς τῆς ἐπιδοκιμασίας μιᾶς γάττας, ἐὰν δὲν τὴν γνωρίζῃς, πρέπει ν' ἀρχίσῃς πρῶτον μὲ τὰς λέξεις: «Καῦμένη γαττούλα!» Εὐθὺς ὑστερον πρόσθεσις «κάνει καλὰ» μὲ τόνον προσηνοῦς συμπαθείας. Εἰξεύρεις τόσον τί ἐννοεῖς, ὅσον καὶ ἡ γάττα, ἀλλὰ τὸ αἰσθημα φαίνεται ὅτι ἐνέχει προσφεῦς πνεῦμα ἐκ μέρους σου, καὶ συγκινεῖ γενικῶς τὰ αἰσθήματά της εἰς τοιοῦτον βαθμόν, ὥστε, ἐὰν εἶσαι καλῶν τρόπων καὶ ὑποφερτοῦ ἐξωτερικοῦ, θὰ ὑψώσῃ τὴν ράχιν της καὶ θὰ προβάλῃ πρὸς σὲ τὸ ρύγχος. Ἀφοῦ τὰ πράγματα φθάσωσιν εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο, δύνασαι νὰ ριψοκινδυνεύσῃς ὅπως τὴν ψαύσῃς ὑπὸ τὴν σιαγόνα καὶ θίξῃς τὸ πλάγι τῆς κεφαλῆς της, καὶ τὸ νοῆμον πλάσμα θὰ φέρῃ τότε τοὺς ὄνυχάς του εἰς τὰς κνήμας σου.

καὶ ὅλα θὰ εἶνε φιλία καὶ στοργή, ὡς ἐξεφράσθη τόσον γλυκὰ εἰς τοὺς ὠ-
ραίους στίχους :

Ἄγαπῶ τὴν γαττούλα, ποῦ εἶν' ὠραία κι' ἀξίζει,
καὶ σὰν δὲν τὴν πατήσω, ποτὲ δὲν μὲ ξετχίζει!
Τὴν χτυπῶ, τὴν χαδεύω καὶ τῆς ρίχνω νὰ φάη,
καὶ αὐτὴ ἐπειδὴ 'μκι καλὸς μ' ἀγαπάει.

Οἱ δύο τελευταῖοι στίχοι τῆς στροφῆς μᾶς δίδουσιν ὀρθὴν ιδέαν περὶ
τῆς γνώμης τῆς γάττας ὡς πρὸς τὴν ἀνθρωπίνην ἀγαθότητα. Εἶνε προ-
φανὲς ὅτι, κατὰ τὴν γνώμην τῆς, ἡ ἀγαθότης καὶ καλωσύνη συνίσταται
εἰς τὸ νὰ τὴν χτυπᾷ τις, νὰ τὴν χαδεύῃ καὶ νὰ τῆς ρίπτῃ τροφήν. Φο-
βοῦμαι ὅτι ἡ στενὴ αὕτη ἀποψὶς τῆς ἀρετῆς δὲν περιορίζεται εἰς τὸ
γένος τῶν γάττων. Ὅλοι ρέπομεν ν' ἀποδεχώμεθα παραπλήσιον μέ-
τρον ἀξίας ἐν τῇ περὶ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων ἐκτιμῆσει μας. Καλὸς
ἄνθρωπος εἶνε ὅστις εἶνε καλὸς πρὸς ἡμᾶς, καὶ κακὸς ἄνθρωπος
εἶνε ὅστις δὲν κάμνει ὅ,τι ἐπιθυμοῦμεν. Ἡ ἀλήθεια εἶνε ὅτι ὅλοι μας
ἔχομεν ἔμφυτον τὴν πεποίθησιν ὅτι ὅλος ὁ κόσμος, μὲ κάθε ἄνθρωπον
καὶ κάθε πρᾶγμα ἐν αὐτῷ, ἐπλάσθη ὡς ἀναγκαῖον παράρτημα δι' ἡμᾶς
αὐτοῦς. Οἱ ὅμοιοί μας ἄνδρες καὶ γυναῖκες ἐπλάσθησαν διὰ νὰ μᾶς
θαυμάζωσι καὶ νὰ ὑπηρετῶσιν εἰς τὰς διαφόρους ἀπαιτήσεις μας. Σὺ
καὶ ἐγώ, φίλε ἀναγνώστα, εἴμεθα ἐκάτερος τὸ κέντρον τοῦ σύμπαντος
κατὰ τὴν ἰδίαν ἡμῶν γνώμην. Σὺ μὲν, καθὼς ἐγώ τὸ ἐννοῶ, ἐφέρρης
εἰς τὸ εἶναι ἀπὸ εὐμενῆ Πρόνοιαν διὰ νὰ μὲ ἀναγινώσκῃς καὶ νὰ πλη-
ρώνῃς δι' ὅ,τι γράφω. Ἐγώ δὲ, κατὰ τὴν γνώμην σου, εἶμαι ἀντικεί-
μενόν τι σταλὲν εἰς τὸν κόσμον διὰ νὰ γράφω κᾶτι τι ὅπως ἀναγινώ-
σκῃς σύ. Οἱ ἀστέρες, ὡς ὀνομάζομεν τὰς μυριάδας τῶν ἄλλων κόσμων,
οἵτινες κινοῦνται πέραν ἡμῶν ἐν τῇ αἰωνίᾳ σιγῇ, ἐτέθησαν εἰς τοὺς οὐ-
ρανοὺς διὰ νὰ κάμουν τὴ στερέωμα νὰ φαίνεται ὠραῖον δι' ἡμᾶς τὴν
νύκτα. Καὶ ἡ σελήνη, μὲ τὰ σκοτεινὰ μυστήριά της καὶ τὴν αἰωνίως
κρυπτὴν μορφήν της, εἶνε μία εὐκολία δι' ἡμᾶς διὰ νὰ κρύπτωμεν τοὺς
ἔρωτάς μας.

ὑποπεύω ὅτι ὀμοιάζομεν οἱ πλείστοι ἐξ ἡμῶν μὲ τὸν οἰηματιᾶν
πετεινὸν τῆς κυρίας Πούτερ, ὅστις ἐφαντάζετο ὅτι ὁ ἥλιος ἔβγαине κάθε
πρωτὶ διὰ νὰ τὸν ἀκούσῃ νὰ φωνάζῃ. « Ἡ ματαιότης εἶνε ποῦ κάμνει
τὸν κόσμον νὰ γυρίζῃ. » Δὲν πιστεύω νὰ ὑπῆρξέ ποτε ἄνθρωπος χωρὶς
ματαιότητα, καὶ ἂν ὑπῆρξε, θὰ ἦτο εἰς ἄκρον δυσμεταχειρίστος ἄνθρω-

πος. Θὰ ἦτο βεβαίως πολὺ ἀγαθὸς ἀνὴρ καὶ θὰ τὸν ἐσεβόμεθα πολὺ.
Θὰ ἦτο λίαν ἀξιοθαύμαστος ἄνθρωπος διὰ νὰ τεθῇ εἰς ὑαλίνην θήκην
καὶ νὰ ἐπιδεικνύηται παντοῦ ὡς ἀξιοπεριέργον δεῖγμα — ἄνθρωπος διὰ
ν' ἀναστηλωθῇ ἐπὶ ὑποβάθρου καὶ διὰ ν' ἀντιγράφεται ὡς σχολικὸν θέ-
μα—ἄνθρωπος διὰ νὰ τὸν εὐλαβῆται τις, ἀλλ' ὄχι ἄνθρωπος διὰ ν' ἀ-
γαπᾶται, ὄχι ἀδελφὸς ἄνθρωπος τοῦ ὁποίου νὰ σφίγγωμεν τὴν χεῖρα.
Οἱ Ἄγγελοι δυνατὸν νὰ εἶνε πολὺ ἐξαιρετὸν γένος πλασμάτων εἰς τὸ εἶ-
δός των, ἀλλ' ἡμεῖς οἱ ταλαίπωροι θνητοί, εἰς τὴν παρούσαν κατάστα-
σίν μας, θὰ τοὺς εὐρίσκομεν ἴσως πολύτιμον ἀλλὰ βαρεῖαν συντροφίαν.
Καὶ αὐτοὶ οἱ ἀγαθοὶ ἄνθρωποι εἶνε μᾶλλον φορτικοί. Εἰς τὰ ἐλαττώ-
ματα καὶ τὰς ἐλλείψεις μας, καὶ ὄχι εἰς τὰς ἀρετάς μας, ἐρχόμεθα εἰς
ἐπαφήν πρὸς ἀλλήλους καὶ εὐρίσκομεν συμπάθειαν. Διαφωνοῦμεν κατὰ
πολλὰ εἰς τὰς εὐγενεστεράς μας ιδιότητας. Εἰς τὰς τρέλας μας μόνον
συμφωνοῦμεν. Τινὲς ἐξ ἡμῶν εἶ εὐσεβεῖς, τινὲς εἶνε ἐλευθέριοι. Ὅλιγοί
τινὲς εἶνε τίμιοι, ἵνα σχετικῶς ὀμιλήσωμεν· καὶ τινες, ὀλιγώτεροι ἀκόμη,
δυνατὸν νὰ εἶνε φιλαλήθεις. Ἄλλ' εἰς τὴν ματαιότητα καὶ τὴν συγγενῆ
ἀδυναμίαν δυνάμεθα ὅλοι νὰ δώσωμεν τὰς χεῖρας εἰς ἀλλήλους. Ἡ
ματαιοφροσύνη εἶνε μία τῶν ἐπαρῶν ἐκείνων τῆς φύσεως, αἵτινες καθι-
στῶσιν ὅλον τὸν κόσμον συγγενῆ. Ἀπὸ τοῦ Ἰνδοῦ κυνηγοῦ, τοῦ ὑπερη-
φανευομένου διὰ τὴν ἐκ δερμάτων κεφαλῶν ζώνην του, μέχρι τοῦ εὐ-
ρωπαϊοῦ στρατηγοῦ, τοῦ φρουσκώνοντος ὀπισθεν τῆς σειρᾶς τῶν παρα-
σῆμων καὶ τῶν ἀριστείων του· ἀπὸ τοῦ Κινέζου, τοῦ ἀγλαίζομένου διὰ
τὸ μῆκος τῆς οὐρᾶς τῆς κόμης του, μέχρι τῆς Ἀγγλίδος «ἐξ ἐπαγγέλ-
ματος καλλονῆς,» ἥτις ὑποφέρει ἄρρητα βάσανα διὰ νὰ κάμῃ τὴν μέ-
σην της νὰ ὀμοιάζῃ μὲ σφῆκα· ἀπὸ τῆς μικρᾶς αἰθιοπίδος τῆς τρυπώσης
τὴν μύτην της διὰ νὰ κρεμάσῃ ψευδεῖς ἀδάμαντας, μέχρι τῆς πριγκη-
πίσσης, τῆς σοβούσης ἀνὰ τὴν ἀνακτορικὴν αἴθουσαν μὲ τεσσάρων ὀργυῶν
οὐρὰν χρυσοκεντήτου μεταξωτοῦ ὀπισθεν της· ἀπὸ τοῦ γελωτοποιοῦ ἢ
παλαιστοῦ τοῦ δρόμου, τοῦ κινουῦντος διὰ βαναύσων ἀστεϊσμῶν τοὺς γέ-
λωτας, καὶ ἐπισπῶντος δι' ἐπιτηδείων ὑποκελισμῶν τὴν ἐπιδοκιμασίαν τοῦ
πλήθους, μέχρι τοῦ πολιτικοῦ, τοῦ ὁποίου τὰ ὦτα βομβοῦσιν ἀπὸ τὰς
ἐπευφημίας τῶν περιόδων τῆς δημοτικότητος· ἀπὸ τοῦ μελανοδέρμου
Ἀφρικανοῦ τοῦ ἀνταλλάσσοντος τὰ σπᾶνια ἔλαια καὶ τοὺς ἐλεφαντό-
δοντας ἀντὶ ὀλίγων ὑαλίνων ρόμβων τοὺς ὁποίους νὰ κρεμάσῃ περὶ τὸν
λαιμὸν, μέχρι τῆς χριστιανῆς κόρης, τῆς πωλούσης τὸ λευκὸν σῶμά
της ἀντὶ εἰκοσάδος μικρῶν πετραδίων καὶ κενοῦ τίτλου τὸν ὁποῖον νὰ

προτάση τοῦ ὀνόματός της, ὅλοι βαδίζουσι καὶ μάχονται καὶ αἰμάσσουσι καὶ θνήσκουσιν ὑπὸ τὴν ψευδόστιλπον σημαίαν της.

Ναί, τῶνόντι, ἡ ματαιότης εἶνε ἀληθῶς ἡ κινητήριος δύναμις ἡ κινουσα τὴν ἀνθρωπότητα, καὶ ἡ κολακεία εἶνε ἡ ἀλείφουσα τοὺς τροχοὺς. Ἐὰν ἐπιθυμῆς νὰ κερδίσης ἀγάπην καὶ σέβας εἰς τὸν κόσμον τοῦτον, πρέπει νὰ κολακεύῃς τοὺς ἀνθρώπους. Κολάκευε ὑψηλοὺς καὶ ταπεινοὺς, καὶ πλουσίους καὶ πτωχοὺς, καὶ φρονίμους καὶ ἀνοήτους. Θὰ περάσης περίφημα. Ἐπαίνει τὰς ἀρετὰς τοῦ μὲν καὶ τὰς κακίας τοῦ δέ. Φιλοφρονοῦ τοὺς πάντας περὶ παντός, καὶ μάλιστα δι' ὅ,τι τοὺς λείπει. Θαύμαζε τοὺς δυσειδεῖς ἐπὶ καλλονῇ, τοὺς μωροὺς ἐπὶ εὐφροσύνῃ καὶ τοὺς ἀγροίκους ἐπὶ καλῇ ἀγωγῇ. Ἡ διάκρισις καὶ ἡ νοημοσύνη σου θὰ ἐξαρθῆ μέγχι νεφελῶν.

Πᾶς ἄνθρωπος εἶνε εὐάλωτος εἰς τὴν κολακείαν. Καὶ αὐτὸς ὁ τελαμώνιος κόμης—τελαμώνιος κόμης εἶνε ἡ ὀρθὴ φράσις, πιστεύω. Δὲν εἰξεύρω τί ἔννοεῖ, ἐκτός ἂν σημαίνῃ κόμητα ὅστις φορεῖ τελαμώννα ἀντὶ ἀπλῆς ζώνης. Μερικοὶ τὸ κάμουν. Ἐμὲ δὲν με ἀρέσει. Πρέπει νὰ τὴν φορῆς τόσον σφιγκτὰ, διὰ νὰ χρησιμεύῃ κἄπως, καὶ τοῦτο ἐπιφέρει στενοχωρίαν. Ὅπως καὶ ἂν ἔχη, ὅ,τι λογῆς κόμης καὶ ἂν εἶνε ὁ κόμης ὁ τελαμώνιος, βεβαιῶ ὅτι εἶνε εὐάλωτος εἰς τὴν κολακείαν· ἀκριβῶς ὅπως καὶ πᾶς ἄλλος ἄνθρωπος, ἀπὸ τῆς δουκίσσης μέχρι τοῦ ὀρνιθοτρόφου, ἀπὸ τοῦ βουκόλου μέχρι τοῦ ποιητοῦ—καὶ ὁ ποιητὴς πολὺ εὐκολώτερον ἀπὸ τὸν βουκόλον, διότι τὸ βούτυρον ταιριάζει καλλίτερα εἰς τὸ ἄσπρον ψωμὶ παρά εἰς τὴν πρόχειρον προπήραν τοῦ φούρνου.

Ὅσον ἀφορᾷ τὸν ἔρωτα, ἡ κολακεία εἶνε αὐτὸ τὸ αἷμα τῆς ζωῆς του. Γέμισε ἓν πρόσωπον με ἔρωτα δι' αὐτὸ, καὶ ὅ,τι ὑπερχεῖλιζει θὰ εἶνε διὰ σέ, λέγει ἀγγίχους καὶ φιλαλήθης Γάλλος, τοῦ ὁποῖου τὸ ὄνομα δὲν δύναμαι ἐπὶ ζωῆς μου νὰ ἐνθυμηθῶ. (Σημειώσατε ὅτι ποτὲ δὲν ἐνθυμοῦμαι ὀνόματα ὡσάκις τὰ χρειάζομαι). Εἰπέ εἰς μίαν κόρην ὅτι εἶνε ἀγγελος, μόνον ἀγγελικώτερα ἀπὸ ἄγγελον· ὅτι εἶνε θεὰ, μόνον χαριστέρα, βασιλικώτερα καὶ οὐρανωτέρα ἀπὸ τὴν κοινὴν θεάν· ὅτι εἶνε περικαλλεστέρα ἀπὸ τὴν Ἀφροδίτην, μεγκλοπρεπεστέρα ἀπὸ τὴν Ἥραν, καὶ γοητευτικώτερα ἀπὸ τὴν Παρθενόπην· πλέον ἀξιολάτρευτος, ἐρασιμία καὶ ἀκτινοβόλος, ἐνὶ λόγῳ, ἀπὸ πᾶσαν ἄλλην γυναῖκα ἧτις ἔζησε ποτε, ζῆ, καὶ δύναται νὰ ζήσῃ, καὶ θὰ κάμῃς λίαν εὐμενῆ ἐντύπωσιν εἰς τὴν εὐπίστον καρδούλαν της. Γλυκεῖα ἄκακος! θὰ πιστεύσῃ κάθε λέ-

ξιν τὴν ὁποῖαν θὰ εἴπῃς. Εἶνε τόσον εὐκόλον ν' ἀπατήσης γυναῖκα, κατὰ τὸν τρόπον τοῦτον.

Ἡ προσφιλῆς ψυχούλα, μισεῖ τὴν κολακείαν, οὕτω σοὶ λέγει· καὶ ὅταν εἴπῃς: «Ἄ! ἀκριβὴ μου, δὲν εἶνε κολακεία ὡς πρὸς σέ, εἶνε πιστὴ, ἀκριβῆς ἀλήθεια· εἶσαι πράγματι, χωρὶς ὑπερβολὴν τὸ ὠραιότερον, τὸ ἀγαθώτερον, τὸ θελκτικώτερον, τὸ θεϊότερον, τὸ τελειότερον ἀνθρώπινον πλάσμα, τὸ ὁποῖον ἐπάτησέ ποτε τὸ χῶμα τοῦτο,» τότε θὰ μειδιάσῃ ἤρεμον, ἐπιδοκιμαστικὸν μειδιάμα, καὶ κλίνουσα πρὸς τὸν ἀνδρῖκὸν ὤμόν σου, θὰ ψιθυρίσῃ ὅτι εἶσαι ἀγαπητὸς, καλὸς σύντροφος, τὸ κάτω—κάτω.

Μὰ τὸν Δία, φαντασθῆτε ἄνθρωπον προσπαθοῦντα νὰ κάμῃ τὸν ἔρωτα ἐπὶ αὐστηρῶς φιλαλήθων ἀρχῶν, ἀποφασίζοντα νὰ μὴ ἐκστομίση ποτὲ λέξιν ἀπλῆς φιλοφροσύνης ἢ ὑπερβολῆς, ἀλλὰ περιοριζόμενον αὐστηρῶς εἰς τὰ ἀκριβῆ γεγονότα. Φαντασθῆτέ τον νὰ ἐμβλέπῃ ἐν ἐκστάσει εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς ἐρωμένης του, καὶ νὰ ψιθυρίσῃ μαλακῶς πρὸς αὐτὴν ὅτι δὲν εἶνε καθ' ὅλου ἄσχημη μεταξὺ τῶν νεανίδων. Φαντασθῆτέ τον νὰ κρατῇ τὴν μικρὰν χεῖρά της καὶ νὰ τὴν βεβαιῶι ὅτι εἶνε ἐλαφροῦ ἀμαυροῦ χρώματος μεμιγμένου με κόκκινον· καὶ νὰ τῆς λέγῃ, καθὼς τὴν σφίγγει ἐπὶ τῆς καρδίας του, ὅτι ἡ μύτη της, καίτοι ἀνεστραμμένη, φαίνεται μᾶλλον κομψή· καὶ ὅτι τὰ μάτια της τοῦ φαίνονται, καθ' ὅσον δύναται νὰ κρίνῃ, ὅτι εἶνε μέσης ὠραιότητος μεταξὺ ἄλλων ματιῶν.

Ἰκανῶς ζηλευτὴ θὰ ἦτο ἡ τύχη τοῦ ἀνδρός, ὅστις θὰ τῆς ἔλεγεν ὅτι τὸ πρόσωπόν της εἶνε ὡς νεοδρεπές ἐρυθρὸν ρόδον, ὅτι ἡ κόμη της εἶνε περιπλανωμένη ἀκτὶς ἡλίου συλληφθεῖσα ἀπὸ τὰ μειδιάματά της, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ της εἶνε ὅμοιοι με ἄστρα ἐσπερινά!

Ἐπάρχουσι διάφοροι τρόποι κολακείας, καὶ βεβαίως πρέπει νὰ συμμορφώνης τὸ ὕφος σου πρὸς τὸ ὑποκείμενον. Ἀνθρωποὶ τινες τὴν ἀγάπῳ νὰ γίνεται με τὸ μυστήριον, καὶ τοῦτο ὀλιγίστην πέχνην ἀπαιτεῖ. Πρὸς τοὺς εὐαίσθητους ὅμως ἀνθρώπους ἀνάγκη νὰ γίνεται πολὺ λεπτοφυῶς καὶ ἀβρῶς, καὶ περισσότερον δι' ὑποβολῆς καὶ διὰ τοῦ τρόπου, παρά διὰ λέξεων. Πολλοὶ τὴν ἀγαπῳσι περιβεβλημένην με σχῆμα ὕβρεως, καθὼς παραδείγματος χάριν: «ὦ! τί τρελὸς ποῦ εἶσαι. Θὰ ἔδιδες τὸ τελευταῖον νόμισμά σου εἰς τὸν πρῶτον ἐπαίτην ποῦ θὰ εὕρισκες καθ' ὁδόν.» Ἄλλοι πάλιν τὴν καταπίνουσι μόνον ὅταν δίδεται διὰ μέσου τρίτου προσώπου, ὥστε ἐὰν ὁ Α ἐπιθυμῇ νὰ κολακεύσῃ ἓνα Β τοι-

αύτης λογῆς, ὀφείλει νὰ ἐμπιστευθῆ εἰς τὸν ἐπιστήθιον φίλον τοῦ Β, τὸν Γ, ὅτι ὁ Β τοῦ φαίνεται λαμπρὸς ἄνθρωπος, καὶ νὰ τὸν παρακαλέσῃ νὰ μὴ κάμῃ λόγον, καὶ μάλιστα εἰς τὸν Β. Φρόντισε δὲ ὥστε ὁ Γ νὰ εἶνε ἄνθρωπος εἰς τὸν ὁποῖον νὰ βάλῃ κανεὶς βάσιν, καὶ δὲν θὰ μεταμεληθῆς.

Ἐκεῖνοι οἱ πανοῦργοι καὶ ἐπίμονοι Τζὼν Μπούλλ, οἱ ὁποῖοι «μισοῦν τὴν κολακείαν, κύριε» «κανεὶς ποτὲ δὲν θὰ μὲ εὔρη εὐπρόσιτον διὰ τῆς κολακείας», κτλ. κτλ. εἶνε τούναντίον πολὺ εὐμεταχείριστοι. Κολάκυσέ τους ἀρκετὰ λέγων ὅτι εἶνε ἄμοιροι κενοδοξίας, καὶ εἰμπορεῖς νὰ τοὺς κάμῃς ὅ,τι θέλῃς.

Τὸ κάτω - κάτω, ἡ ματαιότης εἶνε τόσον ἀρετὴ ὅσον καὶ κακία. Εὐκόλον νὰ ὀρμαθιάσῃ τις ἐκ τῶν βιβλίων γνωμικὰ κατὰ τῆς κενοδοξίας, ἀλλ' εἶνε πάθος τὸ ὁποῖον δύναται νὰ μᾶς κινήσῃ εἰς καλὸν καὶ εἰς κακόν. Ἡ φιλοδοξία εἶνε μόνον ματαιότης ἐξηυγενισμένη. Ἐπιθυμοῦμεν νὰ ἐφελκύνωμεν ἐπαίνους καὶ θαυμασμὸν, ἢ φήμην, ὅπως καὶ ἂν τὸ ὀνομάσωμεν, καὶ οὕτω γράφομεν μεγάλα βιβλία καὶ ζωγραφοῦμεν μεγαλοπρεπεῖς εἰκόνας καὶ ψάλλομεν ὠραῖα ἔσματα, καὶ κοπιᾶζομεν μὲ προθύμους χεῖρας εἰς τὸ μελετητήριον, τὸν ἰστόν καὶ τὸ ἐργαστήριον.

Ἐπιθυμοῦμεν νὰ πλουτήσωμεν ὄχι διὰ ν' ἀποκτήσωμεν εὐμάρεια καὶ τρυφήν (πᾶν ὅ,τι ἕκαστος ἄνθρωπος τυχὸν ἐπιθυμεῖ, δύναται ν' ἀγορασθῆ ἀντὶ διακοσίων λιρῶν κατ' ἔτος), ἀλλὰ διὰ νὰ εἶνε αἱ οἰκίαι μας μεγαλείτεραι καὶ πολυτελέστεραι ἀπὸ τὰς τῶν γειτόνων μας· διὰ νὰ εἶνε οἱ ἵπποι καὶ οἱ θεράποντές μας πολυαριθμότεροι· διὰ νὰ ἐνδύωμεν τὰς συζύγους καὶ τὰς θυγατέρας μας μὲ ἀλλόκοτον ἀλλὰ δαπανηρὸν τρόπον· καὶ διὰ νὰ δίδωμεν πολυδάπανα γεύματα ἐκ τῶν ὁποίων ἡμεῖς οἱ ἴδιοι ἀτομικῶς δὲν τρώγομεν οὔτε ἀξίαν δραχμῆς. Καὶ διὰ νὰ κατορθώσωμεν τοῦτο, βοηθοῦμεν τὸ ἔργον τοῦ κόσμου μὲ ἐπίμενον καὶ βαθυμέριμον ἐγκέφαλον, διαδίδοντες τὸ ἐμπόριον εἰς τοὺς λαοὺς, καὶ φέροντες τὸν πολιτισμὸν εἰς τὰς ἀπωτάτας τῆς γῆς γωνίας.

Μὴ καταχρώμεθα ἄρα τὴν ματαιότητα, ἀλλὰ χρώμεθα αὐτῇ. Αὐτὴ ἡ τιμὴ εἶνε ἡ ὑψίστη μορφή τῆς ματαιότητος. Τὸ ἔνστικτον δὲν περιορίζεται μόνον εἰς τὰ κωμικὰ πρόσωπα τοῦ θεάτρου καὶ τοῦ μυθιστορήματος. Ὑπάρχει ἡ ματαιότης τοῦ ταῶνος καὶ ἡ ματαιότης τοῦ αἵματος. Οἱ τολμητῖαι εἶνε μάταιοι. Ἄλλ' ἀναδεικνύονται καὶ ἥρωες. Ἐλάτε, ἀδελφοὶ ἄνθρωποι, ἄς εἴμεθα μάταιοι. Ἄς συνάψωμεν τὰς χεῖρας καὶ ἄς βοηθήσωμεν ἀλλήλους πρὸς αὐξήσιν ματαιότητος. Ἄς εἴμεθα

μάταιοι, ὄχι διὰ τὰς περισκελίδας μας καὶ τὰς κόμας, ἀλλὰ διὰ γενναίας καρδίας καὶ ἐργατικὰς χεῖρας, διὰ τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν ἀγνότητα καὶ τὴν εὐγένειαν. Ἄς εἴμεθα παραπολὺ μάταιοι διὰ νὰ κύψωμεν νὰ ἴδωμεν ὅ,τι εἶνε χαμαίζηλον καὶ ταπεινόν, παραπολὺ μάταιοι διὰ τὴν μικροπρεπῆ ἰδιοτέλειαν καὶ τὸν μικρόψυχον φθόνον, παραπολὺ μάταιοι ἢ ὥστε νὰ εἴπωμεν δυσμενῆ λόγον καὶ νὰ πράξωμεν κακὴν πρᾶξιν. Ἄς εἴμεθα μάταιοι διὰ τὴν εὐθύτητα καὶ ἀκεραιότητα ἐν τῷ μέσῳ κόσμου ἀπατεῶνων. Ἄς ὑπερηφανευώμεθα συλλαμβάνοντες ὑψηλὰ διανοήματα, κατορθοῦντες μεγάλας πράξεις, ζῶντες ἀγαθὸν βίον.

ΛΟΒΕΓΓΟΥΛΑΣ

Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΜΑΤΑΒΕΛΕ

ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΝΟΣ ΕΘΝΟΥΣ ΑΓΡΙΩΝ

Ἐπειδὴ οἱ Ἀγγλοὶ ἐκήρυξαν ἐσχίστους πόλεμον κατὰ τοῦ ἡμιαγρίου ἔθνους τῶν Ματαβελῶν, ἐπικαιρὸν ἐνομίσασαμι νὰ δώσωμεν εἰς τοὺς ἀναγνώστας μας ἰδέαν τινὴ περὶ τῆς φυλῆς ταύτης καὶ τοῦ ἡγεμόνος τῶν. Τὰς πληροφορίας ταύτας μεταφέρομεν ἐκ τοῦ ἀγγλικοῦ τύπου.

Ἐξ ὅλων τῶν ἀγρίων ἡγεμόνων τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων, δὲν ὑπάρχει οὐδεὶς ἐν γραφικῇ γυμνότητι ἰστάμενος χαρακτηριστικώτερον τοῦ βασιλέως τῆς Ματαβέλῆς. Ἐχει ὅλον τὸ μεγαλεῖον ὡς καὶ ὅλην τὴν βαναυσότητα τοῦ ἀγρίου. Καὶ ὅμως, ὅσον ἄγριος καὶ ἄν εἶνε, ποτὲ δὲν λησμονεῖ ἐπὶ στιγμὴν ὅτι εἶνε ἄνθρωπος χοϊκός καὶ πολὺ χοϊκός ἄνθρωπος, καὶ εἰς τίποτε τόσον ὅσον εἰς τὸ ὅτι εἶνε εἰς τὸ ἔλεος τῶν περιστάσεων, ἐφ' ὧν ὑποτίθεται ὅτι ἔχει ὑπέρτατον κράτος. Ἐὰν αἱ νῦν τεταμέναι σχέσεις μεταξὺ τῶν δύο λαῶν παρὰ τὰ μεθόρια τῆς Μασχοναλάνδης ἀποβῶσιν εἰς πόλεμον, εἶνε σχεδὸν βέβαιον ὅτι τὸ ἀποτέλεσμα θὰ ἐπέλθῃ ὄχι διὰ τῆς θελήσεως τοῦ Λοβεγγούλα, ἀλλὰ διὰ τῆς ὑποχρεώσεως εἰς ἣν, καὶ ἐν Ἀφρικῇ ἀκόμη, ὑπόκεινται οἱ ἡγεμόνες, τοῦ ν' ἀναφέρονται εἰς τὴν κοινήν γνώμην, τοῦλάχιστον εἰς ἐκεῖνο τὸ τμήμα τῶν ὑπηκόων τῶν, ὅσοι ἔχουσιν ἀρκετὰ ἔναρθρον τὴν φωνὴν ὅπως εἰσακούωνται. Ὁ Λοβεγγούλας εἶνε γέρων καὶ

φρόνιμος, οἱ πολεμισταὶ τοῦ εἶνε νέοι καὶ ἄφρονες, ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ κληρονομικοῦ ἐνστίκτου, τὸ ὁποῖον τοὺς κάμνει νὰ θεωρῶσι τὴν χύσιν τοῦ αἵματος ὡς τὸν νόμον τῆς ὑπάρξεώς των. Κατὰ τοῦτο ὅμως καὶ ὁ πολιτισμὸς πολὺ ὀμυιάζει μὲ τὴν ἀγριότητα. Κατὰ πλάτος φανταστικῶν συνόρων, διαχαραγμένων μεταξὺ τῆς χώρας τῶν Ὀφίρ καὶ τῆς χώρας τῶν Ματαβελῶν, ἴστανται ἀντιμέτωποι ἀλλήλων κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην οἱ κορυφαῖοι τῶν πολεμιστῶν τῶν δύο φυλῶν, ἑκάτεροι ἀνυπόμονοι διὰ τὸ πρόσταγμα τῆς ἐπιθέσεως· οἱ ἄνδρες τῶν δύο στρατοπέδων εἶνε διαφόρου χρώματος, διαφόρου φυλῆς καὶ διαφόρου θρησκείας· οἱ μὲν γυμνοὶ, φέροντες ἀσπίδας καὶ δέρματα, οἱ δὲ περιβεβλημένοι ὄλην τὴν πανοπλίαν τοῦ πλέον προηγμένου πολιτισμοῦ. Συμπίπτουσιν ὅμως ἀμφοτέροι εἰς τὸν πόθον τοῦ σημείου τῆς δράσεως, καὶ ἀμφοτέροι πικρῶς δυσφοροῦσι διὰ τὸν χαλινὸν ὃν ἐπιβάλλει αὐτοῖς ἡ κεντρικὴ ἐξουσία.

Εἰς τὸ σκῆνωμά του ἐν Βουλαβάγιφ κἄθηται ὁ Λοβεγγούλας, ἀπορῶν καὶ ἀγανακτῶν μέσα του μὲ τὴν τρέλαν τῶν λευκῶν ἐπιδρομέων καὶ μὲ τὴν πείσμονα ἀνυπομονησίαν τῶν πολεμιστῶν του, περικυκλούμενος ἀπὸ Ἴνδουνας, καὶ συμβουλευόμενος τοὺς μάγους του περὶ τῶν ἐπιφθῶν τὰς ὁποίας πρέπει νὰ ἀπαγγείλωσι καὶ τῶν μαγείων τὰς ὁποίας πρέπει νὰ μεταχειρισθῶσι πρὸς πρόληψιν τῆς φοβερᾶς εἰσβολῆς, ἣτις δυνατόν νὰ παρασύρῃ εἰς ὄλεθρον τὸ βασίλειον τῆς Ματαβέλῆς. Ἐχομεν καὶ ἡμεῖς τὸν Λοβεγγούλαν μας πολὺ ἐγγύτερον, ἐν Λονδίῳ. Ὁ μαρκησῖος Ρίπων, ἐν τῇ ὑπουργείῳ τῶν Ἀποικιῶν, περικυκλούμενος ἀπὸ τοὺς ἰνδούνας του, δὲν ζητεῖ ἐπιφθᾶς καὶ δὲν ἐπικαλεῖται μαγείας, ἀλλὰ ταράσσεται τῇ καρδίᾳ, καὶ συμβουλεύεται ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν τὰ ἔντυπα φύλλα, ἐφ' ὧν ἀναγράφονται αἱ ἐπιφθαὶ τῶν ἐφημεριδογράφων, οἵτινες δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς οἱ μάγοι καὶ γόητες τοῦ καθ' ἡμᾶς πολιτισμοῦ. Ἐὰν ὁ λόρδος Ρίπων καὶ ὁ Λοβεγγούλας εὕρωσι τρόπον, πόλεμος δὲν θὰ γείνη. Ἐὰν αἱ βροχαὶ ἀρχίσωσι πρῶιμώτερον τοῦ Νοεμβρίου, ἀμφοτέρα τὰ μέρη θὰ ἔχωσιν ἐνὸς μηνὸς ἀνακωχὴν, καὶ ἡ κρίσις δυνατόν νὰ πρᾶλθῃ ἀναιμιωτί.

Ἐν ὅσῳ διαρκεῖ ἡ περίοδος τῆς ἀνακωχῆς, ἣτις εἶνε τόσον μισητὴ εἰς τὰ ἐξημμένα πνεύματα ἑκατέρωθεν, δυνάμεθα ἐπωφελῶς νὰ ριψώμεν βλέμμα εἰς τὴν κεντρικὴν μορφήν τοῦ παραδόξου τούτου δράματος. Ὁ Λοβεγγούλας, υἱὸς τοῦ Μοζελεκάτσε, ὡς ἀπικαλεῖτο συνήθως εἰς ὅλα τὰ βιβλία τῶν ἱεραποστόλων ἐκ τῶν ὁποίων ἀντλοῦμεν τὰς πρώτας πληροφορίες περὶ τῆς χώρας ταύτης, ἡ Οὐμζιλιγαζῆς, ὡς ὀνομάζεται κατὰ

νεωτέρας και ακριβεστέρας πληροφορίας, εἶνε Ζουλοῦ. Ὁ πατήρ του, πρὸ ἐξήκοντα ἐτῶν και πλέον, ἐστασίασε κατὰ τοῦ Τσάκα, τοῦ ἰδρυτοῦ τοῦ βασιλείου τῶν Ζουλοῦ. Καταλιπὼν τὴν Νατάλην, ὅπου ὁ Τσάκα δὲν ἠνείχετο ἀντίζηλον, ἐγκατεστάθη πρῶτον εἰς Τρανσβάλην, ἀλλὰ πιεζόμενος ἀπὸ τοὺς προχωροῦντας Βόερες διέβη τὸ Λιμπόπο και ἀποκατεστάθη ἐν Ματαβέλη. Ἐκεῖ, εἰς τὴν καρδίαν τῆς Ἀφρικῆς τῶν Τροπικῶν, ἐν τερπνῇ και ἀρδευομένῃ χώρᾳ, βριθοῦσα μεγάλων θηρίων και ἐλευθέρᾳ βρούχου και ἐρυσίθης, συνέστησε Ματαβελικὸν συμπλήρωμα τον ἀρχικοῦ βασιλείου τῶν Ζουλοῦ. Οἱ Ματαβελαῖοι εἶνε τόσοι Ζουλοῦ ὅσοι οἱ Ἀμερικανοὶ εἶνε Ἄγγλοι. Εἶνε κατ' οὐσίαν τῆς αὐτῆς φυλῆς, ἔχουσι τὴν αὐτὴν γλῶσσαν, και τὸν αὐτὸν κοινωνικὸν και στρατιωτικὸν ὄργανισμὸν. Ὁ Λοβεγγούλας εἶνε μόνον ὀλίγον τι ἀπώτερος Σετεβάγιος. Ὁ ἴδιος ἐναντιοῦται εἰς τὸ νὰ τὸν ὀνομάζωσι Ματαβελὲ, ἰσχυρίζόμενος πάντοτε ὅτι αὐτὸς και οἱ ἄνδρες του εἶνε Ζουλοῦ. Ἡ ἀναλογία μεταξὺ τοῦ διχασμοῦ ἐν τῇ ἀγγλοφώνῃ φυλῇ και τῶν δύο κλάδων τοῦ βασιλείου τῶν Ζουλοῦ εἶνε στενωτέρα ἢ ὅσον θὰ ἐφαίνετο ἐκ πρώτης ὄψεως. Οἱ Ζουλοῦ τῆς Ζουλουάνδης ἐρύλαξαν τὸ αἷμά των καθαρώτερον ἀπὸ τοὺς μετανάστᾶς ὅσοι διεσπάρησαν δυτικώτερον ὑπὸ τὸν Μοζελεκάτσε. Οἱ ἄνδρες οἱ ἀποτελέσαντες τὸ στίφος τὸ ὁποῖον κατέστρεψε τὸν στρατὸν μας εἰς Ἰζανδλβάννα, και οἱτινες διεσπάρησαν βραδύτερον εἰς Οὐλσονδι, ἦσαν ἄνδρες καθαρωτέρου αἵματος τῶν ὅσοι συναθροίζονται σήμερον παρὰ τὰ σύνορα τῆς Ματαβέλης. Τὰ στρατεύματα τοῦ Λοβεγγούλα ἐν μέρει μόνον σχηματίζονται ἀπὸ τοὺς καθαροῦ αἵματος Ζουλοῦ και πολὺ εὐρέως ἀπὸ ἄλλας ἰθαγενεῖς φυλάς. Πολλοὶ τούτων ἠχμαλωτίσθησαν ὡς παῖδες εἰς τὰς ληστρικὰς ἐπιδρομὰς τῶν Ματαβελαίων, και ἐδιδάχθησαν ὡς οἱ Τοῦρκοι γιανίτσαροι νὰ μὴ ἔχωσιν ἄλλην πατρίδα ἀπὸ τὴν τῶν νικητῶν και ἄλλην θρησκείαν ἀπὸ τὸν πόλεμον.

Ὁ ὄργανισμὸς ὁμῶς τῶν Ματαβελαίων εἶνε ἐντελῶς Ζουλουδικός. Ἡ ἐξουσία τοῦ Λοβεγγούλα εἶνε ἀπόλυτος· εἶνε δεσπότης και κύριος παντὸς προσώπου και πράγματος εἰς τὸ ἔδαφός του. Ὁ λόγος του εἶνε νόμος, ἡ συνοφρῶσις του εἶνε θάνατος. Περὶ τὰς τριακοσίας χιλιάδας ἄνδρες, γυναῖκες και παιδιὰ τὸν ὀνομάζουσι αὐθέντην, και μεταξὺ αὐτῶν, ὄχι ὀλιγώτερον παρὰ μεταξὺ τῶν γειτόνων του παρὰ τὰ σύνορα, ἡ ἐξουσία του συντηρεῖται διὰ δέκα ἢ εἴκοσι χιλιάδων μαχίμων ἀνδρῶν, οἱτινες ἀποτελοῦσι τὸν μόνιμον στρατὸν, και τῶν ὁποίων οἱ ἀρχηγοὶ ἢ ἰνδουναὶ ἀποτελοῦσι στρατιωτικὴν ἱεραρχίαν δι' ἧς διεξάγεται ἡ κυβέρ-

νησις τῆς χώρας. Ὁ βασιλεὺς ἐν Ματαβέλη και βασιλεύει και κυβερνᾷ, ἀλλὰ βασιλεύει και κυβερνᾷ ὑποκείμενος εἰς ἓνα ὄρον· ὀφείλει νὰ τηρῇ τὴν πολεμικὴν μηχανὴν του εἰς καλὴν τάξιν και καλὴν διάθεσιν. Αἱ πολεμικαὶ μηχαναὶ δύνανται μόνον νὰ διατηρῶνται ἐν τάξει ἐπιτρεπομένου αὐταῖς νὰ μάχωνται, και ἐντεῦθεν αἱ ἐνιαύσιαι ληστρικαὶ ἐκστρατεῖαι, αἵτινες καθιστῶσιν ἱκανοὺς τοὺς Ματαβελαίους μαχητὰς νὰ ἀσκῶσι τοὺς δακτύλους των, και ἐπιτρέπουσιν εἰς τοὺς νεωτέρους νὰ ὑγραίνωσι τὰ δόρατά των και ἀποδεικνύωσι τὴν ἀνδρείαν των σφάζοντες τοὺς ὁμοίους των ἀνθρώπους. Εἶνε μόνον ἄλλη μορφή τῆς ἀρχῆς ἥτις ἐπικρατεῖ παρὰ πλείσταις ἀγρίαις φυλαῖς, και μάλιστα παρὰ τοῖς κεφαλοθήραις τοῦ Βορνέου, ὅπου οὐδεὶς νέος ἔχει ἄδειαν νὰ νυμφευθῇ, ἂν δὲν ἔχει κόψη τὴν κεφαλὴν ἐνὸς τοῦλάχιστον ἐκ τῶν ὁμοίων του.

Ἐπάρχει μεγάλη ἀναλογία μεταξὺ τῆς θέσεως τοῦ Λοβεγγούλα ἐν Ματαβέλη και τῆς θέσεως τοῦ Γλάδστωνος ἐν τῇ βουλῇ τῶν Κοινοτήτων. Ἐνόσφ ὁ Γλάδστωνος δύναται νὰ συγκρατῇ ἐν πειθαρχίᾳ τὴν πυκνὴν πλειοψηφίαν του, δύναται νὰ πράττῃ ὅ,τι ἂν ἀρέσκῃ αὐτῷ. Ἐν Ματαβέλη ὁ Λοβεγγούλας εἶνε ὄχι ὀλιγώτερον ἀπόλυτος, ἀλλὰ και ὄχι ὀλιγώτερον ὑπόκειται εἰς ἀδυσωπήτους ὄρους. Τὰ διάφορα Ζουλουδικὰ μαζώματα εἶνε ὅμοια μὲ τὰς διαφόρους γλαδστωνικὰς ἀποχωρώσεις, και κατὰ τὸ πλείστον πεθαρχοῦσιν ὅσον και ἐκεῖναι, ἀλλὰ πρέπει ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν νὰ τοὺς ρίπτεται τι πρὸς καταστροφὴν. Ἐντεῦθεν ὁ Λοβεγγούλας πρέπει νὰ τρέφῃ ἰσχυρὸν αἶσθημα συναδελφότητος πρὸς τὸν Γλάδστωνον. Τὸ φιλελεύθερον κόμμα διετηρήθη κατὰ τὴν τελευταίαν ἐξηκονταετίαν εὐρισκόμενον ἀενάως σχεδὸν εἰς πολεμικὴν πορείαν· ἓνα καιρὸν ὑπῆρξαν οἱ περὶ σίτου νόμοι, ἄλλοτε πάλιν τὸ ἀμεταρρύθμιστον κοινοβούλιον, ἀκολούθως ἡ περιορισμένη ψηφοφορία· κατόπιν ἦλθεν ἡ Ἰρλανδικὴ ἐκκλησία και οἱ Ἰρλανδοὶ γαιοκτήμονες, και ἐνόσφ τὸ κόμμα ἠδύνατο νὰ διατηρηθῇ εἰς τὸ νὰ λακτίζη τοὺς ἀντιπάλους και ν' ἀναμασῇ καταχρήσεις, ἦτο εἰς καλὴν διάθεσιν. Κατὰ τοὺς τελευταίους ὁμῶς χρόνους, αὐτὴ ἡ ἐπιτυχία του και ἡ πρόοδος τοῦ πολιτισμοῦ εἰς τὰς συντηρητικὰς τάξεις περιώρισε τὸ πολεμικὸν στάδιον διὰ τοὺς φιλελεύθερους, και ὅσον στενωτέρον τὸ μέρος εἰς τὸ ὁποῖον δύνανται νὰ ἐκτελέσωσι τὰς ἐκστρατείας των, τόσοι δυσκολώτερον τὸ ἔργον τοῦ ἀρχηγῶ των.

Τὸ αὐτὸ πάσχει και ὁ Λοβεγγούλας. Ὅταν ἀνέβῃ τὸν θρόνον, ἠδύνατο νὰ στέλλῃ τὰ στρατεύματά του πρὸς βορρᾶν, πρὸς νότον, πρὸς ἀνα-

τολὰς καὶ πρὸς δυσμὰς, διὰ νὰ λεηλατῶσι καὶ σφάζωσι, χωρὶς κανέν ἀνθρώπινον πλάσμα νὰ δύναται νὰ παρακούσῃ αὐτῶ. Σήμερον ἡ χώρα τοῦ Χάμα τὸν περικόπτει πρὸς μεσημβρίαν καὶ τὰ νοτιοδυτικὰ, ἡ δημοκρατία τῆς Τρανσβάλης ἐγείρει ἀνυπέροβλητον φραγμὸν πρὸς νότον καὶ τὰ νοτιανατολικὰ, κατὰ δὲ τοὺς τελευταίους χρόνους χαλύβδινος φραγμὸς ἠγέρθη κατὰ μῆκος τῶν ἀνατολικῶν συνόρων του, ἀποκόπτων τὸ ὅλον τῆς Μασχοναλάνδης μέχρι τῆς Ζαμπέσης ἀπὸ τοῦ πεδίου τῶν πολεμικῶν ἐνεργειῶν του. Οὐδὲν ἄπορον ἄρα ὅτι ἐντὸς τῆς περιορισμένης ἐκτάσεώς του, ὅπου θ' ἀναγκασθῆ νὰ βράζῃ μὲ τὸν ἴδιον ζυμὸν του, ὁ Ματαβελαῖος αἰσθάνεται ὅτι ἐντὸς ὀλίγου θ' ἀποβῆ ἀδύνατον εἰς μίαν κυβέρνησιν νὰ ἐξασκῆται, τοῦλάχιστον κατὰ τὰς παλαιὰς ἀρχάς. Τὰ πλεόν αἰσιόδοξα πνεύματα ἐν Ματαβέλη, ὡς καὶ ἐν τῷ φιλελευθέρῳ στρατοπέδῳ, ἰσχυρίζονται ὅτι θὰ ὑπάρχωσιν ἀρκετοὶ ἐχθροὶ, τῶν ὁποίων τὰς σάρκας νὰ σχίζωσι μὲ τὴν ξίφη των. Οἱ Ματαβελαῖοι ἔχουσι τοὺς Βαροῦτσι, πρὸς βορρᾶν τῆς Ζαμπέσης καὶ μήπως οἱ φιλελευθεροὶ δὲν ἔχουσι τὴν Βουλὴν τῶν Λόρδων; Ἀφ' ἑτέρου, οἱ ἀπαισιόδοξοι ἐκ τῶν δύο μερῶν παρατηροῦσιν ὅτι ἐφέτος ἀκόμη οἱ Ματαβελαῖοι ἐδοκίμασαν νὰ συνθηκολογήσωσι μὲ τοὺς Βαροῦτσι, καθὼς οἱ φιλελευθεροὶ μὲ τὴν Βουλὴν τῶν Λόρδων, καὶ εἰς τὰς δύο περιστάσεις τὸ ἕτερον μέρος ἐκέρδισε τὰ πλεονα.

Ἄλλ' ἀρκοῦσιν οἱ παραλληλισμοὶ, οἵτινες, καίτοι δυνατόν νὰ φαίνονται φανταστικοί, δύνανται οὐχ ἥττον νὰ βοηθήσωσι τὸν ἀναγνώστην νὰ σχηματίσῃ κάποιαν λογῆς ἰδέαν περὶ τῶν πολιτικῶν πραγμάτων τῆς Ματαβέλης. Τώρα ἂς θεωρήσωμεν αὐτὸν τὸν Λοβεγγούλαν, τὸν Βίσμαρκ τοῦτον τῶν Μαύρων, ὡς τὸν ἀπεκάλεσεν ὁ κ. Δε-Βάλ. Ὁ Λοβεγγούλας πολλάκις μὲν περιεγράφῃ, ἀλλὰ σπανίως ἐφωτογραφήθη. Ἡ εἰκὼν τὴν ὁποίαν δημοσιεύω ἐφέρθη ἀπὸ τὴν Ματαβέλην ὑπὸ τινος περιηγητοῦ, ὅστις ὅμως τηρεῖ φρόνιμον σιγὴν περὶ τοῦ πῶς κατῴρθησε νὰ τὴν λάβῃ. Προσπάθειαι συχνὰ κατεβλήθησαν πρὸς φωτογράφησιν τοῦ βασιλέως, ἀλλ' οὗτος πάντοτε ἠρνήθη. Εἶπεν ὅτι δὲν τοῦ ἀρέσει νὰ τουφεκισθῆ διὰ τῆς φωτογραφικῆς μηχανῆς, καὶ εἶπεν εἰς τὸν κ. Μῶνδ ὅτι οὐδόλως θὰ ἤρμοζε διὰ αὐτὸν νὰ εἶνε φωτογραφημένος, διότι ὁ λαὸς του θὰ ἐπίστευεν ὅτι μέρος τῆς ψυχῆς του ἀφῆρέθη μετὰ τῆς εἰκόνας. Ἄπαξ ὅμως, εὐρεθῆς εἰς ἀσυνήθη καλὴν διάθεσιν, ὑπεσχέθη εἰς τὸν δόκτωρα Μέλδιον, ἀλλὰ διέφυγε τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ὑποσχέσεώς του, ἐγερθεὶς πρῶτ' καὶ γενόμενος ἄφαντος. Ὁ δόκτωρ τὸν ἠκολού-

θησεν ἐπὶ μίλια, ἀλλ' ὅταν ἔφθασε τὴν Μεγαλειότητά του, ὁ δολερὸς γέρον ἐδήλωσεν ὅτι ἦτο ἀδύνατον, διότι κανεὶς βασιλεὺς δὲν φωτογραφεῖται ποτὲ χωρὶς ὅλα τὰ παράφερνα τῆς βασιλείας, καὶ ἐπειδὴ ἡ βασιλικὴ τήβεννος εὕρισκετο εἰς τὴν πρωτεύουσιν, ὁ δόκτωρ ἐβιάσθη νὰ γυρίσῃ ἄπρακτος.

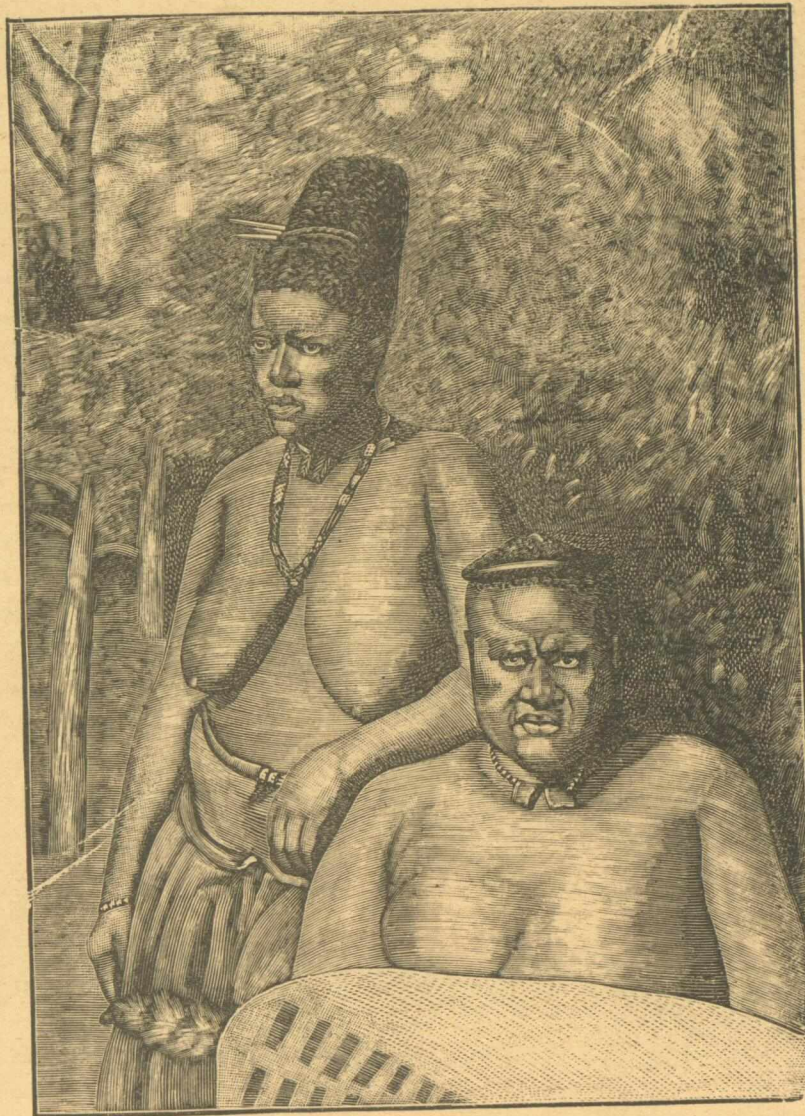
Χάρις ὅμως εἰς περιγραφὰς διὰ λέξεων, δυνάμεθα νὰ σχηματίσωμεν εὐκρινῆ ὅπως οὖν ἰδέαν περὶ τοῦ Λοβεγγούλα. Εἶνε τώρα εὐστραφέστατος γέρον ἡλικίας ἐξήκοντα ἐτῶν. Τὸ ἀνάστημά του δὲν εἶνε παραπάνω ἀπὸ πέντε πόδας καὶ ἑνδεκα δακτύλους, ἀλλ' ἔνεκα τοῦ ὑπερβολικοῦ πάχους του φαίνεται βραχύτερος ἀφ' ὅ,τι εἶνε. Αἱ περιγραφαὶ αὐτοῦ ἀναμιμνήσκουσι χωρίον τι τοῦ βιβλίου τῶν Κριτῶν, ἐν ᾧ ἱστορεῖται πῶς ὁ Ἑγγλὼν, ὁ βασιλεὺς τῶν Μωαβιτῶν, πολὺσαρκος ἄνθρωπος, ἐθανατώθη ὑπὸ τὴν μάχαιραν τοῦ Ἑχοῦδ. Ὅταν ὁ Λοβεγγούλας κάθηται ἐπὶ τοῦ θρόνου του δεχόμενος τοὺς ἐπισκέπτας, ἀναπαύει τὰς χεῖράς του ἐπὶ τῶν μηρῶν, καλυπτομένων σχεδὸν ὑπὸ τῆς ἐξεχούσης κοιλίας του. Μὲ ὅλην τὴν πολυσαρκίαν του, καθ' ὅλους τοὺς παρατηρητάς, δὲν στερεῖται ἀξιοπρεπείας. Συνεῖθιζε νὰ φορῆ περισκελίδα καὶ ρυπαρὸν ἔνδυμα, ἀλλ' ἐπανῆλθεν ἀπὸ πολλοῦ εἰς τὴν γραφικωτέραν ἀναβολὴν τοῦ λαοῦ του. Ὅταν εἶνε ἐν μεγάλῃ στολῇ, φορεῖ πλατὺν μαῦρον πῖλον, μὲ θυσσάνους ἐκ τριχῶν πιθήκου περὶ τὴν μέσην του, καὶ ξίφος εἰς τὴν πλευράν. Ἐνίοτε ποικίλλει τοῦτο προσθέτων καὶ κυανοῦν τι δέρμα περὶ τοὺς ὤμους. Ὅταν ἐχόρευε (τοῦτο δὲ εἰς τὰς ἡμέρας τῆς νεότητός του, διότι τώρα εἶνε παραπολὺ παχὺς καὶ δυσκίνητος διὰ τὴν ἀσκήσιν ταύτην) ἐφόρει δέρματα πιθήκων καὶ μαῦρα πτερὰ στρουθοκαμήλων. Ἄλλὰ τὰ ἄρθρα ταῦτα τοῦ καλλωπισμοῦ εἶνε μόνον μικρὰ βοηθήματα, τὰ ὁποῖα ἀναδεικνύουσιν ἐπὶ τὸ ἐξοχώτερον τὴν συνήθη γυμνότητα τοῦ μονάρχου.

Ἡ ζωηροτέρα περιγραφή τοῦ βίου ἐν Βουλαβάγιφ δίδεται ὑπὸ τοῦ κ. Θώμψωνος, ἐν τῇ θαυμασίᾳ σειρᾷ τῶν ἐπιστολῶν του τῇ ἐπιγραφομένην «Ἐν Ἀφρικανικῷ τόπῳ.» Ἀφοῦ λέγει ὅτι ὁ Λοβεγγούλας εἶνε ἄνθρωπος τὸν ὁποῖον δὲν δύναται τις νὰ λησμονήσῃ ἀφοῦ ἄπαξ τὸν ἰδῆ, καὶ ὅτι ζυγίζει σχεδὸν δύομισυ καντάρια, ἦτοι ὑπὲρ τὰς τριακοσίας λίτρας, ὁ συγγραφεὺς ἐξακολουθεῖ: «Ὁ Λοβεγγούλας βαδίζει ὅπως δὲν εἶδα ποτὲ ἄλλον ἄνθρωπον νὰ βαδίζῃ, κινῶν τὰ ἐλεφαντοσειδῆ μέλη του τὸ ἐν μετὰ τὸ ἄλλο, φαινόμενος ὡς νὰ τὰ φυτεύῃ διὰ πάντοτε, στρέφων τοὺς ὤμους του ἐνθεν κἀκεῖθεν, καὶ περιφέρων βλέμμα φοβερὸν

ιδεῖν. Ἐχει ἀεικινήτους αἱματηροὺς ὀφθαλμούς, καὶ ὅταν ἐμβλέπη εἰς τινὰ, δύναμαι νὰ σᾶς βεβαιώσω ὅτι ἀρκεῖ διὰ νὰ τρέψη τὸν ἄνθρωπον εἰς φυγὴν.» Οἱ αἱματόχροες ὀφθαλμοὶ ἴσως δὲν εἶνε σημεῖον θηριωδίας, ἀλλ' εἶνε ἀταξία τῶν ὀφθαλμῶν ἐπερχομένη κατὰ τὸν χειμῶνα. Ἡ ἐντύπωσις οὐδὲν ἤττον εἶνε ζωρηροτάτη.

Ὁ ἐπισκέπτης ὁμως δὲν βλέπει συνήθως περιπατοῦντα τὸν Λοβεγγούλαν. Ἐν γένει κάθηται ἐπὶ τοῦ ἐδωλίου του ἐν τῷ μέσῳ τῶν τράγων του, ἢ ἀνακλίνεται ἐπὶ δερμάτων εἰς τὴν οἰκίαν του. Ἡ παρουσία εἰς τὸν Λοβεγγούλαν, καίτοι μὲ ὀλιγωτέρας διατυπώσεις ἀπὸ μίαν παρουσίαν εἰς τὴν βασίλισσαν Βικτωρίαν, εἶνε πολὺ πλέον δυσάρεστος. Ἐὰν τὸν ἐπισκεφθῆς εἰς τὴν οἰκίαν του, ὀφείλεις νὰ τετραποδίσης μὲ τὰς χεῖρας καὶ τὰ γόνατα διὰ μικροῦ ἀνοίγματος εἰς τὴν πρόσοψιν τῆς καλύβης του, ὡς νὰ ἦσο μέλισσα εἰσερχομένη εἰς κυψέλην. Ὁ συνήθης τόπος τῆς ὑποδοχῆς ὁμως εἶνε εἰς τὸ κέντρον τοῦ στρατοπέδου. ὅπου ὁ βασιλεὺς ἀπονέμει δικαιοσύνην περικυκλούμενος ἀπὸ τοὺς ἰνδούνας του. Τότε δὲ ὁ ἐπισκέπτης ἀναγκάζεται νὰ καθίσῃ ὑπὸ τὸν φλέγοντα ἥλιον, ἐωσότου διεξαχθῆ ἢ ἐν χερσὶν ὑπόθεσις. Ἐπειδὴ δὲν ὑπάρχουσι δένδρα, ἢ μόνη σκιά τὴν ὅποιαν δύναται νὰ εὕρῃ τις εἶνε ὑπὸ τὴν ἀρπάγην ἐξ ἧς κρέμαται ὁ ἐσφραγμένος βοῦς, καὶ ἥτις εἶνε τὸ κέντρον τῆς ἐπισκέψεως ἑκατομμυρίων μυῶν. Ἐν τούτοις ἐὰν ὁ μελανόδερμος ἀναξ παραχωρήσῃ εἰς τὸν ἐπισκέπτην τοῦ ἐμπιστευτικῆν ἀκρόασιν, τὸν δέχεται εἰς τὸν ἰδιαιτέρον περιβόλον, ὅστις εἶνε τὸ ἄδυτόν του, καὶ πολὺ δυσάρεστον ἄδυτον. Εἶνε μάνδρα εἰς τὴν ὅποιαν αἱ αἴγες καὶ τὰ πρόβατα ἐγκλείονται τὴν νύκτα, καὶ ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἐκκρίσεών των ἔχει νὰ καθίσῃ ὁ ἐπισκέπτης. Εἰς οὐδένα ἐπιτρέπεται νὰ καθίσῃ ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ βασιλέως εἰμὴ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, καὶ πᾶσα ἀπόπειρα ὅπως καθίσῃ τις ἐπὶ ἄλλου τινὸς πράγματος εἰμὴ ἐπὶ τῆς μητρὸς γῆς θεωρεῖται ὡς ὕβρις πρὸς τὴν βασιλικὴν μεγαλειότητα, ἥτις ἠδύνατο νὰ τιμωρηθῆ καὶ μὲ θάνατον.

Εἰς ἓν μέρος τοῦ περιβόλου τούτου εὐρίσκεται εἶδος τραπέζης, ἐφ' ἧς ἀποτίθεται κάθε πρωὶ τὸ κρέας τεσσάρων ταύρων, ἢ ποσότης ὅση ἀπαιτεῖται καθημερινῶς διὰ τὸν βασιλικὸν οἶκον. Ὡς δύναται εὐκόλως νὰ φαντασθῆ τις, ἢ διηνεκῆς ἀπόσταξις τοῦ αἵματος ἀπὸ τοῦ κρέατος εἰς τὸ ἔδαφος συνήθρουν ἑκατομμύρια μνημῆκων εἰς τὸ μέρος τοῦτο. Ὁ βασιλεὺς ἀγαπᾷ νὰ κάθηται εἰς τὸ μέρος τοῦτο ὅταν δέχεται τινὰ εἰς ἀκρόασιν. Ὁ Λοβεγγούλας εἶνε ἐντελῶς ἄτρωτος εἰς τὰς προσβολὰς τῶν

Ὁ Λοβεγγούλας καὶ μία τῶν συζύγων του.

μυριάδων τῶν μυρμῆκων· ἀλλ' ὁ ἀτυχῆς λευκὸς ὅστις ἔχει τὴν τιμὴν νὰ συνδιαλέγηται μετὰ τοῦ βασιλέως δὲν ἀπολαύει τοῦ αὐτοῦ προνομίου.

Ἄλλη διατύπωσις διὰ τῆς ὁποίας ἔχει νὰ περάσῃ ὁ ἐπισκέπτης εἶναι ὁ κίνδυνος νὰ καταστρέψῃ τὸν στόμαχόν του τρώγων ἀμετρήτους ποσότητας βωδινού καὶ πίνων γαλλόνια ζύθου. Ὁ Θώμψων διηγείται:

« Οἱ λευκόδερμοι ἐπισκέπται, ὅταν προσφέρωσι τὰ σεβάσματά των εἰς τὸν βασιλέα, ὑποχρεοῦνται νὰ φάγωσι τρία πινάκια ψητοῦ βωδινού καὶ πῖωσι τρία γαλλόνια ζύθου. Εὐθὺς ὡς τελειώσῃ τὸ πρῶτον πινάκιον καὶ τὸ πρῶτον γαλλόνιον, ἐπέρχεται δεύτερον. Συχνὰ ὅταν ὁ βασιλεὺς ἔστρεφε τὴν ράχιν, ἐκάλουν εἰς βοήθειάν μου τοὺς μικροὺς σκλάβους τοὺς περὶ τὴν αὐλήν· ἀλλ' ἀπαξ μὲ συνέλαβεν ἐπ' αὐτοφώρῳ καὶ μ' ἐπέπληξεν, ὥστε ἠναγκάσθην ν' ἀπόσχῳ τοῦ πειράματος εἰς τὸ ἐξῆς. Τὸ μόνον τὸ ὅποιον εἶπεν ἦτο :

« Νομίζεις ὅτι δὲν εἰμπορῶ νὰ θρέψω τὰ σκυλιὰ μου ;» ἀλλὰ τοῦτο ἤρκει, ἀπὸ τὴν πηγὴν ἐξ ἧς ἤρχετο.»

Ὅσον ἀφορᾷ τὸν χαρακτῆρα τοῦ βασιλέως, ὑπάρχει ἀσυμφωνία μεταξὺ τῶν περιηγητῶν, ἀλλ' ὅλοι συμφωνοῦσιν ὅτι εὐσυνειδήτως ἀφοσιοῦνται εἰς τὴν κυβέρνησιν τοῦ βασιλείου του, κατὰ τὰ ἴδια φῶτά του. Ἐν Ματαβέλη ἔχομεν προσωπικὴν κυβέρνησιν εἰς τὴν ἀπλουστάτην μορφήν της. Ὁ βασιλεὺς κάθηται αὐτοπροσώπως, καθὼς ὁ Κατῆς ὑπὸ τὴν σκιάν τοῦ φοίνικος, καὶ ἀπονέμει δικαιοσύνην. Εἰς τῶν περιηγητῶν λέγει:

« Ἐὰν πλησιάζῃ ξένος τις, θὰ εὖρη πιθανῶς τὸν Λοβεγγούλαν, μὲ ἐξ ἀπὸ τοὺς Ἰνδούνας του, ἀπονέμοντα δικαιοσύνην. Πανταχόθεν τῆς χώρας προσάγονται ὑποθέσεις, αἵτινες συζητοῦνται τυπικώτατα καὶ κρίνονται δικαίως. Οἱ Ἰνδοῦναι ἐνεργοῦσιν ὡς συνήγοροι τῶν διαδίκων, καὶ ἐπιλαμβάνονται τῶν ζητημάτων τοῦ τύπου μετ' εὐφύας ἧτις θὰ περιεποιεῖ τιμὴν εἰς τοὺς νομικοὺς συμβούλους τῆς Ἀνάσσης, καὶ συζητοῦσι καὶ ἀναλύουσι τὰς ὑποθέσεις μετὰ μεγάλης δεινότητος. Εἰς πολλὰ δὲ πράγματι ἡ ματαβελαϊκὴ δικονομία ὁμοιάζει μὲ τὴν ἰδικὴν μας· διότι ἂν καὶ οἱ Ἰνδοῦναι ἀγρίως διεκδικοῦσι τὰς ἀξιώσεις τοῦ πελάτου ἐνόσῳ διαρκεῖ ἡ δίκη, αἱ διαφοραὶ των ἐκλείπουσιν ἅμα ἐκδοθῆ ἡ βασιλικὴ ἀπόφασις. Ἐκτὸς τούτου, ἐνόσῳ ἡ δίκη εἶνε ἐκκρεμῆς, οἱ Ἰνδοῦναι ἴστανται ἀπομακρυσμένοι θρησκευτικῶς ἀπὸ τοὺς ἀντιδίκους καὶ τοὺς φίλους των· ἀλλ' ἅμα τελειώσῃ ἡ δίκη, πλησιάζουσι τὸν νικήσαντα ἢ ἠττηθέντα ἀντίδικον ὡς νὰ μὴν ὑπῆρξε καθόλου διαφορὰ.»

Διὰ μακρῶν περιγράφει τὴν δικονομίαν ὁ κ. Σέλος ἐν τῷ νεωστὶ ἐκδοθέντι βιβλίῳ του. Ὁ Γεν. ἐπίτροπος τῆς Ἀνάσσης καὶ ὁ Γεν. εἰσηγητὴς θὰ εὐρίσκοντο σχεδὸν ὡς ἐν τῇ οἰκίᾳ των ἐν τῷ στρατοπέδῳ τοῦ μονάρχου κατὰ τὴν μεγάλην δίκην τοῦ ἵπποποτάμου. Ἴσως ὁμως θὰ ἐσκανδαλίζοντο κατὰ τι ἀπὸ τὴν μέθοδον τοῦ κ. Σέλος διακόψαντος τὸν δημόσιον κατήγορον, κατὰ τὸν ἐπόμενον τρόπον :

«Εἰς μίαν στιγμὴν εἰμπόρεσα νὰ στρέψω τὸν γέλωτα ἐναντίον τοῦ Μακβαϊκῆ, διότι ὅταν, ἀφοῦ εἶπε : «Σὺ, Σέλο, ἀφάνισες τὸ κυνήγι τοῦ βασιλέως», ἐξηκολούθησεν : «Ἄλλ' εἶσαι μάγος, καὶ ὀφείλεις νὰ τὰ ξαναζωντανέψης ὅλα ἐκ νέου. Ἐπιθυμῶ νὰ τὰ ἴδω ὅλα, ὅλα. Ἄς περιπατήσουν ὅλα εἰς τὴν πύλην τοῦ στρατοπέδου καὶ πάλιν, οἱ ἐλέφαντες, καὶ οἱ βούβαλοι καὶ οἱ ἵπποπόταμοι,» τότε κ' ἐγὼ ἀνωρθώθην καὶ ἔκραξα : «Πολὺ καλὰ, ἀλλ' ὅταν ἔλθωσιν οἱ λέοντες, θὰ σταθῆς, Μακβαϊκῆ, νὰ τοὺς μετρήσῃς ; Τοῦτο ἐπροξένησε γενικὸν γέλωτα εἰς βάρος τοῦ Μακβαϊκῆ, καὶ ἐσταμάτησε τὸν χεῖμαρρον τῆς εὐγλωττίας του.»

Ὁ κ. Σέλος ἠγανάκτησε πολὺ ἐπὶ τῇ διαγωγῇ τοῦ Λοβεγγούλα εἰς τὴν περίστασιν ταύτην, ἀλλ' ἐὰν κρίνωμεν ἀπὸ τὴν ἰδίαν ἀφήγησίν του δὲν πρέπει νὰ εἶχε πολὺ δικαίας ἀφορμὰς παραπόνων. Οἱ ἵπποπόταμοι διατηροῦνται θρησκευτικῶς ἀπὸ τὸν Λοβεγγούλαν, καὶ εἰς οὐδένα ἐπιτρέπεται νὰ φονεῦσῃ ἓνα ἐξ αὐτῶν ἄνευ τῆς ἀδείας του. Ὁ ὑπηρέτης τοῦ κ. Σέλος εἶχε τουφεκίσει ἓνα ἵπποπόταμον πάσχωον ἔλλειψιν τροφῆς, καὶ ὁ Σέλος ἐδικάζετο διὰ τὸ ἔγκλημα. Ἀφοῦ εἶπεν ὅλα τὰ δικάιά του, κατεδικάσθη εἰς πρόστιμον 60 λιρῶν, ποσὸν τὸ ὅποιον ἰσχυρίζεται ὅτι τοῦ ἔκλειψεν ὁ Λοβεγγούλας. Ἡ ὅλη ὁμως ἱστορία, ὡς τὴν διηγείται αὐτὸς ὁ καταδικασθεὶς, φαίνεται ὑποδεικνύουσα μεγάλην ἐπιθυμίαν δικαιοσύνης ἐκ μέρους τοῦ Λοβεγγούλα· καὶ τῷ ὄντι, ὅλαι αἱ διηγήσεις τὰς ὁποίας ἔχομεν περὶ δικῶν ἐν Ματαβέλη τείνουσι νὰ μάς δώσωσι καλὴν ἐντύπωσιν περὶ τοῦ ἀγρίου μονάρχου.

Ἀνόνημος συγγραφεὺς περιγράφει τὸν Λοβεγγούλαν ὡς ἐξῆς :

«Οἱ χαρακτῆρές του εἶνε ἀέτειοι, ἀλλὰ λίαν βάνανουσι καὶ παχυλοί, καὶ ἐν ἀναπαύσει ἐμφαίνουσι μεγάλην πανουργίαν καὶ σκληρότητα. Ἄλλα τὸ μειδιάματά του ἀλλάζει τὸν χαρακτῆρα τοῦ προσώπου, τὸσον παιδικὴ καὶ γλυκεῖα εἶνε ἢ ἔκφρασις. Ἡ φυσικὴ του διάθεσις δὲν εἶνε σκληρὰ· ἀλλ' ἢ διηνεκῆς ἐξάσκησις ἀπεριορίστου σχεδὸν ἐξουσίας ἐπὶ τῆς ζωῆς τῶν ἄλλων ἐνεργεῖται αὐτῷ τὸν ἔρωτα τῆς αἵμα οχυσίας. Τὰ

χρονικὰ τῆς ἐσωτερικῆς πολιτικῆς του εἶνε γραμμμένα μὲ γραμμὰς τὸσον αἵματηρὰς ὅσον καὶ τὰ τῶν ἐξωτερικῶν κατακτήσεων του· ἀδελφοί, ἀδελφαί, ἀνεψιοί, ἀνεψιαί, φίλοι, ἔπεσον ὑπὸ τὴν ἀπηνῆ χεῖρά του.»

Κατὰ τὴν αὐτὴν ἔννοι ν γράφει καὶ ὁ κ. Μῶνδ :

«Ὁ βασιλεὺς Λὸ Βεγγούλας δὲν εἶνε τὸσον μαῦρος ὅσον ζωγραφίζεσθαι (ἐννοῶ κατὰ τὸν χαρακτῆρα). Διαφωνῶ πρὸς ἐκείνους οἵτινες λέγουσιν ὅτι εἶνε θανασίμως σκληρός. Δὲν πρέπει νὰ τὸν κρίνωμεν κατὰ τὰ ἴδια μέτρα μας. Ἐχει νὰ κυβερνήσῃ φιλοτάραχον λαόν, ὅστις δὲν γνωρίζει τὴν ἀξίαν τῆς ζωῆς. Ὁμιλῶν μὲ τῶν ἡμερῶν πρὸς ἐμὲ περὶ φόνων εἶπε : «Βλέπεις, ἐσεῖς οἱ λευκοὶ ἔχετε φυλακὰς, καὶ δύνασθε νὰ κλείσετε ἀσφαλῶς ἓνα ἄνθρωπον. Ἐγὼ δὲν ἔχω. Τί νὰ κάμω ; Ὅταν ἓνας ἄνθρωπος δὲν ἤθελε νὰ ὑπακούσῃ εἰς διαταγὰς, συνείθιζα νὰ τοῦ κόπτω τὰ αὐτιά ὡς ἄχρηστα· ἀλλ' ὅποιαν ποινήν καὶ ἂν ὑπέφεραν, ἐπανελάμβανον συχνὰ τὰ ἐγκλήματά των. Τώρα φροντίζω νὰ τοὺς σωφρονίσω, καὶ ποτὲ ροπαλιμῆνος ἄνθρωπος δὲν ἐπαναλαμβάνει τὸ ἔγκλημά του.» Τοῦτο, δι' ἓνα ἄγριον, ἦτο ἀρκετὰ λογικόν. Δυστυχῶς νὰ φαίνεται εἰς ἡμᾶς σκληρόν· ἀλλ' ἐνθυμηθῆτε πόσον ὀλίγος καιρὸς εἶνε ἀφότου ἐκρεμνούσασμεν τοὺς ἀνθρώπους διὰ τὴν ζωοκλοπίαν, καὶ βεβαίως ὁ παρ' ἀγρίοις τρόπος τῆς θανατώσεως διὰ τοῦ ροπάλου δὲν εἶνε τὸσον ἀποτρόπαιος, καὶ εἶνε ὀλιγώτερον ὀδυνηρὸς ἀπὸ μίαν ἐκτέλεσιν πολιτισμένων ἐξευγενισμένην διὰ τοῦ ἠλεκτρισμοῦ. Εἰς ροπαλισμὸς ὀπισθεν τῆς κεφαλῆς, καὶ ὅλα τελειώνουν. Ὁρεῖλω νὰ ὁμολογήσω ὅτι ὁ βασιλεὺς ἐφέρετο λαμπρῶς πρὸς τοὺς λευκοὺς, καὶ μοῦ ἔστελλεν ἐπὶ μῆνας βόας καὶ πρόβατα πρὸς τροφήν μου.»

Ἀφ' ἐτέρου ὁ Θῶμψων δίδει φρικώδη περιγραφὴν τοῦ τρόπου καθ' ὃν ὁ Λοβεγγούλας ἐπιβάλλει ἐνίοτε βασάνους εἰς τὰ θύματά του :

«Ἐνθυμοῦμαι ὅταν ποτὲ ἐπερίμενα δι' ἀκρόασιν, εἶδα προσαγόμενον ἄνθρωπον ὅστις κατηγορεῖτο ὅτι ἔπιεν ἐκ τοῦ ζύθου τοῦ βασιλέως· ὁ δυστυχὴς ἄθλιος εἰσήχθη ἐνώπιον τοῦ βασιλέως. Οἱ ὀφθαλμοὶ του ἐξεῖχον ἀπὸ τὰς κόγχας καὶ τὰ γόνατά του συνεκρούοντο ἀπὸ τὸν τρόμον. Ὁ βασιλεὺς διέταξε νὰ τὸν κρατῶσι σφιγκτὰ· εἶτα εἶπε, κυττάζων τὸν ἔνοχον ἀπὸ τὴν κεφαλὴν ἕως τοὺς πόδας. «Ἐχεις μύτην καὶ στόμα, καὶ δύο μάτια καὶ δύο αὐτιά. Ἐβαλες τὴν μύτην σου διὰ νὰ μυρισθῆς τὸν ζύθον τοῦ βασιλέως (στραφεῖς πρὸς τοὺς βοηθοὺς του)· κόψατέ του τὴν μύτην!» ἔκοψαν τὴν μύτην τοῦ ἀνθρώπου. «Ἄνοιξες τὸ στόμα σου διὰ νὰ πῆς τὸν ζύθον τοῦ βασιλέως· κόψατέ του τὸ στόμα». Τοῦ ἔ-

κοψαν τὸ στόμα. Ἦτο φρικαλέον θέαμα. Ὁ Λοβεγγούλας ἐστάθη πρὸς στιγμήν. Εἶτα εἶπεν : «Εἶχες ἀκούσει ὅτι δὲν ἐπιτρέπεται νὰ πίνη τις τὸν ζῦθον τοῦ βασιλέως· ἀλλὰ τ' αὐτιά σου δὲν σοῦ χρησιμεύουν εἰς τίποτε.» Τοῦ ἔκοψαν τὰ αὐτιά. Ἔβλεπε πρὸς τὸν βασιλέα μὲ βλέμμα φοβερόν ἰδεῖν.

«Τὰ μάτια σου—σκεπάσατέ του τὰ μάτια ! ἔκραξεν ὁ βασιλεὺς. Βάλετε τὸ μέτωπόν του ἐμπρὸς εἰς τὰ μάτια του διὰ νὰ μὴ βλέπῃ τὸν ζῦθον τοῦ βασιλέως !» καὶ ἔκοψαν τὸ μέτωπον τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ἔστρεψαν κάτω τὴν λωρίδα τοῦ δέρματος ὡς δύναται χειρουργὸς νὰ τὴν στρέψῃ, ὥστε ἐκρέματο πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν του. Τότε ὁ βασιλεὺς ἐκύτταξε τὸν ἄνθρωπον ἐπ' ὀλίγα λεπτά, καὶ ὁ ἄνθρωπος ἔκειτο ἀσπαίρων ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, ἕωςότου ὁ βασιλεὺς ἔπεσεν ἔξαφνα εἰς λύσσαν (τάχα νὰ ἐντρέπετο δι' ἑαυτὸν ;) καὶ διέταξε νὰ τύψωσι τὸν ἄνθρωπον μὲ ράβδους. Τὸν ἔτυψαν ἕωςότου ἔφθασεν ἐγγύτατα τοῦ θανάτου. Εἶτα ὁ δυστυχὴς ἄθλιος εὗρε δύναμιν νὰ ἐξερπύσῃ, ὡς συντεριμμένος ὄφις, ἐπὶ τοῦ ἐδάφους καὶ ἐπῆγε νὰ πλύνῃ τὰς πληγὰς του εἰς τὸ ρεῦμα. Οὐδέποτε εἶδα φρικωδέστερον θέαμα.»

Ἡ ἱστορία αὕτη εἶνε καλῶς ἐκτεθειμένη, καὶ δὲν φαίνεται νὰ ὑπάρχῃ ἀμφιβολία ὅτι ὅσον τρυφερὸς τὴν καρδίαν καὶ ἂν εἶνε ὁ Λοβεγγούλας προσωπικῶς, εἶνε τόσον ἀδιάφορος ὅσον καὶ παιδίον τοῦ σχολείου εἰς τὴν ποιήν ἣν ἐπιβάλλει, ἢ ὅσον ἐπιστήμων ζωοτόμος εἶνε ὅταν βασιανίζῃ ἕνα βάτραχον. Θὰ ἦτο ὁμοίως πλάνη νὰ τὸν κρίνωμεν μὲ τὴν στάθμην τὴν ἰδικήν μας. Δὲν ὑπάρχει λόγος νὰ πιστεύσωμεν ὅτι εἶνε πλέον ἀνάλητος εἰς τὸ νὰ ἐπιβάλλῃ βασιάνους καὶ θάνατον ἢ ὅσον εἶνε οἱ ἄνθρωποι μεταξὺ τῶν ὁποίων ζῆ καὶ ἀναστρέφεται. Καθὼς ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Ρωσσίας, δὲν εἶχε τὴν φιλοδοξίαν νὰ κατὰσχῃ τὸν θρόνον· ἐδέχθη τὴν θέσιν φιλοσοφικῶς, ἀλλὰ κατὰ τὴν γνώμην τοῦ Μῶνδ θὰ ἐπροτίμα μᾶλλον νὰ εἶνε ἀγρονόμος ἢ βασιλεὺς. Ὁ πρωτότοκος Κουρουμὰν ἐξέλιπεν ἐκ τοῦ μέσου, καὶ ἐντεύθεν ἐν Ματαβέλη, ὡς ἐν Ρωσίᾳ, ὁ δευτερότοκος ἀνῆλθεν εἰς τὸν θρόνον. Ὡς βασιλεὺς τῆς Ματαβέλης, δύναται νὰ ρηθῆ ὅτι εἶνε εἰς τῶν μεγαλειτέρων κτηματιῶν τοῦ κόσμου, διότι ὅλον τὸ βασίλειόν του δυνατόν νὰ λεχθῆ ὅτι εἶνε κτῆμά του. Ἐν τῇ «Νοτίῳ Ἀφρικῇ», τῇ περιοδικῇ, γράφει τις : «Ὁ βασιλεὺς εἶνε εἰς τῶν νοημενεστάτων ἀνδρῶν τοῦ ἔθνους του. Ἡ μνήμη του εἶνε τεραστία, καὶ ὅταν θέλῃ νὰ τὴν ἐξασκήσῃ, ἔχει μεγάλην σύνεσιν καὶ φυσικὴν κοσμιότητα. Ἐχει προσέτι κοινωνικὰς ἀρετὰς καὶ ὁμοιάζει μὲ φρόνιμον γάτ-

τον. Συγκαταβαίνει πολλάκις πρὸς τοὺς αὐλικούς του· ἀλλ' οὗτοι εἶνε πάντοτε ἄγρυπνοι νὰ τοῦ λέγωσιν ὅ,τι θὰ τὸν εὐχαριστήσῃ, καὶ προσέχουσι νὰ μὴ τῷ ἀντείπωσι ποτέ. Τὰ καθήκοντα τοῦ βασιλέως δὲν εἶνε καθήκοντα ἀργομισθίας. Εἶνε ὁ φιλεργότατος ἀνὴρ τοῦ ἔθνους του. Ἀπὸ πρωίας μέχρι ἐσπέρας ἀκούει ἀναφορὰς πανταχόθεν τοῦ βασιλείου του, τακτοποιῶν τὰς δυσκόλους δικαστικὰς ὑποθέσεις, κρίνων τοὺς ἐγκληματίας, καὶ διεξάγων ἀγρονομικὰς ὑποθέσεις. Εἶνε κτηνοτρόφος γιγαντιαίας δικαιοδοσίας, διότι ἔχει τὸν ἔλεγχον καὶ τὴν διαχείρισιν ὅλων τῶν κτηνῶν τοῦ ἔθνους του. Εἶνε τὸ κέντρον ἐξ οὗ διακτινοῦνται τὰ πάντα καὶ περὶ ὃ συγκεντροῦνται ὅλα τὰ πράγματα ἐν Ματαβέλη. Ἡ καταστροφή ἐνὸς στρατεύματος ἢ ὁ θάνατος ἐνὸς μόνου ἐν τινὶ βουστάσιῳ ἀναφέρονται πρὸς αὐτὸν μὲ τὰς ἐλαχίστας λεπτομερείας.»

Ὁ συγγραφεὺς τοῦ βιβλίου «Ἡ Ματαβέλη καὶ οἱ καταρράκται τῆς Βικτωρίας» παρέχει λαμπρὰν εἰκόνα τῆς σκηνῆς τῆς ἐν τῷ βασιλικῷ στρατοπέδῳ ὅταν ὁ Λοβεγγούλας ὑποδέχεται τοὺς ἐπισκέπτας : «Ὁ δῶν ἥλιος, τὰ βαθυπράσινα δένδρα πέραν τοῦ στρατοπέδου καὶ οἱ πράσινοι τοῖχοι τοῦ νεοδημητοῦ περιβόλου· αἱ κίτρινα κυψελοειδεῖς καλύβαι· τὸ κιτρινωπὸν πατημένον χόρτον εἰς τὴν πεδιάδα· αἱ ἀγέλαι τῶν αἰγῶν καὶ τῶν προβάτων μὲ τὰ ἐρίφια καὶ τοὺς ἀμνοὺς, καὶ τὸ κοπάδι τῶν σκύλων, οἱ ὁποῖοι γαυρίζουν πέριξ τῆς βασιλικῆς μάνδρας· τὸ πλήθος τῶν ἰθαγενῶν, ὧν τινες εἶνε ὀλόγουμοι καὶ ἄλλοι μὲ πτερὰ στολισμένοι, ἄλλοι δὲ μὲ μοναδικὸν τι ἄρθρον εὐρωπαϊκῆς ἐνδυμασίας, ὡς ἕνα πῖλον, ὀκλάζοντες ἐπὶ τῶν κνημῶν των, ἀποτελοῦντες τὴν αὐλὴν τοῦ μέλανος βασιλέως· μὲ ὀδόντας ἐλέφαντος κειμένους ἐδῶ κ' ἐκεῖ. Πρὸς συμπλήρωσιν τῆς εἰκόνας, καλὸν νὰ εἰσαχθῶσιν εἰς ἡ δύο λευκοὶ ἔμποροι, ἀναγκασμένοι καὶ αὐτοὶ νὰ ἔρπωσιν ἐπὶ τῶν γονάτων πρὸ τῆς αὐτοῦ μελανοδέρμου μεγαλειότητος, ὅστις κάθηται ἐκεῖ μὲ τὸν πλατὺν μαῦρον πῖλον του, μὲ τὴν πίπαν εἰς τὸ στόμα.»

Ὁ Λοβεγγούλας καπνίζει συνεχῶς, καταναλίσκων μεγάλας ποσότητας ἀφρικανικοῦ καπνοῦ. Ἐν συνόψει δυνατόν εἰπεῖν ὅτι ζῆ ἐκ βωδινοῦ, ζῦθου καὶ καπνοῦ. Ὁ Θώμψων περιγράφει ὡς ἐξῆς τὰ τῆς διαίτης αὐτοῦ :

«Λίαν πρωί, ἐὰν ὁ καιρὸς εἶνε ψυχρὸς, λαμβάνει μέγαν κύαθον καφέ μὲ πολλὴν ζάχαριν. Μεταξὺ τῆς ὥρας ταύτης καὶ τῆς ἐνδεκάτης πίνει οὐ μικρὰς δόσεις ζῦθου. Τὴν ἐνδεκάτην λαμβάνει πρόγευμα, τὸ ὁποῖον συνίσταται ἀπὸ ψητὸν ἐπὶ ἐσχάρας ἢ καπνιστὸν βωδινόν, πίνων ζῦ-

θον ἀκολούθως διὰ τὰ τὸ καταβρέξῃ. Ἐνίοτε τρώγει καὶ μικρὸν πινάκιον λαχάνων. Συχνὰ γευματίζει εἰς τὰς τρεῖς μετὰ μεσημβρίαν, καὶ δειπνεῖ εἰς τὰς ἑπτὰ. Πρὸ τοῦ ἀρίστου νίπτει τὰς χεῖρας καὶ τὸ πρόσωπον μετὰ σάπωνος, ἐντὸς λεκάνης, τὴν ὁποίαν φέρει αὐτῷ εἰς τῶν δούλων του. Μετὰ τὸ νίψιμον, ἄλλος δούλος κομίζει τὸ φαγητὸν, ἐντὸς μεγάλου δίσκου, τὸν ὁποῖον ὁ δούλος κρατεῖ γονυπετῆς ἐνώπιον τοῦ κυρίου του, ἕως οὗ τελειώσῃ. Τρώγει τὰ παχύτερα τεμάχια, καὶ ρίπτει τὰ λοιπὰ εἰς τοὺς σκύλους καὶ τοὺς σκλάβους του. Μεταχειρίζεται μαχαίριον, καὶ αἱ χεῖρές του χρησιμεύουσιν ὡς περόνιον, καίτοι κάποτε τὸν εἶδα νὰ κάμνῃ χρῆσιν καὶ περονίου. Μετὰ τὸ φαγητὸν, ἀντὶ νὰ σφογγίσῃ τοὺς λιπώδεις δακτύλους του διὰ μάκτρον, τοὺς προστρίβει ἐπὶ τῶν γυμνῶν βραχιόνων καὶ τῶν κνημῶν του. Ὁ Λοβεγγούλας δὲν χρειάζεται τὸν κρέας διὰ νὰ βοηθήσῃ τὴν ὄρεξίν του. Εἰς τὸ κρέας του σπανίως μεταχειρίζεται ἄλας, καθόσον ἡ χολή τοῦ ζῶου, διαχυνομένη ἐπὶ τοῦ κρέατος, ἀναπληροῖ τοῦτο. Ὑποτίθεται μάλιστα ὅτι καθιστᾷ τὸ κρέας τρυφερόν.»

Καίτοι πίνει μεγάλας δόσεις ζύθου, δὲν πίνει οἶνοπνεύματα, καὶ ὄλον τὸν καμπανίτην ὅστις προσφέρεται αὐτῷ τὸν παραδίδει εἰς τὰς γυναῖκάς του, οἷας ἔχει σχετικῶς ὀλίγας.

Λέγεται ὅτι λαμβάνει τέσσαρας νέας συζύγους κατ' ἔτος, ἀλλὰ πράγματι ἔχει μόνον δέκα συζύγους καὶ περὶ τὰς ὀγδοήκοντα παλλακίδας. Ἐπειδὴ ὁ πατὴρ του Μοζελεκάτσε λέγεται ὅτι ἔσχε πεντακοσίας, δυνατὸν νὰ εἴπῃ τις ὅτι ὁ Λοβεγγούλας ἔκαμε μεγάλην πρόοδον πρὸς τὴν μονογαμίαν. Εἶνε περίεργον ὅτι οὐδεμία τῶν ἀληθῶν συζύγων του ἔχει τέκνα, καὶ ὁ μέλλον βασιλεὺς τῆς Ματαβέλης θὰ ληφθῇ ἐξ ἀνάγκης ἐκ τῶν υἱῶν τῶν παλλακίδων. Ὄταν κάθηται εἰς τὸ ἄδυτόν του πίνων ζύθον, ἔχει συνήθως πέντε ἢ ἕξ ἐκ τῶν εὐνοουμένων συζύγων του καθημένας ἐνώπιόν του. Ὄταν ἐξέρχεται εἰς περιοδείαν ἀνά τὸ βασίλειον, ἀπαλλάττεται τῆς δυσχερείας τοῦ νὰ ἔχῃ νὰ κουβαλᾷ τὸ χαρέμι του μαζὺ του, καθιστῶν σταθμοὺς καὶ ἀποσπάσματα συζύγων εἰς διάφορα μέρη τῆς χώρας. Διανέμονται δὲ τοιοῦτοτρόπως ὥστε δὲν δύναται νὰ κταλύσῃ εἰς μέρος τι χωρὶς νὰ ἔχῃ ἀπόσπασμά τι συζύγων καὶ παλλακίδων, τὸ ὁποῖον νὰ τὸν περιμένῃ.

Ἀδύνατον νὰ σχηματίσωμεν ἰδέαν τινὰ περὶ τοῦ χαρακτῆρος καὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ Λοβεγγούλα, χωρὶς νὰ λάβωμεν ὑπ' ὄψιν τὰ κατορθώματά του ἐν τῇ μαγείᾳ. Μόνον ἀναγινώσκοντες περὶ τοῦ τρόπου καθ' ὃν

ἡ μαγεία ἐξασκεῖται παρὰ ταῖς ἀγρίαις φυλαῖς, ἀρχίζομεν νὰ ἐννοῶμεν τὸν λόγον δι' ὃν ἀπηγορεύθη ἡ μαγεία ἐν τοῖς Λευιτικαῖς βιβλίοις. Ὁ Χάμας, ὡς αὐστηρὸς γέρον πουριτάνος ὁποῦ εἶνε, κατήργησε δεσποτικῶς τὴν μαγείαν εἰς τὸ κράτος του, διότι ἡ μαγεία εἰς τὰς χώρας ἐκείνας οὐδαμῶς εἶνε ἄκακος παιδιὰ διὰ τῆς κινήσεως τῆς τραπέζης οὔτε ἐπικλήσις πνευμάτων ἀγαθῶν ἢ κακῶν. Εἶνε σύστημα τρομοκρατίας τὸ ὁποῖον κόπτει προρρίζους αὐτὰς τ' ἐς στοιχειώδεις ἀρχὰς τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας. Τὸ νὰ κατηγορήσῃς τὸν ἐχθρόν σου ὅτι εἶνε μάγος, ἢ ὅτι ἀσκεῖ μαγείαν, εἶνε ἀπλοῦν καὶ ἀσφαλὲς μῖσον ὅπως ἐπιτύχῃς τὸν θάνατόν του. Ἀποδείξεις τῆς ἐνοχῆς δὲν ἀπαιτοῦνται, οὐδ' ἐπιτρέπεται εἰς τὸν κατηγορούμενον ν' ἀναιρέσῃ τὴν κατηγορίαν. Ἡ προδοσία, ὅσον καὶ ἂν εἶνε βδελυρὰ, ὁ φόνος, ὅσον ἀποτρόπαιος καὶ ἂν εἶνε, συγχωροῦνται διὰ τῆς ἀπλῆς προφάσεως ὅτι τὰ θύματα ἐξήσκουν τὴν μαγείαν.

Ἡ μαγεία, καθὼς ἡ ἐλεημοσύνη, καλύπτει πλῆθος ἀμαρτιῶν. Ἡ ἐξάσκησις ὅμως τῆς μαγείας εἶνε πολὺ σοβαρώτερον πρᾶγμα ἀπὸ τὴν ἀπλὴν προσαγωγὴν ψευδῶν κατηγοριῶν ἐναντίον χθῶν ἀνθρώπων.

Ὁ Λοβεγγούλας τοῦλάχιστον δὲν εἶνε μωρὸς ἀλλ' εἰς τῶν πανουργότερων ἀνθρώπων εἰς ὄλον τὸν κόσμον τῶν ἀγρίων. Εἶνε πολυάσχολος, ἀλλ' εὐρίσκει πάντοτε καιρὸν διὰ τὰς ἐπιφθασίας του. Καθ' ἑκάστην, ὅσον καὶ ἂν ἐπιε μετὰ τῶν συζύγων του ἀφ' ἑσπέρας, ἐγείρεται πρὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου διὰ νὰ ἐπιθεωρήσῃ τὰ κτήνη καὶ τὰς ἀγέλας του, μετὰ τὴν ἄγρυπνον ἀκρίθειαν ποιμένος. Εὐθὺς μετὰ τοῦτο, ἀποσύρεται εἰς τὸ ἄδυτόν του καὶ ἐξασκεῖ μαγείαν. Ἐκεῖ μαγειρεύει τὸ διαβολοζοῦμι, τὸ ὁποῖον κατασκευάζεται ἀπὸ ἧπαρ κροκοδείλου, ἀπὸ στίαρ ἵπποπόταμου, ἀπὸ δέρμα ὄφως, ἀπὸ ράμφος πτηνοῦ, ἀπὸ ποδας βατράχων, καὶ ἀπὸ διάφορα ἄλλα πράγματα. Ἐνῶ ἀνέρχεται ὁ ἀχνὸς τοῦ καταχθονίου τούτου συνθέματος, ἐπικαλεῖται τοὺς θεοὺς δι' ὅ,τι τὰ μάλιστα ἐπιθ. μεῖ.

Ἐν τῶν ἐπισημοτέρων καθηκόντων τοῦ βασιλέως ὡς μάγου εἶνε ἡ πρόκλησις βροχῆς, εἰς τὸ ὁποῖον διαπρέπει. Ὁ Θάμψων φαίνεται νὰ φρονῇ ὅτι ὅλη ἡ ἐπιστήμη του εἶνε μόνον ἐπιτηδειότης ἀνθρώπου ἐμπειρικῶς μελετῶντος τὴν μετεωρολογίαν, εἰς τὸ νὰ κάμνῃ τοὺς ἄλλους νὰ πιστεύωσιν, ἀλλὰ τοῦτο εἶνε κάπως ἀμφίβολον.

Ὁ βασιλεὺς, λέγει, ἔχει τὴν φήμην ὅτι δύναται νὰ ποιῇ βροντὴν καὶ κεραυνόν, καὶ κατὰ τοῦτο εἶνε οὐδενὸς δεύτερος. Ἐνθυμοῦμαι μίαν

ἡμέραν κατὰ Ἰούνιον, τὸν μόνον μῆνα καθ' ὃν ἐλάχιστα προσδοκᾷ τις βροχὴν, ἰθαγενεῖς τινες εἶχον φέρει μέγαν πύθωνα εἰς τὸ στρατόπεδον, καὶ ἔψαλλον τινὰς τῶν πρὸς βροχὴν ἐπιφθῶν των. Αἰφνίδιος θάνατος ἐπικρέμαται εἰς πάντα αὐτόχθονα τῆς Ματαβέλης ὅστις, ἀφοῦ ἴδῃ πύθωνα, δὲν φροντίζει δι' ἐνὸς ἢ ἄλλου μέσου νὰ κατορθώσῃ ὅπως εἰσκομίσῃ αὐτὸν ζῶντα. Ὁ βασιλεὺς ἔλαβε τὸ ἔρπετόν, καὶ εἶπεν ὅτι θ' ἀπέλθῃ καὶ θὰ κάμῃ βροχὴν. Ἐγέλασα ἐπὶ τούτῳ, καὶ εἶπα ὅτι δὲν τὸ πιστεύω, ὁ δὲ βασιλεὺς ἀπήντησε : «Θὰ ἰδῆς». Ὁ πύθων ἐξεδάρη ζῶν, τὸ ἥπαρ του ἀφῆρθη καὶ ἐβράσθη, καὶ ἐτελέσθησαν αἱ συνήθεις τελεταὶ τῆς ὀμβροποιίας. Περιέργως δὲ, μικρὸν πρὸ τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου, τὸ στερέωμα συνεσκότασε, καὶ εὐθὺς κατόπιν ραγδαιοτάτη καταιγὶς ἐπῆλθε. Τὴν ἐπαύριον ὁ βασιλεὺς μὲ ἠρώτησεν ἂν λευκὸς ἄνθρωπος δύναται νὰ ποιήσῃ καταιγίδα ὡς αὕτη. Ἀπήντησα : «Ὅχι, βασιλεῦ· ἐὰν εἴμπορούσαμεν νὰ σὲ ἀπαγάγωμεν εἰς τὸν τόπον μας καὶ σ' ἐγκαταστήσωμεν ἀγρονόμον, θὰ ἔκαμνες τὴν τύχην σου.»

Ὁ Θῶμψων ἐξηγεῖ τὸ μυστήριον ὡς ἐξῆς : «Ὅτι ὁ Λοβεγγούλας ἐπερίμενε τὴν βροχὴν διότι εἶχε παρατηρήσει ὅτι ὁ ἄνεμος ἐγύρισε καὶ ἔπνεεν ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ἐκ δυσμῶν, τὸ ὁποῖον εἶνε σχεδὸν ἀσφαλὲς σημεῖον ὅτι θὰ βρέξῃ τὴν τετάρτην ἡμέραν. Τοῦτο ὅμως δὲν ἐξηγεῖ τὴν σύμπτωσιν τῆς ἀνακαλύψεως τοῦ πύθωνος· ἄνευ αὐτοῦ, δὲν θὰ ἐγένετο ἀπόπειρα πρὸς πρόκλησιν βροχῆς τὴν ἡμέραν ἐκεῖνην. Ἐκτὸς τούτου, ὁ Λοβεγγούλας συχνὰ προσπαθεῖ νὰ προκαλέσῃ βροχὴν ὅταν εἶνε συνεχῆς ξηρασία. Τότε προσφέρονται αὐτῷ δῶρον ἀγέλαι κτηνῶν καὶ ὀλόκληροι φράτραι ὑπόπτων ὑπηκόων σφάζονται. Προφανῶς τὸ δόγμα ὅτι ὑπάρχει κάποιος Ἄχᾶν εἰς τὸ στρατόπεδον, ὅταν τὰ πράγματα κακῶς βαίνωσιν, εἶνε λίαν προσφιλὲς παρὰ τοῖς Ματαβελαίοις. Ἡ εἰς τὴν μαγείαν πίστις ἐπιδρᾷ ἐφ' ὅλου τοῦ βίου τῶν Ματαβελαίων. Τὸ ξύλινον πινάκιον τοῦ βασιλέως, παραδείγματος χάριν, οὐδέποτε πλύνεται, φόβῳ μαγείας, μὲ τὸ ἀποτέλεσμα ὅτι καλύπτεται ἀπὸ παχὺν πλακοῦντα λίπους ἐνὸς δακτύλου βάθους. Ὁ βασιλεὺς εὐρίσκεται εἰς ἀέναον κίνησιν ταξιδεύων, φόβῳ μὴ γείνηθῃ θυμὰ δυσμενῶν ἐπιφθῶν κακοβούλων μάγων. Ὅταν ὁ στρατὸς ἐξέρχεται εἰς πόλεμον, ἐφοδιάζεται μὲ περιάπτα, καὶ τὸ ἔθος τοῦ ἀποπνέειν σφοδρῶς εἶνε ἐν πλήρει ἰσχύϊ. Ἰσχυρὰ πεποθησις κρατεῖ ἐν Ματαβέλῃ ὅτι δὲν ὑπάρχει θρησκεία εἰμὴ ἡ μαγεία καὶ ὁ Λοβεγγούλας εἶνε ὁ προφήτης τῆς.

Ὁ μέγας χορὸς τῆς Ματαβέλης πολλάκις περιεγράφῃ, ζωηρότερον

δὲ ἀπὸ τὸν Σέλος καὶ τὸν Θῶμψωνα. Ὁ χορὸς οὗτος ἄγεται ἐν καιρῷ νέας σελήνης, κατὰ Φεβρουάριον, καὶ εἶνε ἐπιβλητικώτατον θέαμα.

Τὴν ἡμέραν τοῦ χοροῦ, τὰ στρατεύματα συγκεντροῦνται εἰς πέντε μεγάλας μοίρας, καὶ τότε βαδίζουσι πρὸς τὰς χλοεράς ἐκτάσεις ἀπέναντι τοῦ βασιλικῆς σκηνώματος, ὅπου σχηματίζονται εἰς ἡμικύκλιον πεντακοσίων περίπου ὄργυιων τὸ μῆκος καὶ ὀκτῶ ἢ δέκα ἀνδρῶν τὸ πλάτος, ἀριθμούμενα εἰς ὀκτῶ ἢ δέκα χιλιάδας ἀνδρῶν. Ἐπιβλητικὸν θέαμα παριστῶσι μὲ τὰ ἐκ πτερῶν στρουθοκαμήλου καλύμματα τῶν κεφαλῶν των, καὶ μὲ τοὺς τελαμῶνάς των τοὺς ἐκ δέρματος λεοπαρδάλεως καὶ ἄλλων ἀγρίων θηρίων. Μὲ τὴν μίαν χεῖρα κρατοῦσι τὰς ἀσπίδας καὶ τὰ ἔγχρη των καὶ μὲ τὴν ἄλλην τὰ κρόταλά των, μὲ τὰ ὁποῖα ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν κρούουσι τὰς ἀσπίδας των, κρατοῦντες τὸν χρόνον εἰς τὰ ἄσματά των, καὶ ὀρχοῦμενοι ἐν ρυθμῷ διὰ τῶν ποδῶν. Ἐκάστη μοῖρα διακρίνεται διὰ τοῦ χρώματος τῶν ἀσπίδων τῆς, ὧν ἄλλαι μὲν εἶνε λευκαὶ, ἄλλαι μαῦραι, ἄλλαι κόκκιναι καὶ λευκαὶ, κτλ.

Τὴν ἡμέραν τοῦ μεγάλου χοροῦ, ὁ Λοβεγγούλας ὀφείλει νὰ εἶνε παρῶν σχεδὸν διαρκῶς, ἢ χορεύων ὁ ἴδιος (ἠδονὴ τὴν ὁποῖαν δὲν ἐκτιμᾷ πλέον, ἐπειδὴ εἶνε παχὺς καὶ δυσκίνητος) ἢ θεώμενος τὸν χορὸν. Αἱ σύζυγοί του καὶ αἱ ἄλλαι ἀνωτέρας τάξεως γυναῖκες τοῦ τόπου μετέχουσιν ἐπίσης τοῦ χοροῦ. Παριστῶσιν ὠραῖον θέαμα μὲ τὰ ποικιλόχροα ἐνδύματα καὶ τοὺς στολισμούς των, πρόσω καὶ ὀπίσω κινούμεναι πρὸς τὸν ρυθμὸν τῆς ὀρχήσεως. Ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν νέος τις ἢ παλαιὸς στρατιώτης ἐξορμᾷ αἰφνης ἐκ τῶν τάξεων τοῦ στρατοῦ μετὰ μανιώδους κραυγῆς, πλήττων τὸν ἀέρα μὲ τὸ δόρυ του, δεικνύων ἐμπράκτως τὸν τρόπον καθ' ὃν ἐθανάτωσε μυρίους ἐχθροὺς εἰς τὰς μάχας· καὶ τὸ πλῆθος ἀνευφημεῖ μετ' ἐξᾴλλου ἐνθουσιασμοῦ εἰς τὰ δείγματα ταῦτα τῆς ἀνδρείας. Ὁ χορὸς διαρκεῖ ἀπὸ πρωΐας μέχρι βαθείας νυκτός, εἶνε δὲ κοπιώδης, καὶ οἱ ἄνδρες ἀποσύρονται τὴν νύκτα κἀθιδροί.

Ὁ Λοβεγγούλας ἐπαράχθη πρὸς τὸ πνεῦμα ἀπὸ τὰς ἀτυχίας τὰς ὁποίας ὑπέφεραν οἱ Ἄγγλοι εἰς τὸν πόλεμον τῆς Τρανσβάλης. Τοὺς Βόερος τοὺς ἐγνώριζε καὶ τοὺς ἐμίσει· τοὺς Πορτογάλλους τοὺς ἐγνώριζε καὶ τοὺς περιεφρόνει. Μόνον ἅμα τῇ ἀποστολῇ τοῦ Σίρ Καρόλου Οὐάρρεν ἤρχισαν οἱ Ἄγγλοι νὰ γίνωνται αἰσθητοὶ ἐν Ματαβέλῃ. Μόλις ἐλύθη τὸ ζήτημα τοῦ ἀνοίγματος τῶν μεταλλείων τῆς χώρας τοῦ Ὀφίρ, καὶ εἰς μετὰ τὸν ἄλλον οἱ ἐπιχειρηματῆαι προσήρχοντο καὶ ἀπῆττον παραχωρήσεις μεταλλείων ἀπὸ τὸν Λοβεγγούλαν. Ἄλλ' οὗτος

ήρνήθη νὰ χορηγήσῃ ἀδείας, καὶ κατὰ τοῦτο ἠκολούθησε τὴν πολιτικὴν τοῦ πατρὸς του. Εὐθὺς ὡς ἀνηγγέλθη ἡ ἀνακάλυψις τοῦ χρυσοῦ πρὸς μεσημβριαν, πρεσβευτὴς ἐκ μέρους τῆς Τρανσβαλικῆς κυβερνήσεως ἐπεσκέφθη τὸν Μοζελεκάτσε ὅπως τύχη ἀδείας ἐπὶ τοῦ χρυσοφόρου ἐδάφους διὰ λογαριασμὸν τῆς Τρανσβάλης. Ἄλλ' ὁ γηραιὸς πολέμαρχος ἠρνήθη νὰ ἐνδώσῃ. «Οἱ ἄνθρωποι σας εἰμποροῦν νὰ ἔλθουν καὶ νὰ πάρουν τὰς πέτρας. Ἀλλὰ ποτὲ δὲν τοὺς ἐπιτρέπεται νὰ φέρουν μαζύ των Ὀλλανδὴν γυναῖκα, ἀγελάδα, προβατῖναν ἢ αἶγα, διότι ἡ ἀδεία εἶνε νὰ παίρνουν τὰς πέτρας, ὄχι νὰ κτίζουν οἰκίας καὶ πόλεις εἰς τὴν χώραν μου.»

Πολιορκούμενος ἀπὸ τοὺς ἐπιχειρηματίας, ἀπειλούμενος ἀπὸ τοὺς Βόερς καὶ τοὺς Πορτογάλλους, ὁ Λοβεγγούλας εἶπε μὲ τῶν ἡμερῶν εἰς τὸν Μῶνδ, ὅστις ἐζήτηε καὶ αὐτὸς ἐκχώρησιν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τοῦ κατεχομένου τότε ὑπὸ τῶν Πορτογάλλων, νὰ λάβῃ δύο ἀπὸ τοὺς ἰνδούνας του διὰ νὰ ἴδουν ἂν ἡ λευκὴ βασίλισσα ζῇ ἀκόμη· «διότι μοῦ λέγουν, εἶπεν, ὅτι ἡ λευκὴ βασίλισσα δὲν ὑπάρχει πλέον, καὶ διὰ τοῦτο οἱ λευκοὶ ἔρχονται ἐδῶ καὶ μοῦ γίνονται φόρτωμα. Ἐπιθυμῶ νὰ πάρῃς μαζύ σου δύο ἰνδούνας διὰ νὰ ἴδουν ἂν ζῇ ἡ λευκὴ βασίλισσα.» Ὁ Μῶνδ ἐδίστασε κατ' ἀρχάς, ἀλλὰ τὴν ἐπιούσαν ἐσκέφθη ὅτι καλὸν θὰ ἦτο νὰ ὑπακούσῃ εἰς τὴν αἴτησιν τοῦ βασιλέως, καὶ μετὰ δύο ἡμέρας αὐτὸς καὶ δύο γηραιοὶ Ματαβελαῖοι ἀνεχώρησαν διὰ τὸ Εὐέλπι.

Ἴδου τὸ κείμενον τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Λοβεγγούλα πρὸς τὴν βασίλισσαν τῆς Ἀγγλίας :

«Ὁ Λοβεγγούλας ἐπιθυμεῖ νὰ μάθῃ ἂν ὑπάρχῃ βασίλισσα. Μερικοὶ ἀπὸ ὅσους ἔρχονται ἐδῶ τοῦ λέγουν ὑπάρχει βασίλισσα, ἄλλοι τοῦ λέγουν δὲν ὑπάρχει.

«Ὁ Λοβεγγούλας δύναται μόνον νὰ εὕρῃ τὴν ἀλήθειαν ἀποστέλλων ὀφθαλμοὺς διὰ νὰ ἴδουν ἂν ὑπάρχῃ βασίλισσα.

«Οἱ Ἰνδοῦναι εἶνε οἱ ὀφθαλμοὶ του.

«Ὁ Λοβεγγούλας ἐπιθυμεῖ, ἂν ὑπάρχῃ βασίλισσα, νὰ τὴν παρακαλέσῃ νὰ τὸν συμβουλεύσῃ καὶ νὰ τὸν βοηθήσῃ, διότι παρενοχλεῖται πολὺ ἀπὸ τοὺς λευκοὺς ὅσοι ἔρχονται εἰς τὸν τόπον του καὶ ζητοῦσι νὰ σκάψουν ζητοῦντες χρυσόν.

«Δὲν ὑπάρχει κανεὶς πλησίον του εἰς τὸν ὅποιον νὰ ἐμπιστευθῇ, καὶ ἐξαιτεῖται νὰ πέμψῃ ἡ βασίλισσα τινὰ ἐκ τῶν παρ' αὐτῇ.»

Ὁ εἰς τῶν ἀπεσταλμένων ἦτο ὁ Βαβζάν, γέρον ἐβδομηκονταπέντε ἐ-

τῶν καὶ συγγενῆς τοῦ βασιλέως, τοῦ ὁποίου εἶχε σώσει τὴν ζωὴν κατὰ τὴν μεγάλην μάχην ἐν ἀρχῇ τῆς βασιλείας του. Ὁ ἕτερος ἦτο ὁ Οὐμσετι, μικρόσωμος, παχύς, δύσθυμος ἄνθρωπος ἐξηκονταπέντε ἐτῶν, πάστων ἐλεφαντίασιν κατὰ τὸ ἐν σκέλος καὶ ἀσθένειαν τῆς καρδίας. Ὁ Λοβεγγούλας ἐπλήρωσεν ὅλα τὰ ἔξοδα. Ἀνεχώρησαι γυμνοὶ, ἀλλ' ἐωσοῦ φθάσωσιν εἰς τὴν πόλιν τοῦ Εὐέλπιδος ἀκρωτηρίου ὁ Μῶνδ κατάρθωσε νὰ τοὺς ἐνδώσῃ, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἐπιστροφὴν των ἀπεδύθησαν καὶ ἐπανῆλθον εἰς τὴν πατρίδα των γυμνοὶ καὶ πάλιν. Ἡ ἀποστολὴ διεξήχθη κατὰ τὴν συνήθη τοῦ Λοβεγγούλα ἀπλὴν καὶ εὐθείαν μέθοδον τοῦ διεξάγειν τὰς ὑποθέσεις. Ἡ δύνατο νὰ ἐμπιστευθῇ εἰς τοὺς δύο τούτους ἰνδούνας, τούτου ἕνεκα ἤθελε νὰ τοὺς στείλῃ κατ' εὐθείαν πέραν τῶν θαλασσῶν ἐνώπιον τῆς λευκῆς βασίλισσας αὐτῆς, πρὸς ἐξακριβώσιν τοῦ γεγονότος τῆς ὑπάρξεώς της καὶ ἐπίτευξιν συμβουλῆς παρ' αὐτῆς ἀπ' εὐθείας. Διὰ νὰ εἶνε δὲ βέβαιος περὶ τῆς ὑπακοῆς των, εἶπεν εἰς τοὺς ἰνδούνας ὅτι, ἂν ἤρχοντο ὀπίσω χωρὶς νὰ ἴδωσι τὴν βασίλισσαν, θὰ ἐφονεύοντο παραχρῆμα.

Περιττὸν νὰ παρακολουθήσωμεν τὸ ταξιδεῖδιόν των ἀνα τὴν χώραν, ἢ νὰ ὁμιλήσωμεν περὶ τῶν δυσκολιῶν, τὰς ὁποίας τὰ κόκκινα κορδόνια παρενέβαλον εἰς τὸν δρόμον των, ὅπως λάβωσι συνέντευξιν μετὰ τὴν βασίλισσαν. Ὅλαι ὁμως αἱ δυσκολίαι ὑπερηνικήθησαν, καὶ ἡ ἀποστολὴ ἐπέτυχεν ἄριστα. Ὁ Λοβεγγούλας δὲν ἠδύνατο νὰ βιάσῃ τὸν ἑαυτὸν του νὰ πιστεύσῃ τὰς διηγήσεις των, καὶ οὕτω βοηθούμενος πάλιν ἀπὸ τὴν ἔμφυτον πανουργίαν του, ἐξήλεγε τὰς ἐκθέσεις τὰς προερχομένας ἐκ χωρῶν κειμένων πολὺ μακρὰν τῆς Ματαβέλῆς χώρας διὰ τοῦ ἐξῆς μέσου : ἐμέθυσε τοὺς ἀπεσταλμένους νύκτα μετὰ νύκτα, καὶ τοὺς ἐζήτησεν ἕκαστον χωριστά. Ἐπειδὴ οἱ λόγοι των συνεφώνουν, ἦλθεν εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι ἔλεγαν τῆς ἀλήθειαν. Εἶνε χιλιάκις ἀξιολύπητον ὅτι δὲν ἦτο παρὼν στενογράφος, ὅπως λάβῃ ἐν τῷ ἅμα τὰς ἐκθέσεις τῶν δύο τούτων γηραιῶν ἰνδουῶν. Ὑπὲρ πᾶν ἄλλο τεκμήριον θὰ μᾶς ἐδίδε τοῦτο νὰ ἐννοήσωμεν τὴν δυσκολίαν τὴν ὁποίαν ὁ ἄγριος εὕρισκε ὅπως ἐννοήσῃ τὰ πράγματα τῶν πολιτισμένων. Οἱ ἰνδοῦναι ἀπ' ἀρχῆς τοῦ ταξιδίου των μέχρι τέλους δὲν ἔπαυσαν νὰ περικυκλοῦνται ἀπὸ πλῆθος χάσκον ἐκ θαυμασμοῦ.

Ἡ πρώτη δυσκολία τὴν ὁποίαν ἀπήντησαν οἱ ἰνδοῦναι εἰς τὴν διήγησίν των ἦτο τὸ νὰ δώσωσιν εἰς τὸν βασιλέα νὰ ἐννοήσῃ τί πρᾶγμα εἶνε ἡ θάλασσα. Δὲν εἶχαν ἰδεῖ ποτὲ θάλασσαν, ὅθεν τῷ εἶπον ὅτι

εἶνε καθὼς ὁ κυανοῦς θόλος τοῦ οὐρανοῦ περὶ μεσημβρίαν, καὶ ὅτι τὰ κύματα πλήττοσι τὴν ὄχθην καθὼς τὰ στρατεύματα τοῦ βασιλέως ἐπιτίθενται κατὰ τοῦ ἐχθροῦ. Ἐὰν ἡ θάλασσα εἶνε καθὼς τὸ στερέωμα ἐπάνω, τὸ ἀτμόπλοιο ἢ τὸ πλωτὸν κρᾶλ (χωρίον, σκῆνωμα ἀγρίων) εἶνε ὅ,τι ὁ ἥλιος εἰς τοὺς οὐρανοὺς, ἐνῶ ὅλα τριγύρω εἶνε κυανοῦν ὕδωρ. Ἐξήγησαν τὴν κίνησιν τοῦ πλοίου εἰπόντες ὅτι τὸ μέγα σιδηροῦν κρᾶλ ὠθεῖται ἐμπρὸς μέσον τοῦ ὕδατος ὀπισθεν διὰ τῆς μηχανῆς. Τοῦτο περιέπλεξε τὸν Λοβεγγούλαν· εἶπεν ὅτι δὲν δύναται νὰ ἐννοήσῃ πῶς ἐν σιδηροῦν κρᾶλ δύναται νὰ πλῆῃ ἐπὶ τοῦ ὕδατος, καὶ συνεπέρανεν ὅτι θὰ ἔχη στηρίγματα ἀπὸ τὸν πυθμένα, «καὶ σεῖς ἔπρεπε νὰ ἐννοήσητε, προσέθηκεν, ὅτι διὰ τοιούτων στηριγμάτων τὸ κρᾶλ ὠθεῖτο εἰς τὰ ἐμπρὸς.» Ἡ ἰδέα του προφανῶς ἦτο ὅτι τὸ κρᾶλ ἐβάδιζεν ἐπὶ τοῦ ὕδατος, μὲ τὰ σκέλη κρυπτόμενα ὑπὸ τῶν κυμάτων. Τοῦτο φυσικῶ τῶ λόγῳ ἐφάνη αὐτῷ θαυμάσιον. «Ἀληθῶς, εἶπεν, αὐτοὶ οἱ λευκοὶ ἄνθρωποι εἶνε τέκνα τῆς θαλάσσης.» Ἄλλ' ἐνίοτε, εἶπον οἱ Ἰνδοῦναι, ἡ κυανῆ θάλασσα ταράσσεται, καὶ ἡ θάλασσα πληροῦται ὡς ποταμὸς ἐν καιρῷ βροχῶν. Τότε τὰ πατώματα καὶ αἱ στέγαι τοῦ κρᾶλ τριζοκοποῦσι καὶ οἱ λευκοὶ ἄνθρωποι χορεύουσιν, ὡς παρέστησαν γραφικῶς τὸν σάλον. Κατὰ τὸν πλοῦν των, διῆλθον τὴν πορτογαλικὴν πόλιν, ὡς ὠνόμασαν τὴν Λισαβῶνα. Τοῦτο πάλιν ἦτο μεγάλη ἀπορία διὰ τὸν Λοβεγγούλαν, διότι πῶς ἠδύνατο ἡ μεγάλη λευκὴ βασίλισσα νὰ ἐπιτρέπῃ εἰς τὴν Πορτογαλίαν νὰ κεῖται μεταξὺ αὐτῆς καὶ τῆς Ἀφρικῆς;

Ἄλλὰ τὰ θαύματα τοῦ ταξειδίου δὲν ἦσαν τίποτε, ἐμπρὸς εἰς τὰ θαύματα ὅσα εἶδον εἰς τὴν Ἀγγλίαν. Τὸ Λονδίον, ὡς σύνηθες παρὰ τοῖς ἀγρίαις, τοὺς ἔκαμε μεγαλειτέραν ἐντύπωσιν παρὰ κάθε ἄλλο πρᾶγμα.

Περιέγραψαν τὸ Λονδίον ὡς τὸν τόπον ἐξ οὗ πρέπει νὰ κατάγωνται ὅλοι οἱ λευκοὶ ἄνθρωποι, ἄνθρωποι παντοῦ, ὅλοι μὲ σοβαρὰ καὶ βαθυμέριμα πρόσωπα, καὶ πολυάσχολοι πάντοτε καθὼς οἱ λευκοὶ μύρμηκες. Δὲν μένει χῶρος διὰ κανένα ὑπεράνω τοῦ ἐδάφους εἰς τὸ μέγα ἐκεῖνο κρᾶλ, διότι βλέπει τις ἀνθρώπους καὶ ἵππους βαδίζοντας τοὺς μὲν ἐπὶ τῶν δέ, καὶ κατοικοῦντας εἰς οἰκίας κτισμένας τὴν μίαν ἐπὶ τῆς ἄλλης. Αἱ πυράμαξαι πάλιν ἀναγκάζονται νὰ βυθίζονται εἰς τὴν γῆν ὑποκάτω εἰς τοὺς δρόμους, φόβῳ μήπως σταματήσωσιν ἀπὸ τὸ πλῆθος.

Μεγάλην ἐντύπωσιν τοὺς ἔκαμεν ἐπίσης ἡ τράπεζα τῆς Ἀγγλίας, τὴν

ὁποίαν ὠνόμασαν «τὸ μαγαζὶ τῆς βασιλίσσης.» Περιέγραψαν πῶς ἐπετρέπη αὐτοῖς νὰ σηκώσωσι σάκκους χρυσοῦ, καὶ πῶς ἐθλίβη ἡ καρδιά των νὰ βλέπωσι τόσον χρυσόν, τὸν ὅποιον δὲν ἠδύνατο νὰ ἐμβάλωσιν εἰς τὰ θυλάκιά των. Εἶπαν πῶς ἐπεσκέφθησαν τὸν θάλαμον τῶν βώλων τοῦ χρυσοῦ, τινὲς τῶν ὁποίων ἦσαν βαρύτεροι ἀπὸ ὅσον ἠδύνατο ὁ Βαβζᾶν νὰ σηκώσῃ μὲ ὅλην τὴν δύναμίν μου· καὶ δὲν παρέλειψαν ν' ἀναφέρωσι πῶς ὁ ἀποθηκάρχος τῆς βασιλίσσης δὲν ἔδωκε προσοχὴν εἰς τὴν νύξιν τὴν ὁποίαν ἔκαμαν, ὅτι, εἰς τὸν τόπον των, ὅταν ὁ βασιλεὺς ὑποδέχεται διακεκριμένον τινα ἐπισκέπτην, συνήθως τοῦ δίδει τὸ μεγαλειότερον θρέμμα τῆς ἀγέλης του.—Ἄλλὰ, εἶπεν ὁ Λοβεγγούλας, αἱ πλάκες τοῦ χρυσοῦ ἦσαν πέτριναι;—Ἦχι, εἶπεν ὁ Βαβζᾶν, ἦσαν ὄλαι ἔτοιμα διὰ νὰ κοπῆ μονέδα.—Τότε, εἶπεν ὁ Λοβεγγούλας, πῶς, ἀφοῦ ἡ μεγάλη βασίλισσα ἔχει τόσον χρυσάφι, οἱ λαοὶ τῆς γυρίζουν παντοῦ καὶ ζητοῦν περισσότερον;—Τότε ἀπήντησαν οἱ Ἰνδοῦναι: «Διότι ἡ βασίλισσα βιάζει τοὺς ὑπηκόους τῆς νὰ πληρώνουν τόσον χρυσάφι, ἀναγκάζονται νὰ γυρίζουν ὅλον τὸν κόσμον ζητοῦντες ἀπὸ αὐτὸ, διὰ νὰ δύνανται νὰ πληρώνουν τοὺς φόρους των.» Εὐφυῆς ἐξήγησις, ἣτις εὐχαρίστησεν ἐντελῶς τὸν Λοβεγγούλαν καὶ τὸν ἔκαμε ν' ἀποφασίσῃ νὰ μὴ παραχωρήσῃ ποτὲ μεταλλεῖα χρυσοῦ.

Εἶτα περιέγραψαν τὸ Οὐίνδσορ, καὶ εἶπαν πῶς εἶδαν τὴν μεγάλην λευκὴν βασίλισσαν, τὴν ὁποίαν ἦτο εὐκολον ν' ἀναγνωρίσῃ τις ἀπὸ τὸν τρόπον καὶ τὸ φέρισμόν τῆς. Διηγήθησαν πῶς οἱ στρατιῶται τῆς βασιλίσσης ἦσαν ἐνδυμένοι μὲ σίδηρον, καὶ ἐκατέρωθεν τῶν προσόδων εἰς τὸ ἀνάκτορον τῆς βασιλίσσης τόσον ἀκίνητοι ἴσταντο, ὥστε οἱ Ἰνδοῦναι ἐπίστευσαν ὅτι ἦσαν ἀπολιθωμένοι, ἐωσότου ὁ εἰς τούτων εἶδε τοὺς ὀφθαλμούς των νὰ κινῶνται. Ἡ λευκὴ βασίλισσα ἦτο ἡ μεγαλοπρεπεστέρα γυνὴ τὴν ὁποίαν ποτὲ εἶδον, ἀλλ' ἡ ὠραιότερα ἦτο ἡ λαίδη Ράνδολφ Τσώρτσιλλ. Ὡδηγήθησαν εἰς τοὺς ζωολογικοὺς κήπους, ὅπου κᾶπως δυσηρεστήθησαν διότι δὲν τοὺς ἐπετρέπη νὰ θίξωσι τοὺς λέοντας μὲ τὰς ράβδους των· καὶ εἰς τὴν Ἀλάμβραν ὁ χορὸς τοὺς ἤρесе περισσότερον ἀπὸ ἐκεῖνον, μὲ τὸν ὅποιον ἦσαν συνειθισμένοι ἐν Ματαβέλη. Τὸ μουσεῖον τῆς κυρίας Τουσσῶ τοὺς κατεγότηυσε, διότι ὅλοι οἱ κήρινοι βασιλεῖς καὶ βασίλισσαι ὅσοι ἦσαν ἐκεῖ ἐπίστευσαν ὅτι παρίστανον μονάρχας νικηθέντας καὶ ὑποδουλωθέντας ὑπὸ τῆς λευκῆς βασιλίσσης, τοῦ Σετιβάγιου ἀποτελοῦντος τὴν οὐραγίαν. Ἄλλὰ δὲν ἔπαυον ποτὲ, εἰς τὰς περιγραφὰς των, νὰ ἐπανέρχωνται εἰς τὸ Λονδίον.

Ἦτο ὅμοιον μὲ ὤκεανόν, ἔλεγαν. Ἐνας ἄνθρωπος βαδίζει, καὶ βαδίζει, καὶ ποτὲ δὲν εὐρίσκει τὸ πέρας τῶν οἰκιῶν. Οὐδ' εἶχε ποτὲ τέλος ὁ θαυμασμός των διὰ τὴν πληθὺν τῶν Ἀγγλων. Ἐὰν ὅλοι οἱ Ἀγγλοι ἐφρονεῦντο εἰς τὸ Εὐέλπι, ἀπὸ ἐκάστην σταγόνα τοῦ αἵματός των νέος ἄνθρωπος θὰ ἀνεπήδα, εἶπαν εἰς τὸν βασιλέα των. Περιέγραψαν τὰ γυμνάσια τὰ ὅποια εἶδαν εἰς τὸ Ἀλδερσον, καὶ μετὰ τὴν περιγραφὴν τῆς πλαστῆς μάχης τὴν ὁποίαν εἶδον, ὁ Βαβζᾶν προσεφώνησεν ὡς ἐξῆς τοὺς ἄλλους ἰνδούνας: «Νὰ μὴ τὸ ξαναπῆτε, ὅτι εἴμεθα ἱκανοὶ νὰ πολεμήσωμεν μὲ τοὺς λευκοὺς. Ἐχουν διαφόρους μαγείας, καὶ μὲ δύο βόμβας εἰμποροῦν νὰ καταστρέψουν ὅλον τὸν στρατόν μας.»

Ἄλλ' ἐκεῖνο τὸ ὅποῖον ἐντελῶς τοὺς ἐζάλισεν ἦτο τὸ τηλέφωνον. Ἡδύναντο νὰ ἐννοήσωσι, καὶ τοι μετὰ δυσκολίας, ὅτι ἦτο δυνατὸν διὰ τὴν ἀγγλικὴν μαγείαν νὰ κατασκευάζῃ μηχανὴν ἣτις νὰ ὀμιλῇ ἀγγλιστί καὶ ἂν οἱ συνδιαλεγόμενοι ἀπέχωσιν ἕν μίλιον ἀπ' ἀλλήλων, ἀλλὰ δὲν ἠδυνήθησαν νὰ ἐννοήσωσι τὴν μαγείαν, δι' ἧς οἱ Ἀγγλοι ἔκαμνον τὸ τηλέφωνον νὰ ὀμιλῇ ματαβελιστί. Ἄλλὰ περὶ τούτου ἠδύναντο νὰ ὀρκισθῶσιν. Εἶχον χωρισθῆ, καὶ ἀπὸ ἀποστάσεως μιλίου ὁ Βαβζᾶν ὠμίλησε πρὸς τὸν Οὐμσετί διὰ μέσου τῆς μαγείας ταύτης, καὶ ἡ μηχανὴ ὠμίλησε τόσον καθαρὰ ματαβελικὰ ὡς ἂν εἶχε κατασκευασθῆ ἐν Ἀφρικῇ.

Τὸ μόνον ἀποτέλεσμα τῆς ἀποστολῆς ταύτης ἦτο ὅτι ὁ Λοβεγγούλας ἐπίστευεν ὅτι ἡ μεγάλη λευκὴ βασίλισσα καὶ ἡ κοινὴ γνώμη τῶν Ἀγγλων διέκειτο ἐχθρικῶς πρὸς τὴν παραχώρησιν μεταλλείων, καὶ τότε ἔσφαξε τὸν πρωθυπουργόν του Λοφτσᾶν, ὅστις ἦτο ὑπὲρ τῆς ἐκχωρήσεως, καὶ ἐβδομήκοντα περίπου ἐκ τῶν ὀπαδῶν του. Ἐκτοτε αἱ σχέσεις τοῦ Λοβεγγούλα πρὸς τοὺς Ἀγγλους ἐχειροτέρευον ἡμέρα τῇ ἡμέρα, καὶ αἱ ἐχθροπραξίαι ἐφαίνοντο ἐπικείμεναι.

ΑΙ ΤΥΧΑΙ ΤΟΥ ΓΑΡΝΕΡ

ΕΝ Τῇ ΧΩΡᾷ ΤΩΝ ΓΟΥΥΛΛΩΝ

Ὅτε ὁ κ. Γάρνερ ἀνεχώρησεν εἰς Κόγγον ὅπως μελετήσῃ ἐπιτοπίως τὴν γλῶσσαν τῶν Γουυλλῶν, τὸ ταξίδιον αὐτοῦ, διασαλπισθὲν δι' ἄρθρου τῆς «Βορειογερμανικῆς ἐπιθεωρήσεως», παρήγαγεν ἐν τῷ τύπῳ ἀμφοτέρων τῶν ἡμισφαιρίων ζωηροτάτην αἴσθησιν.

Ὁμοφώνως πᾶσαι αἱ ἐφημερίδες τῆς τε Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀμερικῆς ἐθαύμασαν τὴν προβλεπτικότητα τοῦ ἐπιστήμονος ὅστις ἐμερίμνησε νὰ ἐφοδιασθῆ διὰ σιδηροῦ κλωβοῦ, ἐν ᾧ ἐπροτίθετο νὰ ἐγκλεισθῆ ὡς ἐντὸς ἀπορρήτου φρουρίου καὶ διὰ φωνογράφου ἐξ ἀποστάσεως λειτουργοῦντος, ὅστις ἦν προωρισμένος νὰ ἀποθησαυρίσῃ τὰς ἐκμυστηρεύσεις τὰς διαμειβομένας μεταξὺ τῶν πιθήκων ἐπὶ τῶν ὄχθων τῆς λίμνης Ἐξάγκα.

Εἰς τὴν θαυμασίαν ταύτην συσκευὴν, ἣτις εἶνε μία τῶν ἐκπληκτικωτέρων ἐφευρέσεων τοῦ νεωτέρου πολιτισμοῦ, ὁ ἀτρόμητος ἐπιστήμων ἐθεώρησε καλὸν νὰ προσθήσῃ ἠλεκτρικὴν συστοιχίαν δυνάμεως μεγίστης ὡς καὶ δωδεκάδα καρβινῶν συστήματος τελειοτάτου.

Ἐκ πρώτης ὄψεως τὰ φονικά ταῦτα ὄργανα δὲν φαίνονται ἴσως ἀπολύτως ἀπαραίτητα ὅπως ἐπιχειρηθῶσι γλωσσικαὶ μελέται, ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ λησμονῶμεν ὅτι ἐπὶ τῆς ἀφρικανικῆς ἡπείρου καὶ ὁ ἀβλαβέστερος ἔτι ἐπιστήμων εἶνε ἠναγκασμένος νὰ λαμβάνῃ ὑπ' ὄψει του τ'

ἀγρια θηρία καὶ τοὺς καννιβάλους. Ὁ κ. Γάρνερ ἐπεθύμει νὰ ἐφοδιασθῆ καταλλήλως ὥστε νὰ δύναται νὰ ὑποστῆ τακτικὴν πολιορκίαν ἐντὸς τῶν χαλυβδίνων ράβδων τοῦ φορητοῦ του φρουρίου καὶ ἦτο ἀποφασισμένος ν' ἀποδείξῃ εἰς τοὺς λέοντας, εἰς τοὺς πιθήκους καὶ εἰς τοὺς μαύρους βασιλίσκους, ὅτι ὁ Ἀγγλοσάξων τοῦ Νέου Κόσμου δὲν ἀπομακρύνεται τῆς κατοικίας του χωρὶς νὰ ἔχῃ πρόχειρον ὀλόκληρον ὄπλοστάσιον, καὶ ὅτι δύναται ἐν ἀνάγκῃ νὰ ἐπιβάλλῃ κατὰ τῶν ἀντιπάλων του τὴν ποινὴν τοῦ θανάτου διὰ τοῦ ἠλεκτρισμοῦ, βασάνου προσφάτου ὅλως ἐφευρέσεως, ἣτις δὲν ἐπιτυγχάνει πάντοτε, ἀλλ' ἦτις εἶνε τοῦ συρμοῦ ἐπὶ τοῦ παρόντος ἐν ταῖς Ἠνωμέναις Πολιτεῖαις.

Εὐτυχῶς μέχρι σήμερον αἱ πολεμικαὶ αὐταὶ προφυλάξεις ἀπέβησαν περιτταί. Ὁ ἀμερικανὸς ἐπιστῆμων ἔσχε τὴν τύχην νὰ πραγματώσῃ τὸ προσφιλέστατον τῶν ὀνείρων του χωρὶς οὐδ' ἅπαξ ν' ἀναγκασθῆ νὰ βάλῃ τοὺς τεχνητοὺς κεραυνοὺς τῆς ἠλεκτρικῆς του συστοιχίας ἢ νὰ χρησιμοποίησῃ τὰς ἐπαναληπτικὰς καρβίνους του.

Ἐπὶ τῶν ὄχθων τῆς Ὀγοουὲ ἔστησε τὸν κλωβὸν του. Οἱ ὑψηλόσωμοι πιθήκοι ὧν θέλει νὰ σπουδάσῃ τὰ ἦθη καὶ νὰ ἐκμάθῃ τὴν γλῶσσαν πλανῶνται περὶ τοῦ χαλυβδίνου φρουρίου του, καίπερ δὲ παραμένοντες συνήθως εἰς ἰκανὴν ἀπ' αὐτοῦ ἀπόστασιν, ἐπισκέπτονται αὐτὸν ἐνίοτε.—Τὰς ἐπισκέψεις ταύτας περιγράφει διὰ μακρῶν ὁ κ. Γάρνερ εἰς διάφορα αὐτοῦ πρὸς ἀμερικανικὰς ἐφημερίδας ἄρθρα.

ΕΝ Τῆ ΑἴΓΛῆ ΤῶΝ ΜΑΥΡῶΝ ΒΑΣΙΛΕῶΝ

Ὁ κ. Γάρνερ δὲν ἠρέσθη νὰ ἐξασφαλίσῃ ἑαυτῷ τὴν εὐμενῆ συνδρομὴν τῶν ἐν Κόγγῳ γαλλικῶν ἀρχῶν προτοῦ εἰσδύσῃ εἰς τὰ ἐνδότερα, προσεπάθησε νὰ ἀποκτήσῃ τὴν φιλίαν τῶν ἰθαγενῶν βασιλίσκων. Ὁ βασιλεὺς Ἀδανδὲ, οὗ ἡ ἀρχὴ ἐκτείνεται ἐπὶ τῆς χώρας Δεννί, πρὸς νότον τοῦ ποταμοῦ Γαθόν, ἐδεξιόθη αὐτὸν μετ' ἀνεπιλήπτου ὄντως ἀβρότητας. Ὁ ἀμερικανὸς περιηγητὴς μεγάλως ἐξεπλάγη εὐρεθεὶς ἐνώπιον μαύρου ἡγεμονίσκου, ὅστις ὠμίλει μετ' ἴσης εὐχερείας τὴν ἀγγλικὴν καὶ γαλλικὴν, καὶ ἦτο ἐνήμερος εἰς πάντα τὰ ζητήματα τὰ ἐνδιαφέροντα τὸν πολιτικὸν κόσμον τοῦ Λονδίνου καὶ τῶν Παρισίων. Δὲν ἤξιζε τὸν κόπον νὰ ταξειδεύσῃ ἐπὶ τριάκοντα ἕξ ὅλας ἡμέρας διὰ νὰ εὕρῃ ἐπὶ τῆς ἀφρικανικῆς ἀκτῆς ἄγριον τοσοῦτον τελείως πεπολιτισμένον. Ὁ μονάρχης ὁ ἄρχων ἐπὶ τῆς φυλῆς τῶν Ὀμρίγγος, διετήρησε

κάλλιον τὰς ἀρχαίας ἀφρικανικὰς παραδόσεις. Εἰς τὴν μικρὰν προσφώνησιν, ἣν ἀπηύθυνεν αὐτῷ ὁ κ. Γάρνερ ἐν τῇ ἐγγχωρίῳ διαλέκτῳ, ὁ ἀφρικανὸς βασιλίσκος ἀπήντησε προσφέρων εἰς τὸν ἀτρόμητον ἐρευνητὴν τὴν χεῖρα τῆς θυγατρὸς του. Λευκὸς περιηγητὴς ἰκανὸς νὰ τορνεύσῃ οὕτω χαρίεσσα προσφώνησιν ἐν τῇ διαλέκτῳ ἣτις λαλεῖται παρὰ τὰς ὄχθας τῆς Ὀγοουὲ, αὐτοδικαίως ἔδει νὰ τύχῃ τῆς τιμῆς νὰ καταστῇ γαμβρὸς τοῦ βασιλέως.

Ὁ σοφὸς ἐπιστῆμων ὑπηρετήσεν εἰς τὸν στρατὸν κατὰ τὸν πόλεμον τῶν Βορείων κατὰ τῶν Νοτίων καὶ συνεπῶς ὑπερέβη ἤδη τὴν ἡλικίαν καθ' ἣν οἱ περιηγηταὶ τῆς ἀφρικανικῆς ἡπείρου πείθονται μεθ' ἰκανῆς εὐκολίας νὰ νυμφευθῶσιν αὐτόχθονας καλλονὰς, ἀλλὰ κώλυμα ἐτι σοβαρύτερον ἀντέκειτο εἰς τὰ σχέδια τοῦ γηραιοῦ ἡγεμόνος. Ἡ πριγκίπισσα ἦτο ἤδη μεμνηστευμένη μετ' ἀρχηγοῦ γειτονικῆς φυλῆς· πόλεμος ἡπειλείτο, καὶ αἱ περὶ γάμου διαπραγματεύσεις δὲν ἐπροχώρησαν πρὸς μεγάλην ἀπελπισίαν τῆς νεαρᾶς Ἀφρικανίδος, ἣτις ἐπεθύμει νὰ διαπλεύσῃ τὸν ὠκεανὸν ὅπως ἐπισκεφθῆ τὴν Ἐκθεσιν τοῦ Σικάγου.

ΠΑΡΑ ΤΑΣ ΟΧΘΑΣ ΤΗΣ ΛΙΜΝΗΣ ΕΞΑΓΚΑ

Ἐν τῇ ὑπὸ τὸν ἰσημερινὸν Ἀφρικῇ αἱ εἰδήσεις διαβιβάζονται ταχύτατα. Αἱ παρόχθιοι φυλαὶ τῆς λίμνης Ἐξάγκας εἶχον πληροφορηθῆ τὴν ἀφίξιν τοῦ λευκοῦ περιηγητοῦ ὅστις ἤρχετο νὰ μελετήσῃ ἐπιτοπίως τὴν γλῶσσαν τῶν μεγαλοσώμων πιθήκων.

Ὅταν ὁ κ. Γάρνερ ἐνεφανίζετο εἰς τι χωρίον, μαῦροι θηρευταὶ προσεφέροντο νὰ πωλήσωσιν αὐτῷ κρανία γορύλλων. Δυστυχῶς παρημέλησε νὰ ἐφοδιασθῆ διὰ ρουμίου καὶ καπνοῦ. Τὰ ἐμπορεύματα ταῦτα μεγάλως ἐκτιμώμενα ὑπὸ τῶν ἰθαγενῶν εἶνε τὸ ἰσχύον ἐν τῷ τόπῳ ἐκείνῳ νόμισμα. Ἐλλείπει τῶν δύο τούτων ἀκαταμαχῆτων ἀνταλλακτικῶν μέσων, ὁ σοφὸς ἐπιστῆμων οὐδὲν ἠδυνήθη ν' ἀγοράσῃ. Ἀφοῦ ἐξηρῆυνησε τὰς ὄχθας τῆς Ἐξάγκας λίμνης, κατασπάρτου ἐκ λιμῶν, ἐφ' ὧν ἀπλοῦνται οἱ χλιδῶντες θησαυροὶ τῆς ὑπὸ τὸν ἰσημερινὸν χλωρίδος, ὁ ἀμερικανὸς περιηγητὴς ἐγκατεστάθη μετὰ τῆς Ὀγοουὲ καὶ τοῦ Ζιμβουγόμβι, εἰς ἀπόστασιν δύο περίπου χιλιομέτρων ἀπὸ τοῦ σημείου τὸ ὅποιον κατέχουσιν οἱ μοναχοὶ τῆς Ἀποστολῆς τῆς Ἁγίας Ἀννης. Ὁ σιδηροῦς κλωβός, ὃν παρέλαβε μετὰ τῶν ὁδοιπορικῶν ἀποσκευῶν του ἐστήθη ἐν μέσῃ ἐρημίᾳ καὶ ἐπωνομάσθη Φρούριον Γορύλλα. Ἐτοιμα-

σθέντος οὕτω τοῦ προχείρου τούτου καταλύματος, ὁ ἀμερικανὸς ἐπιστήμων ἠδύνατο ἀφόβως νὰ δεχθῆ τὰς ἐπισκέψεις τῶν γορύλλων καὶ λοιπῶν πιθήκων.

Η ΠΡΩΤΗ ΕΠΙΣΚΕΨΙΣ

Ὁ πρῶτος παρουσιασθεὶς ἦτο νεαρὸς γορύλλας. Προσῆρχετο διὰ βραδέων βημάτων ἀκκλιζόμενος ἐπὶ τῶν τεσσάρων αὐτοῦ χειρῶν. Πολλὰκις τὰ ζῶα ταῦτα βαδίζουσι κάμπτοντα τὸ γόνυ αὐτῶν οὕτως ὥστε νὰ μὴ θέτῃσι τοὺς πόδας μόνον ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, ἀλλὰ νὰ χρησιμοποιοῦσι συγχρόνως τοὺς βραχιόνες αὐτῶν δίκην δεκανικίων, συνήθως ὅμως βαδίζουσι ὅπως τὰ τετράποδα. Ἐν τούτοις ἀξιοσημείωτον τυγχάνει ὅτι κλείουσι τὰς πυγμὰς αὐτῶν καὶ στηρίζονται ἐπὶ τῆς δευτέρας φάλαγγος τῶν δακτύλων καὶ οὐχὶ ἐπὶ τοῦ πέλματος ἢ τῆς παλάμης, ὅπως πράττουσιν οἱ παῖδες οἱ ὁποῖοι μὲν ἀρχίζουσι νὰ βαδίζουν, καὶ δὲν ἔμαθαν ἀκόμη νὰ ἴστανται ὄρθιοι ὡς ἄνθρωποι.

Ὁ νεαρὸς γορύλλας ἐπλησίασεν εἰς ἀπόστασιν πέντε ἕξ μέτρων καὶ παρετήρει μετὰ περιεργίας τὸν ἀμερικανὸν ἐπιστήμονα, ὅστις ἦτο ἐγκλεισμένος ἐντὸς τοῦ κλωβοῦ του.

Ὁ κ. Γάρνερ παρέμενεν ἀκίνητος δίκην ἀγάλματος, ὁ δὲ πίθηκος ἐφαίνετο συλλογιζόμενος ἐὰν ἦτο νεκρὸς ἢ ζῶν καὶ παρετήρει αὐτὸν ἀνέτως χωρὶς νὰ ἐκδηλοῖ τὸ ἐλάχιστον αἰσθημα φόβου ἢ ὀργῆς· τὸ ἡμιχαῖνον στόμα του καὶ τὰ ἐστρογγυλωμένα χεῖλη του ἐφαίνοντο ἐκφράζοντα μᾶλλον ζωηροτάτην ἐκπληξιν.

Ἡ ἄφρων αὕτη συνέντευξις παρετάθη ἐπὶ τινὰ λεπτὰ, τέλος ὁ πίθηκος ἐξῆνεγκε τὸ ἐπιφώνημα "E μ φ καὶ ἀπεμακρύνθη μετὰ μεγαλοπρεπεστάτης βραδύτητος. Τί ἐσήμαινε τὸ μονοσύλλαβον ἐκεῖνο ἐπιφώνημα; Μυστήριον, ὅπερ δὲν ἀνεξιχνίασεν ἔτι ὁ σοφὸς ἐπιστήμων.

Η ΧΗΡΑ ΓΟΥΥΛΛΑ

Κύων ὑψηλόσωμος ἀνήκων εἰς τοὺς μοναχοὺς τῆς Ἀγίας Ἄννης ἐπισκέπτεται συχνὰ τὸν κ. Γάρνερ ἐν τῇ μονῳσει αὐτοῦ, καὶ τὸν παρακολουθεῖ συνήθως εἰς τὰς ἐκδρομὰς του. Ἡμέραν τινὰ ὁ ἀτρόμητος γλωσσολόγος συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ συνήθους αὐτοῦ συντρόφου καὶ ὠπλισμένος διὰ καρβίνου, ἠκολούθει τὴν ἀτραπὸν ἣτις εἶνε κεχαραγμένη

περίξ τῶν κτημάτων τῆς Ἀποστολῆς, ὅτε παρετήρησεν εἰς ἀπόστασιν εἴκοσι μέτρων μελανὸν ὄγκον, προβαίνοντα βραδέως.

Ἦτο θῆλυς Γορύλλας φέρων ἐν γορυλλίδιον ἐπὶ τῆς ράχεως. Διηθύνετο τὸ θῆλυ ζῷον πρὸς τὸν κῦνα, ὅστις μόνος ἐφείλκυσε τὴν προσοχὴν του, ἀλλὰ δὲν ἐφαίνετο ἀνησυχοῦν τὸ παράπαν ἐπὶ τῇ παρουσίᾳ τοῦ ἀνθρώπου.

Ὅταν οἱ δύο ἀντίπαλοι δὲν ἀπέιχον πλέον ἢ τρία ἀπ' ἀλλήλων μέτρα, ὁ κ. Γάρνερ ἠτοιμάσθη νὰ πυροβολήσῃ διὰ νὰ σώσῃ τὴν ζωὴν τοῦ κυνός. Ἡ γορύλλα εἶδεν ὅτι ἐσκοπεύετο· ἀλλ' ἀντὶ νὰ τραπῆ εἰς φυγὴν, ἐκαθέσθη ἡσύχως ἐπὶ τοῦ ἐδάφους καὶ ἔρριψεν ἐπὶ τοῦ νέου αὐτῆς ἐχθροῦ βλέμμα ἀρρήτου περιφρονήσεως. Εἶτα ἔμεινεν ἀκίνητος ἐπὶ τινὰ λεπτὰ, καὶ ἀφοῦ ἀπέδειξε διὰ τῆς διαγωγῆς της ταύτης ὅτι δὲν ἐφοβεῖτο τὴν ἄνισον κατὰ δύο ἠνωμένων ἐχθρῶν πάλιν, ἀπεσύρθη διὰ βραδέων βημάτων φέρουσα πάντοτε ἐπὶ τῶν νώτων αὐτῆς τὸ γορυλλίδιον.

Καθ' ἃ λέγουσιν οἱ ἐγγύριοι σπανιώτατα θῆλυς γορύλλας ἀπομακρύνεται μόνος μετὰ τοῦ μικροῦ του μακρὰν πάσης βοηθείας· ἀλλὰ μάτην ὁ κ. Γάρνερ ἀνηρέυνησε τὰ περίξ, οὐδὲν ἀνεκάλυψεν ἴχνος τοῦ πατρὸς ἢ τῆς ἐπιλοΐπου φυλῆς. Ἐκ τῶν ἀγόνων αὐτοῦ ἔρευνῶν συνεπέραναν ὅτι εὐρέθη ἀντιμέτωπος πρὸς χήραν γορύλλαν, καὶ ἐπειδὴ αὕτη ὑπερέβαινε τὰ ὅρια τῆς ἀσχημίας ἣτις ἐπιτρέπεται ἔστω καὶ εἰς μίαν γορύλλαν, ὑπέθεσεν ὁ κ. Γάρνερ ὅτι δὲν εὗρισκε νέον σύζυγον.

Ο ΑΡΧΗΓΟΣ ΤΗΣ ΦΥΛΗΣ

Κατὰ τὴν γνώμην ἣτις ἐπικρατεῖ παρὰ τοῖς εὐρωπαϊοῖς φυσιολογικοῖς, ὁ πίθηκος ὁ μᾶλλον πρὸς τὸν ἄνθρωπον προσεγγίζων ἔχει ἄγρια ἔνστικτα, ἔνστικτα ἄγοντα πρὸς ἀπομόνωσιν, καὶ δὲν ἐπιζητεῖ ἢ κατ' ἀραιότατα διαλείμματα τὴν κοινωνίαν τῶν ὁμοίων του.

Ὁ ἀμερικανὸς ἐπιστήμων διέλυσε τὴν πλάνην ταύτην. Ἐπανειλημμένως ἀγέλη ἐκ δώδεκα ἢ δεκαπέντε γορυλλῶν ἐπεσκέφθη τὸν κλωβὸν του, ἀλλ' οἱ ἀποτελοῦντες αὐτὴν γορύλλα δὲν ἐπλησίασαν ἀρκούντως ὥστε νὰ δυνηθῆ οὗτος νὰ παρατηρήσῃ αὐτοὺς ἐπισταμένως. Ἀναμένων εὐνοικωτέρας εὐκαιρίας ὁ κ. Γάρνερ ἠναγκάσθη ν' ἀρκεσθῆ εἰς πληροφορίας, ἃς τῷ παρέσχον οἱ μοναχοὶ καὶ οἱ ἰθαγενεῖς.

Ἡμέραν τινὰ ὁ Βωλεῶν, ἠγούμενος ἐτέρας ἐκχριστιανικῆς ἀποστολῆς

παρέστη εἰς συμπόλιον γορυλλῶν. Ἐξεπλάγη ἐπὶ ταῖς τιμαῖς ταῖς ἀποδομέναις εἰς τὸν ἡγέτην τῆς φυλῆς, ὅστις μόνος ἐκάθητο τρώγων, ἐνῶ οἱ λοιποὶ ὑπήκοοί του ἐκόμιζον αὐτῷ σπόρους καὶ καρπούς. Ὁ ἀμερικανὸς καθηγητὴς δὲν ἀμφιβάλλει ὅτι ὁ τετράχειρ οὗτος σουλτάνος ἦτο ἔφηβος ἄρρην περιστοιχιζόμενος ὑπὸ τῶν συζύγων του καὶ τῶν πολυαριθμῶν του γόνων. Οὕτω ὁ γορύλλας εἶνε λυσσώδης θιασώτης τῆς πολυγαμίας καὶ ἐκάστη ἀγίλη ἀποτελεῖται ἐκ μιᾶς μόνης οἰκογενείας.

Οἱ φουσιδίφαι οἱ περισυλλέγοντες πληροφορίας περὶ ἀγνώστων εἰς τὴν Εὐρώπῃν ζῶων, δέον νὰ δυσπιστῶσι μεγάλως πρὸς τὴν φαντασίαν τῶν ἐγγωρίων. Καθ' ἃ ἰσχυρίζονται οἱ μαῦροι οἱ ζῶντες παρὰ τὰς ὄχθας τῆς Ὀγοουὲ οἱ γορύλλαι ἔχουσι βασιλεῖς, συνέρχονται εἰς συνδιασκεψιν, ἀπάγουσι γυναῖκας, ἀρπάζουσι παιῖδας ὅπως ἀποδώσωσιν εἴτα αὐτοῖς τὴν ἐλευθερίαν ἀντὶ λύτρων, σχίζουσι τὸ στῆθος τῶν ἀνθρώπων ὅπως ἐκμυζήσωσι τὸ αἷμά των μέχρι τῆς τελευταίας αὐτοῦ ρανίδος καὶ ἔχουσι σιαγόνας ἀρκούντως ἰσχυράς ὅπως θραύωσιν ὡς λεπτοκάρυον τὸν χαλύβδινον σωλῆνα οἰουδήποτε ὄπλου.

Ἡ ἀλήθεια εἶνε ὅτι οἱ μεγάλοι πίθηκοι ἐμπνέουσιν εἰς τοὺς μαύρους εἰδὸς τι δεισιδαίμονος τρόμου. Θηρευτὴς, παλαισας ἔστω καὶ ἄπαξ κατὰ τὸν βίον αὐτοῦ μετὰ τοῦ φοβεροῦ τούτου ἀντιπάλου θεωρεῖται ὡς ἥρωας παρὰ τῆς φυλῆς αὐτοῦ. Οἱ Παγκουῆ, οἵτινες διάγουσι βίον νομαδικὸν καὶ εἶνε ἀκόρεστοι ἀνθρωποφάγοι προσβάλλουσι μεθ' ἡκιστα κοινῆς τὸλμης θήραμα οὐ ἢ γεῦσις ὑπομιμνήσκει αὐτοῖς τὴν προσφιλεῖ των τροφήν. Ἐλλείψει ἀνθρωπίνου κρέατος, τρώγουσι γορύλλας.

Η ΓΛΩΣΣΑ ΤΩΝ ΓΟΥΥΛΛΩΝ

Ὁ κ. Γάρνερ δὲν πιστεύει τοὺς μύθους τοὺς πλασθέντας ὑπὸ τῶν αὐτοχθόνων. Καθ' ἃ ἰσχυρίζεται ὁ σοφὸς ἐπιστήμων, οἱ μαῦροι ἐξώγκωσαν ὑπὲρ τὸ μέτρον καὶ ὄλως παραλόγως τὴν ἀγριότητα καὶ τὴν δύναμιν τοῦ νομιζομένου τούτου γίγαντος τῶν ὑπὸ τὸν ἰσημερινὸν δασῶν, ὅστις δὲν εἶνε κἄν ἱκανὸς νὰ ἐξέλθῃ νικητὴς ἐκ πάλης πρὸς ἀπλοῦν σκιμπαντζῆν.

Ἐν μόνον ζήτημα ὑπολείπεται νὰ διασαφηνισθῇ. Ἐκεῖνος ἐκ τῶν πιθήκων ὅστις ὡς ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ του προσεγγίζει μᾶλλον πρὸς τὸν ἄνθρωπον ἔχει γλῶσσαν ἕναρθρον; Εἶνε ἐκτὸς πάσης ἀμφιβολίας ὅτι αἱ συνδιασκεψεῖς ὧν προίστανται οἱ βασιλεῖς τῶν γορυλλῶν δέον νὰ θεω-

ρηθῶσιν ὡς μῦθοι δημιουργηθέντες ὑπὸ τῆς ὑπὲρ τὸ δέον γονίμου φαντασίας τῶν μαύρων. Οἱ μεγαλόσωμοι οὗτοι πίθηκοι, ὧν ἡ διάνοια φαίνεται ἀρκούντως περιορισμένη, διότι δὲν γινώσκουσι κἄν νὰ ἐγείρωσι τὴν στοιχειωδεστέραν καλύβην, ἐνῶ δὲν ὑπάρχει πτηνὸν μὴ κτίζον τὴν φωλεάν του, δὲν εἶνε προφανῶς ἱκανοὶ νὰ ἀγορεύωσιν. Ἄλλ' ἔχουσι τοῦλάχιστον τὴν ιδιότητα ν' ἀνταλλάσσωσι στοιχειώδεις τινὰς ιδέας, καὶ νὰ ἐκφέρωσι φθόγγους, οἵτινες κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἤττον νὰ ὁμοιάζωσι τὸν ἀνθρώπινον λόγον;

Ὁ κ. Γάρνερ φρονεῖ ὅτι ἤκουσεν, ἐξ ἀποστάσεως τεσσαράκοντα μέτρων, συζήτησιν μεταξὺ πέντε ἐξ φωνῶν πιθηκικῶν, ἧτις ὁμοίαζε πολὺ πρὸς οἰκογενειακὴν φιλονεικίαν. Εἶνε ἐπίσης πεπεισμένος ὅτι πρῶϊαν τινὰ, ἢ περὶ τὴν πέμπτην ὥραν, διέκρινε τὰ προστάγματα τὰ ἐκφερόμενα ὑπὸ τοῦ βασιλέως γορύλλα, ὅπως δοθῇ εἰς τὴν φυλὴν του τὸ σύνθημα τῆς ἐγέρσεως καὶ τῆς ἀναχωρήσεως.

Ὁ σοφὸς καθηγητὴς ἀφίχθη παρὰ τὰς ὄχθας τῆς Ὀγοουὲ λίαν προσφάτως ὥστε νὰ ἔχη τὸν καιρὸν νὰ συλλέξῃ ἐπιτοπίως πάσας τὰς πληροφορίας, αἵτινες τῷ ἦσαν ἀναγκαῖαι, ὅπως δὲ περατώσῃ ἐπιχείρησιν τοσοῦτω λεπτὴν ὅποια εἶνε ἡ δημοσίευσίς πλήρους λεξικοῦ τῆς γορυλλικῆς γλώσσης ἔχει προφανῶς δικαίωμα ἐπὶ προθεσμίας μηνῶν τινῶν εἰσέτι.

ΕΦΕΥΡΕΣΕΙΣ ΑΝΑΚ ΑΛΥΨΕΙΣ.

ΝΕΩΤΕΡΙΣΜΟΙ, ΠΡΟΟΔΟΙ, ΠΕΡΙΕΡΓΑ.

Ὁ «φωτεινὸς εὐρετὴς τοῦ ποδηλάτου» καλεῖται νεωτάτη τις εφεύρεσις, τὴν ὁποίαν εἰσήγαγεν εἰς κοινὴν κατανάλωσιν ἡ ἐταιρία τῶν εφευρέσεων καὶ νεωτερισμῶν τοῦ Λονδίνου.

Διὰ τοῦ μέσου τούτου δύναται ὁ ποδηλατιστὴς νὰ εὕρισκῃ ἀμέσως τὴν μηχανὴν του εἰς τὸ σκότος, καὶ μεταξὺ πολλῶν ὁμοίων.

Συνίσταται εἰς ἠριθμημένην πλάκα, τὰ ψηφία τῆς ὁποίας εἶνε ἐπιχρισμένα μὲ φαεινὸν χρῶμα, ἔχον τὴν ιδιότητα ν' ἀπορροφᾷ ἰκανὸν φῶς τὴν ἡμέραν εἰς τρεῖς ὥρας, ὅπως φωτίζῃ ἐπὶ ὀκτὼ ὥρας τὴν νύκτα.

Εἶνε εὐφυὲς ἐπίνοια δυναμένη νὰ ἐφαρμοσθῇ εἰς πᾶν εἶδος μηχανῆς.

Ἐπάρχουν, ὡς λέγεται, σημεῖα ἀναζωπυρήσεως τοῦ ἐνδιαφέροντος διὰ τὸν φωνογράφον. Ἐφημερίς τις ἀναφέρει διακεκριμένον τινὰ τραπεζίτην τοῦ Λονδίνου, ὅστις ὑπαγορεύει εἰς αὐτὸν τὴν ἀλληλογραφίαν του ὅπου καὶ ἂν ταξειδέυῃ. Αἱ ἐφαρμογαὶ τοῦ φωνογράφου ἐν Ἀμερικῇ εἶνε πολυάριθμοι. Παραδείγματός χάριν ἀποθέτων τις ἐν νόμισμα εἰς τὸ ἔμβολον, ἀκούει τεμάχιον μουσικῆς ἢ ἀστεῖον διάλογον. Χρησιμεύει δὲ καὶ ὡς στενογράφος πρὸς ὑπαγόρευσιν ἀλληλογραφίας. Ἡ φωνογραφι-

κὴ ἐταιρία τῆς Βορείου Ἀμερικῆς βεβαίωσι ὅτι ὁ φωνογράφος ἔχει δέκα πλεονεκτήματα, ἧτοι τὴν ταχύτητα, τὴν ἰκανότητα τοῦ νὰ ὑπαγορεύῃ τις μόνος ἐν πάσῃ ὥρᾳ τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νυκτός, τὴν οἰκονομίαν, ὅτι μόνον χρημάτων ἀλλὰ καὶ χρόνου, τὴν προερχομένην ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι ὁ γραφεὺς δύναται νὰ ἐκτελέσῃ ἄλλην ἐργασίαν ἐνῶ ἡ ὑπαγόρευσις προβαίνει, τὴν ἀκρίβειαν, τὴν ἀνεξαρτησίαν, τὴν ἀπλότητα, τὴν ἐλευθερίαν ἀπὸ πάσης ἐνοχλήσεως καὶ τὴν ὑποδιαίρεσιν τῆς ἐργασίας. Ἐτέρα χρήσις τοῦ φωνογράφου ἀπεδείχθη ἐν τῇ Παγκοσμίᾳ ἐκθέσει τοῦ Σικάγου ἡ ἐφαρμογὴ του εἰς τὴν διδασκαλίαν τῶν ξένων γλωσσῶν ἐν τοῖς σχολείοις. Οἱ μαθηταὶ ὁμιλοῦσιν εἰς αὐτὸν καὶ ὁ διδάσκαλος δύναται νὰ κρίνῃ περὶ τῆς προόδου των, ἢ διδάσκαλος τῆς προφορᾶς δύναται νὰ παράσχῃ φωνογραφήματα τὰ ὁποῖα ὁ διδάσκαλος δύναται νὰ ἐφαρμόσῃ διὰ τοῦ φωνογράφου καὶ ὑπαγορεύσῃ θέματα ἐπ' αὐτῶν.

Νέα σημαντήριος μηχανὴ προσηρμόσθη νῦν, ὡς μανθάνομεν, εἰς τινὰ τῶν ὀχημάτων, ἧτις ἀπαλλάττει τὸν ἐπιβάτην τῆς ἀνάγκης νὰ ποιῇ ὀχληρὰ σήματα εἰς τὸν ἡνίοχον διὰ τῆς ὀμπρέλλας ἢ τῆς ράβδου του. Ἡ μηχανὴ συνίσταται ἐκ μικροῦ κυκλοτεροῦς δίσκου ἐπὶ τῆς ὀροφῆς, φέροντος τοιαῦτα σήματα, οἷον «Στάσου», «Τράβα ἐμπρὸς», «Γύρισε δεξιὰ», «Γύρισε ἀριστερὰ», κτλ. Ἡ μηχανὴ αὕτη ἀνταποκρίνεται διὰ παραπλησίου δίσκου καὶ εἰς τὰ ἐμπρὸς τῆς ἀμάξης, ὥστε ὅ,τι σῆμα στρέψῃ ἔσωθεν ὁ ἐπιβάτης, τὸ αὐτὸ ζωγραφίζεται κατέμπροσθεν τοῦ ἡνίοχου, ὅστις συμμορφοῦται τότε μὲ τὸ διδόμενον σῆμα.

Τὸ ζήτημα περὶ τοῦ πότε ἀρχίζει τὸ γῆρας ἐγένετο ὑποκείμενον πλείστον ἀνταποκρίσεων καὶ διατριβῶν ἐν τῷ εὐρωπαϊκῷ τύπῳ. Οἱ ἐμπειροτάτοι τῶν ἀνθρώπων παραδέχονται ὅτι τὸ γῆρας εἶναι τι σχετικόν, καὶ ἐξαρτᾶται τὰ μέγιστα ἐκ τῆς κληρονομικῆς φυῆς καὶ κράσεως, συνδυαζομένης μετὰ τῶν παρ' ἡμῖν ἔξεων τοῦ βίου καὶ τοῦ περιβάλλοντος. Ἐν τοσοῦτῳ κατὰ τὴν γνώμην τινῶν τὸ γῆρας ἀρχεται ἅμα τῷ πεντηκοστῷ ἔτει, καὶ ἡ νεότης ἐκτείνεται ἀπὸ τοῦ 15ου μέχρι τοῦ 50ου ἔτους. Ἐ-

πιστολή ἀθλητοῦ τινος ἄγοντος τὸ 51ον λέγει ὅτι εὐχαρίστως θὰ διαγωνισθῆ ὁ γράφων μὲ τοὺς ἡμίσεις τῶν εικοσιπενταετῶν ἀνθρώπων εἰς τὴν πυγμὴν, εἰς τὸν δρόμον καὶ εἰς τὸ κολύμβημα.

Ὁ Γερμανὸς καθηγητὴς Σάιλλερ, ἀναγράφων τὰ πορίσματα τῶν παρατηρήσεών του, βεβαίωσι ὅτι οἱ νέοι δὲν φθάνουσι τὸ πλήρες μέτρον τῶν διανοητικῶν δυνάμεων των πρὶν φθάσωσι τὸ 25ον ἔτος τῆς ἡλικίας των. Ὁξυδερκὴς παρατηρητὴς εἶπεν ὅτι πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων εἶνε παιδιὰ μέχρι τοῦ 30ου, καὶ σχεδὸν νήπια ἀκόμη μέχρι τοῦ 25ου ἔτους, καὶ τοῦτο συμφωνεῖ μὲ τὸν χρόνον τῆς ἐνηλικιότητος, τὸν ὅποιον ὤρισαν εἰς τὸ 30ον ἔτος οἱ παλαιοὶ Ἑβραῖοι καὶ ἄλλαι φυλαί. Δεδομένης καλῆς κρᾶσεως, ὁ ἄριστος τρόπος πρὸς διατήρησιν τῆς ὑγείας καὶ τῆς νεανικῆς ρώμης εἶνε ἡ διατήρησις μετριότητος καὶ διακρίσεως περὶ τὴν βρωσιν καὶ πόσιν, μετ' ἀφειδούς συνάμα ἀσκήσεως ἐν ὑπαίθρῳ καὶ ἀναψυχῆς εἰς τακτικὰ διαλείμματα.

Ἐν Βέργῃ τῆς Νορβηγίας ὑπάρχει ναὸς κατεσκευασμένος ὅλος ἐκ χάρτου. Ὁ χάρτης κατέστη ἀδιάβροχος τῇ διαλύσει τιτάνου, γάλακτος, καὶ λευκώματος ὤου, καὶ ὁ ναὸς ἔχει χωρητικότητα διὰ χίλια άτομα.

Μετὰ μακρὰς ἐρεῦνας, ὁ εἰδικὸς λεπτολόγος δόκτωρ Δόγκαν Βόκλεϋ βεβαίωσι ὅτι ἡ λέπρα δὲν μετεδόθη εἰς πλείστας περιπτώσεις ἐξ ἀμέσου ἐπαφῆς. Εὐρίσκει δὲ λόγους νὰ πιστεῦῃ ὅτι δυνατόν ἡ λέπρα νὰ ληφθῆ τὸ πρῶτον ἐντὸς τοῦ ὀργανισμοῦ διὰ τροφῆς, καὶ μάλιστα ὄψαριου· ὅτι ἡ κληρονομικότης ἐξηγεῖ πολλὰς τῶν περιπτώσεων· καὶ ὅτι ὁ ἐμβολιασμός διὰ λεπρώδους ὕλης δυνατόν νὰ εἶνε τὸ μέσον πρὸς διάδοσιν τῆς νόσου, ὅταν ὅλοι οἱ ὄροι εἶνε εὐνοϊκοί.

Ἐν μιᾷ τῶν τελευταίων συνεδριάσεων τῆς Ἀκαδημίας τῶν Ἐπιστημῶν, ἐν Παρισίοις, ἀνεκοινώθησαν τὰ πορίσματα σειρᾶς προσδιορισμῶν

τοῦ βάρους τῶν σωμάτων εἰς διάφορα μέρη τῆς γῆς, ὑπὸ τοῦ πλοιάρχου Δεφφόρζ, ὅστις θεωρεῖ ὅτι ὁ νόμος τῆς παραλλαγῆς, ὡς δίδεται ὑπὸ τοῦ Κλαιβῶ, χαρακτηρίζεται διὰ πολλῶν ἀνωμαλιῶν. Εἰς τὰς νήσους ὑπάρχει ἐλάττωσις βαρύτητος διὰ τὴν αὐτὴν μάζαν, καὶ ἡ ἐλάττωσις αὕτη εἶνε μεγαλειτέρα ὅσον ὑψηλότερα εἶνε ἡ θέσις καὶ ὅσον ἀπωτέρω ἀπέχει τῆς θαλάσσης. Ὁ Δεφφόρζ δὲν νομίζει ὅτι τὸ σχῆμα τῆς γῆς ἔχει σχέσιν μὲ τὰς παραλλαγὰς ταύτας.

Δίτροχον ποδήλατον διὰ νὰ φέρῃ τέσσαρας ἐπιβάτας, εἰσῆχθη ἐν Ἀμερικῇ ἀπὸ τὴν ποδηλατικὴν ἐταιρίαν τοῦ Οὐίντων. Ἡ μηχανὴ ζυγίζει 105 λίτρας, καὶ λέγεται ὅτι ἐκόστισεν ὑπὲρ τὰ χίλια τάλληρα. Τέσσαρες ἐπιβάται ἐπ' αὐτῆς διήνυσαν ἐν μίλιον εἰς δύο λεπτὰ καὶ τρία δευτερόλεπτα. Δυνατὸν νὰ πιστεῦσῃ εὐκόλως τις ὅτι εἶνε λίαν δύσχηστος ὅπως τὴν μεταχειρισθῆ τις εἰς τὰς ὁδοὺς, καὶ λίαν δαπανηρὰ πρὸς δημῶδη χρῆσιν. Ἄλλ' εἶνε, φαίνεται, πολυτέλεια τοῦ συρμοῦ παρὰ τῇ ἀνωτέρῳ τάξει.

Συσκευή διὰ νὰ δύναται ἀπαγγέλλων τις διάλεξιν νὰ παρουσιάξῃ διαγράμματα ἐν σκοτεινῷ θαλάμῳ ἐπενοήθη ὑπὸ τοῦ κ. Κάρου Οὐίλσονος. Καλεῖται τὸ σ κ ο τ ο γ ρ α φ ο σ κ ὀ π ι ο ν, καὶ συνίσταται εἰς διαφανῆ σανίδα φωτιζομένην ὀπισθεν τοιούτῳ τρόπῳ, ὥστε αἱ γραμμαὶ τοῦ διαγράμματος νὰ φαίνωνται ἀμαυραὶ ἐπὶ φωτεινοῦ πλαισίου. Τὸ ὄνομα εἶνε κάπως πολυσύλλαβον, ἀλλ' ἡ συσκευή δὲν θὰ εἶνε ὀλιγώτερον χρήσιμος διὰ τοῦτο.

Νέον θαῦμα εἰς τὴν μελετωμένην διεθνή ἔκθεσιν τοῦ προσεχοῦς ἔτους, ἐν Ἀμβέρσῃ, θὰ ᾖ ἐναέριον φρούριον, ἀποτελούμενον ἀπὸ δύο ἀερόστατα, συνεχόμενα πρὸς ἀλλήλα διὰ μέσου τριῶν κυλινδρικών χωρισμά-

των, και κρατούμενα εκ τῆς γῆς διὰ τεσσάρων στερεῶν κάλων. Θὰ φωτίζεται τὴν νύκτα ἀπὸ χιλιάδας ἠλεκτρικῶν λυχνιῶν, τοῦ ρεύματος παρεχομένου ἀπὸ τὴν κεντρικὴν πηγὴν τὴν φωτίζουσαν τὴν ἔκθεσιν καὶ τοὺς περιβόλους αὐτῆς. Οἱ ἐπιβάται θ' ἀναβιβάζονται διὰ μικρῶν ἀεροστάτων εἰς τὸ φρούριον, τὸ ὁποῖον θὰ δύναται νὰ χωρῇ 150 ἀνθρώπους.

Τὸ σύστημα τοῦ νὰ ὑπάρχη ἡ φωτογραφία τοῦ ἐπιβάτου ἐπὶ τοῦ διαρκοῦς εἰσιτηρίου δὲν ἐγένετο ἀκόμη δεκτὸν ὑπὸ τῶν ἐταιριῶν τῶν ἀγγλικῶν σιδηροδρόμων, μὲ ὅλα τὰ πλεονεκτήματα τὰ ὁποῖα συνιστῶσι τὴν παραδοχὴν του. Αἱ ἀρχαὶ αἱ διευθύνουσαι τοὺς σιδηροδρόμους τοῦ κράτους ἔχουσιν εὐρυτέραν πληρεξουσιότητα καὶ δικαιοδοσίαν, καὶ ἐν Βελγίῳ ὁ ὑπουργὸς τῶν σιδηροδρόμων, τῶν τυχυδρομείων καὶ τηλεγράφων ἐνεκαίνισε σύστημα εἰσιτηρίων ἰσχυρόντων ἐπὶ δεκαπενθήμερον, μὲ τὰ ὁποῖα ὁ κάτοχος δύναται νὰ ταξειδεύσῃ εἰς πᾶσαν γραμμὴν ἐν τῇ χώρῃ. Ἐκαστον εἰσιτήριο ἔχει νὰ φέρῃ τὴν φωτογραφίαν τοῦ κατόχου, καὶ ἀπαιτεῖται ἀπόθεμα πέντε φράγκων, τὸ ὁποῖον ἐπ στρέφεται ὅταν ἀποδίδεται τὸ εἰσιτήριο. Ἡ φωτογραφία καθιστᾷ ἀδύνατον πᾶσαν ὑποκατάστασιν προσώπου.

Ἐνδιαφέρει τοὺς καπνιστὰς νὰ μάθωσι τὴν ἐφεύρεσιν, τὴν λαβοῦσαν ἐσχάτως δίπλωμα ἐν Ἑλβετίᾳ, ἣτις συνίσταται εἰς τὸ νὰ ἐφοδιάζηται κάθε ποῦρον ἢ σιγαρέττον, καλυπτόμενον μὲ φύλλον καπνοῦ ἢ ἄλλως, καὶ ἄνευ σιγαροχάρτου, μὲ ἰδιαίτερον στόμιον, εἰσληγόμενον ἐν τῇ κατασκευῇ εἰς τὸ ποῦρον ἢ σιγαρέττον, καὶ κωλύον πᾶσαν ἐπαφὴν τοῦ σιγάρου μὲ τὰ χεῖλη καὶ τὴν γλῶσσαν τοῦ καπνίζοντος. Διὰ τῆς χρήσεως τῆς ἐφευρέσεως ταύτης, τὰ ἐπιβλαβῆ καὶ δυσάρεστα ἀποτελέσματα τῆς ἀμέσου ἀπορροφήσεως νικοτίνης δι' ἐπαφῆς μετὰ τοῦ καπνοῦ προλαμβάνονται, ὡς λέγεται, ἐνῶ τὸ σιγάρον καθίσταται ἀνετώτερον καὶ εὐχρηστότερον πρὸς κάπνισμα.

Νέον λουτρόν εἰσάγεται ὑπὸ τῆς ὑγιεινῆς ἐταιρίας τῶν λουτρῶν τοῦ Κάμδεν Τάουν. Εἶνε, λέγουσιν, ἐφεύρεσις Καναδοῦ τινος, ἣτις εἶνε ἡδὴ ἐν μεγάλῃ χρήσει εἰς τὸν Καναδὸν καὶ τὰς Ἠνωμ. Πολιτείας. Ἡ συσκευὴ τοῦ λουτροῦ εἶνε κατεσκευασμένη ἀπὸ πέταλον χάλυβος μετὰ προσθέτου ἐπιφανείας ἐξ ὀρείχαλκου. Ὁ χάλυψ καὶ ὁ ὀρείχαλκος εἶνε τοιουτοτρόπως ἐσκευασμένα καὶ θαμμένα, ὥστε νὰ διατηρῶσι τὸ ὕδωρ εἰς τὴν θερμοκρασίαν του ἐπὶ πολὺ καὶ ἀναλλοίωτον, ἔχει δὲ τὸ λουτρόν τοῦτο καὶ ἄλλα πλεονεκτήματα τὰ ὁποῖα τὸ συνιστῶσιν εἰς τὴν προτίμησιν τῶν λουομένων.

Τί λογῆς ἀέρα ἀναπνεύουσιν οἱ κάτοικοι τῶν πόλεων, εἶνε φοβερόν, κατὰ τὸν Γάλλον κ. Νανσουτῦ. Οἱ ἀτμολέητες, λέγει, τῶν Παρισίων μεγάλως ἐπαυξάνουσι τὴν διαφθορὰν τοῦ ἀέρος, καὶ οἱ θειώδεις ἀτμοὶ τοῦ καπνοῦ, οἵτινες κατέρχονται διὰ τῆς βροχῆς καὶ τῆς ὀμίχλης, εἶνε ὀλεθριώτατοι διὰ τοὺς πνεύμονας. Τὰ μόρια τοῦ κονιορτοῦ τῆς πόλεως ἀναλυθέντα ἀπεδείχθησαν ὅτι σύγκεινται ἐκ τιτάνου, ἐκ κονιοποιημένου βράχου, ἀνθρακος, ἐκ τριχῶν, ἰνῶν, φυτικῶν ἀπορριμμάτων, ἐξ ἀμύλου, διεσθαρμένων κόκκων, κλπ. Ἐν δεῖγμα κόνεως ἐπισωρευμένης εἰς τὸ τρίτον πάτωμα οἰκίας τινὸς περιεῖχεν, ἐκτὸς ὧλων τούτων, σχεδὸν τρία ἑκατομμύρια βακτηρίδια, ἐνῶ ἡ κόνις τῶν ὀδῶν περιέχει σχεδὸν δέκα ἑκατομμύρια βακτηρίδια κατὰ κόκκον! Πάλιν τὰ μικρόδια! Εἶνε θαῦμα πῶς ζῶσιν ἀκόμη τινὲς ἐξ ἡμῶν διὰ νὰ ἀναγινώσκωσι τὴν ἐσχάτην ταύτην μανίαν τῆς ἐπιστήμης, ἣτις ἤρχισε νὰ γίνεται κάπως ὀχληρὰ ἐπὶ τέλους.

Ἀρχίζει ν' ἀναγνωρίζεται ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἡ ἀρχὴ ὅτι τὸ ἀνθρώπινον γένος δὲν δύναται νὰ φθάσῃ εἰς τὴν ὑπερτάτην μὀρφωσίν του διὰ τοῦ παρόντος συστήματος τοῦ συναγελασμοῦ τῶν παιδίων καὶ τῆς συλλήθδην διδασκαλίας καὶ ἐξετάσεως εἰς τὰ σχολεῖα. Κάθε παιδίον, γράφει ὁ Ἄγγλος κριτικὸς Ρούσκιν, γεννᾶται μὲ ἀκριβῶς μετρημένην καὶ ἀπολύτως περιορισμένην ἰκανότητα, καὶ ἂν θέλωμεν νὰ τὸ καταστήσω-

μεν χρήσιμον μέλος τῆς κοινωνίας, ὀφείλομεν νὰ δοκιμάζωμεν ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν τὴν ἰκανότητά του, καὶ νὰ προσαρμόζωμεν τὰς σπουδὰς του τοιοιτοτρόπως, ὥστε νὰ δύναται ὡς ἄριστα νὰ εὐδοκιμήσῃ εἰς τὸ στάδιον τῆς ἐμφύτου κλίσεώς του, καὶ ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς τε σωματικῆς καὶ τῆς διανοητικῆς ρώμης του. Τὴν ἀνάγκην τῆς σχολικῆς μεταρρυθμίσεως ἠσθάνθη ἐν τοῖς πρώτοις τὸ ἐν Λονδίῳ κομιτᾶτον τῆς διανοητικῆς καὶ σωματικῆς καταστάσεως τῶν παιδῶν.

Ἡ περίοδος τοῦ ἐπφασμοῦ τῶν διαφόρων μολυσματικῶν νόσων προσδιορίζεται ὡς ἐξῆς ὑπὸ τῆς κλινικῆς ἐταιρίας τοῦ Λονδίνου. Ὁ πρῶτος ἀριθμὸς δι' ἐκάστην νόσον παριστᾷ εἰς ἡμέρας τὸν μέσον ὄρον τῆς διάρκειας, ὁ δεύτερος τὸν μέγιστον ὄρον, καὶ ὁ τρίτος τὸν ἐλάχιστον. Ἡ εὐλογία, 12, 14, 9 ἡμέρας· ἡ ἀνεμοβλογιὰ, 14, 19, 13· ἡ ἴληρις, 10, 14, 4· ἡ ὄστρακιὰ, 2, 7, 1· ἡ ἰνφλουέντσα, 3, 5, 1· ἡ διφθερίτις, 2, 7, 2· ὁ τυφοειδῆς πυρετὸς, 12, 23, 5· ἡ κυνάγχη, 19, 25, 12. Ἡ περίοδος τῆς μεταδόσεως εἶνε ἀμφίβολος καὶ ποικίλλει. Ἡ διατήρησις τῆς μεταδοτικῆς ἀρχῆς ἐν τῷ θαλάμῳ καὶ εἰς τὰ ἐνδύματα εἶνε πολλάκις μεγίστη εἰς τινὰς νόσους, ἀλλ' εἰς τὴν ἴληριν, τὴν ἀνεμοβλογιάν καὶ τὴν κυνάγχην δὲν μένει ἐπὶ πολὺ.

Τὸ δυνατόν τῆς παραγωγῆς τεχνητῶν ἀδάμαντων σχεδὸν παρομοίων μὲ τοὺς γνησίους ἀδάμαντας πιστεύεται ὑπὸ πολλῶν χημικῶν ἐπιστημόνων. Ἐν Λιβερπούλλῃ, ὁ Τζῶν Ἐβανς, ἐν τῇ προεδρικῇ προσφωνήσει του πρὸς τὴν ἐταιρίαν τῆς χημικῆς βιομηχανίας, δὲν ἐφάνη δύσπιστος ὡς πρὸς τοῦτο. Ρουβίνια κατεσκευάσθησαν, εἶπεν, ἂν ὄχι κατάλληλα ὅπως χρησιμεύσωσιν ὡς ζηλευτοὶ ὄρμοι καὶ περιδέραια διὰ τὰς κυρίας, ἀλλ' ἰκανὰ διὰ νὰ κομῆσωσι τὰ ὠρολόγια τῶν ἀνδρῶν· καίτοι δὲ τὰ ἀποτελέσματα τῶν προσπαθειῶν πρὸς παραγωγὴν τῆς ἀποκρυσταλλωμένης μορφῆς τοῦ ἄνθρακος τῆς καλουμένης ἀδάμας ὑπῆρξαν μέχρι τοῦδε ἀμφιβόλου ἐπιτυχίας, δὲν φαίνεται ὅλως ματαία ἡ ἐλπίς τῆς παραγωγῆς γνησίων ἀδάμαντων διὰ συμπυκνωμένης πυρακτώσεως καὶ πίεσεως.

Ἡ ἐλπίς αὕτη εἶνε ἴσως ἀπλῶς ἀρνητικὴ ἐκ μέρους τοιοῦτου πρακτικοῦ ἀνδρὸς οἷος ὁ Σὶρ Τζῶν Ἐβανς.

Ὁ ἀτμὸς τῆς ἀμμωνίας, βεβαιοῖ ὁ καθηγητῆς Ρίγλερ, δύναται νὰ ἐνεργήσῃ ὡς ἰσχυρὸν ἀπολυμαντικὸν σχεδὸν διὰ κάθε εἶδος παθογενῶν βακτηριδίων. Ἐνήργησεν ὁ ἴδιος πειράματα ἐπὶ τοῦ χολεροειδοῦς βακτηριδίου τοῦ Κῶχ, ἐπὶ τῶν σπερμάτων καὶ βακτηριδίων τοῦ ἄνθρακος, ἐπὶ τῶν βακτηριδίων τοῦ τυφοειδοῦς πυρετοῦ, τῆς διφθερίτιδος καὶ ἄλλων ἐπικινδύνων νοσημάτων. Ταῦτα ἐλήφθησαν ἐπὶ κλωστῶν ἐμβεβαμμένων εἰς τὰς καλλιεργείας τῶν οἰκείων μικροβίων, καὶ ἐξετέθησαν ἐν θαλάμῳ πλήρει ἀτμοῦ ἀμμωνίας. Μετὰ δύο ὥρας διατριβῆς ἐν τῇ δυσμενεῖ ταύτῃ ἀτμοσφαίρᾳ, τὸ βακτηρίδιον τῆς χολέρας ἀπέθανε· τὸ σπέρμα τοῦ τυφοειδοῦς ἐπίσης· τὰ βακτηρίδια τοῦ ἄνθρακος διετηρήθησαν ἐπὶ μίαν ὥραν μακρότερον, καὶ τὸ βακτηρίδιον τῆς διφθερίτιδος ἐπέζησε τὸ ὅλον τέσσαρας ὥρας. Δὲν εἶνε παράδοξον νὰ ἴδωμεν ἐντὸς ὀλίγου καὶ ἐταιρίαν ὑπὲρ τῆς προλήψεως τῆς σκληρότητος εἰς τὰ μικρόβια.

Ὁ Γερμανὸς ἰατρὸς Κούστερμαν ἐδημοσίευσεν τὸ πόρισμα τῶν πειραμάτων του ἐπὶ τοῦ ὑποκειμένου τῆς φθίσεως ἐν ταῖς εἰρκταῖς. Ἐν τινι φυλακῇ ὅπου, καίτοι σύστημα ἀπολυμάνσεως ἐφηρμόζετο ἐπιμελῶς, συνέβαινον συχνὰ κρούσματα φθίσεως, οἱ τοῖχοι τῶν θαλάμων ἐσφογγαρίσθησαν, καὶ τὸ μεμολυσμένον ὕδωρ εἰσῆχθη δι' ἐνέσεως εἰς τὸ ὑπογάστριον τοῦ χοιριδίου τῆς Γουϊνέας, ἀλλὰ τὰ ζῶα δὲν ἐφυματιώθησαν. Ἴσως ὁ Κούστερμαν δὲν εἶνε μακρὰν τῆς ἀληθείας ὑποστηρίζων ὅτι ἡ παρουσία ἀπεξηραμμένου πύου εἰς ἐλαχίστας ποσότητας δὲν ἦτο ἡ πρωτίστη αἰτία τῆς φθίσεως μεταξὺ τῶν καταδικῶν, ἀλλ' ὅτι τὰ κυριώτερα αἴτια ἦσαν ὁ περιορισμένος ἀήρ, ἡ δυσθυμία καὶ ἄλλαι προδιθετικά ἀφορμαί. Μεθ' ὅλα ταῦτα ὅμως, τὰ πορίσματά του εἶνε μόνον ἀρνητικά. Ὁ Κούστερμαν ἀπέδειξεν ὅτι κόνις ληφθεῖσα ἐκ θαλάμων φθισκῶν φυλακισμένων καὶ εἰσαχθεῖσα δι' ἐνέσεως εἰς τὸ χοιρίδιον δὲν

επιφέρει φυματίωσιν εἰς τὸ ζῆον τοῦτο, ἀλλ' ἡ τοιαύτη κόνις εἶχεν ἀποδειχθῆ ἤδη ὅτι περιεῖχε φυματικά βακτηρίδια, ὥστε ἤθελε φανῆ ὅτι τὰ πειράματα δὲν εἶνε τόσο ἐνεργητικὰ εἰς τοὺς ἀνθρώπους ὅσον εἰς τὰ χοιρίδια.

Νέος ἄβαξ διὰ τὰς ἐφημερίδας ἐφευρέθη. Εἶνε εἶδος βιβλιοθήκης μετὰ πολλὰς θυρίδας, ὧν ἐκάστη φέρει ἐξηρητημένην μικρὰν ἀρπάγην μετὰ πιεστηρίου, ἀπὸ τοῦ ὁποῦ κρεμάται ἡ ἐφημερίς, μετὰ τὴν ἐπικεφαλίδα καὶ τὸν τίτλον κατὰ πρόσοψιν. Αἱ ἐφημερίδες διατίθενται εἰς τὰς θυρίδας κατ' ἀλφαριθμητικὴν τάξιν, καὶ τὸ πρόσωπον τοῦ ἄβακος εἶνε σωστὸν εὐρετήριο. Ἡ νέα αὕτη ἐφεύρεσις κοσμεῖ ὅλα τὰ ἀναγνωστήρια τῆς Ἀγγλίας καὶ Ἀμερικῆς.

Κατὰ τὴν ἐκδοθεῖσαν ἀρτίως 39ην ἐνιαυσίαν ἐκθεσιν τοῦ ὑπουργοῦ τῶν ταχυδρομείων τῆς Ἀγγλίας, ἐπὶ δώδεκα μῆνας, ἀπὸ τοῦ Ἀπριλίου 1892 μέχρι τέλους Μαρτίου 1893, ὑπελογίσθη ὅτι ἐστάλησαν 1,790,500,000 ἐπιστολαί, ὅπερ δεικνύει αὐξῆσιν κατὰ 1, 3 τοῖς ἑκατὸν ὡς πρὸς τὸ προηγούμενον ἔτος.

Ταχυδρομικὰ δελτάρια ἐστάλησαν κατὰ τὸ αὐτὸ δωδεκάμηνον 244,400,000· δεσμίδες βιβλίων, ἐγκυκλίων, προγραμμάτων, κ.τ.λ. 535,200,000· ἐφημερίδες 162,800,000, καὶ δέματα 52,370,000.

Ὁ ἀριθμὸς τῶν συστημένων ἐπιστολῶν ἀνῆλθεν εἰς 12,132,144.

Ὁ ἀριθμὸς τῶν συστημένων δεμάτων ὑπῆρξε 448,233.

Ἐκ τῶν δύο χιλιακατομμυρίων, ἑπτακοσίων τριανταδύο ἑκατομμυρίων καὶ ἑνεακοσίων χιλιάδων ἐπιστολῶν, 85 τοῖς ἑκατὸν παρεδόθησαν ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ Οὐαλλίᾳ, ἐξ ὧν 28,98 παρεδόθησαν μόνον ἐν τῇ ταχυδρομικῇ δικαιοδοσίᾳ τοῦ Λονδίνου, 9,07 τοῖς ἑκατὸν ἐν Σκωτίᾳ καὶ 5,93 τοῖς ἑκατὸν ἐν Ἰρλανδίᾳ.

Ὁ ἀριθμὸς τῶν ταχυδρομικῶν γραφείων ἠϋξήθη καθ' ὅλον τὸ ἔτος κατὰ 524, καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν ταχυδρομικῶν κιβωτίων ἠϋξήθη κατὰ 1,771.

Ὁ ὅλος ἀριθμὸς τῶν ταχυδρομείων ἀνῆλθεν οὕτω εἰς 19,625, καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν ταχυδρομικῶν κιβωτίων εἰς 25,072.

Ἦπερ τὰ ἐξ ἑκατομμύρια ἐπιστολῶν ἐπεστράφησαν διὰ τοῦ ἀρμολίου τμήματος τοῦ ταχυδρομείου. Ἐκ τούτων 118,818 ἐστάλησαν ἐκ νέου εἰς διωρθωμένας διευθύνσεις, 5,565,609 ἐπεστράφησαν πρὸς τοὺς ἀποστολεῖς, 242,832 ἐπεστράφησαν χωρὶς ν' ἀνοιχθῶσιν εἰς τὰ ταχυδρομεῖα ξένων χωρῶν, καὶ μόνον 429,780 ἔμειναν ἀδιάθετοι. Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀπαραδότων συστημένων ἐπιστολῶν, τῶν ἐγκλειουσῶν χρήματα, ἀνῆλθεν εἰς 208,978. Περὶ τὰς 32,000 ἐπιστολαὶ ἐρρίφθησαν εἰς τὰ ταχυδρομεῖα ἄνευ διευθύνσεως, ἐκ τούτων δὲ 1,955 περιεῖχον χρήματα, χαρτονομίσματα, κτλ. ἀξίας ἄνω τῶν 5 χιλ. λιρῶν.

Τὸ σύστημα τῶν ἐκτάκτων ταχειῶν ἀποστολῶν, τὸ ὁποῖον ἐφαρμόζεται ἤδη ἀπὸ διετίας, δεικνύει αὐξῆσιν εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν ταξειδίων κατὰ 45 τοῖς ἑκατὸν· ὁ σημερινὸς ἀριθμὸς τῶν ὑπηρεσιῶν τούτων εἶνε 157,000, ἀπέναντι 108,000 τοῦ προλαβόντος ἔτους.

Αἱ ὥραι τῆς παραδόσεως τῶν ἐπιστολῶν καὶ δεμάτων διὰ τὰς ἐκτάκτους ταύτας ἀποστολὰς ἐν Λονδίῳ παρετάθησαν πέραν τῆς 7 ὥρας μ. μ. ἕως τὰς 8 παρὰ τέταρτον.

Ὁ ὅλος ἀριθμὸς τῶν ἐν Λονδίῳ γραφείων διὰ τὰς ἐκτάκτους ταύτας ἀποστολὰς ἠϋξήθη ἀπὸ 156 εἰς 240.

Ἡ ἰδέα τὴν ὁποῖαν ἐξέφρασεν ὁ γεωλόγος Ρατὼ ἐνώπιον τῆς Ἀκαδημίας τῶν Ἐπιστημῶν ἐν Παρισίοις εἶνε ὅτι τὰ φαινόμενα τοῦ φλοιοῦ τῆς γῆς ἐξηγοῦνται καλῶς διὰ τῆς θεωρίας ὅτι τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ πλανήτου εἶνε ἐν τῆξει, καὶ ὅτι στρῶμα ἀερίωδους ὕλης χωρίζει αὐτὸ ἀπὸ τοῦ μέρους τοῦ φλοιοῦ τοῦ σχηματίζοντος τὰς ἠπείρους, ἐνῶ ἡ κοίτη τῆς θαλάσσης ἐρείδεται ἀμέσως ἐπὶ τῆς πυρογενεοῦς σφαίρας. Αἱ ἠπειρωτικαὶ μᾶζαι τείνουσιν ἐν γένει εἰς ὕψωσιν, βιάζόμεναι ἀπὸ τὰ σωρευόμενα ἀέρια, ἐνῶ αἱ κοῖται τῶν θαλασσῶν κατέρχονται. Ἡ βαθμιαία ἐκφυγὴ τῶν ἀερίων, τῶν καθειργμένων ὑπὸ μεγίστην πίεσιν, δύναται ἐν καιρῷ νὰ ὑπερβάλῃ τὴν παραγωγὴν νέων πόρων, ὅποτε ἡ πίεσις ἐλαττοῦται, καὶ αἱ ἠπείροι κατέρχονται, δίδουσαι ἀφορμὴν νὰ γεννηθῶσι περισσότεροι ἢ ὀλιγώτεροι κρατηροειεῖς σχηματισμοί. Αὕτη εἶνε ἡ κα-

τάστασις εἰς ἣν φαίνεται νῦν ἡ σελήνη. Ἐὰν ὑποθέσωμεν ὅτι ὁ φλοιὸς ἔχει πάχος 18 1)2 μιλίων, ἡ πίεσις τῶν ἀερίων θὰ εἴνε τὸ 650 πλάσιον τῆς ἀτμοσφαιρας, ἡ θερμοκρασία τῶν 900 βαθμῶν ἑκατονταβάθμου καὶ ἡ πυκνότης τῶν σχεδὸν ἴση πρὸς τὴν τοῦ ὕδατος. Ἡ θεωρία αὕτη ἐξηγεῖ διατὶ τὰ ἠφαιστεία εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῶν ἠπειρῶν ἀναδίδουσιν ἀέριον ἀντὶ λάβας, καὶ διατὶ γραμμαὶ ἠφαιστείων τῆς ἀκτῆς ἐξετοπίσθησαν πρὸς τὰ μεσόγεια, κατόπιν πλημμύρας τῆς θαλάσσης.

Φοβερὸς ἀνταγωνιστὴς τοῦ ποδηλάτου ἀνεφάνη ἐν Βιρμιγγάμῃ καὶ ἀλλαχοῦ τῆς Ἀγγλίας. Εἶνε εἶδος παγοπεδῖλων μὲ τροχοὺς, τὰ ὅποια ἔχουν τὴν θαυμασίαν ιδιότητα νὰ κάμνουν τοὺς φοροῦντας αὐτὰ νὰ τρέχουν ὄχι ἐπὶ πάγου, ἀλλ' ἐπὶ συνήθους καὶ ἀνωμάλου ὁδοῦ, μὲ τὴν αὐτὴν ταχύτητα καὶ εὐκολίαν, μεθ' ἧς παγοδρομοῦσιν ἐπὶ τοῦ πάγου τὸν χειμῶνα. Τὸ θαυμασιώτερον δὲ εἶνε ὅτι μὲ τὰ τροχοπέδιλα ταῦτα ἀναβαίνει τις ἀποτόμους ἀνωφερείας καὶ ὑψηλὰς κορυφὰς ὀρέων, μὲ τὴν αὐτὴν πάντοτε ταχύτητα. Μὲ τὸν καιρὸν, ὅταν τελειοποιηθῇ ἡ ἐφεύρεσις αὕτη, ἐλπίζεται ὅτι πᾶς ὁδοιπὸρος καὶ περιπατητὴς εἰς τὸν κόσμον θὰ ὀπλισθῇ μὲ ζευγὸς τοιούτων τροχοπεδῖλων.

ΟΙ ΛΗΣΤΑΙ ΤΗΣ ΚΟΡΣΙΚΗΣ

ΥΠΟ

ΚΑΡΟΛΙΝΗΣ ΟΛΛΑΝΔ

(ΕΚ ΤΗΣ «ΣΥΓΧΡΟΝΟΥ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΕΩΣ»)

Ἡ βενδέττα εἶνε πρᾶγμα τὸ ὅποῖον ἀνήκει εἰς τὸ παρελθόν, καὶ οἱ βανδίττοι ἐξέλιπον πλέον ἀπὸ τῆς κατασκευῆς τῶν σιδηροδρόμων. Τοιαύτη ἦτο ἡ πεπλανημένη ἰδέα μὲ τὴν ὅποιαν ἀνεχωρήσαμεν διὰ Κορσικὴν.

Ἐν πρώτοις οἱ σιδηρόδρομοι δὲν εἶνε συμπληρωμένοι. Ἡ γραμμὴ ἣτις πρόκειται νὰ διασχίῃ τὴν ἀνατολικὴν ἀκτὴν μόλις ἔφθασε σήμερον μέχρι τῆς Γιζονάτσιας. Δὲν ἔχει ἄλλο ἐνδιαφέρον διὰ τὸν περιηγητὴν εἰμὴ ὡς τὸ ταχύτερον μέσον ὅπως διέλθῃ τις λοιμώδη σειρὰν βάλτων, τοὺς ὁποίους εἶνε ἐπιθυμητὸν ν' ἀφήσῃ ὀπισθὲν τοῦ τὸ γρηγορώτερον.

Ὁ δεύτερος σιδηρόδρομος, ἀπὸ Βάστιαν εἰς Αἰάκειον, εἶνε τὸσον ἀξιοπεριέργος, ὅσον μονότονος εἶνε ὁ ἄλλος. Διαθέει αὐτὴν τὴν κυρίαν ὄροσειρὰν, τὸ ραχοκόκκαλον οὕτως εἰπεῖν τῆς νήσου, καὶ πότε τολμηρῶς ἀναρριχᾶται εἰς τὰς κλιτῦς τοῦ ὄρους, πότε διπλαρῶνεται πρὸς ἑαυτὸν καθόσον ἀκολουθεῖ τοὺς σπειροειδεῖς ἐλιγμούς τῆς κοιλάδος· ἄλλοτε

καταδύεται ὑπὸ τὸ ἔδαφος, ἀναφαίνεται πάλιν, ἀνερχόμενος καὶ κατερχόμενος κυματοειδῶς ἀπὸ κυρτώματος εἰς κύρτωμα, ἢ διατρέχων βαθειάν τινα φάραγγα. Ὑπάρχει ὁμως ἀκόμη ἐν χάσμα, τεσσάρων ἢ πέντε ὥρων πεζοπορείας, μεταξὺ Κόρτε καὶ Βιζαβόνας. Ἐκεῖ τὸ Μόντε δ' Ὀρο, τὸ Χρυσοῦν Ὀρος, ἐρρίζωσε τοὺς κραταιοὺς πόδας του, καὶ ἐπὶ δέκα μακρὰ ἔτη ὁ ἀνθρώπινος σκώληξ ἀγωνίζεται νὰ σκάψῃ ὀπήν ὑποκάτω, διὰ ν' ἀνοίξῃ δίοδον.

Εἶνε ἀληθές ὅτι οἱ διευθύνται τοῦ ἔργου δὲν ἐβιάζοντο νὰ συμπληρώσωσι τὸ ἔργον των. Τὸ κλίμα ἦτο εὐάρεστον, ὁ μισθὸς καλός. Ἐπάνω εἰς τὸ γείτον ὕψωμα, τὸ Φότσε, καθὼς τὸ ὀνομάζουν, ἀμέσως ὑπεράνωθεν τῆς σήραγγος, ἔκτισαν δύο ἢ τρεῖς ἀνέτους οἰκίας, μία τῶν ὁποίων εὐτρεπίσθη ἔκτοτε εἰς κομψὸν ξενοδοχεῖον τοῦ θέρους, τὸ ὁποῖον ἴστανται εἰς τόσον ἐπιφανῆ θέσιν, ὥστε κατέστη ἤδη ἐλκυστικὸν καὶ δημοφιλὲς κέντρον. Ἡ ξενοδόχος μας, κυρία Βουδζ, μᾶς ἔκαμε τερπνοτάτην περιγραφὴν τῆς εὐθύμου ζωῆς τὴν ὁποίαν περνοῦν οἱ μηχανικοί. «Εἶχαν συντροφίας ἀπὸ εἴκοσι ἢ τριάκοντα πρόσωπα μένοντα ἐκεῖ δι' ὅλου τοῦ θέρους, εἶχαν ἀμάξας καὶ ἵππους, ἐχόρουαν, ἐτραγουδοῦσαν!... Ὡ! αὐτοὶ οἱ κύριοι εἴξουραν νὰ διασκεδάζουσι.»

Εἰς τὰς διασκεδάσεις ταύτας ὀφείλεται, ἀναμφιβόλως, κατὰ μέγα μέρος ἐν σοβαρὸν λάθος τὸ ὁποῖον συνέβη εἰς τοὺς ὑπολογισμούς. Ἐπειδὴ ἡ σήραγγα εἶχεν ἀρχίσει καὶ ἀπὸ τὰ δύο ἄκρα, ἐπλησίαζεν ὁ χρόνος καθ' ὃν τὰ δύο μέρη θὰ συνηνητῶντο ὑπὸ τὸ ἔδαφος, καὶ μόνον τότε ἀνεκαλύφθη ὅτι εἰργάζοντο εἰς διάφορα ὕψη ἐπιφανείας· λάθος τὸ ὁποῖον ἐπέφερε νέας ἀργοπορίας καὶ μεγάλην προσθήκην δαπάνης. Ὑπολογίζεται ὅτι οἱ σιδηροδρομοὶ οὗτοι θὰ κοστίσουν εἰς τὴν Γαλίαν 75 σωστά ἑκατομμύρια, μεγαλοπρεπὲς δῶρον τὸ ὁποῖον ἡ Κόρσικα πληρώνει κουρεύουσα τὴν μητρόπολιν διὰ παντός δυνατοῦ τρόπου.

Καὶ ἐν μέσῳ τῆς γενικῆς ταύτης λαφυραγωγίας δὲν ἔλειψαν οἱ μ. π. α. ν. τ. ἰ. δ. οἱ νὰ ζητῶσι τὴν μερίδα των. Διότι τὸ Μόντε δ' Ὀρο ἔχει πλείστα σπήλαια, τὰ ὁποῖα ἀπὸ πεντηκονταετίας καὶ πλέον ὑπῆρξαν τὸ καταφύγιον ἰδιαιτέρας οἰκογενείας ληστῶν καὶ ἀλητῶν, οἵτινες καθ' ὅλην ταύτην τὴν περίοδον τοῦ χρόνου οὐ μόνον ἐντελῶς ἐπέτυχον νὰ διεκπεύγῃσι τὸν νόμον, ἀλλ' εἶνε καὶ τῶρα καθ' οὐσίαν οἱ ἄρχοντες τοῦ μέρους ἐκείνου. Ὡς ἄρχοντες δὲ ὤφειλον νὰ διεκδικῶσι τὴν ἐξουσίαν των, καὶ ἡ σήραγγα ὑπεβλήθη διὰ τοῦτο εἰς ἀπαγόρευσιν μέχρις οὐ ἀπεσπάσθη φόρος πρὸς ὄφελος τῶν ληστῶν, ὅπως ἐπιτρέψωσιν οὗτοι τὴν ἐξακολού-

θησιν τῆς ἐργασίας. Ὡς ἀρχηγοὶ δὲ πολυπληθοῦς φυλῆς ἐπόμενον ἦτο ὅτι οἱ μ. π. α. ν. τ. ἰ. δ. οἱ θὰ ἔκαμνον κᾶτι τι διὰ τοὺς συγγενεῖς των καὶ τοὺς προστατευομένους των. Οὕτω, ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν, ἐστέλλετο εἰδοποιήσεις εἰς τοὺς μηχανικοὺς ὅτι καλὸν θὰ ἦτο νὰ προσλάβωσιν ὑπόμισθον τὸν δεῖνα καὶ τὸν δεῖνα ἐργάτην, ἢ ἴσως ν' ἀποπέμψωσιν ἓνα ἐπιστάτην ὅστις ἀπέβαιεν ὀχληρὸς πρὸς ἓνα ἐκ τῆς οἰκογενείας, ἣτις εἰδοποιήσεις, προερχομένη ἐκ τοιαύτης πηγῆς, δὲν θὰ ἦτο φρόνιμον νὰ μὴ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν.

Ἄς ἐπιστρέψωμεν πρὸς στιγμὴν εἰς τὸ ξενοδοχεῖον Μόντε δ' Ὀρο. Κατὰ τὸν τελευταῖον μῆνα Σεπτέμβριον διέτριβον ἐν τῷ ξενοδοχείῳ ὁ κ. Λέβης, πρόεδρος τῶν πρωτοδικῶν τοῦ Αἰακείου, ὁ κ. Λέβης Ραμολίνος, πρόεδρος δικαστῆς τοῦ Κόρτε, καὶ ὁ κ. Καδέλλας Βαγέ, πρῶτος πρόεδρος τῆς Βάστιας, τουτέστι πρόεδρος τοῦ μόνου ἐφετείου καθ' ὅλην τὴν νῆσον. Μνημονεύω τὰ ὀνόματα ταῦτα διότι, ἔνεκα ἐπεισοδίου τινὸς τὸ ὁποῖον θὰ διηγηθῶ ἐν τοῖς ἐφεξῆς, ἡ συνδιάλεξις ἐστράφη συχνὰ περὶ τὴν ληστείαν, καὶ θὰ ἴδῃ ὁ ἀναγνώστης ὅτι ἔχω τοῦλάχιστον τὸ ὑπερτακτον νομικὸν κύρος ἐν Κορσικῇ διὰ πολλὰ τῶν γεγονότων τὰ ὁποῖα θὰ ἐκτεθῶσι, μετ' ἐπιβεβαιώσεως τινῶν περιπλέον λεπτομερειῶν τὰς ὁποίας ἠντλησα ἀπὸ τὰ ἔργα τοῦ Γρηγοροβίου, τοῦ πρίγκηπος Ναπολέοντος, τοῦ Παύλου Βουρδ καὶ τοῦ Προσπέρου Μεριμέ.

Τὴν πρωίαν τῆς 21 Σεπτεμβρίου 1892 ἔγραφον ἐν τῷ θαλάμῳ μου ἄνωθεν τῆς κλίμακος, ὅταν ἐκρούσθη ἡ θύρα καὶ ἡ κυρία Βουδζ εἰσῆλθε μὲ πρόσωπον πλήρες μυστηρίου καὶ ἐξάψεως.

— Κυρία, ἐπιθύρισην, ἐπιθυμεῖτε νὰ ἰδῆτε τὸν περιφημότερον μπαντίδον τῆς Κόρσικας;

— Ποιὸς εἶνε αὐτός; ἠρώτησα διὰ νὰ κερδίσω χρόνον, καὶ μετὰ τίνος δισταγμοῦ ἂν συνέφερε νὰ δεχθῶ τοιαύτην πρότασιν.

— Εἶνε ὁ Ἀντώνιος Μπελλακόσιας, ἀπήνητησεν ἡ ξενοδόχος, ὁ μέγας Μπελλακόσιας ὁ ἴδιος! Τὸ ὄνομά του εἶνε τόσον ἐξακουστὸν εἰς τὴν Κόρσικαν ὅσον τὸ τοῦ Ναπολέοντος Βοναπάρτη. Εἶνε ὁ πρύτανις, ὁ πατριάρχης τῶν μπαντιδῶν εἰς τὴν νῆσον. Σαράντα χρόνια ἔζησεν εἰς τὸ κλαρί, κατοικῶν ἐκεῖ, εἰς τὰ σπήλαια τοῦ Μόντε δ' Ὀρο.

— Καὶ τί τὸν ἔκαμε νὰ φύγῃ εἰς τὰ δάση;

— Ἡ β. ε. ν. δ. ε. τ. τ. α. ! εἶχε σκοτώσει πολλοὺς ἀνθρώπους.

— Ἀλήθεια; Καὶ τῶρα εἶνε ὑπὸ κράτησιν.

— Ὡ! ὄχι δά· κάθηται ἐκεῖ ἔξω εἰς τὸν κῆπον.

"Εκαμα χειρονομίαν εκπλήξεως, εἰς ἀπάντησιν τῆς ὁποίας ἡ κυρία Βουδζ (ἥτις κατάγεται ἐκ Δανίας) ἀνέκραξεν :

— Εἶνε ἀληθὲς ὅτι τοιοῦτο πρᾶγμα δὲν δύναται νὰ συμβῆ ἄλλου παρὰ εἰς τὴν Κορσικὴν ! Ἐχομεν ἐδῶ στὸ σπίτι τρεῖς δικαστὰς, τὸν νομάρχην, τὸν κ. Σιάζ, δικηγόρον μὲ ὄνομα, καὶ τὸν κ. Ἀρένα, τὸν βουλευτὴν τῆς Κόρσικας εἰς τὸ Παρίσι, τὸν περίφημον δημοσιογράφον, τὸν ἰσχυρότερον ἄνθρωπον τῆς νήσου, ἕναν ποῦ θὰ γείνη διοικητῆς, πρωθυπουργός—τέλος, ὅ,τι εἶνε ὁ δικός σας ὁ λόρδος Σώλσβαρ... Καὶ ὁ Μπελλακόσιος ἔρχεται πίσω, κατ' εὐθείαν εἰς τὸ μέσον ὄλων αὐτῶν τῶν ἀνθρώπων, καὶ ὁ κύριος Ἀρένα τὸν ἐκάλει εἰς γεῦμα!

— Ἦλθε ὀπίσω ; Ἀπὸ ποῦ ;... Δὲν καταλαμβάνω.

— Ἴδου, φαίνεται ὅτι μετὰ δέκα ἔτη, κατὰ τὸν γαλλικὸν νόμον, δὲν ἤμποροῦσε κανεὶς νὰ τὸν ἐγγίξῃ διὰ τοὺς φόνους· ὁ Μπελλακόσιος ἐγνώριζε τοῦτο, καὶ ἔτσι ἀπεφάσισε νὰ παραδοθῆ. Ἀλλὰ δὲν ἤξευρεν ὅτι ὑπάρχει ἕνας ἄλλος παλαιὸς νόμος, ὁ ὁποῖος ὀρίζει ὅτι οἱ δολοφόνοι δὲν πρέπει νὰ μένουν εἰς τὴν χώραν ὅπου ἐσφάγησαν τὰ θύματά των. Λοιπὸν οἱ δικασταὶ τὸν ἐξώρισαν εἰς Μασσαλίαν. Φαντασθῆτε τί ἦτον αὐτὸ δι' ἕνα ἄνθρωπον συνηθισμένον σαράντα χρόνους εἰς τὸ βουνόν, νὰ εὐρεθῆ ἔξαφνα εἰς μίαν στενοχώρον πολυάνθρωπον πόλιν ὡσάν τὴν Μασσαλίαν ! Καὶ Αὐγουστον μῆνα μάλιστα !... Ἐμαθεν ὅτι ὁ Ἀρένα ἦτον ἐδῶ, κ' ἔτσι ἀπεφάσισε νὰ ἔλθῃ νὰ τὸν ἰδῆ. Καὶ νὰ τον, ποῦ ἦλθε νὰ ζητήσῃ σωστὴν χάριν καὶ νὰ ἐπιτύχῃ τὴν ἀναίρεσιν τῆς ἀποφάσεώς του μὲ ἄδειαν νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὸν τόπον του. Μὲ ὅλα αὐτὰ, διέλυσε τὴν συμμορίαν του, καὶ ἂν ἤρχοντο οἱ χωροφύλακες, θὰ ἦσαν ὑπόχρεοι βέβαια νὰ τὸν συλλάβουν.

— Καὶ εἶνε ἐλπίς νὰ ἔλθουν ;

Ἡ κυρία ἔφερε τὴν χεῖρα εἰς τὴν καλοκαμωμένην μύτην τῆς.

— Εἰξεύρουν πῶς εἶν' ἐδῶ βέβαια, καὶ θὰ κυττάξουν καλὰ νὰ μὴ τὸν ζυγώσουν. Ἐχει σκοτωμένους πέντ' ἔξῃ ἀπ' αὐτούς, ἄλλοτε ὅταν ἐζήτησαν νὰ τὸν πιάσουν. Ὅχι ! Δὲν ἔχομε μᾶτια ὅλοι μας ! Δὲν τὸν εἶδαμε, δὲν ξέρουμε τίποτε· ὁ μοσιὸς Ἀρένα, οἱ δικασταὶ, ὅλοι τὸ ἴδιο. Ἐλάτε, κυρία, καὶ θὰ σᾶς τὸν δείξω ἀπ' αὐτὸ τὸ παράθυρο.

Ἐπειδὴ δὲν ἦτο φόβος νὰ μὲ παρουσιάσῃ προσωπικῶς, ἠκολούθησα προθύμως τὴν ξενοδόχον μου εἰς διάφραγμα τι κατὰ τὴν ὀπισθίαν πλευρὰν τῆς οἰκίας.

— Ἴδου, ἐκεῖ ! ἔκραξεν ἡ κυρία Βουδζ, διανοίγουσα τὸ παράθυρον μετὰ σκηنيοῦ τρόπου· δὲν εἶνε παράξενο ;

Ἦτο πράγματι περιέργως σκηνὴ πρὸς θεῖαν. Μεγάλῃ τράπεζα ἴστατο ἐτοιμῇ ὑπὸ τὴν σκιὰν τῶν δένδρων. Τὰ ἐπιτραπέζια δὲν ἦσαν βάνουσα τίνα. Τὰ ἐκλεκτότερα κρύσταλλα καὶ φαρφουριά τῆς κυρίας ἐκόσμου τὴν τράπεζαν, καὶ τὸ πλέεν χιονᾶτων τραπεζομάνδηλον ἦτο ἐπεστρωμένον διὰ τὸ γεῦμα τοῦ ληστοῦ. Κ' ἐκεῖ ἐκάθητο ὁ παλαιὸς δολοφόνος, ὠρχίος ἀνὴρ ἀκόμη, μὲ ὅλα τὰ ἐξήντατέσσαρα ἔτη του, μὲ ἠλιοκαεὶς παρειὰς καὶ μὲ ὀξὺ γένειον φαῖον, ἀλλὰ βαμμένον πρὸς μεταμφορίσιν. Ἄοπλος, κατὰ τὸ φαινόμενον, μὲ πλατὺν πῖλον καὶ μὲ χνοῶδη βαθυπράσινον ἐνδυμασίαν, ἦτο τὸ κέντρον κύκλου θαυμαστῶν, κρεμαμμένων ἡδονικῶς ἀπὸ τὰ χεῖλη του· καὶ βαθμηδὸν, καθ' ὅσον ἡ εἰδήσις τοῦ ἐρχομοῦ του διεδίδετο ἀνά τὸ ξενοδοχεῖον, ὁ εἰς μετὰ τὸν ἄλλον προσήρχοντο οἱ πελάται, καὶ δύο κυρίαὶ Γαλλίδες ἔλαβον καθίσματα παρὰ τὴν τράπεζαν, καὶ ἤρχισαν ὀμιλίαν μαζύ του. Ὁ δὲ βουλευτῆς Ἀρένας, νέος ἀνὴρ κομψοῦ καὶ διακεκριμένου ἐξωτερικοῦ, ἴστατο ἐνώπιον τῆς μικρᾶς ὀμάδος, κομψῶς ἐνδεδυμένος, κλίνων ἐπὶ τῆς ράβδου του, καὶ ἀκροώμενος μὲ εὐμενὲς μειδίαμα τὰς ζωηρὰς εὐφυολογίας τοῦ ἀλοκότου δαιτυμόνος του.

Εὐθὺς ἤρχισε τὸ γεῦμα· ὁ Ἀρένας εἶχε τὴν πρωτοκλισίαν, καὶ ὁ Μπελλακόσιος ἐκάθητο δεξιὰ του. Ὁ καμπανίτης ἔρρεεν ἀφειδῶς, καὶ ὁ μπαντίδος ἦτο ἡ ψυχὴ καὶ ἡ ζωὴ τῆς συναναστροφῆς.

— Εἰς τὸ πιστόλι, παρετήρησε φιλοφρόνως εἰς τὸν Ἀρέναν, δὲν εἶμαι ἴσως καλλίτερός σας· ἀλλὰ δώσατέ μου ἕνα τουφέκι, καὶ ρίψατε ἕνα λιθάρι ἀπὸ τὴν κορυφὴν τοῦ βουνοῦ ἐκεῖ, καὶ ἂν δὲν τὸ κάμω κομμάτια καθὼς θὰ κυλίεται ἀπὸ βράχον εἰς βράχον, χάνω ὅ,τι θέλετε.

Ἐνῶ ἰστάμεθα ἡμικρυπτόμενα ἀπὸ τὸ παραπέτασμα, θεώμενοι (κ' ἐγὼ ἰχνογραφοῦσα) τὴν περιεργωτάτην ταύτην σκηνὴν, ἡ κυρία Βουδζ μοὶ ἔδωκε τὰς ἐπομένους λεπτομερείας περὶ τοῦ βίου, τῆς οἰκογενείας καὶ τῶν προηγουμένων τοῦ Μπελλακόσια.

Τέσσαρα περίπου ἔτη πρὸ τῆς μάχης τοῦ Βατερλώ, ἀνθρωπὸς τις καλούμενος Μπονέλλης ἐφάνη εἰς τὴν κοιλάδα Πέντικα, βόσκων ἀγέλην αἰγῶν. Κεῖται δὲ ἡ κοιλάς μεταξὺ Βιζαβόνας καὶ Βοκανιάνου (ὅπου εἶνε τῶρα ὁ ἐγγύτατος σταθμὸς τῆς εἰς Αἰάκειον ὁδοῦ), καὶ αἱ δύο θέσεις ἀπέχουσιν ἀλλήλων περὶ τὰ ἕξ μίλια. Τὸ μέρος τὸ ὁποῖον ἐνέμετο ὁ Μπονέλλης ἀνῆκε δικαίωματι εἰς τὸν δῆμον, ἀλλ' ἡ κοιλάς Πέντικα

ἦτο βραχύδης καὶ ἀπάτητος, ὁ δὲ δήμαρχος δὲν ἔλαβε τὸν κόπον νὰ ἐπεμβῆ, καὶ οὕτω ὁ Μπονέλλης ἔμενε κάτοχος. Ἡ πρώτη πράξις τοῦ εὐθύς κατόπιν ἦτο νὰ ἀποπλανήσῃ καὶ ἀπαγάγῃ εἰς τὰ ὄρη τρεῖς ἀδελφὰς, ἀπὸ τὰς ὁποίας ἀπέκτησε δεκαοκτὼ τὸ ὅλον υἱοὺς καὶ θυγατέρας, οἵτινες ὅλοι ἀποκατέστησαν εἰς τὰ περίχωρα, καὶ ἀπέκτησαν καὶ αὐτοὶ μεγάλας οἰκογενείας. Οὕτω, μὲ τὴν πάροδον τοῦ χρόνου, κατέστη ἀρχηγὸς πολυαριθμοῦ φράτρας, καὶ τὸ χωρίον Βοκανιάνο κατοικεῖται τὸ πλεῖστον ἀπὸ τοὺς ἀπογόνους τοῦ. Ὁ ἄνθρωπος οὗτος, ὁ Μπονέλλης, ἦτο ὁ πατὴρ τοῦ Ἀντωνίου, ἐκείνου ὅστις ἐγευματίζεε τῶρα ὑπὸ τὰς φηγοὺς καθήμενος. Τὸ ὄνομα Μπελλακόςιας (ἰταλιστὶ ὠραία σκέλη, = καλὰ κότσια) ἐδόθη αὐτῷ ἐκ τῆς ἐκτάκτου εὐκνησίας τὴν ὁποίαν ἀνεπτυξε διεκφεύγων πᾶσαν καταδίωξιν· καὶ τὸ ὄνομα μετέβη εἰς τοὺς δύο υἱοὺς τοῦ, τοὺς ληστὰς Ἀντώνιον καὶ Ἰάκωβον.

Ὁ Ἀντώνιος ἔφυγε τὸ πρῶτον «εἰς τὸ κλαρί» τῷ 1848. Ἐν τῷ μεταξὺ χρόνῳ εἶχεν ἀναδειχθῆ ἄλλος δήμαρχος, ὅστις δὲν ἀνεγνώριζε τὰ προνόμια τῶν ληστῶν, καὶ ὡς τίμιος ἄνθρωπος, ἀποδοκιμάζων πᾶσαν ἀταξίαν, ἐπροσπάθησε ν' ἀνακτῆσθαι χάριν τοῦ δήμου τοὺς ἀγροὺς τοὺς ὁποίους εἶχε σφετερισθῆ ὁ Μπελλακόςιας ὁ Α'. Ἐκτὸς τούτου ἠρνήθη νὰ ἐφοδιάσῃ τὸν Ἀντώνιον, ὅστις δὲν ἠγάπα τὴν στρατιωτικὴν θητείαν, μὲ ψευδὲς πιστοποιητικὸν βεβαιοῦν ὅτι εἶχεν ἤδη πρεσβύτερον ἀδελφὸν ἐν τῷ στρατῷ. Τοιαῦται πράξεις ἤρουν διὰ νὰ καταστήσωσι τὸν δήμαρχον ἐχθρὸν τῆς οἰκογενείας. Ὁ Ἀντώνιος καὶ ὁ Μαρτίνος Μπελλακόςιας κατῆλθον εἰς τὴν πολίχνην καὶ πυροβολήσαντες τὸν ἐφόνευσαν.

Ἐν Κορσικῇ, ὅταν τις διαπράξῃ φόνον, δὲν τὸν ὀνομάζουσι φονέα· ἀπλῶς ἐστάθη ἄτυχος. Ἐπεσεν εἰς δυστύχημα. Συνέβη δὲ ὁ Ἀντώνιος νὰ εἶνε ἐρωτευμένος ὅταν συνέβη τὸ «δυστύχημά του» τοῦτο, καὶ μολονότι εὐρέθη εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ καταφύγῃ εἰς τὸ βουνόν, δὲν ἔβλεπε τὸν λόγον διατὶ τοῦτο θὰ παρημποδίζε τὸν γάμον τοῦ. Οἱ συγγενεῖς ὁμως τῆς κόρης ἄλλως ἐφρόνου, καὶ ἠρνήθησαν ἐμφαντικῶς τὴν συναίνεσιν των. Ὁ Ἀντώνιος ἐκήρυξεν ὅτι θὰ φονεύσῃ πάντα ἄλλον ἄνδρα ὅστις θὰ ἐτόλμα νὰ παρουσιασθῆ ὡς μνηστήρ, καὶ ἡ ἀπειλὴ αὕτη ἀπεμάκρυνεν ἐπὶ τινὰ χρόνον τοὺς γαμβροὺς· ἀλλ' ἐπὶ τέλους εὐρέθη κάποιος Μαρκαγγέλης ὅστις ἐτόλμησε τὴν πράξιν· τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1850 ἐνυμφεύθη τὴν Ἰωάνναν Καζάτη, καὶ τὸν Ἰούνιον τοῦ αὐτοῦ ἔτους ὁ Μπελλακόςιας τὸν ἐφόνευσε καὶ διὰ μιᾶς ἐζήτησε τὴν χήραν εἰς γάμον.

Τότε περίτρομοι οἱ Καζάται ἔφυγον τὴν νῆσον, καὶ ἐπειδὴ ὁ Ἰάκωβος συνήργησεν εἰς τὴν πράξιν, ἔφυγε καὶ αὐτὸς εἰς τὰ βουνά. Δύο ἢ τρεῖς ἄλλους ἀνθρώπους ἐφόνευσεν ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν, ἀλλ' οὗτοι ἦσαν χωροφύλακες σταλέντες πρὸς σύλληψιν τοῦ, ἢ βοσκοὶ οἵτινες εἶχον προδώσει τὰ λημέρια τοῦ, καὶ οἱ φόνοι οὗτοι, ὡς παρετήρησεν ὕστερον ὁ ἀμαξηλάτης μας, ἦσαν «λογικώτατοι. Κατὰ τὰ ἄλλα ἦτο καλὸς ἄνθρωπος, ἀγαπητὸς παρὰ πᾶσι.»

Ἐνῷ προσέβαινε ἡ διήγησις αὕτη, τὸ συμπόσιον ἐξηκολούθει, καὶ ἐν τῷ μεταξὺ ὁ ληστὴς εἶχεν ἐγερθῆ ἀπὸ τὸ κάθισμά του, ἀπαγγέλλων προσφώνησιν καὶ πίνων εἰς ὑγείαν τῶν κυριῶν.

Τοῦτο ἦτο τὸ ἀρχικὸν ἐπεισόδιον, τὸ ὁποῖον ἔφερε τὰς κατόπιν γενομένας συνδιαλέξεις εἰς τὸ ὑποκείμενον τῆς ληστείας ἐν γένει καὶ τῶν Μπελλακόςια ἰδίως· καὶ πολλὰ ἦσαν αἱ διηγήσεις αἱ ἱστορούμεναι περὶ τῆς τόλμης καὶ τῆς ἐπιδειξιότητός των. Οὕτω, συνοδιά τις ἐκυνῆγει ἐπὶ τοῦ Μόντε δ' Ὀρο, ὅτε κατὰ τὸ μεσημβρινὸν γεῦμά των, εἰς τούτων ἀναβλέψας εἶπεν : «Ἐδῶ πρέπει νὰ εἶνε τὰ λημέρια τοῦ Μπελλακόςια· τί δὲν θὰ ἔδιδα διὰ νὰ τοὺς ἰδῶ!» Ὡς μεμακρυσμένη ἤχῃ ἀπήντησε φωνή τις : «Τὸν Μπελλακόςιαν ποτὲ δὲν θὰ τὸν ἰδῆτε, ἀλλά... παραμερίσατε ὀλίγον. Οἱ κυνηγοὶ ἠγέρθησαν ὅλοι καὶ παρεμέρισαν. Φιάλη ἴστατο εἰς τὸ μέσον των. Τουφεκισμὸς ἠκούσθη, καὶ τὸ τάπωμα τῆς φιάλης ἐπέταξεν εἰς τὸν ἀέρα. Οἱ δύο λησταὶ ἐντοσοῦτῳ ποτὲ δὲν ἀρνοῦνται νὰ δεχθῶσι τοὺς ἐπισκέπτας, ὅσοι ἔρχονται μὲ καταλλήλους συστάσεις. Πλὴν ἄλλων ἐνδόξων συνδαιτυμόνων ἐφίλευσαν αὐτὸν τὸν Ἀρένα, καὶ τὸν περίφημον μυθιστοριογράφον Ἐδμόνδον Ἀμποῦ. Κατὰ τὸν Παῦλον Βοῦρεδ, ὁ εἰς τούτων φέρει ὠρολόγιον δωρηθὲν αὐτῷ ὑπὸ δουκίσσης τινος τοῦ Σάξ Κοβούργου, καὶ ὁ ἄλλος τουφεκίζει τοὺς χωροφύλακας μὲ τουφεκίον τὸ ὁποῖον τοῦ ἐχάρισεν Ἄγγλος λόρδος.

Κατὰ τὰς συνδιαλέξεις αἵτινες ἐπῆλθον περὶ συγγενῶν θεμάτων, ὁ δικαστὴς Καδέλλα Βαγέ ἦτο ὁ μόνος ὅστις ἐπραγματεύθη σοβαρῶς τὸ πρᾶξ α ἢ ἐφαίνετο νὰ τὸ θεωρῆ ἄλλως παρὰ ὡς λαμπρὸν ἀστεῖσμόν. «Εἶνε μέγα δυστύχημα, εἶπεν, ὅτι οἱ μπαντιδοὶ οὗτοι ἔχουν ὑπὲρ ἑαυτῶν τὴν κοινὴν γνώμην. Ἄλλ' ὀφείλετε νὰ κάμνετε διάκρισιν μεταξὺ τοῦ μ π α ν τ ῖ δ ο υ, ὅστις εἶνε κατ' ἀναλογίαν ὅ,τι ὁ κ λέ φ τ η ς ἄλλοτε εἰς τὰς ἑλληνικὰς χώρας, καὶ ὅ,τι ὁ φυγόδικος εἰς τὸν πεζὸν μας αἰῶνα, καὶ τοῦ κυρίως ληστοῦ. Πολλάκις γίνεται χρῆσις τῶν λέξεων ἀδιακρίτως· ἀλλ' ὑπάρχει μεγάλη διαφορὰ μεταξὺ τῶν δύο. Διὰ τὸν

ληστήν πρόκειται περί χρημάτων· διὰ τὸν παντίδον πρόκειται περί ἐκδικήσεως. Ὁ ληστής λαφυραγωγεῖ· ληστεύει τὸ θῦμά του καὶ τὸ ἀπάγει εἰς τὰ βουνά, μὲ σκοπὸν ν' ἀποσπάσῃ βαρέα λύτρα. Ὁ Κορσικανὸς μᾶλλον ἀποστρέφεται τὴν τοιαύτην ἐργασίαν· φονεύει τὸν ἀνθρωπὸν του διότι τὸν μισεῖ, διότι ὑβρίσθη παρ' αὐτοῦ, διότι εἶνε ἐχθρὸς τῆς φυλῆς του. Καὶ τότε φεύγει εἰς τὸ βουνὸν καὶ γίνεται μπαντίδος—τουτέστιν ἀνθρωπος διατελῶν ὑπὸ τὸ βᾶρος τοῦ νόμου.»

Ὁ νεώτερος Μπελλακόςιας, ὁ Ἰάκωβος, λέγεται ὅτι μετέχει καὶ τῆς φύσεως τοῦ ληστοῦ, ἐπλούτησε ληστεύσας τοὺς γείτονάς του, καὶ τὸν μισοῦσιν ὅσον καὶ τὸν φοβοῦνται· ἀλλὰ τοιοῦτο ἐκ πλεονεξίας ἐγκλημα εἶνε σπανιώτατον ἐν Κορσικῇ. Ἀπλῶς τὸ νὰ εἶνε τις δολοφόνος οὐδαμῶς θεωρεῖται ἄτιμον, καὶ δολοφόνος οἷος ὁ Ἀντώνιος, ὅστις κατώρθωσεν ἐπὶ τεσσαράκοντα ἔτη νὰ φονεύσῃ ὅλους τοὺς ἐχθρούς του καὶ ὅμως νὰ ἐκφεύγῃ πᾶσαν δικαστικὴν καταδίωξιν, εἶνε ἥρωος ἀπολαύων τοῦ γενικοῦ θαυμασμοῦ. Οὕτω, ὅταν ἀπεφάσισε νὰ παραδοθῆ, τὸ πρῶτον πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἔκαμναν οἱ χωροφύλακες ἦτο νὰ πέσωσιν εἰς τὸν τράχηλόν του καὶ νὰ τὸν φιλήσωσιν εἰς τὰ δύο μάγουλα, εἰς δεῖγμα φιλίας. Ἡ πορεία του εἰς Βάστιαν ἦτο θρίαμβος· τὸν ἐδεξιοῦντο καὶ τὸν ἀνευφήμουν πανταχόθεν, καὶ εἰς μόνος ἀνὴρ ἐν Βαστίᾳ ἔμεινε χωρὶς νὰ τρέξῃ νὰ τὸν ἀσπασθῆ, ὁ φρούραρχος τῆς πόλεως.

Ἡ δημοτικότης αὕτη τὸν κατέστησεν ἱκανὸν νὰ διαφύγῃ ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον πᾶσαν ἀπόπειραν πρὸς σύλληψιν. Τετράκις ὅτε Ἰάκωβος καὶ ὁ Ἀντώνιος κατεδικάσθησαν εἰς θάνατον ἐρήμην. Εἶνε ἀληθές ὅτι αἱ ἀρχαὶ διὰ σιωπηλῆς συμφωνίας ἀπεφάσισαν ἐπὶ τέλους νὰ τοὺς ἀφήσωσιν ἡσύχους. Κατέστη κάπως γελοῖον νὰ ἐξακολουθήσωσι καταδικάζοντες εἰς εἰρκτὴν καὶ εἰς θάνατον ἀνθρώπους, οἵτινες ἀπέλαυον τόσον πληρέστατα ζωῆς καὶ ἐλευθερίας. Ἀλλ' ἐπὶ πολλὰ ἔτη οἱ χωροφύλακες δὲν ἔπαυσαν νὰ εἶνε ἐπὶ τὰ ἔχνη των, καὶ δὲν ἄφησαν μὴχάνημα τὸ ὁποῖον νὰ μὴ μεταχειρισθῶσιν ὅπως τοὺς συλλάβωσιν ἢ τοὺς βιάσωσι διὰ τῆς πείνης νὰ παραδοθῶσι. Μὲ τὴν ιδέαν ταύτην, τριάκοντα περίπου ἐκ τῶν πλησιεστέρων συγγενῶν των συνελήφθησαν ἐπὶ συνενοχῆ· ἦτο γνωστὸν ὅτι ἐπρομήθευον τακτικὰ τροφὰς εἰς τοὺς Μπελλακόςια. Ἀλλὰ μὲ τοῦτο τί; Οἱ ἀπώτεροι συγγενεῖς ἀνέλαβον τὸ εὐσεβές ἔργον, οἱ λησταὶ ἐτρέφοντο λιπαρῶς καθ' ἑκάστην, καὶ μετὰ τρεῖς μῆνας τίποτε ἄλλο δὲν συνέβη εἰμὴ ν' ἀπολυθῶσι καὶ οἱ τριάκοντα ἐκ τῆς φυλακῆς. Ἄλλοτε πάλιν κατεσχέθησαν τὰ κοπάδια των καὶ ἐπω-

λήθησαν διὰ δημοπρασίας. Ὀλίγας νύκτας ὕστερον οἱ ἀδελφοὶ κατήλθον ἐκ τῆς βραχώδους φωλεᾶς των, καὶ ἡσύχως ἀνέλαβον ὅλα τὰ θρέμματα ὀπίσω. Οἱ ἀπερίσκεπτοι ἀγορασταὶ δὲν ἦσαν τόσον μωροὶ, ὥστε ν' ἀπέλθωσιν εἰς τὴν κοιλάδα Πέντικα ἀπαιτοῦντες τὰ χρήματά των.

Κατὰ μίαν ἔννοιαν, ὁ μπαντίδος ἄρχει διὰ τοῦ τρόμου, διότι ἐντευθεν ἐξαρτᾶται ἡ ἀσφάλειά του. Ὅσον δημοτικὸς καὶ ἂν εἶνε λαμβάνει πρόνοιαν νὰ καταστήσῃ γνωστὸν ὅτι θὰ τιμωρήσῃ σκληρῶς πᾶσαν προδοσίαν· καὶ ἐπειδὴ κανεὶς ἀνθρωπος δὲν δύναται νὰ διαφυλαχθῆ ἀπὸ μίαν σφαῖραν, ἡ ιδέα αὕτη καθιστᾷ δύσκολον τὴν ἐπίτευξιν καταθέσεως, καὶ ἂν ὁ ἐγκληματίας συλληφθῆ ἐπ' αὐτοφώρῳ σχεδόν. Κατὰ τὰς ἐκλογὰς τοῦ 1881, ἐξήκοντα ἀνθρωποὶ εὐρίσκοντο συνηθροισμένοι ἐν τῇ πλατείᾳ τῆς Παλνέας. Κάποιος ἀνέβαινε τὰ σκαλοπάτια τῆς δημαρχίας κ' ἐπήγαινε νὰ ψηφοφορήσῃ. Ἄλλος τις, ὠπλισμένος μὲ τουφέκιον, ἴστατο ἐπὶ τινος ἄλλης κλίμακος ἀντικρύ. Καὶ οἱ δύο περιόπτοι εἰς τὸ ὑποκάτω των πλῆθος. Ὁ ἀνθρωπος μὲ τὸ τουφέκιον ἐσκόπευσε κ' ἐτουφέκισε τὸν ἄλλον, πληγώσας αὐτὸν βαρέως εἰς τὸν λαιμόν. Ὁ δικαστὴς εὖρεν ἀδύνατον νὰ ἐπιτύχῃ καὶ μίαν μόνην κατάθεσιν. Οἱ ἐξήκοντα αὐτόπται δὲν ἐπεθύμουν νὰ περιέλθωσιν εἰς δυσχερείας μὲ τὸν δολοφόνον καὶ τοὺς οἰκείους του, καὶ αὐτὸς ὁ τραυματίας διεμαρτυρήθη, ὅταν ἀνέλαβε, λέγων ὅτι δὲν εἶχεν ιδέαν ποῖος νὰ τὸν ἐτουφέκισε. Τοῦ ἤρκει μία σφαῖρα εἰς τὸν λαιμόν, δὲν τοῦ ἐχρειάζετο καὶ δευτέρα! Ἡ καταδίωξις ἄρα ἐδέησε νὰ παύσῃ.

Ἐν τῇ πρώτῃ ἐξάψει μετὰ τὸ ἐγκλημα, πολλοὶ εἶνε πρόθυμοι νὰ μαρτυρήσωσιν ὅτι ἤκουσαν τὴν ἔριδα καὶ εἶδον τὸ κτύπημα. Ἄλλ' ὅταν ἔλθῃ ἡ ἡμέρα τῆς δίκης, ἔλαβαν καιρὸν «νὰ σκεφθῶσιν». Εἶνε παραπολὺ ἐπικίνδυνον. Πρέπει νὰ εἶχαν λάθος, δὲν ἐνθυμοῦνται τίποτε. Τὸν Νοέμβριον πέρυσι συνέβη τοιοῦτό τι. Ἐγκλημα ἐπράχθη, καὶ ὁ κυριώτερος μάρτυς ἠρνεῖτο νὰ καταθέσῃ. Ὁ δικαστὴς ἀπήλυθεν αὐστηρὰν νοουθεσίαν πρὸς αὐτόν.

«Γνωρίζομεν ὅτι ἦσθε παρὼν, καὶ ὅσον ἀλγεινὸν καὶ ἂν εἶνε, εἶνε χρέος σας νὰ μᾶς εἰπῆτε τί συνέβη.» Ὁ νεαρὸς μάρτυς ἔστη σιωπηλὸς ἐπὶ στιγμὴν· εἶτα ὑψώσας τὴν κεφαλὴν, εἶπε: «Καλὰ, ἐὰν εἶνε χρέος μου, θὰ τὸ κάμω. Ἀλλὰ (ψαύσας ἐκφραστικῶς τὸ ἴδιον στήθος του) τότε δὲν θ' ἀξίζῃ δύο σόλδια τὸ πετσί μου.» Ὁ κακοῦργος ἐξώφλησε μὲ ὀλίγων μνηῶν φυλάκισιν, καὶ, ὀλίγον μετὰ τὴν ἀποφυλάκισιν αὐτοῦ, ὁ εὐορκος μάρτυς ἐφονεύθη.

Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον, δι' ὃν οἱ μάρτυρες ἀρνοῦνται νὰ καταθέσωσιν, οἱ ἔνορκοι ἀρνοῦνται νὰ καταδικάσωσι. «Καὶ αὐτοὶ οἱ δικασταί, ἔλεγεν ὁ κ. Καδέλλα Βαγέ, κουράζονται διὰ νὰ εὔρουν ἐλαφρυντικὰς περιστάσεις.» Παράδειγμα τούτου ἀξιοσημείωτον συνέβη μόνον πρὸ ὀλίγων ἐβδομαδῶν. Δύο οἰκογένειαί εἶχον ἐρίσει, καὶ εἶχεν ἀνταλλαγῆ ρητὴ πρόκλησις. Ὁ Πρόσπερος Μεριμέ, εἰς τὸ πλήρες ζωῆς κορσικανικὸν μυθιστόρημά του, τὴν Κ ο λ ό μ β α ν, ὀνομάζει τὴν β ε ν δ έ τ α ν, τὴν μονομαχίαν τῶν πτωχῶν. «Φυλάξου!—φυλάγομαι!» Αὗται εἶνε αἱ συνθηματικαὶ λέξεις αἱ ἀνταλλάσσόμεναι ὑπὸ δύο ἐχθρῶν πρὶν λάθωσιν ἐλευθερίαν νὰ ἐνεδρεύσωσι κατὰ τῆς ζωῆς ἀλλήλων. Κατὰ τὴν περίστασιν περὶ ἧς ὁ λόγος ὁ εἰς τῶν ἀντιπάλων δὲν ἦτο ἔμπειρος εἰς τὴν καραμπίναν, ἀλλ' ἀπὸ τῆς στιγμῆς καθ' ἣν ἐκηρύχθη ἡ ἐχθρα, ἠδύνατο νὰ τὸν ἴδῃ τις καθημερινῶς ἀσκούμενον εἰς τὸν σκοπὸν ἐναντίον σημείου τινὸς ἐπάνω εἰς μίαν δρῦν ἰσταμένην παρὰ τὴν δημοσίαν ὁδόν. Εἰς τὸ τέλος τῶν τριῶν ἐβδομαδῶν, ὅταν ἀπέκτησε, κατὰ τὴν ἰδίαν του ἐκτίμησιν, ἰκανὴν ἐπιτηδειότητα εἰς τὴν τέχνην τοῦ φόνου, ἐνῆδρευσε τὸν ἐχθρὸν του, καὶ τὸν ἐτουφέκισε διερχόμενον παρ' αὐτὴν τὴν δρῦν, ἣτις εἶχεν ὑπηρετήσει τὸσον καλῶς τὸν δολοφόνον εἰς τὸ προπαρασκευαστικὸν στάδιον. Τίποτε δὲν ἠδύνατο νὰ εἶνε ψυχραιμότερον καὶ πλέον ἐσκεμμένον ἀπὸ τὴν πράξιν του· οὐχ ἦττον τὸ δικαστήριον θεώρησεν ὅτι ἡ ἀρχικὴ πρόκλησις ἦτο ἰκανῶς ἐλαφρυντικὴ περίστασις, καὶ ὁ φονεὺς κατεδικάσθη μόνον εἰς πενταετὴ εἰρκτὴν.

— Ὁ πατήρ μου ἦτο δικαστὴς εἰς τὸ Αἰάκειον, εἶπεν ὁ πρόεδρος Λέβης, τὸν περισσότερον καιρὸν τῆς ζωῆς του, καὶ καθ' ὅλα αὐτὰ τὰ ἔτη μόνον τετράκις κατεδίκασεν εἰς θάνατον.

— Καὶ ὡς πόσοι κατηγοροῦμενοι νὰ τὸ ἤξιζαν; ἠρώτησεν ὁ δικαστὴς Καδέλλας.

— Ὡ! ἀπήντησε μὲ ἀμέριμον μειδιάμα ὁ πρόεδρος, κατὰ εἰκοσάδας.

Ὅπως δεῖξωμεν πόσον ἰσχυραὶ εἶνε αἱ συμπάθειαι τοῦ λαοῦ ὑπὲρ τοῦ δολοφόνου, ἀρκεῖ νὰ μνημοσεύσωμεν τὸ ἐπόμενον παράδειγμα. Πρὸ τίνος χρόνου, διεπράχθη φόνος κατόπιν ἔριδος μετὰ πότον, καὶ ἀνηγγέλθη ὅτι αἱ ἀρχαὶ εἶχαν μυρισθῆ τὴν ὑπόθεσιν. «Φύγε νὰ γλυτώσης! οἱ χωροφύλακες ἔρχονται!» ἐφώναζαν ἐν ἐξάψει οἱ παρεστῶτες. Ἄλλ' ὁ φονεὺς ἦτο τὸσον μεθυσμένος, ὥστε δὲν εἶχεν αἴσθησιν τῶν πραγμάτων, καὶ ἠρνεῖτο ἐπιμόνως νὰ σαλεύσῃ· τότε ἡ συντροφικὰ ἔπεσεν ἐπάνω του

καὶ τὸν ἔσπρωχνε νὰ φύγῃ, καὶ ἐπειδὴ ἀκόμη ἀργοποροῦσε, τὸν ἐκτύπησαν μὲ τὰ ραβδία των, διὰ νὰ τὸν βιάσουν νὰ φύγῃ πρὶν ἔλθωσιν οἱ χωροφύλακες.

Κατὰ τὰς ιδέας τῶν Κορσικανῶν, ἀνανδρία θὰ ἦτο ν' ἀρνηθῆ τις στέγγην, ἄρτον ἢ πυρίτιδα εἰς ἓνα μπαντίδον. Διότι ἐπὶ τέλους τί εἶνε ὁ μπαντίδος εἰς τοὺς ὀφθαλμούς των; Ἄπλως ἄνθρωπος ὅστις ἠδικήθη, καὶ ὅστις, μὴ κατορθώσας νὰ τύχῃ δικαιοσύνης, ἀνέλαβε νὰ ἰκανοποιηθῆ μόνος του. Μὲ τὴν βαθείαν δυσπιστίαν του εἰς τὴν διοίκησιν τοῦ νόμου, πᾶς Κορσικανὸς αἰσθάνεται ὅτι μίαν ἡμέραν, γρήγορα ἢ ἀργά, δύναται νὰ εὔρεθῆ εἰς τὴν ἰδίαν θέσιν.

— Μεταξὺ τῆς χωρικῆς τάξεως, εἶπα ἐγὼ, ἴσως εἶνε καταληπτὸν τὸ πρᾶγμα· ἀλλὰ πῶς συμβαίνει, ἓνας εὐπαίδευτος ἄνθρωπος, κατέχων ὑψηλὴν θέσιν, ὡς ὁ κ. Ἀρένα, νὰ συγκαταβαίνει νὰ δέχεται νὰ γευματίζῃ μ' ἓνα δολοφόνον, ὁποῖος αὐτὸς ὁ Μπελλακόσιος;

— Ἄ! ἐδῶ ἔρχεται τὸ ζήτημα τῆς πολιτικῆς, καὶ τοῦ πνεύματος τοῦ τοπικισμοῦ, τὸ ὁποῖον παίζει τὸσον σοβαρὸν μέρος εἰς ὅλους τοὺς δημοσίους θεσμούς μας.

Οἱ μπαντίδοι οὗτοι εἶνε πράγματι οἱ ἰσχυρότατοι πολιτικοὶ πράκτορες. Τὰς ἡμέρας ταύτας διεξάγονται αἱ ἐκλογαὶ διὰ τὸ Γενικὸν Συμβούλιον, καὶ ὁ ἀδελφὸς τοῦ Ἀρένα εἶνε ὑποψήφιος εἰς τὸν δῆμον Βοκκονιάνο, κατοικούμενον σχεδὸν ἐξ ὀλοκλήρου ἀπὸ τοὺς πολυαριθμοὺς συγγενεῖς τοῦ Μπελλακόσια. Ὡς ἀρχηγὸς τοῦ ἐντοπίου κόμματος αὐτὸς δύναται νὰ διαθέσῃ σχεδὸν ὅλας τὰς ψήφους εἰς Βοκκονιάνο, καὶ ἡ θέσις εἶνε τρόπον τινὰ ἰδική του, ὅπως τὴν δώσῃ εἰς ὃν τινὰ εὐαρεστεῖται. Εἰς τὴν περίστασιν ταύτην ἔλαβε τὴν κλιωσύνην νὰ ὑποστηρίξῃ τὸν ἀδελφὸν τοῦ Ἀρένα, καὶ ἀφοῦ τὸν εἶδεν ἐκλεχθέντα, τώρα φυσικῶς τῷ λόγῳ ἔρχεται εἰς τὸν Ἀρέναν ὅπως ζητήσῃ εἰς ἀντάλλαγμα χάριν δι' ἑαυτὸν.

Τοῦτο οὐδαμῶς εἶνε μεμονωμένον παράδειγμα ληστοῦ ἀναμιγνυομένου εἰς τὰς ἐκλογάς. Ἰπάρχει πρῶτον τις δῆμαρχος εἰς τὸ Αἰάκειον, παυθεὶς ἐπὶ καταχρήσειν, ὅστις οὐχ ἦττον εἶνε δύναμις τὰ μάλιστα ἀξιοσέβαστος. Ὅχι μόνον δύναται νὰ διαθέσῃ ἑκατὸν ψήφους, ἀλλ' ἔχει προσέτι δύο μπαντίδους εἰς τὴν οἰκογένειάν του, γαμβρὸν καὶ υἱόν.

Ὁ Κορσικανὸς δὲν ἀγαπᾷ τὴν ἐργασίαν οὔτε διψᾷ χρυσόν· ἀλλ' εἶνε φιλόδοξος, ἀσχολεῖται μετὰ ζέσεως εἰς τὰ πολιτικὰ, ἐπιθυμεῖ διακαῶς θέσιν καὶ δύναμιν, ἐνὶ λόγῳ, κάθε τι τὸ ὁποῖον δύναται νὰ τὸν ἀναδεί-

ξη υπεράνω τῶν ὁμοίων του. Πολιτικά ὅμως λέγοντες ἐννοοῦμεν τὰ ἐπιχώρια. Τὰ ζητήματα τὰ ὁποῖα συγκυκῶσι τὴν Εὐρώπην ὀλίγον τὸν ἐνδιαφέρουσιν. Ἡ πολιτικὴ του ἀρχὴν ἔχει καὶ τέλος τὸν θρίαμβον ἢ τὴν ἀνάδειξιν τοῦ ἐπιτοπίου κόμματός του. Ὁ ἀρχηγὸς ἐνὸς κόμματος οὐδέποτε ἄγει σχολὴν. Ὁφείλει νὰ ἐργάζεται ἀδιαπτῶτως διὰ τὰ συμφέροντα τῶν πελατῶν του. Ἐὰν εἰς τῶν ὁπαδῶν ἐπιθυμῆ θέσιν τινα, χρέος τοῦ ἀρχηγοῦ εἶνε νὰ ἐπιτύχῃ ταύτην δι' αὐτόν. Ἐὰν κατεδικάσθῃ εἰς τινα ποινὴν ἢ εἰς πρόστιμον, ὁ ἀρχηγὸς ὀφείλει νὰ μετέλθῃ τὴν ἐπιτροπὴν του ὅπως ἀνασταλῆ ἢ καταδικη. Εἰς ἀντάλλαγμα οἱ ὁπαδοὶ του, ὀφείλουσιν, εἰς τὰ πολιτικὰ πράγματα, νὰ ὑπακούωσιν αὐτῷ. Δύναται νὰ εἶνε δημοκρατικὸς σήμερον, δυνατόν νὰ γείνη αὐριον μοναρχικὸς, ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἐπιφέρει διαφορὰν εἰς τὰς ἰδιαιτέρας τῶν σχέσεις, οὔτε θὰ χάσῃ ἐκ τούτου ἓνα ὁπαδόν. Εἶνε παραδεδομένον ὅτι, πᾶν ὅ,τι ἐπραξέ, τὸ ἐπραξέ διὰ τὸ καλὸν τῆς φατρίας, καὶ καθὼς εἰς τοὺς παλαιούς χρόνους θὰ τὸν ἠκολούθουν εἰς τὴν μάχην, οὕτω τὸν ἀκολουθοῦσιν εἰς τὰς ἐκλογὰς σήμερον.

Τὸ πνεῦμα τῆς φράτρας, ἥτοι τῆς συγγενείας καὶ τοῦ τοπικοῦ κόμματος ἔλαβεν ἀρχὴν εἰς τοὺς αἰῶνας τῆς ἐπαχθοῦς τυραννίας, ὑπὸ τὸν ἄτιμον ζυγὸν τῶν Γενοβέζων, ἢ δικαιοσύνη δὲν ἀπενέμετο, ἐπωλεῖτο. Δι' ἐν μεμονωμένον ἄτομον δὲν ὑπῆρχεν ἀσφάλεια οὔτε ζωῆς οὔτε περιουσίας· δὲν εἶχεν ἐλπίδα εἰς τὴν βιωτικὴν πάλην, ἐκτὸς ἂν ἠγγίστετε πρὸς τινα ἰσχυρὰν οἰκογένειαν, ἥτις νὰ τὸν λάβῃ ὑπὸ τὴν προστασίαν της. Ὅσον πολυαριθμοτέρα ἢ φράτρα, τόσον μεγαλητέρα ἢ ἐπιρροή της· διὰ τοῦτο ὁ Κορσικανὸς καυχᾶται διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἐξαδέλφων του, ὡς θὰ ἐκαυχᾶτο διὰ τὴν ρώμην τοῦ δεξιοῦ βραχιονός του.

Ἐκατονταετῆς δὲ Γαλλικῆς διοικήσεως δὲν συνετέλεσε μεγάλως πρὸς βελτίωσιν τῶν πραγμάτων. Ἐὰν ἡ δικαιοσύνη δὲν πωλεῖται πλέον, τοῦλάχιστον ἐπηρεάζεται παντοῦ ἀπὸ τὸ γενικὸν τοῦτο πνεῦμα. Οἱ δήμαρχοι, δικασταί, πάρεδροι, εἶνε τόσον ἐμποτισμένοι τὸ πνεῦμα τοῦτο, ὥστε ἐγέννησε παρ' αὐτοῖς εἶδος ψευδοῦς συνειδήσεως, καὶ οἱ συνήθεις κανόνες τοῦ δικαίου καὶ τοῦ ἀδίκου ὑποτάσσονται εἰς τὸ ὑπέροχον καθήκον τῆς ὑποστηρίξεως τῶν δικαιωμάτων τῆς τοπικῆς φατρίας. Τοῦτο κατεδείχθη ἐν τῇ κατασκευῇ τοῦ σιδηροδρόμου διὰ τῶν περιέργως παραλασσουσῶν διατιμήσεων τοῦ τόπου δι' οὗ ἐπρόκειτο νὰ διέλθῃ. Ἡ φατρία τοῦ Καζαβιάγκα ἦτο τότε ἐν δυνάμει. Οἱ πραγματογνώμονες διωρίσθησαν ὑπὸ γενικοῦ συμβουλίου προεδρευομένου ὑπὸ τινος Καζα-

βιάγκα. Τούτου ὁ πατὴρ ἦτο ὁ φατριάρχης, καὶ εἰς τὰς συζητήσεις παρίστατο τρίτος Καζαβιάγκας, ὅστις εἶχε διηρισθῆ ἐπίτροπος τῆς εταιρίας. Περιττὸν νὰ εἴπωμεν ὅτι τὸ πρακτικὸν τοιούτων ἐκτιμητῶν ἐξεδόθη σύμφωνον μὲ τὴν συνειδήσιν τῆς φράτρας, τὴν νόθον ἐκείνην συνειδήσιν ἥτις κηρύττει νόμιμον πᾶν ὅ,τι δύναται νὰ τείνῃ πρὸς ὄφελος τῶν φίλων. Οὕτω εἰς ἀγρὸς ἐξετιμᾶτο ὡς δισχιλίων φράγκων· ἀνῆκεν εἰς ἐχθρόν, καὶ ἡ τιμὴ ἦτο ἀρκετὰ εὐλόγος· ἀλλὰ τὸ γειτονεῦον τεμάχιον τῆς γῆς ἀνῆκεν εἰς φίλον, καίτοι δὲ ἦτο ἴσον καὶ ὅμοιον τὴν ποιότητα καὶ τὴν ἔκτασιν, οἱ πραγματογνώμονες ἐπεδίκαζον εἰς τὸν ἰδιοκτήτην 13 χιλ. φράγκα.

Τὸ φατριαστικὸν πνεῦμα χαρακτηρίζει ὅλον τὸν καθημερινὸν βίον τοῦ Κορσικανοῦ. Εἰς κάθε χωρίον ὑπάρχουσι δύο φατρίαί, οἱ καλοὶ καὶ οἱ κακοὶ, ἀμοιβαίως μισούμενοι, ἔτοιμοι πάντοτε νὰ βλάψωσιν ἀλλήλους. Ἡ καλὴ φατρία εἶνε ἡ κρατοῦσα, ἢ μὲ ἄλλους λόγους ἢ πολυαριθμοτέρα· ἀλλὰ πολλαχοῦ οἱ ἀριθμοὶ εἶνε τόσον γείτονες, ὥστε τρεῖς ἢ τέσσαρες θάνατοι ἀπὸ τὸ ἐν μέρος ἢ ἡ ἀπουσία πέντε ἢ ἕξ ψήφων ἀπὸ τὸ ἄλλο, δυνατόν ν' ἀρέσῃ ὅπως κλίνη τὴν πλάστιγγα. Τότε εἰς τὴν πρώτην ἐπομένην ἐκλογὴν ἢ θέσις θὰ μεταβληθῇ, καὶ ἡ κακὴ φατρία γίνεται ἡ καλὴ.

Αἱ ἐκλογαὶ αὗται εἶνε πηγὴ διηνεκοῦς ἐξάψεως καὶ ἀνησυχίας. Εἶνε αἱ ἐκλογαὶ διὰ τὸ Γενικὸν Συμβούλιον, τὸ ἐδρεῖον ἐν Αἰακείῳ, καὶ εἶνε ἡ ἐκλογὴ διὰ τοὺς τέσσαρας βουλευτὰς τοὺς ἀντιπροσωπεύοντας τὴν Κόρσικαν εἰς Παρισίους, καὶ εἶνε ἐπίσης αἱ δημοτικαὶ ἐκλογαί. Ἐκτὸς τούτου, οἱ ἐκλογικοὶ κατάλογοι ἀναθεωροῦνται κατ' ἔτος τὸν Φεβρουάριον μῆνα, καὶ κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον μέγας ὑπάρχει ἀναβρασμὸς εἰς κάθε χωρίον καὶ ἀτελείωτα εἶνε τὰ τεχνάσματα, εἰς τὰ ὁποῖα καταφεύγουν οἱ ἀντίπαλοι ἀρχολίπαροι καὶ κομματάρχαι.

Παραδείγματος χάριν, ὁ δ μαρχος λησμονεῖ ἐπὶ δύο ἢ τρία ἔτη νὰ ἐγγράψῃ τὸν υἱὸν τοῦ ἐχθροῦ του. Ὅταν δὲ ὁ υἱὸς οὗτος, ἐνῆλιξ γενόμενος, παρουσιάζεται νὰ ἐγγραφῇ εἰς τοὺς ἐκλογικοὺς καταλόγους, ἀμέσως ἐγείρεται ἔρις περὶ τῆς ἡλικίας του, ἥτις, μὲ ὀλίγην στρεψοδικίαν, δύναται νὰ παραταθῇ ἕως οὗ περάσῃ ἡ εὐκαιρία νὰ ἐξασκήσῃ δι' ἐφέτος τὸ δικαίωμά του. Ἀφ' ἐτέρου δὲ, ἐὰν ἡ ἐκλογὴ γίνεται μυστικῆ, εὐκολον εἶνε διὰ μικρᾶς ἀλλοιώσεως τοῦ καταλόγου, ν' ἀναβιβασθῇ ἢ χρονολογία τῆς γεννήσεως παντὸς ἐφήβου ἀνήκοντος εἰς τὴν φιλικὴν φατρίαν, ὥστε νὰ δοθῇ αὐτῷ προῶρως τὸ δικαίωμα τοῦ ἐκλογέως.

Δὲν εἶνε μικρὸν πρᾶγμα νὰ εἶνέ τις μέλος τοῦ Γενικοῦ Συμβουλίου· καλὸν δὲ πλεονέκτημα διὰ μίαν φατρίαν τὸ νὰ ἔχη ἓνα εἰρηνοδίκην μεταξὺ τῶν μελῶν τῆς. Ἄλλ' ἢ ὑπὲρ πάσας τὰς ἄλλας ἐπιθυμητὴ θέσις εἶνε ἡ τοῦ δημάρχου. Ἐκαστος τῶν δημάρχων εἶνε εἶδος τι βασιλίσκου εἰς τὸν δῆμόν του, καὶ ἡ κατοχὴ τῆς σφραγίδος τὸν κάμνει ἰκανὸν νὰ δίδῃ ἐπίσημον κῦρος εἰς πᾶν εἶδος ἀταξίας. Οὕτω, ἐὰν εἶνε δ σάρεστον πρᾶγμα εἰς ἓνα φίλον ἢ πληρωμὴ τῶν φόρων, ὁ δήμαρχος θὰ τὸν ἐφοδιάσῃ μὲ πιστοποιητικὸν πενίας. Ἄνωφελές θὰ ἦτο νὰ ζητήσῃ εἰς ἐκ τῆς ἀντιπάλου φατρίας παρομοίαν χάριν. Ὅσον πτωχὸς καὶ ἂν εἶνε, θὰ κριθῆ ἄξιός νὰ πληρώσῃ.

Ἄ θρωπὸς τις περιῆλθεν εἰς χρηματικὰς δυσχερείας, καὶ ἀπηυθύνθη αἰτῶν συνδρομὴν εἰς τὴν ἐν Αἰακείῳ ἐπιτροπὴν τῶν βοηθημάτων. Προσῆγαγε δὲ ἐπίσ' μα ἔγγραφα βεβαιοῦντα ὅτι ἡ σύζυγός του τοῦ εἶχεν ἀφῆσει νεογέννητον κόρην. Ἡ μόνη θυγάτηρ του συνέβαινε νὰ εἶνε ἀκριβῶς τριανταπέντε ἐτῶν· ἄλλ' ἦτο φίλος τοῦ δημάρχου. Ἐνίστε οἱ δόλοιοι οὗτοι ἀνακαλύπτονται, ὡς συνέβη μὲ κάποιον νέον, οὗτος ἐπεθύμει νὰ ἐξαιρεθῆ τῆς στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας, καὶ ἐφωδιάθη τάχιστα μὲ ψευδὲς πιστοποιητικὸν ὅτι ἦτο πρεσβύτερος υἱὸς χήρας. Οἱ χωροφύλακες εἶχον τὰς ὑποψίας των, ἴσως διότι εἶχον λάβει πληροφορίας ἀπὸ τὴν ἀντίπαλον φατρίαν. Ὅπως καὶ ἂν ἔχη, ἀπῆλθον εἰς τὴν οἰκίαν, καὶ εὔρον τὸν ὄρφανόν καθήμενον εἰς τὸ γεῦμα μετὰ τοῦ πατρὸς καὶ τῆς μητρὸς του καὶ ἀδελφοῦ πρεσβυτέρου αὐτοῦ. Τοῦτο ἦτο κάκιστον βεβαίως, ἀλλὰ τὰ πρᾶγματα δὲν θεωροῦνται τόσον αὐστηρῶς· ὁ Κορσικανὸς φυσικὰ ἀγαπᾷ τὴν ραδιουργίαν, καὶ ἔχει πάντοτε τὸν τρόπον νὰ ἐπιτυγχάνῃ.

Εὐκόλως δύναται νὰ φαντασθῇ τις πόσῃ ἐξαψιν προσθέτουσιν αἱ πλεκτάναί καὶ αἱ σκευωρίαι αὗται εἰς τὸν χωρικὸν βίον, καὶ ποῖον καθημερινὸν ἐνδιαφέρον εἶνε διὰ τοὺς χωρικοὺς πολιτευτὰς ἑκατέρου μέρους τὸ νὰ συνέρχωνται καὶ συζητῶσι τὰς ὑποθέσεις των. Ὑπάρχει πάντοτε κάτι τι νέον διὰ νὰ συνδιαλεχθῶσι, νεώτερόν τι ἀδίκημα διὰ νὰ παραπονεθῶσιν, ἢ θρίαμβος τὸν ὁποῖον νὰ χαρῶσι· νέα τις ταπεινώσις διὰ νὰ ἐπιθάλωσι εἰς τὸν ἔχθρον, ἢ μηχανορραφία τις τὴν ὁποίαν νὰ χαλκεύσωσιν ὅπως κερδήσωσι μίαν ψῆφον, ἢ δελεάσωσι δυσηρεστημένον τινὰ ὅπαδόν ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος.

Ὅδοιποροῦντες δι' ἀμάξης ἐπὶ δέκα ἡμέρας, διήλθομεν πολλὰ κορσικανὰ χωρία, καὶ ἔσχομεν τὴν εὐκαιρίαν νὰ παρατηρήσωμεν συχνὰ

τὰς ὑπαιθρίους ταύτας συναθροίσεις. Ὁ πρῶτος ὄμιλος ἴστατο κάποτε ὑπὸ τὰς μεγάλας καστανάς παρὰ τὴν εἴσοδον τοῦ χωρίου· ὁ δεύτερος ὅπου πλατύνεται ἡ ὁδὸς ἐνώπιον τοῦ δημαρχείου ἢ τῆς ἐκκλησίας. Περιεπάτουν ἄργοι, ἀπέλαυον τὸν καθαρὸν ἀέρα καὶ τὸν ἥλιον, ἀλλὰ δὲν ἦσαν νωθροὶ καὶ νυσταλέοι ὅπως οἱ λαζαρόνοι τῆς Νεαπόλεως· παρεμέριζαν διὰ νὰ περάσῃ ἡ ἄμαξα, ἀλλ' ἐν γένει μὲ τὸ ἦθος ὅτι διέκοψαν σπουδαίαν τινὰ καὶ ἐνδιαφέρουσαν συνδιάλεξιν.

Οἱ ἄνθρωποι τῶν ἀντιπάλων κομμάτων δύναται νὰ ζήσωσιν εἰς τὸ αὐτὸ χωρίον ἐπὶ ἔτη, χωρὶς νὰ ὀμιλοῦνται· οὔτε ἀνταλλάσσοσι τι πρὸς ἀλλήλους εἰμὴ λοξὸν βλέμμα καὶ μορφασμὸν. Ἐνίστε μάλιστα αἱ ἐχθρिकाὶ φατρίαι οὔτε βαδίζουσιν ἀπὸ τὸ αὐτὸ μέρος τοῦ δρόμου. Ἐν τῇ Κ ο λ ὀ μ β α, ὁ Πρόσπερος Μεριμέ διηγεῖται πῶς μία φατρία οἰκειοποιήθη τὴν βόρειον καὶ τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν τῆς ὁδοῦ, ἐνῶ οἱ ἀντίπαλοι ποτὲ δὲν ἐπάτουν εἰμὴ τὴν δυτικὴν καὶ νότιον πλευρὰν· καὶ περιγράφει τὴν συγκίνησιν τὴν ἐγειρομένην εἰς ὄλων τὰ στήθη, ὅταν ὁ ἦρως ἐπιστρέφῃ μετὰ τινων ἐτῶν ἀπουσίαν, καὶ ἐντελῶς ἀμνήμων τῶν ἐπιχωρίων διατυπώσεων, ἐμφανίζεται ἀσυνειδήτως βαδίζων ἐπὶ τῆς ἐχθρικῆς πλευρᾶς τῆς ὁδοῦ, κεφαλαὶ προκύπτουσιν ἀπὸ ὅλα τὰ παράθυρα, καὶ ἀκούονται τοιαῦται ἐπιφωνήσεις: «Τί σημαίνει ὁ οἰωνὸς οὗτος; Σκοπεύει νὰ ζητήσῃ αἰσχρὰν συμφιλίωσιν, μετὰ τόσα ἔτη; Ἡ μάλλον, ὦ! λαμπρὰ ἰδέα! δὲν εἶνε ὕβρις μεμελετημένη; ... πρόκλησις ριπτομένη κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν, κατ' αὐτὴν μάλιστα τὴν ὥραν τῆς ἐπανόδου τοῦ ἀρχηγοῦ μας, δεικνύουσα ὅτι τὰ παλαιὰ παθήματά μας δὲν ἐλησμονήθησαν, καὶ ὅτι ἡ βενδέττα θὰ ἐξακολουθήσῃ τόσον ζωηρὰ, ὅσον εἰς τὸν καιρὸν τοῦ πατρὸς του;»... Τοιοῦτο μικρὸν πρᾶγμα ὡς αὐτὸ δύναται νὰ ἐπιφέρῃ ὀλόκληρον σειρὰν δολοφονιῶν. Ὅταν τὰ πνεύματα τῶν ἀνθρώπων εὐρίσκωνται εἰς κατάστασιν διαρκοῦς ἐρεθισμοῦ, σπινθὴρ μόνον χρειάζεται διὰ νὰ ἐξανάψῃ τοὺς ὑποκαίοντας δαυλοὺς τοῦ μίσους εἰς φλόγα. Σκόφος φονευθεὶς ἐν ἀμπέλῳ ἐγένετο αἰτία ἐκρήξεως μεταξὺ τῶν ἀντιζήλων οἰκογενειῶν Τάφανι καὶ Ρουκίνοι, ἧτις ἐπροξένησε τὸν θάνατον ἑνδεκα ὄλων ἀνθρώπων· ἀλλ' ὅπισθεν τοῦ μικροῦ συμβάντος, τοῦ μνημονευθέντος ἐν τῷ κατηγορητηρίῳ ὡς ἀφορμῆς τοῦ ἐγκλήματος, ὑπῆρχε συγκεντρωμένη πολλῶν ἐτῶν λύσσα.

Ὁ Βουρδ λέγει ὅτι εἰς τινὰ χωρία τῆς Κορσικῆς εἶδε ἄνθρώπους, οἵτινες, διὰ τῆς ἀκαταπαύστου καταδιώξεως τῶν ἐχθρῶν των περιῆλθον εἰς τοιαύτην κατάστασιν ἐξάψεως, ὥστε ἦτο φοβερόν νὰ τοὺς βλέπῃ

τις. Προσθέτει ὅτι ἀνέγνωσε πολλὰ πρόσφατα συγγράμματα περὶ τοῦ ἐγκλήματος ἐν Κορσικῇ, ἀλλ' ὅτι ὅλα ἔχουσι τὸ αὐτὸ ἐλάττωμα. Κα-
νὲν ἐξ αὐτῶν δὲν ἐκθέτει σαφῶς διατὶ ὑπάρχουσι τόσα ἐγκλήματα.

Ὁ λόγος εἶνε τριπλοῦς:

Πρῶτον, ἡ κακὴ ἀπονομὴ τῆς δικαιοσύνης.

Δεύτερον, τὸ πνεῦμα τοῦ στενοῦ φατριασμοῦ, τὸ ὁποῖον ἐγέννησεν αὕτη, καὶ τὸ ὁποῖον τώρα ὑποθάλλει τὴν ἀδικίαν αὐτήν.

Τρίτον, ἡ ἀδράνεια περὶ τὴν ἐφαρμογὴν τῶν κατὰ τῆς ὀπλοφορίας νόμων.

Πολλαχοῦ τῆς νήσου, εἶδομεν ἓνα ἄνθρωπον εἰς τοὺς τέσσαρας φέ-
ροντα τουφέκιον. Ὁ χοιροβοσκὸς ἠκολούθει τοὺς χοίρους του με τοουφέ-
κιον ἐπ' αὐμοῦ· ὁ χωρικός τρώγων τὸ γεῦμά του πλησίον τοῦ φράκτου,
ἔκοπτε τὸ ψωμί καὶ τὸ τυρί του με μαχαίριον τὸ ὁποῖον ἦτο σωστὸν
ἐγχειρίδιον. Ὁ ἀμαξηλάτης μας, ὅστις κατὰ τὸ φαινόμενον ἦτο ὁ εἰ-
ρηνικώτερος τῶν ἀνθρώπων, εἶδεν ἐν ἀγριοπερίστερον νὰ πετᾷ ἐνῶ διηρ-
χόμεθα τὸ δάσος τοῦ Ἀιτόνε· στραφεὶς ἔλαβεν ἀπὸ τὸ θυλάκιον τοῦ
ἐπενδύτου του πιστόλιον γεματόν. Ἄς δοθῶσιν εἰς εὐερέθιστον λαὸν μία
ἕρις ἐτοίμη πάντοτε νὰ ἐκραγῇ καὶ ἐν ὄπλον πάντοτε εἰς τὴν χεῖρα,
καὶ τὸ ἐξαγόμενον τῆς ἐξισώσεως δύναται νὰ ὑπολογισθῇ μετὰ σχετι-
κῆς βεβαιότητος.

Ὁ κ. Καδέλλας διωρίσθη πρόεδρος τῶν ἐφετῶν τὸ φθινόπωρον τοῦ
1891. Μᾶς εἶπεν ὅτι κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν τῆς πρώτης ἀφίξεώς του
ἐν Κορσικῇ, ἤκουσε θόρυβον εἰς τὸν δρόμον, καὶ προέβαλε τὴν κεφαλὴν
διὰ τοῦ παραθύρου. Δύο ἄνθρωποι ἐλογομάχουν σφοδρότατα, μετὰ δὲ
πολλὰς ἀμοιβαίας ὕβρεις, ὁ εἰς τῶν δύο εἴλκυσε τὴν μάχαιραν καὶ ἐμα-
χαίρωσε τὸν ἄλλον, ἐκεῖ, εἰς τὴν δημοσίαν ὁδὸν τῆς Βαστίας, ἐν μέσῃ
ἡμέρᾳ, καὶ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν του.

— Καὶ τί συνέβη;

— ὦ! τίποτε. Κανεὶς δὲν ἔδωκε προσοχὴν· ἡ πληγὴ δὲν ἦτο καιρία,
ἀλλ' εἰμποροῦσε νὰ εἶνε.

— Ἀλλὰ πῶς αὐτὰ τὰ πράγματα δὲν γράφονται εἰς τὰς ἐφημε-
ρίδας;

— Ἴδου, ἀπήντησεν εἰς δημοσιογράφος τοῦ Αἰακείου, πρὸς ὃν ἐγί-
νετο ἡ ἐρώτησις, ἐν μέρει ἀπὸ εἶδος ἐντοπίου πατριωτισμοῦ· δὲν ἐπιθυ-
μοῦμεν νὰ ἐκθέσωμεν τὰς πληγὰς μας εἰς τὴν ἐχθρικήν ἐπίκρισιν τῶν
ξένων. Ἐκτὸς τούτου, λαμβάνομεν ὄχι σπανίως εἰς τοιαύτας περιστά-

σεις ἐπιστολὴν, ἔχουσαν ὡς ἐξῆς περίπου: «Κύριε, ἠκούσατε βέβαια διὰ
τὸ δυστύχημα τὸ ὁποῖον συνέβη εἰς τὴν οἰκογένειάν μας. Ἐλπίζομεν
ὅτι δὲν θὰ ἐπαυξήσετε τὴν δυστυχίαν μας δημοσιεύοντες τὰ καθεάστα.»
Ἡμεῖς ἐννοοῦμεν κάπως τί σημαίνει τοῦτο, καὶ ὠφελοῦμεθα ἀπὸ τὴν
νουθεσίαν.

Ἀξιοσημείωτον παράδειγμα συνέβη κατὰ τὴν ἐν Κορσικῇ διατριβὴν
μας. Αἱ ἐκλογαὶ διὰ τὸ Γενικὸν Συμβούλιον διεξήγοντο καθ' ὅλην
τὴν νῆσον. Τὸ διαμέρισμα τῆς Σότσιας περιλαμβάνει πολλὰ χωρία, ἐν
οἷς καὶ τὸ Γουάνιο, τὸ φημιζόμενον διὰ τὰς μεταλλοῦχος πηγὰς του
ὡς καὶ διὰ τὸ φιλοτάραχον τοῦ πληθυσμοῦ του. Αἱ ἐκλογαὶ διεξήχθη-
σαν εἰς πᾶν χωρίον, τὴν δὲ ἐπαύριον οἱ πρόεδροι τῶν διαφορῶν ἐπιτρο-
πῶν ἐπρόκειτο νὰ συνέλθωσιν εἰς Σότσια, ὅπως ἀνακηρύξωσι τὸ ἀποτε-
λεσμα τῆς διαλογῆς. Συνεπεῖα ἀταξιῶν τινῶν αἰτινες εἶχον συμβῆ ἤδη,
ὁ δήμαρχος τῆς Σότσιας εἶχεν ἐκδώσει διαταγὴν ὅπως μηδεὶς τῶν κα-
τοικῶν τοῦ Γουάνιο εἰσέλθῃ εἰς τὸ χωρίον τὴν ἡμέραν ἐκείνην. Οἱ κά-
τοιικοὶ τοῦ Γουάνιο ἐπροσποιήθησαν ὅτι ἠγνόνουν τὴν διαταγὴν ταύτην,
καὶ ἐξήκοντα ἐξ αὐτῶν ὅλοι ὠπλισμένοι, καὶ ὅλοι ὠργισμένοι διὰ τὴν
ἀποτυχίαν τοῦ ὑποψηφίου των, ἐβάδισαν εἰς Σότσια, προεξάρχοντες
τοῦ δημάρχου των. Δύο χωροφύλακες χωρὶς τουφέκια εἶχον ταχθῆ παρὰ
τὴν εἴσοδον τῆς πόλεως, καὶ εἰδοποίησαν τὸ ἐπερχόμενον στίφος ὅτι
δὲν πρέπει νὰ προχωρήσωσι περαιτέρω. Ὁ δήμαρχος τοῦ Γουάνιο ἔκρα-
ξε πῦρ! Οἱ ὀπαδοὶ του ὑπήκουσαν, καὶ οἱ δύο χωροφύλακες ἔπεσον νε-
κροί. «Ἦσαν ἀμφοτέρω ἀρίστου χαρακτῆρος. Τούτων ὁ εἰς εἶχε δια-
τελέσει 34 ἔτη ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ, καὶ εἶχε προταθῆ διὰ νὰ τύχῃ τοῦ
στρατιωτικοῦ ἀριστείου, καταλείπει δὲ χήραν καὶ τρία ὄρφανά.»

Τοιαύτη ἦτο ἡ πρώτη μνεία, ἡ γενομένη ἐν τῇ ἐγχωρίῳ ἐφημερίδι
τῆς Βαστίας. Κατεῖχε περίπου ἑπτὰ ἑξακτύλους ἐν τῇ στήλῃ. Τὴν
ἐπαύριον ὁ συντάκτης ἔλαβε καιρὸν νὰ σκεφθῆ (ἢ ἴσως ἔλαβε σημαν-
τικὴν νουθεσίαν), διότι ἐν ἀρθριδίῳ μόνον τριῶν δακτύλων τὸ μῆκος,
ἡ περιγραφή ἐτρόποποιεῖτο κάπως, καὶ ὑπῆρχεν ἡ ἐπομένη σπουδαία
ἀλλοίωσις: «Φαίνεται ὅτι δὲν ἔχεται ἀληθείας ὅτι ὁ δήμαρχος τοῦ Γουά-
νιο ἔδωκε τὴν διαταγὴν νὰ πυροβολήσωσι κατὰ τῶν χωροφυλάκων.»
Τὴν τρίτην ἡμέραν ἐδημοσιεύθησαν μόνον δύο γραμμαὶ: «Συνεπεῖα τῆς
ἀτυχοῦς ὑποθέσεως τοῦ Σότσια, εἶνε πιθανὸν ὅτι ὁ δήμαρχος τοῦ Γουά-
νιο θὰ στείλῃ τὴν παραίτησίν του.» Αὐτὸ ἦτο ὅλον! Ἡγόραζα τὴν
ἐφημερίδα τακτικὰ ἐπὶ ἐβδομάδα, διότι ἤμην περιέργος νὰ ἴδω πῶς

θὰ ἐτελείωνεν ἡ ὑπόθεσις· ἀλλὰ δὲν συνέβη τίποτε περισσότερον· προφανῶς οὔτε ἀνάγκη, οὔτε καταδίωξις τῶν ἐνόχων.*

Ἐκεῖνοι μεταξύ αὐτῶν, ὅσοι ἠσθάνοντο ὅτι ἦσαν περισσότερον ἔνοχοι, πιθανῶς θὰ ἔφευγον πάραυτα εἰς τὰ βουνά, καὶ θὰ συνετέλουν οὕτω εἰς τὴν ἐξόγκωσιν τῶν πολυαριθμῶν τάξεων τῶν μπαντιδῶν· ἀληθῶς, τὸ ἐπάγγελμα εἶνε εἰς τόσῃν ὑπόληψιν, ὥστε πολλοὶ ἄνθρωποι θὰ προσήρχοντο εἰς τὰς τάξεις ἐκείνας δι' αἰτίαν πολὺ μικροτέραν ἀπὸ ἓνα φόνον. Τοιοῦτο παράδειγμα συνέβη πρὸ μικροῦ. Ὑπόδικός τις μὲ χειροπέδας μετεφέρετο διὰ τοῦ σιδηροδρόμου εἰς Αἰάκειον. Διερχόμενος μίαν τῶν σπράγγων κατάρθρωσε νὰ δραπετεύσῃ διὰ τοῦ παραθύρου, χωρὶς νὰ τὸν ἴδωσιν οἱ συνοδεύοντες αὐτὸν χωροφύλακες. Εἶχε διαπράξει μικρὸν τι ἀδίκημα, διὰ τὸ ὅποιον θὰ κατεδικάζετο εἰς μὴνὸς φυλάκισιν τὸ πολὺ, ἀλλ' ἐπροτίμησε νὰ φύγῃ εἰς τὸ βουνὸν μᾶλλον παρὰ νὰ ὑποστῇ τὴν βραχεῖαν ταύτην ποινήν.

Οὐδὲ πρέπει νὰ ὑποτεθῇ ὅτι ἡ ζωὴ τοῦ φυγάδος τούτου τῶν ὁρέων εἶνε πάντοτε ζωὴ σκληραγωγίας. Ὅφειλε μὲν νὰ ἴσταται πάντοτε ἄγρυπνος, καὶ, κατὰ καιροὺς, ὅταν ἡ καταδίωξις εἶνε σύντονος, ἀνάγκη νὰ κρύπτηται εἰς τὰ σπήλαια καὶ τὰ ὄρη, ἀλλὰ κατὰ τὸ πλεῖστον θὰ εὐρίσκεται ὑπὸ στέγην, τιμώμενος ξένος παρὰ τὴν ἐστίαν φίλου ἢ συγγενοῦς ὅστις οὐ μόνον σπεύδει νὰ τοῦ δώσῃ εἰδησιν τοῦ ἐπικρεμαμένου κινδύνου, ἀλλὰ προθύμως καὶ τὸν προπέμπει ὁ ἴδιος· καὶ τόσον ἰσχυρὸν εἶνε τὸ πνεῦμα τῆς οἰκογενειακῆς καὶ χωρικῆς ἀδελφότητος, ὥστε οἱ προστάται οὗτοι ἐκθέτουσι καὶ τὴν ζωὴν των εἰς κίνδυνον πρὸς χάριν του. Τῷ 1887, εἰς μπαντίδος προπεμπόμενος οὕτω ὑπὸ φίλου προσεβλήθη ὑπὸ χωροφυλάκων. Ὁ μπαντίδος ἐξέφυγεν, ἀλλ' ἐν τῇ βιαίᾳ συγκρούσει ἤτις ἐπῆλθεν ἐφονεύθησαν τέσσαρες προστάται του.

Οὐδὲ ἀποκόπτεται ἀπὸ τῶν βιωτικῶν συμφερόντων ἢ ἀπὸ τῆς κοινωνίας τῶν ὁμοίων του, διότι αἱ ἐκδουλεύσεις του χρειάζονται πάντοτε. «Ἐχει ἓνα μπαντίδον εἰς τὴν ὑπηρεσίαν του» εἶνε συνήθης κορσικανικὴ ἔκφρασις. Μὲ ἄλλας λέξεις, τρέφεις, πληρώνεις καὶ προστατεύεις τὸν μπαντίδον, καὶ ἐκεῖνος θέτει τὸ τουφέκιόν του εἰς τὴν διάθεσίν σου. Ἐχεις κακὸν χρέος, θὰ τὸ ἐξοφλήσῃ αὐτίς διὰ σέ· τὰ ἐπιχειρήματά του

(*) Εἰς τοῦτο νομίζομεν ὅτι ἀπατᾶται ἡ λογία Ἀγγλῆς, διότι ἐνθυμούμεθα ὅτι ἀνέγνωμεν εἰς ἐφημερίδας εὐρωπαϊκὰς τὰ τῆς δίκης καὶ καταδίκης τῶν ἐνόχων.

εἶνε ἀκαταμάχητα. Καταδιώκεσαι ἀπὸ ἓνα δανειστὴν, ὁ μπαντίδος θὰ τὸν κάμῃ νὰ σοῦ δώσῃ καιρόν. Ἐὰν ὁ ἀγρὸς σου ἐρημοῦται ἀπὸ βοσκούς, ὁ μπαντίδος θὰ τοὺς ἐξώσῃ. Ἐὰν ὁ ἴδιος εἶσαι ποιμὴν, καὶ ὁ ἰδιοκτῆτης σοῦ διαμφισβητῇ τὸ δικαίωμα τῆς νομῆς, ὁ μπαντίδος θὰ τὸν κάμῃ νὰ ἔλθῃ εἰς ἐπίγνωσιν. Ἐνὶ λόγῳ, ὁ φυγοδίκος τῆς Κορσικῆς εἶνε τι ὡς θεὸς ἀπὸ μηχανῆς, ἀναπληρῶν τὸν νόμον, ὅστις εἶνε ἀνίσχυρος, καὶ τὴν δικαιοσύνην, ἣτις δὲν εἶνε ποσῶς δικαιοσύνη.

Ἡ φιλαρχία καὶ τὸ ραδιουργικὸν πνεῦμα τὸν κάμνουν ἐνίοτε νὰ ἐπεμβαίνῃ καὶ εἰς τὰς οἰκιακὰς ὑποθέσεις τῶν γειτόνων του. Ὁ κ. Λέβης διηγεῖται τὴν περίεργον ταύτην ἱστορίαν, τῆς ὁποίας ἔλαβε γνῶσιν ὡς ἐκ τῆς ἐπισήμου θέσεώς του. Περιβόητος μπαντίδος, Βουζόνης καλούμενος, εὐνόει μεγάλως νεαρὸν κύριον ἐκ καλῆς οἰκογενείας, ἀλλὰ πτωχόν. «Ὅ,τι σοῦ χρειάζεται, φίλε μου, τοῦ εἶπε μίαν ἡμέραν, εἶνε πλουσία σύζυγος. Ἐχω μίαν νέαν στὸ μάτι, μίαν πλουσίαν κληρονόμον, δεκαεξ ἑτῶν θὰ τὴν νυμφευθῆς.»

Ὁ νέος ἐξεπλάγη ἀλλὰ δὲν ἦτο καὶ ἀπόρθητος.

— Πῶς ξεῦρετε ὅτι ἡ νέα θὰ συνανέσῃ; ἠρώτησε· καὶ θὰ ἐγκρίνῃ ὁ πατὴρ τῆς τοιοῦτο συνοικέσιον;

— Πῶς ὄχι; εἶπε ψυχρῶς ὁ Βουζόνης· ἐκεῖνη ἔχει πλοῦτον, σὺ εἶσαι ἀπὸ οἰκογένειαν, τί ἔμπορεῖ νὰ τεριάσῃ καλλίτερον; Ἄφησε τὴν φροντίδα εἰς ἐμέ!

Ὁλίγας ἡμέρας ὕστερον ἐπανῆλθε λέγων·

— Διωργάνωσα κυνηγέσιον, ὅπου ἔμπορεῖς νὰ κάμῃς τὴν γνωριμίαν τῆς νέας. Μόνον φόρεσε τὰ καλὰ σου, καὶ γεῖνε κομψὸς, διὰ νὰ φανῆς ὅπως πρέπει στὰ μάτια τῆς.

Οὔτε ἡ νέα οὔτε ὁ πατὴρ τῆς προέβαλαν ἀντίρρησην, καὶ μάλιστα δὲν θὰ ἦτο πολὺ ἀσφαλὲς νὰ τὸ κάμουν. Ἄλλ' ὁ πατὴρ παρετήρησεν ἡπίως ὅτι ἐνόμιζεν ὅτι οἱ δύο νέοι πρέπει νὰ λάβουν εὐκαιρίαν νὰ γνωρισθῶσι καλλίτερον πρὶν ἀποφασισθῇ ὀριστικῶς τὸ πρᾶγμα, καὶ ἐπειδὴ τοῦτο ἐφαίνετο ἀρκετὰ εὐλογον, δευτέρα συνέντευξις παρεσκευάσθη. Τότε ὁ πατὴρ, ὠθούμενος εἰς ἀπελπισίαν, καὶ μὴ ἔχων ἄλλο μέσον νὰ διαφύγῃ τὴν ἀσύμφορον πρότασιν, ἀπελθὼν κρύφα ἔδωκε πληροφορίας εἰς τὴν ἀστυομίαν περὶ τοῦ τόπου καὶ τῆς ὥρας τῆς συνεντεύξεως. Ἡ εἰδοποίησις ἐδόθη τόσον ἀργά, ὥστε δὲν ἔμενε καιρὸς νὰ ζητηθῇ ἡ ἐπικουρία, καὶ ἦσαν μόνον ἐξ ἄνδρες διαθέσιμοι, ἐνῶ ἦτο γνωστὸν ὅτι ἡ συμμορία τοῦ ληστοφυγοδίκου συνίστατο ἐξ ὀκτῶ ἢ δέκα.

Ἡ τύχη ἐν τοσούτῳ εὐνόησε τὸ δίκαιον. Ὁ Βουζόνης καὶ οἱ ὑπ' αὐτὸν ἄνδρες ἦσαν εἰς γεῦμα ἐν τῇ οἰκίᾳ χωρικοῦ τινος προστάτου, καὶ οἱ σκύλοι του, οἱ συνήθως τόσον ὀξεῖαν τὴν ὄσφρησιν ἔχοντες εἰς τὸ νὰ μυρίζωνται τὸν χωροφύλακα, φαίνεται ὅτι ἐγευματίζον καὶ αὐτοί, διότι παρέλειψαν νὰ δώσωσι τὸ σημεῖον τοῦ κινδύνου ἐωσότου ἡ οἰκία περιεκυκλώθη σχεδόν. Ὁ Βουζόνης ἠνωρθώθη κραυγάζων: «Μᾶς ἐπιασαν!» ἤρπασαν τὰ τουφέκιά των καὶ ἡ μάχη ἤρχισεν. Οἱ ἔξωθεν ἐπροσπάθουν νὰ διαρρήξωσι τὰς θύρας καὶ εἰσέλθωσι, καὶ οἱ ἔσωθεν ἐπροσπάθουν διὰ τῶν παραθύρων κατὰ τῶν ἐπιδρομέων, οἵτινες ἐσκεπάζοντο ἐν μέρει ὑπὸ μέγαν ἐξώστην καλύπτοντα τὰς ἐνεργείας των.

— Πρέπει νὰ τελειώνωμεν! ἐφώναξεν εἰς τῶν χωροφυλάκων πρὸς τὸν σύντροφόν του· δὲν πρέπει νὰ μᾶς φύγη τὴν φορὰν αὐτήν. Στάσου ἐδῶ σὺ, κ' ἐγὼ θὰ προσπαθῶ ν' ἀναβῶ στὸ μπαλκόνι, κ' ἐνῶ ὁ Βουζόνης θὰ τὰ ἔχη μαζί μου, σὺ ματιάζεις καλά, καὶ κύτταξε τὸ βόλι σου νὰ εἶνε θανάσιμον.

Ἡ ἀπόπειρα ἔγινε, καὶ ὁ ἀνδρεῖος χωροφύλαξ ἐδέχθη τὴν σφαῖραν τοῦ μπαντιδίου εἰς τὸ στῆθός του, ἀλλὰ τὴν ἰδίαν στιγμὴν ὁ σύντροφός του ἐπροβόλησε, καὶ ὁ Βουζόνης ἔπεσεν ὑπτίως νεκρός. Τὸ λοιπὸν τῆς συμμορίας παρεδόθη ἅμα εἶδε τὸν ἀρχηγὸν πίπτοντα. Ἄλλ' ὅταν οἱ νικηταὶ εἰσῆλθον εἰς τὴν οἰκίαν, εὖρον ἐκεῖ καὶ τὸν ἐπίδοξον γαμβρόν, ὅστις ἐφαίνετο ὡς τρελός, μὲ ὄλην τὴν περίκομφον ἐνδυμασίαν, τὴν ὁποῖαν εἶχε φορέσει διὰ νὰ ἐλκύσῃ τὴν νύμφην.

Ὅταν ἠρωτήθη ὑπὸ τοῦ δικαστοῦ τί ἔκαμνεν ἐκεῖ, ἐμορμύρισε ὅτι εἶχεν ὑπάγει διὰ κυνήγι. «Κυνῆγι! ἀνέκραξεν ὁ δικαστής, μὲ αὐτὰ τὰ μεγαλοπρεπῆ ἐνδύματα!» Ἄλλ' ὁ νέος κύριος ἦτο παραπολὺ αἰσχυντηλὸς καὶ δὲν ἠδύνατο νὰ δώσῃ ἄλλην ἐξήγησιν, ὅθεν καὶ ἐστάλη εἰς τὴν φυλακὴν μετὰ τῶν ἄλλων, καὶ ὀλίγους μόνον μῆνας ὕστερον ἐγνώσθη ἡ ἀλήθεια.

Δύο ἄλλας διηγήσεις ἱστορηθείας ὑπὸ τοῦ προέδρου Λέβη ἐπιθυμῶ νὰ δώσω, πρὶν συμπληρώσω τὸ ἄρθρον τοῦτο. Δύο ἀδελφοί, Κοῦκκοι καλούμενοι, ἄθλιοι τῆς ἐσχάτης ὑποστάθμης, εὕρισκον τὰ περιχώρα τοῦ Αἰακείου ἐπικίνδυνον διατριβὴν δι' αὐτοὺς, καὶ ἀπεφάσισαν νὰ καταφύγωσιν εἰς Σαρτέναν. Εὖρον μικρὰν λέμβον εἰς τὸ παράλιον, καὶ ἀπήρουν ἀπὸ τὸν λεμβοῦχον νὰ τοὺς διαπορθμεύσῃ.

— Ἀδύνατον, εἶπεν ὁ ἄνθρωπος· ἡ βάρκα εἶνε παραπολὺ μικρὰ διὰ τοιοῦτο ταξίδι, καὶ θὰ βουλιάξῃ.

— Κάμε καθὼς σοῦ λέγομεν, εἶπαν οἱ Κοῦκκοι ἀπειλοῦντες αὐτὸν μὲ τὰ τουφέκιά των.

Ὁ πορθμεὺς ἐκὼν ἄκων ἠναγκάσθη νὰ καθελκύσῃ τὸ πλοιάριον εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ἀνήχθησαν εἰς τὸ πέλαγος. Ἄλλ' ἦτο μεγάλη φουσκοθαλασσιὰ, καὶ δι' ἐπιδεξίου χειρισμοῦ καὶ κατευθύνσεως, ὁ πορθμεὺς ἔκαμε τὴν λέμβον νὰ κυλιέται τόσον ὀχληρῶς, ὥστε οἱ δύο μπαντιδοὶ ἐκυριεύθησαν ἀπὸ σφοδρὰν ναυτίασιν.

— Βλέπετε, εἶχα δίκαιον, εἶπε ψυχρῶς, ὅταν οἱ ἐπιβάται του ἦσαν ἐντελῶς ζαλισμένοι· χωρὶς ἄλλο θ' ἔπνιγῆτε, ἐὰν τραβήξωμεν ἐμπρός. Τὸ καλλίτερον εἶνε νὰ σᾶς ρίξω ἔξω, πίσω στὴ στεριά, καὶ νὰ ζητήσωμεν δυνατώτερη καὶ μεγαλειότερη βάρκα.

— Ἔτσι νὰ γείνη, εἶπαν οἱ ληστοφυγῶδικοι· κάθε ἄλλο παρ' αὐτὸ τὸ πρᾶγμα.

Τοὺς ἀπεβίβασεν ὀπίσω εἰς τὴν ξηρὰν, καὶ ἐν καταλλήλῳ χρόνῳ ὁ πορθμεὺς ἐπέστρεψε μὲ μεγαλειότερον πλοῖον· ἀλλ' εἰς τὸν πυθμένα τοῦτου εὕρισκοντο τέσσαρες χωροφύλακες μετημφιεσμένοι εἰς ναύτας, καὶ οἱ ἀδελφοὶ Κοῦκκοι συνελήφθησαν πρὶν λάβωσι καιρὸν νὰ ὀσφρανθῶσι τίποτε.

Ἡ δευτέρα διήγησις ἀφορᾷ περιβόητόν τινα μπαντιδόν, ὀνόματι Βαστανάζην. Ἦτο ἄνθρωπος μὲ ἰκανὴν παιδείαν, εἶχεν ἐκπαιδευθῆ ἐν Πίζζᾳ, ἤξευρε λατινικὰ, καὶ εἶχεν ἐξασκήσει τὸ ἰατρικὸν ἐπάγγελμα. Μίαν φορὰν ἀπήρχετο καὶ αὐτὸς εἰς Σαρτέναν ἐπὶ πλοίου τὸ ὁποῖον ἐστάθμευεν ἐν Αἰακίῳ. Γνωρίζων ὅτι οἱ χωροφύλακες τὸν κατεζήτουν, δὲν ἔδοκίμασε ν' ἀποβιθασθῆ, ἀλλ' ἐπειδὴ εἶχεν ὠραίαν φωνὴν κ' ἐπαίζε κιθάραν, διὰ νὰ περάσῃ τὴν ὥραν, ἔλαβε τὴν κιθάραν του καὶ ἤρχισε νὰ κιθαρωδῆ.

Ἄλιεύς τις τοῦ τόπου ἀνεγνώρισε τὴν φωνὴν, ἐνθυμήθη δὲ καὶ τὸ ἄσμα. Ἀπῆλθε κ' ἐπληροφόρησε τὰς ἀρχάς· καὶ οὕτω διὰ τοῦ ἔρωτος τῆς μουσικῆς ἐπέπρωτο νὰ συλληφθῆ ὁ Βαστανάζης. «Τὸν εἶδα ἀποβιθαζόμενον, μᾶς ἔλεγεν ὁ κ. Λέβης. Εἰς τὰς χεῖράς του εἶχε τὰ δεσμά, καὶ ἡ κιθάρα ἐκρέματο περὶ τὸν τράχηλόν του.»

Εἰς τὸν καιρὸν τῆς τρίτης αὐτοκρατορίας, μεγάλη προσπάθεια κατεβλήθη ἀπὸ τὴν Γαλλικὴν κυβέρνησιν πρὸς καταστροφὴν τοῦ μπαντιδισμοῦ ἐν Κορσικῇ. Μεγάλα ποσὰ μυστικῆς χρήσεως ἐξωδεύθησαν εἰς ἀμοιβὰς διὰ τὴν προδοσίαν ἢ σύλληψιν τῶν μπαντιδίων, ἐφηρμόσθησαν αὐστηρῶς οἱ κατὰ τῆς ὀπλοφορίας νόμοι, καὶ εἰς τὰς ἐκλογὰς, ἐποχὴν

πάντοτε γόνιμον εἰς αἵματοχυσίας, προσδιωρίζετο τόσον ρητῶς εἰς τὰς ἀρχάς ὁ ἐκλεκτός ὑποψήφιος, ὥστε ὀλίγος χῶρος ἔμενε πρὸς ἀνάπτυξιν τῆς ἀντιζηλίας τῶν τοπικῶν κομμάτων. Περὶ τὰ τέλη τῆς βασιλείας Ναπολέοντος τοῦ Γ', ὁ Βούρδ λέγει ὅτι μόνον περὶ τοὺς εἴκοσι μπαντίδοι εἶχον μείνη ἐν Κορσικῇ. Τώρα, ἐπὶ τῆς δημοκρατίας, εἶνε σχεδὸν ἐξακόσιοι.

Ὁ περιηγητὴς ἐν τούτοις μικρὸν ἔχει νὰ φοβῆται, ὁ Κορσικανὸς δὲν διψᾷ χρυσίον, καὶ καυχᾶται ἐπὶ φιλοξενίᾳ. Ἐλάβομεν πολλὰς μικρὰς ἐκδουλεύσεις, καὶ κατ' ἀρχὰς ἐζητήσαμεν νὰ πληρώσωμεν, ἀλλ' ἡ ἀπρόθυμος χεὶρ καὶ τὸ βλέμμα τῆς ἀπαρσεκείας καθίστα τόσον πρόδηλον ὅτι τὸ νὰ προσφέρῃ τις χρήματα ἐν Κορσικῇ δὲν εἶνε «καλῆς λογῆς,» ὥστε τάχιστα ἐγκατελίπομεν τὸν τρόπον τοῦτον, ἐνῶ ὀλίγαι λέξεις εὐγνωμοσύνης θὰ ἔκαμνον τὸ πρόσωπον τοῦ δεχομένου νὰ λάμπῃ ἐξ ἡδονῆς καὶ μειδιάματος κἄπως προστατευτικοῦ. Ὁ μπαντίδος μετέχει τῶν χαρακτηριστικῶν τῆς φυλῆς του, καὶ τούτου ἕνεκα εἶνε, κατὰ κανόνα, οὐχὶ ἐπικίνδυνος, εἰμὴ εἰς ἐκείνους πρὸς οὓς διατελεῖ εἰς πόλεμον· ἀλλὰ καίτοι ὁ ξένος δύναται κατ' οὐσίαν νὰ περιπλανᾶται ἐλευθέρως κατὰ μῆκος καὶ πλάτος τοῦ τόπου, ὁ ἐντόπιος δὲν ἀπολαύει τοσαύτης ἀσφαλείας. Ἡ βενδέττα ζῆ ἀπὸ πατρός εἰς υἱόν, καὶ δὲν ὑπάρχει σχεδὸν Κορσικανός, ὅσον φιλήσυχος καὶ ἄν εἶνε, ὅστις νὰ μὴν ἔχη τούλάχιστον ἡμίσειαν δωδεκάδα ἐχθρῶν, κληρονομικῶν ἢ οὐκ προσωπικῶν, ἀπὸ τῆς κακίας τῶν ὁποίων ἀνάγκη νὰ φυλάσσηται, καὶ τῆς ἐκδικήσεως τῶν ὁποίων δυνατὴν νὰ πέσῃ θύμα. Ὁ νόμος δὲν δύναται νὰ τὸν προστατεύσῃ, διότι ὁ δολοφόνος εἶνε σχεδὸν βέβαιος περὶ τῆς ἀτιμωρησίας· μόνον καταφύγιον ἔχει νὰ γείνη μπαντίδος, καὶ ἀπὸ τότε καὶ εἰς τὸ ἐξῆς στεγάζεται καὶ ὑποστηρίζεται ἀπὸ ὅλην τὴν συγγένειαν καὶ τὴν φατρίαν του.

Καίτοι δὲ ὁ μπαντίδος τῆς Κορσικῆς δὲν ἔχει τὸ ἀποτρόπαιον τὸ ὁποῖον χαρακτηρίζει τοὺς ληστὰς ἄλλων χωρῶν, οὐκ ἤττον τοιοῦτον εὐρὺ σῶμα ἀνδρῶν φερόντων ὄπλα, διεπόντων τὰς ἐκλογὰς, ἐμπνεό των τρόμον εἰς τοὺς κατοίκους, καὶ ἀψηφούντων τὸν νόμον, δὲν δύναται νὰ μὴν εἶνε σοβαρὸς κίνδυνος διὰ τὴν πολιτείαν.

ΑΙ ΠΤΕΡΟΦΟΡΟΥΣΑΙ ΓΥΝΑΙΚΕΣ

ΚΑΙ ΤΑ ΑΠΤΕΡΑ ΠΤΗΝΑ

Ὁ κ. Γ. Χ. Σῦδων ἔγραψεν εἰς τὸν «Χρόνον» τοῦ Λονδίνου τὴν ἐπομένην ἀξιοπερίεργον καὶ οὐκ ἤττον περισπούδαστον ἐπιστολήν :

Πρὸ δέκα καὶ ἑπτὰ ἐτῶν (τῆ 28 Ἰανουαρίου 1876), ἐδημοσιεύθη εἰς τὰς στήλας σας ἐπιστολὴ τοῦ καθηγητοῦ Νεύτωνος, καταδικάζοντος τὴν μανίαν τοῦ πτεροφορεῖν, καὶ προλέγοντος ὅτι ἡ ἐξακολούθησις τῆς μόδας ταύτης θὰ ἐπέφερον ἀφεύκτως τὴν ἐξαφάνισιν πολλῶν ὠραίων εἰδῶν πτηνῶν ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς. Ἰνωρίζομεν δὲ ὅτι ἡ μόδα αὕτη δὲν ἔπαυσε μέχρι τοῦ παρόντος χρόνου, με ὅλας τὰς προρρήσεις καὶ διαμαρτυρίας, με ὅλον τὸ γελοῖον, με ὅλας τὰς προσπυθείας ἐταιριῶν καὶ ἀτόμων πρὸς κατάπτωσιν αὐτῆς. Πολλοὶ ἐκείνων οἵτινες ἐπροσπάθησαν νὰ σώσωσι τὰ πτηνὰ, ἔδοκίμασαν ἀναμφιβόλως τὸ αἶσθημα τὸ ὁποῖον ἔκαμε τὸν Ροῦσκιν ν' ἀπορρίψῃ ἐν ὀργῇ καὶ ἀθυμίᾳ τὴν γραφίδα, ὅταν ἔγραφε τοὺς «Ἐρωτος οἰκογενεῖς». Οὐδὲν ἄπορον ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ προχωρήσῃ εἰς τὴν συγγραφὴν τοιοῦτου ἔργου, ὅταν, περιβλέπων περὶ ἑαυτὸν, ἔβλεπεν ὅλας τὰς γυναῖκας, ὡς καὶ αὐτὰς τὰς θυμαστρίας του, κεκοσμημένας με πτερὰ σφαγμένων ψαλτῶν τοῦ δάσους. Δὲν ἔχω τὴν γενναιότητα νὰ παραθέσω ἐνταῦθα τὰς λέξεις τοῦ ἐκ Κανταβριγίας καθηγητοῦ, τὰς ὁποίας σεῖς πρὸ ἐτῶν, ὡς εἶπαν, ἐδημοσιεύσατε· ἀλλ' ἡ προφητεία του δὲν ἀπεδείχθη ψευδής. Εἰς τὰ ὀρνιθολογικὰ περιοδικὰ τῆς Ἀμερικῆς ἀναγινώσκωμεν καταλόγους λαμπρότερων πτηνῶν, τὰ ὁποῖα σχεδὸν ἐξέλιπον· καὶ παρεκτός τούτων

τὰ ὅποια ἦσαν πρὸ μικροῦ ἄφθονα, ἀλλὰ τώρα καθίστανται σποραδικὰ καὶ δυσεῦρετα ὀσημέραι, ὑπάρχουσιν ἄλλα τὰ ὅποια ἀποβαίνουνσι τόσον σπάνια, ὥστε δύναται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ἀπολεσθέντα πλέον διὰ τὴν χώραν ἐκείνην. Καθ' ὅλον τὸν κόσμον, ὅπου τὰ πτηνὰ ἔχουσι λαμπρὸν πτέρωμα, ὁ αὐτὸς καταστρεπτικὸς πόλεμος ἐξακολουθεῖ, μὲ ἀποτελεσματὸ ὅποῖον δυνάμεθα νὰ φαντασθῶμεν, ὅταν ἐνθυμηθῶμεν ὅτι ἀπὸ 25 ἐτῶν ὁ συρμὸς ὑπῆρξε παγκόσμιος, καὶ ὅτι ὑπελογίσθη πρὸ ἐννέα ἐτῶν ὅτι 20 ἕως 30 ἑκατομμύρια πτηνὰ εἰσήγοντο ἐτησίως ἐν Ἀγγλίᾳ διὰ τὴν χρῆσιν ταύτην.

Ἀπὸ πέρυσι τὸ φθινόπωρον πολλοὶ ἐξ ἡμῶν ἐκολακεύθησαν μὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι ἡ πτεροφορία ἔμελλε τέλος νὰ ἐκλίπη. Τόσον αἰσθητῇ ὑπῆρχεν ἡ τάσις ὅτι πολλὰ τῶν ἐμπορικῶν τῆς μόδας ἐν τῷ Δυτικῷ Ἀκρῷ τοῦ Λονδίνου καὶ εἰς τὰς ἐπαρχιακὰς πόλεις ἔπαυσαν νὰ προμηθεύωσι πτηνὰ. Ἐτερον σημεῖον ἐκπτώσεως ἦτο τὸ πολὺ εὐθηνὸν τῆς τιμῆς, ἀνθ' ἧς προσεφέροντο τὰ ὠραιότερα πτερὰ εἰς τὰς πτωχοτέρας καὶ ἀκομψότερας συνοικίας τοῦ Λονδίνου. Εἷς τινὰς τῶν λεωφόρων ὅπου ἄγονται σαββατιαῖαι ἐσπεριναὶ ἀγοραὶ, εἶδον κἀνίστρα καὶ κοφίνους πλήρεις ἐκτιθεμένων πτηνῶν τῶν Τροπικῶν πωλουμένων ἀπὸ δύο ἕως τέσσαρας πέννας τὸ ἓν. Ἦσαν πράγματι εὐθηνὰ, τόσον εὐθηνὰ ὥστε καὶ ἡ παραμάνα τοῦ ἀστοῦ καὶ ἡ θεραπαινὶς παιδίσκη ἠδύναντο νὰ κοσμήσωσι τὸν κεκρύφαλόν των, ὡς αἱ πλούσιοι λαῖδαι, μὲ ὠραίους πτερωτοὺς θυσσάνους. Οἱ τοιοῦτοι θύσσανοι συσκευάζονται μάλιστα ἐκ τῶν λεπτῶν νωτιαίων πτερῶν τοῦ λευκοῦ ἐρωδιοῦ, τὰ ὅποια εἶνε οἱ νυμφικοὶ στολισμοὶ τοῦ πτηνοῦ, ἐπομένως δύναται νὰ ἐπιτευχθῶσι μόνον κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν ἐρώτων τοῦ ἐρωδιοῦ· χάριν ὀλίγων πρὸς στολισμὸν πτερῶν ἀποσπωμένων ἐξ ἐκάστου σφαζομένου πτηνοῦ, οἱ λευκοὶ ἐρωδιοὶ ἐξωλοθρεύθησαν ἐν Φλωρίδι, καὶ ἡ σφαγὴ ἐξακολουθεῖ ἀκόμη ἐν τῇ Νοτίῳ Ἀμερικῇ, ἐν Ἀφρικῇ, ἐν Ἰνδίᾳ καὶ Αὐστραλίᾳ. Οὐδὲν λέγομεν ἐναυθὰ περὶ τῆς σκληρότητος τοῦ φόνου τῶν ζῶων τούτων ὅταν εὐρίσκωνται περὶ τὸν ἐπवासμὸν καὶ τὴν ἐκκόλαψιν τῶν νεοσσῶν των. Βεβαίως ἡ σκληρότης αὕτη εἶνε πολὺ μεγάλη, ὥστε οἱ ἄνθρωποι οἵτινες ζῶσιν, οὕτως εἰπεῖν, εἰς βαναυσότερον κόσμον, καὶ εἶνε τραχύτεροι ἀπὸ τὰς γυναῖκας, ἐξασθενοῦσιν εἰς τὴν ιδέαν ταύτην. Ὡς πρὸς τὸν χιονόπτερον ἐρωδιόν, τὰ παραδείσια πτηνὰ καὶ ἄλλα εἶδη, ἡ σκληρότης εἶνε μεγαλειότερα ἀκόμη, διότι ταῦτα δὲν εἶνε ἐκ τοῦ κοινότερου τύπου, τοῦ διεσπαρμένου πανταχοῦ τοῦ κόσμου, καὶ τοῦ μετριωτέρου

χρωματισμοῦ, καὶ ἂν ἐξωλοθρευθῶσιν, ἀδύνατον ν' ἀντικατασταθῶσιν ἀπὸ ἄλλα καὶ μετὰ χιλιάδας ἐτῶν. Νεκρὸν καὶ βαλσαμωμένον πτηνὸν δυνατόν νὰ εἶνε ἀντικείμενον ἐπιστημονικοῦ ἐνδιαφέροντος διὰ τὸν ἄνθρωπον· ἄνευ τῆς ζωῆς καὶ τῆς κινήσεως δὲν δύναται ὀρθῶς νὰ εἶνε ἀντικείμενον καλλονῆς· ἀλλ' ἐὰν ζῶν ἦτο ὑπὲρ πᾶν ἄλλο περικαλλὲς πρᾶγμα, ἡ ιδέα τοῦ ἀνηλεοῦς πολέμου τῆς καταστροφῆς τοῦ κεκηρυγμένου ἐναντίον τῆς ζωῆς τῶν πτηνῶν, καὶ τῆς ἀνεπανορθώτου διὰ τὴν φύσιν ζημίας, θὰ συνετελεῖ νὰ τὸ κάμη νὰ φαίνεται ἄσχημον καὶ ἀπεχθὲς εἰς τὴν ὄρασιν· καὶ οὐδεὶς ἄνθρωπος ὅστις ἐσκέφθη περὶ τοῦ ὑποκειμένου, καὶ ἔχει ἔρωτά τινα τῆς φύσεως ἐν τῇ ψυχῇ, δύναται νὰ ἴδῃ γυναῖκα κοσμουμένην μὲ νεκρὰ πτηνὰ, ἢ μὲ τὰς πτέρυγας των καὶ τὰ γαμῆλια πτερὰ των, χωρὶς αἰσθημα ἀποστροφῆς διὰ τὴν φοροῦσαν, ὅσον ὠραία καὶ χαριτωμένη καὶ ἂν εἶνε.

Διατὶ τότε αἱ γυναῖκες, αἵτινες οὐκ ὀλίγας νοουθεσίας ἤκουσαν περὶ τοῦ ὑποκειμένου τούτου, διστάζουσιν ἀκόμη νὰ ἐγκαταλείψωσι μίαν μόδαν, ἧτις τὰς ἐξευτελίζει; Εἶνε ιδέα τοῦ Ἐρβέρτου Σπένσερ ὅτι αἱ γυναῖκες δὲν προοδεύουσι παραπλεύρως τῶν ἀνδρῶν, ὅτι ὑστεροῦσι πολὺ, καὶ διανοητικῶς δὲ καὶ σωματικῶς κατέχουσι μέσην θέσιν μεταξὺ τοῦ πολιτισμένου ἀνδρὸς τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων καὶ τοῦ ἀγρίου. Εἰς τὸ Πούντς τῆς ἐβδομάδος ταύτης δημοσιεύεται γελοιογραφία τις τοιαύτη: Βάναυσος, παχεῖα, κακοφορεμένη γυνὴ εἰσέρχεται εἰς μαγαζεῖον, εἰς τὴν ἐρώτησιν δὲ τοῦ ἐμπόρου, «Τί θὰ λάβω τὴν εὐχαρίστησιν νὰ σὰς προσφέρω, κυρία;» ἡ πολύσαρκος κυρία ἀπαντᾷ «Πτερὰ.» Ἐλπίζομεν ὅτι θὰ ἔλθῃ ἡμέρα καθ' ἣν ἡ μανία τῆς περιβολῆς ἄλλοκότων καὶ ἐπιβλαβῶν στολισμῶν θὰ θεωρῆται τόσον βάρβαρος, ὅσον θεωρεῖται νῦν βάρβαρος ἐν Εὐρώπῃ ὁ στολισμὸς τῶν ἀγρίων γυναικῶν, τῶν ἐγχοσμουμένων μὲ περιδέριον ἀπὸ κομμένα αὐτιά τῶν ἐχθρῶν, οἷον περιδέριον λέγεται ὅτι εἶχε τὴν ἀπάνθρωπον τρέλαν νὰ φορέσῃ εἰς ἓνα χορὸν μία Μεξικανὴς κυρία. Διότι ἄλλως δὲν βλέπω κατὰ τί θὰ φανῶμεν εἰς τοὺς μεταγενεστέρους διάφοροι τῶν παλαιῶν Καννιβάλων.

Τὴν ἐπιστολὴν ταύτην τοῦ κ. Οὐδσωνος συ ὠδευσεν ὁ «Χρόνος» διὰ κυρίου ἄρθρου, ἐν ᾧ παρατηρεῖ τὰ ἐξῆς:

Μετ' ἐγκαρδίου συμπαθείας δημοσιεύομεν τὴν περὶ πτεροφόρων γυναικῶν ἐπιστολὴν, τὴν ἀπευθυνθεῖσαν πρὸς ἡμᾶς ὑπὸ τοῦ γνωστοῦ φυσιολόγου Οὐδσωνος, διαμαρτυρομένου εὐγλώττως καὶ ἐντόνως κατὰ τοῦ σκληροῦ συρμοῦ, τοῦ θυσιάζοντος ἀπειράριθμα πτηνὰ καὶ μικροῦ δεῖν

ἐξολοθρευόντος τινὰ τῶν ὠραιότερων εἰδῶν ἐν τῷ κόσμῳ, διὰ τὴν νὰ στολιζῶνται αἱ γυναῖκες μὲ τὰ πτερά των. Εἶνε παλαιὰ ἱστορία καὶ θλιβερὰ ἱστορία· ἀλλὰ δυστυχῶς τὸ ἀμάρτημα τῶν γυναικῶν εἰς τὸ ὑποκείμενον τοῦτο εἶνε νῦν μέγα ὡς πάντοτε, ἴσως καὶ μεγαλειότερον. Πρὸ δεκαεπτὰ ἐτῶν ὁ καθηγητὴς Νεύτων διεμαρτυρήθη ἐντονώτερον ἀκόμη. Ἄλλὰ μὲ ὅλας τὰς προσπάθειαις τῶν ἀτόμων καὶ ἐταιριῶν, τὸ κακὸν ἐπαισθητῶς δὲν ἐμειώθη. «Τὰ πτερά, γράφουσι τὰ γυναικεῖα περιοδικὰ τῶν συρμῶν, θὰ εἶνε ἡ ἐπικρατοῦσα λύσσα καθ' ὅλον τὸν χειμῶνα.» Ἐκ τῶν δυνάμεων τῶν ἰθινοῦσῶν τὴν ἀνθρωπίνην κοινωνίαν, ἡ μόδα εἶνε μία τῶν πλέον ἀητητῶν, τῶν πλέον ἀνευθύνων καὶ τῶν ἤκιστα νοσημόνων. Ἀνεξερεύνητος εἰς τὴν ἀρχὴν της, ἄψαυτος εἰς τὸ κῦρὸς της, εἶνε ἀνεξάρτητος ἀπὸ παντὸς ἀνθρωπισμοῦ, ἀπὸ τῆς ἀληθοῦς φιλοκαλίας καὶ τοῦ ὀρθοῦ λόγου.

Καὶ ὅμως συμφέρει νὰ καταβληθῇ καὶ ἄλλη προσπάθεια, πρὸς παῦσιν τοῦ βαρβάρου τούτου συρμοῦ τῆς πτεροφορίας. Ἄνωφελὴς εἶνε ἐνταῦθα ὁ ὀρθὸς λόγος καὶ τῆς φιλοκαλίας τὸ αἶσθημα. Ἐνόσω εἶνε τοῦ συρμοῦ, αἱ γυναῖκες θὰ τὸ θεωρῶσι καλόν. Κάμετέ το νὰ μὴν εἶνε τοῦ συρμοῦ, καὶ καμμία γυνὴ δὲν θὰ τὸ νομίση καλόν. Ἄλλη ἐλπίς δὲν εἶνε, παρὰ νὰ λάβωσιν αἱ κορυφαῖαι γυναῖκες τῆς ἀριστοκρατικῆς τὴν πρωτοβουλίαν ν' ἀντικαταστήσωσι τὸν συρμὸν δι' ἄλλου συρμοῦ, καὶ τότε μόνον ὁ αἰμοδόρος Μολῶχ τοῦ συρμοῦ δύναται νὰ χορτάσῃ ἀπὸ τὸ αἶμα τῶν ἀθῶων τούτων θυμάτων, τὰ ὅποια σφάζονται εἰς ἀπειράριθμα πλήθη ἐπὶ τῶν βωμῶν του.

Ἡ ΚΑΤΑ ΤῶΝ ΖῶῶΝ ΣΚΛΗΡΟΤΗΣ

ΚΑΙ Ο ΜΩΣΑΪΚΟΣ ΝΟΜΟΣ

Περίεργος ὑπόθεσις προσήχθη ἐσχάτως ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου τοῦ Ἀβερδὴν, ἐν Σκωτίᾳ. Δύο Ἰουδαῖοι κατηγορήθησαν ἐπὶ παραβάσει τοῦ προληπτικοῦ τῆς κατὰ τῶν ζῶων σκληρότητις νόμων, διότι ἔσφαξαν μόσχον κατὰ τοὺς αὐστηροὺς πατροπαραδότους κανόνας τῆς Μωσαϊκῆς τελετουργίας. Ἡ ἀπόφασις τοῦ δικαστηρίου ὑπῆρξεν ὡς πρὸς τὸν ἕνα τῶν κατηγορουμένων, ὅτι ἴστατο ἀπλοῦς θεατῆς, ὡς πρὸς δὲ τὸν ἕτερον, ὅτι ἡ κατηγορία δὲν ἀπεδείχθη. Τὸ δικαστήριον ἐφάνη οὕτω δεχόμενον κατ' ἀρχὴν ὅτι ἡ τήρησις τοῦ Μωσαϊκοῦ νόμου ὡς πρὸς τὰ σφάγια ἀποτελεῖ παράβασιν τοῦ κατὰ τῆς κακοποιήσεως τῶν ζῶων νόμου. Δὲν εἶνε παράδοξον ὅτι ἡ ἀπόπειρα τῆς καταργήσεως τῶν ἐθίμων τούτων διὰ τῆς δικαστικῆς καταδιώξεως ἐξήγειρε μέγαν παρ' Ἑβραίοις ἐρεθισμόν, καὶ τόπιν μάλιστα τῆς νέας λαϊκῆς ψηφοφορίας ἐν Ἑλβετίᾳ, ἥτις ἐπικαλπάζουσα τοῦ τε ἐθνικοῦ συμβουλίου καὶ τῆς συνελεύσεως, ἔδειξε μεγίστην πλειονοψηφίαν ὑπὲρ τῆς ἀπολύτου ἀπαγορεύσεως τῶν ἰουδαϊκῶν σφαγίων. Τὸ κίνημα ἔλαβεν ἀρχὴν ἐν Γερμανίᾳ, καὶ ἰδίως ἐν Σαξωνίᾳ, ὅπου οἱ ἀντισημιταὶ κατώρθωσαν νὰ καταστήσωσιν ἔκνομον τὴν ἰουδαϊκὴν σφαγίαν, καὶ ἐν Ἑλβετίᾳ τὸ λαϊκὸν δόγμα ἐθεσπίσθη διὰ τῆς ψήφου τῶν γερμανογλώσσων προτεσταντικῶν καντονίων. Ἀπὸ τοῦδε καὶ εἰς τὸ ἐξῆς, οἱ Ἰσραηλίται ἐν Ἑλβετίᾳ θὰ ἔχωσι νὰ ἐκλέξωσι μεταξὺ τῆς ἐγκαταλείψεως

τοῦ ἐθίμου, καὶ τῆς ἐκ γειτονικῶν χωρῶν προμηθείας τοῦ παρ' αὐτοῖς καλουμένου Κασέρ, ἢ καθαροῦ κρέατος.

Κατὰ τὴν ἐν Ἀβερδὴν δίκην διάφοροι ἀντιφατικαὶ ἀποδείξεις παρουσιάσθησαν. Πολλοὶ μάρτυρες ὠρκίσθησαν ὅτι ἡ ἰουδαϊκὴ μέθοδος τοῦ σφάζειν τὰ κτήνη, δι' ἀποκόψεως ὅλων τῶν μαλακῶν μερῶν τοῦ λαιμοῦ μὲ ὀξυτάτην μάχαιραν, εἶνε σκληροτέρα ἀπὸ τὸν παρ' Ἀγγλοῖς συνήθη τρόπον τοῦ τσεκουρώματος. Οἱ μάρτυρες ὁμῶς οὗτοι δὲν φαίνεται νὰ ἔχουν ἐπιστημονικὸν κύρος, καὶ ἐδόθησαν μαρτυρίαι ἐπίσης ἄξια προσοχῆς ὅτι ὁ ἰουδαϊκὸς τρόπος εἶνε ὁ φιλανθρωπότερος. Ὁ «Χρόνος» τοῦ Λονδίνου ἐδημοσίευσεν κατὰ τὸν παρελθόντα Ὀκτώβριον ἐπιστολὴν διασήμου Ἀγγλοῦ φυσιολόγου, μέλους τῆς Βασιλικῆς Ἑταιρίας, καταδικάζουσαν ἀπηνῶς τὴν ἰουδαϊκὴν σφαγίαν. Ἀλλ' ἕνα μῆνα πρότερον, ἡ αὐτὴ ἐφημερὶς εἶχε δημοσιεύσει ἐπιστολὴν Ἰουδαίου, ἐν ἣ παρατίθεντο γινῶμαι ἐξόχων ἐπίσης βιολόγων καὶ ἀνατόμων συνηγοροῦσαι ὑπὲρ τοῦ ἰουδαϊκοῦ τρόπου τῆς σφαγῆς. Ὁ καθηγητὴς Φίρχωφ ἐγραφε προσφάτως : «Ἐὰν τηρῶνται ὅλαι αἱ διατάξεις τοῦ λειτουργικοῦ, ὁ σκοπὸς τοῦ νόμου, τουτέστιν ἡ ἀποφυγὴ περιττοῦ ἄλλοις διὰ τὸ κτῆνος καὶ ἡ περιποίησις τοῦ κρέατος καταλληλοτέρα πρὸς ἀνθρωπίνην τροφήν, ἀφαιρουμένου κατὰ τὸ δυνατόν τοῦ αἵματος, ἐπιτυγχάνεται πολὺ ἀσφαλέστερον καὶ τελεσφορότερον ἢ διὰ πάσης ἄλλης μεθόδου.» Ἐν τῇ δίκῃ τοῦ Ἀβερδὴν, αὐτὸς ὁ κατήγορος τοῦ Στέμματος ἐγκατέλιπε τὴν περὶ σκληρότητος ἰδέαν ἐν τῇ μεταχειρίσει τοῦ ζώου πρὶν κοπῆ ὁ λαιμὸς, καὶ ἐστήριξε τὰ ἐπιχειρήματά του ἀποκλειστικῶς ἐπὶ τοῦ ἰσχυρισμοῦ ὅτι τὸ τσεκούρωμα εἶνε ὁ ἀνθρωπινώτερος τρόπος.

Σχολιάζων ὁ «Χρόνος» τὴν προμνημονευθεῖσαν ἐπιστολὴν τοῦ σοφοῦ ἐταίρου τῆς Βασιλικῆς Ἑταιρίας γράφει : Αἱ μαρτυρίαι τῶν ἐπιστημόνων καὶ ἐμπειρογινώμων διχάζονται. Πολλὰ καθημερινῶς συμβαίνουσιν ἐν τῇ μεταχειρίσει τῶν ζώων ἀσυγκρίτως σκληρότερα, τὰ ὅποια οὐδεὶς ἀποφασίζει νὰ τιμωρήσῃ. Τὸ νὰ κινήσωμεν ἄρα σταυροφορίαν κατὰ τῆς ἰουδαϊκῆς σφαγῆς καὶ μόνης θὰ ἦτο ὡς νὰ διυλιζώμεν τὸν κώωπα καὶ νὰ καταπίνωμεν τὴν κάμηλον.

Ο ΜΕΛΟΠΟΙΟΣ ΓΚΟΥΝΟ

Ὁ διάσημος Γάλλος μελοποιὸς Γκουνὸ ἀπέθανεν εἰς Σαιν Κλου τὴν πρῶιαν τῆς 6]18 Ὀκτωβρίου τοῦ ἔτους τούτου. Ὁ θάνατός του ἐπρξένησε γενικὴν θλίψιν καὶ κατήφειαν ἀνά τὸν φιλόμουσον κόσμον ἐν Γαλίᾳ καὶ ἐν Εὐρώπῃ.

Ὁ Κάρολος Φραγκίσκος Γκουνὸ ἐγεννήθη τῇ 5]17 Ἰουνίου 1818, ἐν Παρισίοις, ἐντὸς τῆς περιοχῆς τῆς μονῆς τοῦ Ἁγίου Γερμανοῦ. Ὁ πατὴρ του ἦτο ζωγράφος, ἢ μᾶλλον ἐπισκευαστὴς εἰκόνων ἀπὸ τὴν μητέρα του ὁ συνθέτης ἐκληρονόμησε τὴν μουσικὴν δύναμιν, διότι ἐκεῖνη ἦτο μουσουργὸς μὲ ἄξιαν τινὰ καὶ εὐδόκιμος διδασκάλισσα τοῦ πιάνου. Λέγεται ὅτι διετὲς νήπιον ἠδύνατο ν' ἀπαγγέλλῃ τὴν κλίμακα τῶν φθόγγων· τοῦτο καὶ ἄλλα παρόμοια ἀνέκδοτα πρέπει μετὰ τινος ἐπιφυλάξεως νὰ ληφθῶσιν, ἀλλ' οὐχ ἦττον εἶνε ἰκανὴ ἔνδειξις τῆς ἰσχυρᾶς πρὸς τὴν τέχνην κλίσεώς του. Ἐτυχε καλῆς κλασικῆς ἐκπαιδεύσεως ἐν τῷ Κολλεγίῳ τοῦ Ἁγίου Λουδοβίκου, καὶ τῷ 1836 εἰσῆλθεν εἰς τὸ Κονσερβατώριον, τὴν περίφημον μουσικὴν σχολὴν, ὅπου ἐσπούδασεν ὑπὸ τὸν Ἀλβὺ, τὸν Λεσουαίρ καὶ τὸν Παέρ. Τὸ πρῶτον ἔτος μετὰ τὴν εἰσοδὸν του ἔλαβε τὰ δευτερεῖα ἐν τῷ διαγωνισμῷ διὰ τὸ μέγα βραβεῖον τῆς Ρώμης, καὶ δύο ἔτη ὕστερον ἠξιώθη τοῦ περιμαχῆτου τούτου ἄθλου διὰ τῆς μελωδίας του ὁ Φερνάνδος. Διὰ πνεῦμα κατεσκευασμένον ὡς τὸ τοῦ Γκουνὸ, μὲ τὰς ἰσχυρὰς θρησκευτικὰς καὶ καλλιτεχνικὰς ὁρμὰς, ἡ τριετὴς διατριβὴ ἐν τῇ Βίλλᾳ Μεδίτσι

ἦτο ἐπωφελεστάτη. Ἀνόμοιος μὲ δύο ἄλλους μεγάλους μουσικοδιδασκάλους, τὸν Μενδελσῶνα καὶ τὸν Βερλιόζ, ὁ Γκουνό ἐξετίμησεν τὴν μουσικὴν τῆς πρωιμοτέρας Ἰταλικῆς σχολῆς, καὶ τὰ πρῶτα εἰς τὴν σύνθεσιν δοκιμιά του δεικνύουσιν ὅτι εἶχε μελετήσῃ αὐτήν. Λειτουργία τις εἰς τρία μέρη μετὰ συνοδίας ὀρχήστρας, ἐξετελέσθη εἰς Σάν Λουίζι δέ-Φραντσέσκι τῇ 1ῃ Μαΐου 1841, καὶ τὸ στάδιόν του ὡς συνθέτου δύναται νὰ εἴπῃ τις ὅτι παρετάθη ὑπὲρ τὴν ἡμίσειαν ἑκατονταετηρίδα. Μακροτέρα περίοδος δημιουργικῆς δραστηριότητος ἐχαρίσθη εἰς τὸν Χάνδελ καὶ εἰς τὸν Χάϋνδ μεταξὺ τῶν μεγάλων διδασκάλων, ὧν ἑκάτερος καὶ πολὺ πλείονα ἔργα παρήγαγεν.

Ἐπὶ ἐννέα μῆνας ὁ Γκουνό διέτριψεν ἐν Βιέννῃ. Ὡς ἐν Ρώμῃ εἶχε μάθει τί ἤξιζεν ἡ μουσικὴ τοῦ Παλεστρίνα, οὕτως ἐν Αὐστρίᾳ καὶ Γερμανίᾳ ἀπεκαλύφθη αὐτῷ τὸ μεγαλεῖον τοῦ Μπάχ, διότι εἶνε βέβαιον ὅτι ὑπῆρξεν ἐπὶ πολλὰ ἔτη οἰκείος μὲ τὴν μουσικὴν τοῦ Μότσαρτ, ἐν μέρει δὲ καὶ τοῦ Βετχόβεν. Ἐπικήδειον μέλος ἐκτελεσθὲν ἐν τῷ ναῷ τοῦ Ἁγ. Καρόλου, ἐν Βιέννῃ, τὴν ἡμέραν τοῦ ψυχοσαββάτου τοῦ 1842, ἔτυχε νὰ ἐπαινεθῇ μεγάλως ὑπὸ τοῦ Μενδελσῶνος. Μέρη τοῦ ἔργου τούτου ἐκρίθησαν ἄξια νὰ συγχωνεύθωσιν εἰς τὸ Mors et Vita, καὶ μία περικοπὴ εἰς τὸν Φάουστ.

Ἐπιστρέψας εἰς Παρισίους, ἐγένετο μουσικός εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῶν «Ἐένων Ἱεραποστολῶν», καὶ περὶ τὸν αὐτὸν χρόνον διεξῆλθε σειρὰν τινα θεολογικῶν μελετῶν, μὲ σκοπὸν προφανῶς νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὰς ἱερατικὰς τάξεις. Ἡ ἰσχυρὰ κλίσις πρὸς τὸν θρησκευτικὸν μυστικισμόν, ἣν ἔλαβε τὸ πνεῦμά του κατ' ἐκείνον τὸν χρόνον, ἔμεινε παρ' αὐτῷ ἰσόβιος, καὶ ἀνευρίσκεται εἰς ὅλα τὰ σοβαρώτερα ἔργα του. Ἡ πρώτη δημοσίᾳ ἐπιτυχία του ὑπῆρξεν ἐν Λονδίνῳ διὰ τινος λειτουργικῆς ἐκτελέσεως ἐν τῇ στοᾷ τοῦ Ἁγ. Μαρτίνου, κατὰ Ἰανουάριον τοῦ 1851. Τὸ περὶ τῆς συναυλίας ταύτης ἄρθρον τοῦ Βιαρδὸ ἐν τῷ «Ἀθηναίῳ» πρὸκάλεσε τόσῃ συζήτησιν ἐν Παρισίοις, ὥστε ὁ νεαρὸς σὺνθέτης εὗρε τὸ κοινὸν συμπαθὲς ἤδη, ὅταν ἦλθεν ὁ χρόνος νὰ διδάξῃ τὸ πρῶτον μελόδραμά του, τὴν Σαπφῶ, κατὰ τὸν Ἀπρίλιον τοῦ αὐτοῦ ἔτους. Ἡ κυρία Βιαρδὸ, ἣτις ὑπῆρξε προφανῶς τὸ μέσον ὅπως εὕρῃ οὗτος ἀκρατὰς ἐν Λονδίνῳ, ἔπλασε τὸ κύριον πρόσωπον εἰς τὸ μελόδραμά του. Τὸ ἐπιὸν ἔτος ἐνυμφεύθη μίαν τῶν θυγατέρων τοῦ Τσίμμερμαν, καθηγητοῦ τοῦ κλειδοκυμβάλλου ἐν τῷ Κόνσερβατωρίῳ. Διῶρίσθη δὲ διευθυντὴς ἐν τῇ ἑταιρίᾳ τοῦ Ὀρφείου, διατελέσας εἰς τὴν θέσιν ταύτην ἐπὶ ὀκταετίαν

καὶ συνεισέφερε χοροὺς καὶ ἐπεισοδιακὴν μουσικὴν εἰς τὸν Ὀδυσσεῖα τοῦ Πονσάρ. Συνέθηκε δὲ τότε διάφορα ἔργα διὰ φωνὰς ἀνδρῶν. Περὶ τὸν αὐτὸν χρόνον ἔγραψε καὶ δύο συμφωνίας, ὧν ἡ πρώτη ἐδόθη ἐν τῇ Φιλαρμονικῇ τῷ 1866 καὶ ἡ δευτέρα ὑπὸ τὴν ἰδίαν διευθύνσιν του τῷ 1871. Τὸ δεύτερον μέγα μελόδραμά του, ἡ Αἰματηρὰ Μοναχὴ, ἐπέτυχεν ὀλιγώτερον καὶ ἀπὸ τὸ πρῶτον, καὶ δὲν εἶνε ἄπορον ὅτι ἐπὶ τινα χρόνον τὸ ἕτερον μελοδραματικὸν θέατρον ἐπέσυρε τὴν προσοχὴν του. Εἶνε περίεργον ὅτι οὐδὲν τῶν ἔργων, τῶν γραφέντων ἀρχῆθεν διὰ τὴν Μεγάλην Ὀπεραν, διέπρεψε μεταξὺ τῶν μεγίστων ἐπιτυχιῶν του.

Ἐν τῷ Λυρικῷ Θεάτρῳ ἐδιδάχθησαν ὁ Ἀκούσιος Ἰατρός, τῷ 1858, καὶ ὁ ἀθάνατος Φάουστ, τῷ 1859. Τὸ δεύτερον ἐγένετο δεκτὸν ἄνευ ἐπιφυλάξεως κατ' ἀρχάς, καὶ ἀπέκτησε τὰ μάλιστα μεγάλην δημοτικότητα ἀνά τὴν Εὐρώπην. Ἀλλὰ μεγίστη ὑπῆρξεν ἡ δημοτικότης του, ἰδίως ἐν Ἀγγλίᾳ, ὅπου ἡ εὐδοκίμησις του ὀφείλεται εἰς τὸ γεγονός τοῦτο: Ἐνεκα ἀτελείας τινός, τὴν ὁποίαν ἀνεκάλυψαν εἰς τοὺς διεθνεῖς νόμους περὶ τῶν θεατρικῶν ἔργων, οἱ θεατρῶναί τοῦ Λονδίνου, δι' εὐφυοῦς στρεψοδικίας, κατώρθωσαν νὰ μὴ πληρώσωσιν εἰς τὸν Γκουνό οὐδὲ ὀβολόν, ὡς δικαίωμα παραστάσεως διὰ τὸν Φάουστ. Ἡ ἀσυδοσία αὕτη συνετέλεσεν εἰς τὸ νὰ λάβῃ τὸ ἔργον καταπληκτικὴν διάδοσιν ἐν Ἀγγλίᾳ, καὶ ἡ μεγάλη χρηματικὴ ζημία ἦν ὑπέστη ἐκ τοῦ σφετερισμοῦ τούτου ὁ μελοποιὸς ὑπῆρξεν ἡ αἰτία τῆς μεγάλης αὐξήσεως τῆς φήμης του.

Εὐθύς μετὰ τὸν Φάουστ ἐπῆλθε τὸ ἐπίσης γνωστὸν ἐν Ἀθήναις γλυκὺ καὶ τρυφερὸν μελοδραμάτιον Φιλήμων καὶ Βαυκίς. Γραφὴν ἀρχῆθεν εἰς μίαν πρᾶξιν διὰ τὸ θέατρον τῆς Βάδης, ἐπεξετάθη εἰς τρεῖς διὰ τὸ Λυρικὸν Θεάτρον, καὶ τέλος ἡλαττώθη εἰς δύο, ὅπως εὐρίσκεται σήμερον. Μὲ ὅλας τὰς δραματικὰς του ἑλλείψεις, ἐν οἷς καὶ τὸ ἀπιθάνως κωμικὸν τοῦ προσώπου τοῦ Διός, τὸ ἔργον περιλαμβάνει τοσοῦτον θέλητρον καὶ ἔχει ἀτομικότητα τόσον διακεκριμένην, ὥστε εἶνε ἄξιον τῆς ἐπιτυχίας ἣν ἔδρεψε πανταχοῦ τῆς Εὐρώπης. Ἡ Βασίλισσα Σαβὰ ἀπέτυχεν εἰς τὴν Μεγάλην Ὀπεραν. Καὶ ὅμως πολλὰ τεμάχια τοῦ μελοδράματος τούτου ἠξιώθησαν ἔκτοτε οὐ σμικρὰς δημοτικότητος ἀλλαχοῦ, ὥστε ἡ ἀπόπειρα τῆς ἀναζωοποιήσεως τούτου, εἰς τὸ πρωτύτυπον λιβρέττον, καὶ ὅχι εἰς τὴν ἀσθενῆ παράγρασιν τὴν καλουμένην Εἰρήνη, εἶνε ἄξια δοκιμῆς. Ἡ Κολόμβια, γραφεῖσα

διὰ τὸ θέατρον τῆς Βάδης, δὲν ἔτυχε λίαν εὐμενοῦς ὑποδοχῆς, ἀλλὰ διὰ τοῦ Ρωμαιοῦ καὶ Ἰουλιέττης μεγάλη ἐπιτυχία κατορθώθη πάλιν. Ἡ μουσικὴ συμβολὴ εἰς τὰς Δύο Βασιλίσσας τοῦ Λεγούβι τῷ 1870, καὶ εἰς τὴν Ἰωάνναν δ' Ἄρκ τοῦ Βαρβιέ, τῷ 1873, συνεπλήρωσε τὴν πρώτην δραματικὴν περιόδον τοῦ μελοποιῦ.

Ἀποθανόντος τοῦ Κλαπισσὸν τῷ 1866, ὁ Γκουνὸ ἐξελέχθη μέλος τοῦ Ἰνστιτούτου, κατὰ δὲ τὸν Γαλλογερμανικὸν πόλεμον μετέβη εἰς Λονδίον, ὅπου ἐπὶ τέσσαρα ἔτη ἦτο προεξέχουσα φυσιογνωμία ἐν τῷ μουσικῷ κόσμῳ. Ὁρηνώδης τις μελωδία ἡ Γαλατία ἐψάλη ἐν τῇ Στοῦ Ἀλβέρτου τῇ 1ῃ Μαΐου 1871, καὶ ὁ συνθέτης ἐνεφανίσθη εἰς τὰς συναυλίας τῆς Φιλαρμονικῆς καὶ τοῦ Κρυσταλλίνου Παλατίου, ὡς καὶ εἰς τινὰς ἐπιχειρήσεις τοῦ ἰδίου ἑαυτοῦ του καὶ τῆς κυρίας Οὐέλδων. Ἐπειδὴ τὰ πλεῖστα τῶν ᾠσμάτων του εἶδον τὸ φῶς κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον, καλὸν νὰ μνημονεύσωμεν ἐνταῦθα τὰ κάλλιστα προϊόντα του εἰς τὸν κλάδον τοῦτον τῆς τέχνης. Τοιαῦτα εἶνε ὁ ὠραῖος κῶμος ἐπὶ λέξεων ἐκ τῆς Μαρίας Τυδώρ τοῦ Οὐγκῶ, ἡ Βιονδίννα, ἡ Κοιλὰς, ἡ Ναζαρέτ καὶ ᾠσμά τι ἐπὶ στίχων τοῦ Τέννυτων, ὅλα χαρακτιστικά τῶν διαφορῶν ὄψεων τῆς μουσικῆς δυνάμεώς του. Αἱ σχέσεις του μετὰ τῆς κυρίας Οὐέλδων ἐπέφεραν δίκην τινὰ, καὶ τῷ 1875 ἐπέστρεψεν εἰς Παρισίους, ἔχων παρεσκευασμένην μουσικὴν τινα σύνθεσιν ἐπὶ τοῦ Γεωργίου Δανδὲν, ἥτις δὲν εἶδεν ἀκόμη τὸ φῶς. Ἐκεῖ ἐπαρουσίασε τρία περιπλέον μελοδράματα. Τὴν Πέμπτην Μαρτίου (1877), ἔργον τὸ ὁποῖον ἐζημιώθη ἐκ τῆς μεγάλης ταχύτητος περὶ τὴν σύνθεσιν, τὸν Πολύευκτον (1878), μέγα μελοδράμα, ἐν τῶν ὠραιότερων ἔργων του. Δυστυχῶς, τὸ λιβρέττον ἦτο παραπολὺ σοβαρὸν διὰ τὴν ἀρέσῃ εἰς τὸ παρισιανὸν κοινόν, καὶ ἡ φύσις τοῦ ὑποκειμένου ἐκώλυσε τὴν εἰσαγωγὴν του ἐν Ἀγγλίᾳ. Ἐὰν ἡ πρόληψις ἐναντίον τῶν μελοδραμάτων τὰ ὁποῖα θίγουσιν ἱεράς ὑποθέσεις, ὅσονδήποτε ἄπωθεν καὶ εὐλαβῶς, κατανικηθῆ ποτε ἐν Ἀγγλίᾳ, τοῦτο θὰ εἶνε ἐν τῶν πρώτων ἔργων τὰ ὁποῖα θ' ἀκουσθῶσιν ἐν Λονδίῳ, ἢ, ὡς πολλακίς ἐπροτάθη, δυνατὸν καὶ τώρα ἐν συναυλίᾳ ν' ἀποφασισθῆ ἢ ἐκτελεσθῆς του. Ἡ ἀποτυχία τῆς Ζαμόρας, τοῦ τελευταίου μεγάλου μελοδραμάτων του, σχεδὸν συνέπεσε μετὰ τὴν λαμπρὰν ἐπιτυχίαν τῆς ὑμνωδίας του ἢ Ἀπολύτρωσις, ἐκτελεσθείσης ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν αὐτοῦ τοῦ συνθέτου ἐν Βιρμιγγάμῃ ἐπ' εὐκαιρίᾳ ἑορτῆς, τῷ 1882, οὐχὶ ἄνευ δια-

μαρτυρίας ἐκ μέρους τοῦ ἀντιζήλου του ἐνώπιον τῶν ἀγγλικῶν δικαστηρίων. Ἐν Βιρμιγγάμῃ ἐπίσης ἐδόθη τρία ἔτη ὕστερον ἡ Mors et Vita. Ἀμφότερα τὰ ἔργα δὲν εὗρον μεγάλην χάριν ἐν Παρισίοις. Ἀλλὰ καὶ ἡ πολυθρόλητος λειτουργία τῆς Ἰωάννας δ' Ἄρκ, ἡ ἐκτελεσθεῖσα ἐν μεγάλῃ πομπῇ ἐν Ρημοῖς τῷ 1887 μετρίως ἐπέτυχεν. Ἐκτὸς ταύτης καὶ τῶν προμνημονευθεισῶν λειτουργιῶν, ὁ κατάλογος τῶν ἔργων του περιλαμβάνει τέσσαρας «πανηγυρικὰς λειτουργίας,» βραχεῖαν δέησιν, ὁ Τωβίας, διαφορὸς Δοξολογίας, Θεομητορικοὺς θρήνους (Stabat Mater), Ἐκβαθέων, καὶ ἄλλους ψαλμοὺς, ὡς καὶ βραχεία τεμάχια δι' ὀρχήστραν, ἐν τῶν ὁποίων, τὸ πένθιμον ἐμβατήριον τῆς Μαριονέττας, ἀπέκτησε παγκόσμιον φήμην· ὄχι ὀλιγώτερον περίφημος, καίτοι ὀλιγώτερον ἀξία ἐπιδοκιμασίας ἀπὸ τοὺς μουσικοὺς, εἶνε ἡ καλουμένη μελέτη ἐπὶ τοῦ πρώτου προλόγου ἔργου τινὸς τοῦ Μπάχ, ἡ ὠραία μελωδία τῆς ὁποίας νοθεύει καὶ ὑποβιβάζει τὴν πολὺ ἀθροτέραν σύνθεσιν τοῦ Γερμανοῦ μουκοδιδασκάλου. Ἐπὶ τοῦ ἠθικοῦ ζητήματος ἐν τούτοις, μόνον μία μειονότης μεταξὺ τῶν μουσικῶν κα φιλοτέχνων ἐδίστασε ν' ἀθώωση τὸν Γάλλον συνθέτην. Δευτέρα τις ἀπόπειρα, γενομένη ἐπὶ ἄλλου προλόγου τῆς αὐτῆς μουσικῆς σειρᾶς, ὑπῆρξεν ὀλιγώτερον εὐτυχῆς.

Δὲν εἶνε ἀμφιβολία ὅτι ἕνα καιρὸν ὁ Γκουνὸ ἐξήσκει ἰσχυρὰν ἐπίδρασιν ἐπὶ τοὺς νεωτέρους συνθέτας, καὶ πολλοὶ τῶν φιλοτέχνων καὶ φιλομουσῶν τὴν ἡσθάνθησαν ὅσον καὶ ὁ Μασσενέ, ὁ ἐξοχώτερος τῶν μαθητῶν του· ἀλλ' ἡ νεωτέρα καὶ πολὺ ρωμαλεωτέρα σχολή, ἐν ἣ τὰ μέγιστα ὀνόματα εἶνε τὰ τοῦ Σαίν Σαέν, τοῦ Φρήγκ, τοῦ Φωρέ, τοῦ Λαλλὸ, καὶ τοῦ Σαβριέ, μικρὸν ἢ οὐδὲν ὀφείλει εἰς τὸν ἄρτι ἀποθανόντα διδάσκαλον. Δὲν δύναται ν' ἀποφύγη τις τὸ ἐρώτημα, ποῖαν θέσιν θὰ λάβωσιν εἰς τὸ τέλος τὰ ἔργα τοῦ Γκουνὸ, καὶ εἶνε ταῦτα, ἢ μέγα μέρος τούτων, ἐξ ἐκείνων τὰ ὁποῖα ὁ κόσμος δὲν θ' ἀφήσῃ ἐκουσίως νὰ ταφῶσιν εἰς λήθην; Εἶνε προφανῶς δύσκολον νὰ δοθῆ ὀριστικὴ ἀπάντησις, καὶ θὰ εἶνε ἀδύνατον νὰ προείπη τις τὴν ἀλήθειαν ἐπὶ τινὰ χρόνον εἰς τὸ μέλλον. Ἐν τοσοῦτῳ λόγῳ τινὲς δύνανται νὰ συντελέσωσιν ὅπως μορφωθῆ γνώμη. Ἡ μεγάλη ἀνάμιξις ἀσθενοῦς αισθηματικότητος εἰς τὰς ἱεράς του συνθέσεις, ἐν οἷς καὶ τὰ ἱερά ᾠσματα καὶ αἰδεήσεις, καθιστᾷ πολὺ δύσκολον διὰ τοὺς ἐμβριθεῖς μουσικοὺς τὸ νὰ παραδεχθῶσι ταῦτας ὡς ἐντελῶς εἰλικρινεῖς. Ἡ κυρία Μποβέ, εἰς τὰ ἀρτίως δημοσιευθέντα ἀπομνημονεύματά της, παρατηρεῖ, συγχρίνουσα

τὰ ἱερὰ ἔργα του μετὰ τὰ τοῦ Μασσενέ, ὅτι ὁ Γκουνό δὲν εἶνε, καὶ δὲν ἐπιθυμεῖ νὰ εἶνε, ὁ Ρενάν τῆς μουσικῆς. Αἱ ὑψηλότεραι πτήσεις του ἐν τῇ ἱερᾷ μουσικῇ εὐρίσκονται εἰς μέρη, ὅπου δὲν θὰ τὰς ἐπερίμενε τις. Ἡ δευτέρα, τετάρτη καὶ πέμπτη πράξις τοῦ Φάουστ, καὶ ὁ Πολύευκτος εἰς πάμπολλα χωρία ἔχουσι δύναμιν ἐκφράσεως τὴν ὁποίαν μάτην θ' ἀναζητήσῃ τις ἐν τῇ Ἀπολυτρώσει. Ἡ ἀξιόραστος χάρις ἣτις εὐρίσκεται εἰς τὸ μέγιστον μελόδραμά του, ὡς καὶ εἰς τὸν Ρωμαῖον καὶ Ἰουλιέτταν, εἰς τὰ βραχύτερα εἰδυλλιακὰ μελοδράματα, καὶ εἰς πολλὰ τῶν γαλλικῶν του ἄσμάτων, μετέχει πολὺ περισσότερον τοῦ στοιχείου τῆς διαρκείας, καὶ ἐνὸσφ ὑπάρχει μελόδραμα, εἶνε πιθανόν ὅτι τὰ ἄριστα τούτων δὲν θὰ λησμονηθῶσι.

ΠΡΟΤΥΠΟΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΕΚ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΜΑΡΙΝΟΥ

23 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1893

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΚΡΟΠΟΛΙΝ

Συνέντευξις μετὰ τοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας τοῦ Ἀγίου Μαρίνου. — Ἐπίσημος ὑποδοχὴ τοῦ γράφοντος εἰς τὸ μέγαρον τῶν δύο Προέδρων. — Ὁ Ἅγιος Μαρίνος πρότυπον πολιτείας. — Κράτος πτωχὸν ἀλλ' ἔθλιον. — Τὸ μικρότερον καὶ τὸ ἀρχαιότερον ἐξ ὅλων τῶν κρατῶν τοῦ κόσμου.

Μόλις διήμερον ἀπέχουσα τῶν Ἀθηνῶν ὑφίσταται Δημοκρατία ἀριθμοῦσα βίον ἀνεξάρτητον χιλίων πεντακοσίων ἐτῶν. Ἄνευ στρατοῦ μονίμου διετήρησε τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς ἀπὸ τοῦ δου αἰῶνος ὅτε ἐθελιώθη μέχρι σήμερον, καὶ ἐπιτυχῶς ὑπερήσπισεν ἑαυτὴν κατ' ἐπιδρομῶν κατακτητῶν πλέον ἢ ἅπαξ. Ἡ Δημοκρατία τοῦ Ἀγίου Μαρίνου κεῖται ἐπὶ τῶν τριῶν κορυφῶν τοῦ ὄρους Τιτᾶνος, ὀρίζεται δὲ

πρὸς βορρᾶν καὶ πρὸς νότον καὶ πρὸς δυσμὰς καὶ πρὸς ἀνατολὰς ὑπὸ τοῦ βασιλείου τῆς Ἰταλίας. Τιτὰν λέγεται τὸ βαστάζον τὴν μικρὰν Δημοκρατίαν ὄρος καὶ Τιτὰν ἀληθῶς φαίνεται τῷ ἐρχομένῳ ἐξ ἀποστάσεως δέκα χιλιομέτρων ἀπὸ τοῦ δημοκρατικοῦ ἐδάφους. Εἶνε σχεδὸν κάθετος ὁ Τιτὰν, ἐκ δὲ τῆς μιᾶς τῶν τριῶν κορυφῶν αὐτοῦ, ἐφ' ἧς ὑψοῦται τὸ μέγαρον τῶν δύο Προέδρων τῆς Δημοκρατίας ἠδυνήθη νὰ ἴδω σήμερον τὴν πρῶιαν ὀλόκληρον σχεδὸν τὴν κεντρῶν Ἰταλίαν μετὰ τοῦ ἀδριατικοῦ πελάγους, ὡσεὶ παμμεγέθη γεωγραφικὸν χάρτην ὑπὸ τοὺς πόδας μου. Τὸ θέαμα ἦτο ἐξαισίον καὶ οἶον οὐδέποτε τὸ πρόσθεν εἶδον. Ὁ Τιτὰν εὐγλώττως λαλεῖ τῷ πρὸς αὐτὸν ἀναβαίνοντι περὶ τῆς μεγαλειότητος τῆς μικρᾶς Δημοκρατίας ὑπὸ γραφικὴν ἔποψιν. Ὁ Τιτὰν μακρόθεν φαίνεται ὡς κολοσιαῖον φρούριον μὲ τρεῖς πύργους. Ἐντεῦθεν δὲ καὶ τὸ ἐθνικὸν ἔμβλημα τῆς Δημοκρατίας εἶνε γυνὴ ἑστειμένη διὰ τριῶν πύργων.

Ἡ πρώτη ἐντύπωσις τοῦ ἀφικνουμένου εἰς τὸν Ἅγιον Μαρίνον εἶνε μυστηριώδης τι αἰσθημα μεταβάσεως ἀπὸ τοῦ φθίνοντος 19ου αἰῶνος εἰς πλήρη μεσαίων, εἰς χώραν καὶ χρόνους ἀψηφοῦντας τὴν ἱστορίαν καὶ οἰοεὶ προσκαλοῦντας τὸν σπουδαστὴν τῆς ἀνθρωπότητος νὰ μαντεύσῃ εἴ πως δύναται τὴν ἀρχὴν καὶ γένεσιν τῆς μοναδικῆς ταύτης ἐν τῷ κόσμῳ Πολιτείας. Ἡ παράδοσις εἶνε ἡ μόνη πηγὴ τῶν περὶ αὐτῆς ἱστορικῶν εἰδήσεων. Ἡ πιθανωτέρα τῶν γνώμων εἶνε ὅτι κατὰ τὰ μέσα τοῦ 4ου αἰῶνος μετὰ Χριστὸν, λατόμος τις ἐκ Δαλματίας ὀνόματι Μαρίνος φεύγων τὴν καταδίωξιν τῶν ειδωλολατρῶν κατέληξεν εἰς τὰς κορυφὰς τοῦ ὄρους Τιτᾶνος ἐνθα, ἀντὶ τῶν βασανιστηρίων καὶ τοῦ μαρτυρικοῦ στεφάνου ὃν ἄλλοι ἐζήλωσαν, ἐπεδόθη εἰς τὸ ἔργον τῆς ἐξαγωγῆς λίθων. Ταῦτοχρόνως ἡ περὶ τὴν ἀγιότητα τοῦ χαρακτῆρος αὐτοῦ φήμη διεδόθη ἀνὰ τὴν Ἰταλίαν καὶ πλείστοι χριστιανοὶ ἤρχοντο εἰς ἐπίσκεψιν αὐτοῦ. Γυνὴ τις πλουσία ἐκ τῆς πόλεως Rimini, Εὐτυχία καλουμένη, ἐδώρησεν εἰς τὸν Μαρίνον τὸ ὄρος ὅπερ ἦτο κτῆμά της, καὶ κατὰ τὰς πιθανότητας συνεζεύχθη προσέτι αὐτόν. Ἐντεῦθεν προέκυψεν ἡ κοινότης ἐξ ἧς ἔσχε τὴν πρώτην ἀρχὴν ἡ ὑφισταμένη Δημοκρατία ἧτις ἀριθμεῖ πληθυσμὸν μόλις δέκα χιλιάδων ψυχῶν ὅλη ὅλη. Κατ' ἀρχὰς ἦτο κοινωνιστικὴ καὶ θεοκρατικὴ κοινότης ἧς ὁ Μαρίνος ἦτο πατριάρχης ἢ ποντίφηξ. Ἐπὶ πολλοὺς δὲ αἰῶνας ἔκτοτε ἡ κεφαλὴ τῆς κοινότητος ἦτο εἰς ἱερεῖς. Βραδύτερον ὁμως τὸ θεοκρατικὸν στοιχεῖον συνεκράσθη μετὰ τοῦ δημοκρατικοῦ καὶ τὸ ἐντεῦθεν προῖον ὑπῆρξεν

εἶδος τι ἀριστοκρατικῆς δημοκρατίας. Μὲ μικρὰς παραλλαγὰς τὸ πολιτευμα μένει τὸ αὐτὸ ἀπὸ τῶν πρώτων αἰῶνων τῆς γενεσεως του. Ἡ ὑπερτάτη ἐξουσία εἶνε ἀνατεθειμένη εἰς ἐξηκονταμελὲς Συμβούλιον ὅπερ ἀπαξ ἐκλεχθὲν πρὸ αἰῶνων ὑπὸ τοῦ λαοῦ, ἐκλέγει ἕκτοτε καὶ ἀνανεοῖ αὐτὸ ἑαυτὸ, εἶνε ἐντεῦθεν ὄχι μόνον ἰσόβιον ἀλλὰ καὶ αἰώνιον. Ἐκαστον μέλος εἶνε ἰσόβιον καὶ ἅμα τῷ θανάτῳ αὐτοῦ ἐκλέγεται ἄλλο ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ Συμβουλίου. Ἐκλέγεται δὲ νέον μέλος ἐξ οἰασδήποτε τάξεως τοῦ λαοῦ, ἀλλ' ἵνα ἐκλεχθῆ τις μέλος τοῦ ἐξηκονταμελοῦς Συμβουλίου ἀπαιτοῦνται τὰ ἐξῆς προσόντα: α') νὰ εἶνε χρηστός, ἔντιμος καὶ ἡπιος· β') νὰ εἶνε ὀρφανὸς πατρός καὶ γ') νὰ ὑπερβαίῃ τὴν ἡλικίαν τῶν 25. Τὸ ἐξηκονταμελὲς τοῦτο Συμβούλιον ὄχι μόνον κυβερνᾷ ἀλλὰ καὶ βασιλεύει. Θέτει νόμους, ἔχει ἀπόλυτον ἐξουσίαν καὶ εἶνε ἀνεύθυνον. Ἐν τῇ Δημοκρατίᾳ τοῦ Ἁγίου Μαρίνου οἱ νεώτεροι κοινοβουλευτικοὶ μηχανισμοὶ εἶνε πράγματι ἄγνωστοι. Πλὴν τοῦ ἐξηκονταμελοῦς Συμβουλίου ὑπάρχει οἰοεὶ ὡς παράρτημα αὐτοῦ καὶ ἄλλο δωδεκαμελὲς, καλούμενον διὰ τοῦτο Concilio dei dodici. Τὸ δωδεκαμελὲς τοῦτο σῶμα εἶνε κυρίως δικαστικὸν καὶ προστατεύει τοὺς ἀδυνάτους. Εἶνε εἶδος τι Ἀρείου Πάγου ὑπὸ τε τὴν νεωτέραν καὶ ἀρχαίαν ἔνοιαν τῆς ὀνομασίας. Μεταξὺ τῶν καθηκόντων του ἀριθμεῖται καὶ τὸ καθῆκον τοῦ προασπίζειν τὰ συμφέροντα τῶν γυναικῶν.

Τὸ ἐξηκονταμελὲς Συμβούλιον ἐκπροσωπεῖται ὑπὸ δύο Ὑπάτων ἢ Προέδρων, ἐκλεγομένων κατὰ ἐξαμηνίαν. Τὸν Μάρτιον καὶ τὸν Ὀκτώβριον. Οἱ δύο Ὑπατοι μεθ' ὧν ἔσχον σήμερον τὸ προνόμιον νὰ λάβω συνέντευξιν, ἐξελέχθησαν πρὸ 23 ἡμερῶν. Ἡ πρώτη Μαρτίου καὶ ἡ πρώτη Ὀκτωβρίου εἶνε ἐθνικαὶ ἐορταί, ἕνεκα τῆς ἐκλογῆς τῶν νέων Ὑπάτων, καὶ διεξάγονται μετὰ μεγάλης πομπῆς καὶ θρησκευτικῶν τελετῶν ἐπιβαλλούσης ἐπισημότητος. Οἱ δύο Ὑπατοι εἶνε ὑπεύθυνοι διὰ πᾶσαν ὑπόθεσιν τῆς Δημοκρατίας. Προτείνουσι τοὺς νόμους, συγκαλοῦσι συνελεύσεις τοῦ Συμβουλίου ὡσάκις θέλουν καὶ ἀντιπροσωπεύουσι τὴν Δημοκρατίαν ἐνώπιον τῶν ξένων Κρατῶν. Οἱ δύο Ὑπατοι ἐκλέγονται διὰ κλήρου ἐκ τῶν μελῶν τοῦ ἐξηκονταμελοῦς Συμβουλίου. Ἡ ἐκλογὴ γίνεται ὑπὸ μικροῦ παιδίου ἐξάγοντος δύο λαχνούς ἐκ κάλπης περιεχούσης ἐξήκοντα, δηλαδὴ ὅσα τὰ ὀνόματα τῶν Συμβούλων. Ὑπατος δὲν δύναται τις νὰ ἐκλεχθῆ δις ἐντὸς τριῶν ἐτῶν. Ἀπαξ μόνον πρὸ τεσσάρων αἰῶνων συνέβη νὰ λάχῃ ὁ κλήρος εἰς τὸ αὐτὸ πρόσωπον ἐπὶ δύο συνεχεῖς ἐξαμηνίας. Ἐκτοτε ἐτέθη νόμος ἀπαιτῶν τὴν παρέ-

λευσιν τριετίας πριν ἢ τὸ αὐτὸ πρόσωπον ἐκλεχθῆ αὐθις. Ὁ νεωστὶ ἐκλεχθεὶς Ὑπάτος (Reggente εἶνε ἡ Ἰταλικὴ λέξις ἣν μετέφρασα Ὑπάτος) κύριος Μαρίνος Φατούρης μὲ ὑπεδέξατο μετ' ἀφελοῦς χάριτος καὶ μᾶλλον ὡς προϊστάμενος βιομηχανικοῦ τινος καταστήματος ἢ ὡς ἀνώτατος ἄρχων πολιτείας. Ἐν τούτοις ἐπὶ τῇ ἐπιδείξει τοῦ ἐπισκεπτηρίου μου ἐστάλησαν εἰς προὔπαντήσιν μου δύο σωματοφύλακες οἵτινες μὲ ὠδήγησαν ἐνώπιον αὐτοῦ. Ὁ κ. Φατούρης ὅστις εἶνε ἱστορικὸς συγγραφέας πρὸ εἰκοσαετίας τὴν ἱστορίαν τῆς Δημοκρατίας (Ricordi Storici della Repubblica di S. Marino), εἰ καὶ ἦτο ἡμέρα συνελεύσεως τῶν Ἐξήκοντα, ἀφιέρωσε μέρος τοῦ χρόνου του ὅπως μοὶ διεξήγησεν διὰ βραχείων ἀλλὰ ἐκφραστικῶν λόγων τὴν ἱστορίαν καὶ τὴν σύγχρονον κατάστασιν τῆς Δημοκρατίας ἧς προϊσταται. Μετὰ τοῦτο μὲ εἰσήγαγεν εἰς τὸν ἕτερον τῶν Ὑπάτων ὃν μοὶ ἐπαρουσίασεν εἰπὼν «*Pio collega*» μοὶ προσήνεγκε δὲ τὸ αὐτόγραφον αὐτοῦ ἐπὶ ἐπισκεπτηρίου. Ἀκούσας ὅτι ἐγεννήθη ἐν Ἰθάκῃ ἀνεφώνησε μετ' ἐνθουσιασμοῦ *L'isola di Ulysse* καὶ ὡσεὶ ἐμπνευσθεὶς προσέθηκεν «*Ἴδου τοῦλάχιστον ἐν μικρὸν τμήμα τῆς Ἑλλάδος ὅπερ διὰ τὴν κλασικότητα ἂν μὴ τι ἄλλο ἔπρεπε ν' ἀποτελῆ χωριστὴν αὐτόνομον Δημοκρατίαν ἣν ὁ κόσμος καὶ οἱ αἰῶνες θὰ ἐσέβοντο ἀκόμη περισσότερον ἢ τὴν ἡμετέραν.*»

Ἀπερχόμενον ὁ κ. Φατούρης μὲ συνώδευσεν μέχρι τοῦ προαυλίου ἔνθα εἶδον ἐν παρατάξει καὶ μὴ σωματοφύλακας ἀναμεμιγμένους μετὰ κυριῶν φερουσῶν ξενοφανεῖς ἀμφιέσεις. Πάντες καὶ πᾶσαι προσέκλιναν ἐπὶ φιλόφρονι χαιρετισμῷ ἐνῶ διέβαινα ἐν τῷ μέσῳ αὐτῶν μετὰ τοῦ Reggente.

*
**

Γράφω ὧδε εἰκὴ καθ' ὅσον ἡ μνήμη μὲ βοηθεῖ τὰς ἐντυπώσεις καὶ τὰς πληροφορίας μου. Τὸ βραχὺ τῆς συνεντεύξεως δὲν μοὶ ἐπέτρεψε νὰ ὑποδείξω τῷ κ. Φατούρη κοινωνικὰς τινὰς μεταρρυθμίσεις τῆς Δημοκρατίας, ἀλλ' ὁ τρόπος του μ' ἐβεβαίωσεν ὅτι ἄσμενος θὰ δεχθῆ καὶ θὰ μελετήσῃ ὑπόμνημα ὅπερ προτίθεται ν' ἀποστείλῃ αὐτῷ μετὰ τὸ πέρας τοῦ ταξιδίου μου.

Ἄν ὁ Ἅγιος Μαρίνος δὲν εἶνε τέλειον παράδειγμα κοινωνικῆς οὐτοπίας, εἰς τοῦτο πταίει τὸ γεγονός ὅτι ἡ μικρὰ Δημοκρατία καίπερ ἀπαρνούμενη τὰς πολιτικὰς ἐξείς τῶν ἄλλων χωρῶν δὲν ἔγνω νὰ ἀπαρ-

νηθῆ τὰς οἰκονομικὰς καὶ διαιτητικὰς ἐξείς αὐτῶν. Μετ' εὐφροσύνης ὁμως παρετήρησα ὅτι ἡ λιτότης περὶ τὴν δίκαιαν καὶ ἡ ἀδιαφορία περὶ τὸ κτᾶσθαι χρῆμα ἢ ἔδαφος ἀποτελοῦσιν ἀλάθητον ὅσον καὶ εὐοίωνον χαρακτηριστικὸν τοῦ λαοῦ τῆς Δημοκρατίας ταύτης, καὶ θ' ἀρκέση πιστεύω ἀπλῆ ὑπόδειξις ὅπως ὁ Ἅγιος Μαρίνος μεταβλήθῃ εἰς ἰδανικὴν πολιτείαν.

Ὁ χαρακτήρ τοῦ λαοῦ εἶνε γαλήνιος καὶ ἡμερος. Περιεργαζόμενος τὰς φυσιογνωμίας ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν μεθ' ὧν συνηντώμην, καὶ μελετῶν τὴν ἔκφρασιν τῶν ὀφθαλμῶν τῶν μεθ' ὧν συνωμίλουν ἐνόμιζον ὅτι ὄνειρον μᾶλλον ἢ πραγματικότης ἦτο ὁ κύκλος ἐν ᾧ ἐδαπάνησα βραχείας τινὰς ὥρας. Μεταβὰς εἰς αὐτὸν ἀπὸ τῆς τύρβης τοῦ ἰταλικοῦ βασιλείου, τῆς γαλλικῆς δημοκρατίας καὶ τῆς ἀγγλικῆς ἀριστοκρατίας ἐνόμισα ὅτι μετεφέρθη εἰς ἄλλον τινὰ πλανήτην, ἰδίως μάλιστα ἐπειδὴ ὅπως ἀνέλθω εἰς τὴν πρωτεύουσαν τῆς ὀρεινῆς ταύτης Δημοκρατίας εἶχον ν' ἀναβῶ σχεδὸν κάθετον ἀνωφέρειαν ἔχων ἐπὶ εἰκοσι λεπτὰ τῆς ὥρας ὀλόκληρον τὴν Δημοκρατίαν ὑπερθεῖν τῆς κεφαλῆς μου. Μεθ' οἷας γαλήνης μὲ προσέβλεπον οἱ κάτοικοι τοῦ Τιτάνος. Ὁ γίγας μοὶ ἐφαίνετο σεμνῶς ὑπερήφανος διὰ τὸ ἡμερον φορτίον ὅπερ φέρει ἐπὶ τῶν ὤμων του καὶ οἶονεὶ εὐχόμενος ἵνα ὁ ἀδελφός του ὁ φέρων ἐπὶ τῶν ὤμων του τὴν μεγάλην Δημοκρατίαν τοῦ κόσμου ἔχῃ ἡμέραν τινὰ ὁμοίαν ἀφορμὴν σεμνῆς ὑπερηφανείας. Ἄλλ' ἐπὶ τῇ μακραίῳ πολιτικῇ ἀνεξαρτησίᾳ τῶν οἱ κάτοικοι τοῦ Ἁγίου Μαρίνου φαίνονται μᾶλλον αἰδούμενοι καὶ ἐρυθριῶντες ἢ πράγματι ὑπερηφανεύομενοι.

Μετὰ τοῦ κ. Φατούρη ὠμίλησα περὶ τοῦ ιδεώδους εὐρωπαϊκῆς ὁμοσπονδίας μικρῶν δημοκρατιῶν ὡς ὁ Ἅγιος Μαρίνος. «*Ναὶ, φίλτατε, μοὶ εἶπεν, ὁ Ἅγιος Μαρίνος θὰ ζήσῃ νὰ ἴδῃ πραγματοποιούμενον τὸ ιδεώδες τοῦτο ὅσον καὶ ἂν ἀπέχει ἀπὸ τῆς ἐποχῆς μας,*» καὶ ὁ ὀφθαλμὸς αὐτοῦ ἐνέβλεψε ρεμβὸς εἰς τὰ βάθη τῆς προφητευσάσης ψυχῆς του. Τοῦ λόγου ἐλθόντος περὶ τῆς γαλλικῆς καὶ τῆς ἀμερικανικῆς Δημοκρατίας αἵτινες μόνον κατ' ὄνομα εἶνε Δημοκραταί, μονονουχὶ οἶκτον ἐξεδήλωσε τὸ ἐλαφρὸν μειδίαμα ὅπερ δὲν κατάρθρωσε ν' ἀποφύγῃ ἐρωτήσας με μετ' ἐννοίας τί φρονῶ περὶ τῶν ὑπὲρ τοῦ Τσάρου διαχύσεων τῆς Γαλλίας.

Ὁ Κερνῶ δύναται νὰ εὕρισκῃ μέλι ἐν τῇ ὑπερτάτῃ ἐξουσίᾳ ὅπως ὁ Ἀλέξανδρος ἢ ὁ Οὐμβέρτος ἀλλ' ὁ Φατούρης καίπερ πρὸ ὀλίγων ἐβδομάδων ἀναγορευθεὶς δὲν βλέπει τὴν ὥραν νὰ παρέλθῃ ἡ ἐξαμηνία ὅπως

ἐπιστρέψῃ εἰς τὰ ἴδια αὐτοῦ ἔργα. Ὁ κ. Φατούρης εἶνε ὄχι μόνον ἱστορικός ἀλλὰ καὶ καθηγητὴς καὶ προσέτι ἀμαξηλάτης· οὐδεὶς τῶν πολιτῶν τῆς Δημοκρατίας ταύτης ποθεῖ πολιτικὰ ἀξιώματα. Ἀληθῶς τοσαύτη εἶνε ἡ ἔλλειψις τοιαύτης ἐφέσεως ὥστε πρὸ μακρῶν χρόνων ἐδέησε νὰ τεθῆ νόμος τιμωρῶν διὰ προστίμου τοὺς ὑπεκφεύγοντας τὴν ὑπερτάτην ἐξουσίαν. Οἱ πολῖται τῆς Δημοκρατίας ταύτης μίαν μόνην φιλοδοξίαν φαίνονται ἔχοντες· εἰρήνην καὶ ἐλευθερίαν. Οἱ πλείστοι αὐτῶν εἶνε λατόμοι καὶ προτιμῶσι νὰ ἐξάγωσι λίθους ἐκ τῶν ἐγκάτων τοῦ Τιτάνος ἢ νὰ διοικῶσι τὴν ἐπ' αὐτοῦ ἀναπαυομένην Δημοκρατίαν, οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν εἶνε πλούσιος ἀλλ' ἡκιστα μεριμνῶσι περὶ χρήματος. Γνωρίζουσιν ἴσως ὅτι διὰ τοῦ χρήματος δύναται τις τὰ πάντα ν' ἀγοράσῃ πλὴν τῆς εὐδαιμονίας καὶ πανταχοῦ νὰ εὕρῃ εἴσοδον πλὴν τοῦ παραδείσου· αὐτοὶ δὲ πρὸ πάντων τῶν πραγμάτων προκρίνουσι τὴν γαλήνην καὶ τὴν παραδείσιον ἡμερότητα. Ἐχουσι νόμον καθ' ὃν ἀπαγορεύεται ἡ ἐξαγωγή οἴνου καὶ ἕτερον νόμον τιμωροῦντα τὴν μέθην. Ἀποτέλεσμα τοῦ συνδυασμοῦ τῶν δύο τούτων νόμων εἶνε ὅτι τὸ πλείστον μέρος τῶν σταφυλῶν καταναλίσκεται ὡς τροφή ἀντὶ νὰ μεταβάλλεται εἰς οἶνον. Τοῦτο δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ὡς ἐπίκαιρος νύξις ἡμῖν καθ' ἣν στιγμὴν ἡ σταφιδικὴ κρίσις ἄγει εἰς τὰς ὀλεθρίας σκέψεις περὶ μεταβολῆς τοῦ ὑγιεινοτάτου καὶ μοναδικοῦ καρποῦ μας εἰς οἰνόπνευμα. Δὲν θ' ἀπετόλμων νὰ προτρέψω τοὺς Ἕλληνας νὰ συνταχθῶσι πολιτικῶς κατὰ τὸ ὑπόδειγμα τοῦ Ἁγίου Μαρίνου, ἀλλ' ὅσον ἀφορᾷ τὴν χρῆσιν τῆς σταφίδος ἢ παρεχομένη νύξις εἶνε πολύτιμος. Εἶνε ἀληθὲς ὅτι τὰ οικονομικὰ τῆς Δημοκρατίας διαφέρουν τῶν οικονομικῶν τῆς Ἑλλάδος. Ὁ προϋπολογισμὸς τοῦ Ἁγίου Μαρίνου ἀφίνει ἐτήσιον περίσσευμα ἰσοῦμενον πρὸς τὸ εἰκοστὸν τοῦ ὅλου τῶν προσόδων αἰτινες ἀνέρχονται εἰς 350,000 φράγκων. Τῷ 1864 συνῆψε δάνειον ἐξ 6,000,000 φράγκων καὶ ἤδη ἔχει ἀποταμίευμα ἡμίσεως ἑκατομμυρίου. Αἱ πρόσοδοι δὲ αὐτοῦ πόθεν προέρχονται;

Ἐκ φόρων; Ὁχι, διότι φόροι ἐν τῇ δημοκρατίᾳ τοῦ Ἁγίου Μαρίνου εἶνε πράγματα ἄγνωστα. Τὴν κυρίαν πηγὴν τῶν προσόδων τῆς ἀποτελοῦν κληροδοσίαι καὶ εἰσαγωγικὰ τέλη. Οὐσιώδεις πόροι εἶνε καὶ αἱ ἐπισκέψεις τῶν ξένων, οἵτινες πρὸς τοῖς ἄλλοις ἀγοράζουσι χάριν περιεργείας τὸ γραμματόσημόν τῆς καὶ τὸ νόμισμά τῆς. Τὸ νόμισμα μάλιστα κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ὀλόκληρον ἐξαντλεῖται ἀγοραζόμενον ὑπὸ τῶν περιηγητῶν καὶ ἤδη, μὴ κοπέντος ἐσχάτως ἄλλου, κυκλοφορεῖ τὸ

ἰταλικόν. Τὸ τε νόμισμα καὶ τὸ γραμματόσημον φέρουν τὸ ἔθνικόν ἔμβλημα γυναικὸς ἐστεμμένης διὰ τριῶν πύργων καὶ τὴν λέξιν Libertas.

* *

*

Ἡ Δημοκρατία ἀγαπᾷ τὴν Ἰταλίαν ἧς εἶνε ὁγαίμων, ἀλλὰ δὲν ὁμιλεῖ, ὡς ἑλληνικὴ τις χώρα θὰ ἐφωνάσκει διὰ στόματος τῶν πολιτευομένων τῆς περὶ ἐνώσεως δῆθεν «μετὰ τῆς μητρὸς» καὶ ὡς πρὸ τριακονταετίας κατώρθωσεν ἡ Ἑπτάνησος, ἀφοῦ ἐπὶ αἰῶνας ὅλους διετέλεσε χωριστὴ Δημοκρατία. Ἡ εὐρωπαϊκὴ ὁμοσπονδία μικρῶν Δημοκρατιῶν δυνατὸν νὰ εἶνε ἀπώτερον ιδεῶδες ὡς ὁ κ. Φατούρης φρονεῖ, ἀλλὰ δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ ἀπέχη τόσῃ πολὺ ἡ ὁμοσπονδία μικρῶν ἑλληνικῶν Δημοκρατιῶν ἀφοῦ καὶ ἡ τοπογραφία τῆς Ἑλλάδος φαίνεται, τοῦτο μάλιστα ὑπαγορεύουσα. Τὰ ὄρη μας καὶ αἱ κοιλάδες μας μονονοχῆ ἐνάρθρως συνηγοροῦσιν ὑπὲρ τοιαύτης ὁμοσπονδίας μικρῶν Δημοκρατιῶν καὶ ὅλος ὁ κόσμος θὰ ἐσέβετο ἡμᾶς περισσότερον ἄνευ ἢ μετὰ στρατοῦ, στόλου καὶ στέμματος, τῶν τριῶν τούτων σιγμάτων ἅτινα σταματῶσι καὶ στεριεύουσι πᾶσαν πρόοδον, πᾶσαν ἐλευθερίαν καὶ πᾶσαν δικαιοσύνην.

* *

*

Ὁχι ὅτι ὁ Ἅγιος Μαρίνος δὲν ἔχει πένητας. Ἐχει διότι δὲν ἀρκεῖ κοινότης τις νὰ εἶνε πολιτικῶς ὑγιής· πρέπει νὰ ἔχη λύση καὶ τὸ οικονομικὸν ζήτημα, δηλονότι τὸ ζήτημα τῆς οικονομικῆς ἀνεξαρτησίας ἐκάστου· οὐδὲν δὲ εἰμὴ ἡ κατάργησις τοῦ συστήματος τοῦ ἰδίου κτᾶσθαι δύναται νὰ λύσῃ τὸ ζήτημα τοῦτο. Κατὰ τοῦτο ὁ Ἅγ. Μαρίνος οὐδόλωσ ἀποτελεῖ ἐξαιρέσιν τῶν ἄλλων κρατῶν τοῦ κόσμου. Ἄλλ' ὅσῃ μικρότερον εἶνε κράτος τι τόσῃ εὐκολωτέρα ἀποβαίνει ἡ λύσις, ἀρκεῖ νὰ μὴ ὑπάρχωσιν οἱ κατ' αὐτῆς ἀντιδρώντες τουτέστιν οἱ πολιτευόμενοι ὧν φύσις εἶνε τὸ ἀντιπολιτεύεσθαι τὴν πρόοδον καὶ τὴν ἐλευθερίαν. Φύσις τοῦ πολιτευομένου εἶνε νὰ ὑπηρετῇ μᾶλλον τὰ συμφέροντα τῶν ἀχρηστων κεφαλιούχων ἢ τῶν χρησίμων ἐργατῶν. Τὸ πλεονέκτημα τοῦ Ἁγίου Μαρίνου εἶνε ὅτι δὲν ἔχει πολιτευομένους. Διὰ τοῦτο εἶ που μεταξὺ τῶν πολιτῶν τῆς Δημοκρατίας ταύτης ὑφίσταται ἀχρηστος κεφαλιούχος, οὐδὲν στήριγμα οὗτος δύναται νὰ ἐλπίζῃ ἀπὸ τῆς ἐξουσίας. Τὰ χρήσιμα μέλη τῆς Δημοκρατίας δύναται νὰ ἐξαφανίσωσι πάντα κεφαλαι-

οὔχον οἰανδῆποτε στιγμήν θελήσωσι καὶ τὴν στιγμήν ἐκείνην θὰ ἐξαφανισθῆ καὶ ὁ πένης.

Τὸ σιδηροδρομικὸν σύμπλεγμα τῆς Ἰταλίας πλησιάζει τὰ δημοκρατικὰ σύνορα, ἀλλὰ δὲν συνδέεται μετ' αὐτῶν. Ὁ Τιτᾶν δύναται ἀπὸ περιωπῆς νὰ ἐπιβλέπῃ ἐπὶ τὰ λυσσωδῶς τρέχοντα καὶ συρίζοντα τραίνα ἀλλ' ἀρκεῖται νὰ τὰ βλέπῃ καὶ νὰ τὰ βλέπῃ διὰ τηλεσκοπίου. Αὐτὸς βασιλεύει καὶ ἄνευ αὐτῶν. Συγκοινωνεῖ δις τῆς ἡμέρας διὰ ταχυδρομικῆς ἀμάξης μετὰ τῆς ἰταλικῆς πόλεως Rimini ἣτις ἔχει σιδηροδρομικὸν σταθμὸν. Ἐκ Βρενδηςίου εἰς Rimini τὸ τραῖνον σᾶς φέρει ἐντὸς 17 ὥρῶν, ὥστε δὲν θὰ ἦτο δύσκολον δι' Ἀθηναῖον νὰ ἐκτελέσῃ τὸ προσκύνημα τὸν Ἀγίου Μαρίνου ὅπερ δι' ἐμὲ θ' ἀπομείνῃ ἕσασι τερπνοτάτη ἀνάμνησις. Ἡ ταχυδρομικὴ ὑπηρεσία ἣτις εἶνε κάλλιστα ὠργανισμένη, εἶνε ἀνατεθειμένη εἰς ἴδιον ὑπουργεῖον καὶ τὸ γραμματόσημον τοῦ Ἀγ. Μαρίνου εἶνε κομψότατον. Ἡ τυπογραφία εἰσήχθη κατὰ πρῶτον εἰς τὸν Ἅγιον Μαρίνον τῷ 1879. Δύο ἐφημερίδες Il Radicale καὶ Il Giovane Titano, προσέτι δὲ καὶ μία σατυρική καλουμένη «Νεφελοκοκυγία» ἐξεδίδοντο μέχρι πρό τινας, ἀλλ' ἤδη οὐδὲν ὑπάρχει δημοσιογραφικὸν ὄργανον ἐν τῇ Δημοκρατίᾳ. Τὸ τυπογραφεῖον εἶνε καλῶς κατηρτισμένον καὶ καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς ἐν τῷ Κράτει διαμονῆς μου τὰ γραφεῖα αὐτοῦ καὶ τὰ πρὸς γραφὴν χρειώδη ἐτέθησαν εἰς τὴν ἀπόλυτον διάθεσίν μου ἐνῶ οἱ ὑπάλληλοι καὶ οἱ ἐργάται φιλοφρόνως μοὶ παρεῖχον πᾶσαν ὑπηρεσίαν.

Ἐκ τῶν μετὰ τοῦ Προέδρου καὶ ἄλλων συνδιαλέξεών μου ἀντελήφθη ὅτι ὁ λαὸς ἀπὸ τινος ζητεῖ ριζικὴν μεταρρύθμισιν ἐπιτρέπουσαν νὰ ἐκλέγηται τὸ ἐξηκονταμελὲς Συμβούλιον διὰ καθολικῆς ψηφοφορίας ἀνὰ τριετίαν ἀλλ' ὁ κλῆρος ὅστις, φαίνεται, ἀσκει ἰσχυρὰν ἐπίδρασιν ἀνθίσταται κατὰ τοῦ νεωτερισμοῦ τούτου.

Θανατικὴ ἐκτέλεσις μία μόνη ἀναγράφεται εἰς τὰ χρονικά τῆς Δημοκρατίας καταγνωσθεῖσα πρὸ πέντε αἰῶνων κατὰ ἐνόχου προδοσίας τῆς χώρας εἰς ἐξωτερικὸν ἐχθρόν. Ἡ θανατικὴ ποινὴ κατηργήθη τῷ 1848. Προξενεῖα ξένων χωρῶν ἐν τῷ Ἀγίῳ Μαρίνῳ δὲν ὑπάρχουν εἰμὴ τῆς Ἰταλίας ὅπερ συνεστήθη τῷ 1874. Συμμετέσχεν ὁμως ἡ Δημοκρατία εἰς τὰς δύο τελευταίας Παγκοσμίου ἐκθέσεις τῶν Παρισίων. Τῷ 1860

συνεστήθη Ὑπουργεῖον Ἐξωτερικῶν. Ὁ μισθὸς τοῦ Προέδρου εἶνε 25 φράγκα κατὰ μῆνα ἤτοι 150 φράγκα ἐφάπαξ διότι, ὡς εἶπον, ἕξ μῆνας μόνον ἄρχει. Ἡ χαρτοπαιξία θεωρεῖται δεινὸν ἔγκλημα καὶ τιμωρεῖται δρακοντείως, ἐπίσης καὶ ἡ μέθη. Ἐν ἀκόμῃ ἀξιοσημείωτων καὶ τελειόνω. Ἡ Δημοκρατία ἔχει δημόσιον πλυντήριον ἀσπρρορούχων πρὸς χρῆσιν τῶν μελῶν αὐτῆς. Τὸ πλυντήριον διευθύνεται ὑπὸ δύο γυναικῶν μισθοδοτουμένων ὑπὸ τοῦ δημοσίου ταμείου.

* *

Μετέβην εἰς τὴν μικρὰν ταύτην Δημοκρατίαν ἔχων τὸ πνεῦμά μου πλήρες ἐκ τῶν ἀντηγήσεων τῶν γαλλορωσικῶν μεγαλαυχιῶν ἀφ' ἐνὸς καὶ τῶν ἰταλοαγγλικῶν ἀφ' ἑτέρου, ἀποχαιρετίζων δὲ τὸν Τιτᾶνα, καὶ στρέψας νὰ ἐπανίδω αὐτὸν τὸ ὕστατον ἐνόμισα ὅτι ἤκουσα ψιθυριζομένην εἰς τὸ οὖς μου τὴν ἐξῆς αἰώνιον ἀλήθειαν· «Τὸ μεγαλεῖον ἐνὸς Ἐθνους δὲν ἔγκειται εἰς τὸν ἀριθμὸν οὔτε εἰς τὸν πλοῦτον ἀλλ' εἰς τὸν χαρακτῆρα τῶν ἀποτελούντων αὐτό.» Πόσον μέγας μοὶ ἐφάνη, Ἅγιε Μαρίνε, με τοὺς δεκακισχιλίους σου ἡμέρους πολίτας ὅταν ἠσθάνθην τὸ νόημα τῶν ἀθανάτων λέξεων τούτων. Δὲν θὰ μοὶ ἐφαίνεσο μεγαλείτερος ἐὰν ἠρίθμεις μεγαλοπόλεις ἐξ ἑκατομμυρίων κατοίκων.

Ο ΜΕΓΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ ΤΩΝ ΝΕΩΤΕΡΩΝ ΧΡΟΝΩΝ ΣΟΠΕΓΧΑΟΥΕΡ

Ἐν τῇ «Ἐπιθεωρήσει τῶν Δύο Κόσμων,» ὁ Βαλμπέρ δημοσιεύει μελέτην περὶ Σοπεγχάουερ, ὡς ἀνθρώπου καὶ ὡς φιλοσόφου. Τὴν μεγάλην φήμην του δὲν τὴν ἀπέκτησε, λέγει, πρὶν φθάσῃ τὸ ἐξηκοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας του, ὅταν κατέστη τοῦ συρμοῦ, διεδεχθεὶς τὸν Ἐγγελ, ὅστις πρὸ αὐτοῦ ἦτο περιφημότετος. Εἰς τὴν Φραγκφούρτην, ὅπου κατῴκει ὁ Σοπεγχάουερ κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τῆς ζωῆς του, ζῆνοι ἤρχοντο πανταχόθεν τῆς Εὐρώπης διὰ νὰ τὸν ἴδουν, καὶ μία ἀκρόασις παρὰ τῷ ἀποστόλῳ τῆς ἀπαισιοδοξίας ἐθεωρεῖτο πολυτιμότετον πρᾶγμα. Ἡ φιλοδοξία τῶν θαυμαστῶν του ἦτο νὰ καθίσωσι πλησίον του εἰς τὴν τράπεζαν τοῦ Ἐγγλισερ Χόφ, τοῦ ξενοδοχείου ὅπου ἐγευματίζε· καὶ κατὰ τὴν ἡμέραν τῶν γενεθλίων του ἐδέχτο τόσας θωπείας, ὡς νὰ ἦτο νεαρὰ πριγκιπέσσα, λαμβάνων μέγα πλῆθος ἀνθοδεσμῶν καὶ προσφωνήσεων πεζῶν καὶ ἐμμέτρων, ἐν αἷς τινες τὸν παρωμοιάζον μὲ τὸν βασιλέα Ἀρθούρον τῆς Στρογγύλης Τραπέζης, καὶ ἄλλοι τὸν ἀνεκήρυττον αὐτοκράτορα τῆς γερμανικῆς φιλοσοφίας.

Τὴν πρώτην φοράν, ὅτε εἰς τῶν ἀφωσιωμένων τοῦ ἐφίλησε τὴν χεῖρα, ἀφῆκεν ἐπιφώνημα ἐκπλήξεως, ἀλλὰ τάχιστα ἐσυνήθισεν εἰς τὸ δεῖγμα τοῦτο τοῦ σεβασμοῦ, καὶ λέγεται ὅτι, ὅταν ἐπληροφορήθη ὅτι κάποιος μικροεγενῆς τῆς ἐξοχῆς προὔτιθετο νὰ κτίσῃ παρεκκλήσιον, ἐντὸς τοῦ ὁποίου νὰ τηρῇ τὴν εἰκόνα του, ὁ φιλόσοφος ἀπλῶς παρετήρησεν: «Αὐτὸ εἶνε τὸ πρῶτον κτίριον τὸ καθιερούμενον εἰς ἐμέ· πόσα θὰ εἶνε κατὰ τὸ ἔτος 2100!» Ὅλοι οἱ σύγχρονοὶ του συμφωνοῦσι λέγοντες ὅτι δὲν ἦτο ποτὲ εὐτυχῆς, εἰμὴ ὅταν ἦτο ἄθλιος· ἀλλὰ καίτοι οἱ μαθηταὶ του ἐξέφεραν πολλάκις γνώμην ὅτι, διὰ νὰ ἐπικυρώσῃ τὰ ἴδια δόγματά του, ὤφειλε αὐτοκτονήσῃ, ὁ Σοπεγχάουερ, λέγει ὁ Βαλ-

μπέρ, ἐλάμβανε πάντοτε μεγίστην περὶ τοῦ ἑαυτοῦ του μέριμναν (ἡγωνία περὶ τῆς ἰδίας ψυχῆς, καθὼς ὁ ἀρχαῖος φιλόσοφος), καὶ τόσον ἀπέιχε τοῦ νὰ ἐπιθυμῇ ὅπως καταστρέψῃ τὴν συνάφειάν του μὲ αὐτὸν τὸν κόσμον, ὥστε δὲν ἔπαυε νὰ ἐπιζητῇ διαφόρους τρόπους ὅπως παρατείνῃ τὴν ζωὴν του. Κατέλιπε τὴν Νεάπολιν ἕνεκα τῆς εὐλογίας, τὴν Βερώναν διότι ἔμαθεν ὅτι ὁ καπνὸς ἦτο δηλητηριασμένος, καὶ τέλος ἐγκατέλιπε τὸ Βερολίνον διὰ νὰ διαφύγῃ τὴν χολέραν.

Ἐπὶ πολλὰ ἔτη, οὐδέποτε ἐκοιμήθη χωρὶς γεμισμένον πιστόλιον ὑπὸ τὸ προσκεφάλαιόν του, καὶ οὐδέποτε κατῴκησεν ὑψηλότερα τοῦ πρώτου πατώματος, φόβῳ μὴ ἐκραγῇ πυρκαϊὰ εἰς τὴν οἰκίαν· τόσον δὲ μέγας ἦτο ὁ φόβος του μήπως πῖη ἀπὸ μολυσμένον ποτήριον, ὥστε ἐσυνήθιζε νὰ φέρῃ ἐπάνω του μικρὸν βύρσινον ποτήριον. Ὁ Βαλμπέρ μᾶς πληροφορεῖ λίαν ἐκφραστικῶς ὅτι ἡ πρὸς πατρός μάμμη του ἦτο σχεδὸν τρελὴ, δύο θεῖοί του ἦσαν ἐπιληπτικοί, καὶ ὁ πατήρ του εἰς ἄκρον παράξενος. Ὁ πατήρ Σοπεγχάουερ ἔπασχε μεγάλην ἀγγλομανίαν, καὶ τοῦ εἶχε καρφωθῆ εἰς τὸ μυαλὸν ὅτι ὁ υἱὸς του ἔπρεπε νὰ γεννηθῇ ἐν Λονδίνω. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἔφερε τὴν σύζυγόν του εἰς Ἀγγλίαν, ἀλλ' ἐπειδὴ ἦτο πολὺ ψῦχος καὶ ὀμίχλη, ἔφυγε κατεσπευσμένως εἰς Δάντσιγ, ἥτις πόλις ἐτιμήθη διὰ τῆς γεννήσεως τοῦ μεγάλου Γερμανοῦ.

Ὁ Σοπεγχάουερ κατὰ τὸ φαινόμενον ἀπεστρέφετο μεγάλως τὰς γυναῖκας, τὰς ὁποίας περιέγραφεν ὡς «ζῶα μὲ μακρὰς τρίχας καὶ μὲ μικρὰς ιδέας.» Ἄλλοτε ὠμίλησε περὶ «τοῦ φύλου μὲ τὴν λεπτὴν μέσην, τοὺς στενοὺς ὤμους καὶ τὰ πλατέα ἰσχία.» Καὶ ὅμως, ἐξακολουθεῖ ὁ Γάλλος συγγραφεὺς, εἶχε μέχρι τῆς ἡμέρας τοῦ θανάτου του ζωηρὰν κλίσιν πρὸς τὸ φύλον αὐτὸ, καὶ ἐν τῇ διαθήκῃ του κατέλιπε ποσὸν τι χρημάτων εἰς τινὰ ἡθοποιὸν τοῦ Βερολίνου, μὲ τὴν ὁποίαν ἔσχε στενήν φιλίαν. Γέρων ἤδη ἀφωσιώθη εἰς νέαν τινὰ Γαλλίδα γλύπτριαν, τὴν Ἐλισάβετ Νεῦ, ἥτις ἦλθεν εἰς Φραγκφούρτην καὶ ἐπεζήτησε τὴν τιμὴν νὰ λάβῃ τὴν προτομὴν του. Κατῴκησαν εἰς τὴν αὐτὴν οἰκίαν, καὶ ἐξήρχοντο εἰς μακροὺς περιπάτους ὁμοῦ. «Ποτὲ δὲν θὰ ἐπίστευα, ἔγραφε πρὸς τὸν μαθητὴν του Λίνδνερ, ὅτι ὑπάρχει εἰς ὅλον τὸν κόσμον τόσον θελκτικὴ κόρη.» Ὁ Σοπεγχάουερ ὑπερηφανεύετο πολὺ διὰ τὴν ὁμοιότητά του μὲ τὸν Ταλλεϋράνδον, καὶ ἡγάπα νὰ φαίνεται μυστηριώδης καὶ ἀκατάληπτος εἰς ἐκείνους οἵτινες ἤρχοντο μακρόθεν διὰ ν' ἀκροασθῶσι τὰς συνδιαλέξεις του.

ΜΙΑ ΠΟΛΙΤΕΙΑ ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΩΝ

Εἰς τὸ Μεξικόν, παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Εἰρηνικοῦ ὠκεανοῦ, εἰς τὸν μυχὸν τοῦ κόλπου Τοπολοβάμπου, ἐκεῖ ἐγκατεστάθη ἀποικία Ἀμερικανῶν, καὶ ἑπτὰ χρόνους τὸρα προσπαθοῦσι νὰ μεταβάλωσιν εἰς πραγματικότητα τὸ ὄνειρον τοῦ σοσιαλισμοῦ καὶ τῆς κοινοκτημοσύνης. Οἱ πρῶτοι οἰκισταὶ καὶ πρωτουργοὶ τῆς ἐπιχειρήσεως ἦσαν ὁ Ἐδουάρδος Χάουλανδ καὶ ἡ ἀδελφή του Μαρία, καὶ ὁ Ἀλφρέδος Ὅουν. Οὗτοι ἐσύστησαν ἑταιρίαν μὲ κεφάλαιον 100 χιλιάδ. δεκάτων τοῦ ταλλήρου, ἤτοι 60 χιλ. δραχμῶν, ἐκάστης μετοχῆς ἀντιπροσωπευούσης ἕνα κλῆρον ἐν τῇ τοποθεσίᾳ τῆς μελλούσης νὰ κτισθῇ πόλεως, καὶ ἠγόρασαν πολλὰς χιλιάδας πλῆθρων ἀκατοικήτου γῆς εἰς μίαν ἄκραν τοῦ Μεξικου, ἀπομεμακρυσμένην ἀπὸ τοὺς ἀντιφατικούς νόμους καὶ ἀπὸ τοὺς δελεασμοὺς τῶν πέριξ χωρῶν, ὅπου ἐπικρατοῦσιν ἄλλαι κλίσεις καὶ ἄλλα ἔθιμα.

Ἡ ἑταιρία ἔχει διαρκῶς τὴν κυριότητα ὅλης τῆς ἰδιοκτησίας, πωλοῦσα εἰς τοὺς ἀποίκους μόνον τὸ δικαίωμα τῆς κατοχῆς. Αἱ μετοχαὶ δὲν δύνανται νὰ μεταπωληθῶσιν ὑπὸ τῶν ἀποίκων, παρεκτὸς ὀπίσω εἰς τὴν ἑταιρίαν αὐτήν. Οἱ ὑπάλληλοι ἐκλέγονται διὰ ψήφου τῶν μετόχων, ὡς εἰς τὰ σωματεία, καὶ πᾶς μέτοχος μόνον πρὸς τὴν ἑταιρίαν ὀφείλει ν' ἀπευθύνεται. Τὸ νόμισμα τῆς ἀποικίας συνίσταται εἰς γραμμάτια τῆς ἑταιρίας ἐκδιδόμενα δι' ὑπηρεσίας εἰς τὰ δημόσια κτίρια, εἰς δώρυχας, κτλ., καὶ ἀνταλλάσσεται ἀντὶ μετοχῶν τῆς ἑταιρίας ἢ τοῦ ἰσοδυναμοῦ των.

Ὁ κεφαλαϊώδης χαρακτήρ ὅλου τοῦ ἰδρύματος εἶνε ὅτι ὅλα διέπον-

ται καὶ αἱ ὑποθέσεις ὅλων διεξάγονται δι' αἰρετῶν ὑπαλλήλων καὶ ἀξιοματικῶν, ὅπως αἱ ὑποθέσεις ἐνὸς σωματείου, καὶ ὅτι ἕκαστος ἀπολαμβάνει κατὰ τὴν ἐργασίαν του καὶ τὰς μετοχὰς του.

Κατὰ τὸ ἀρχικὸν σχέδιον, καὶ αἱ μικρότεραι λεπτομέρειαι τοῦ βίου διεξήγοντο δι' ἰδίων κανονισμῶν. Ἴατροι καὶ δικηγόροι ὑπηρετοῦν ἐπὶ μισθῷ, ἢ χρῆσις τοῦ καπνοῦ περιστάλη, οἶνος καὶ οἶνοπνεύματα ἐπωλοῦντο μόνον εἰς τὴν ἀποθήκην τῆς ἑταιρίας καὶ ἀποκλειστικῶς πρὸς χρῆσιν τῶν οἰκογενειῶν, ἐκκλησίαι καὶ μυστικαὶ ἑταιρίαι ἀπηγορεύοντο, ἀλλ' ἡ ἐλευθερία τῆς λατρείας ἐπετρέπετο μεταξὺ ἀτόμων καὶ οἰκογενειῶν, εἰς τὸν κώδικα δὲ τῶν κανονισμῶν ὑπέκειτο ἡ μαγειρική, ἡ ἐνοικίσις καὶ ἡ δημοπρασία. Βραδύτερον εἰσήχθησαν μᾶλλον φιλελεύθεροι διατάξεις, καὶ ἐπετράπη εἰς τοὺς ἀποίκους νὰ ἐκφράσωσιν ἰδίᾳ γνώμας πρὸς τροποποιήσιν τοῦ Συντάγματος τῆς σοσιαλιστικῆς δημοκρατίας.

Ἀφοῦ διετέθησαν δεκαπέντε χιλιάδες μετοχῶν, ἀπὸ τῆς Νέας Ὑόρκης, Πενσυλβανίας, Βιοκονσίνου, Μιχιγγάνου καὶ τῶν δυτικωτέρων πολιτειῶν ἐξεκίνησαν τῷ 1886 τετρακόσιοι τὸ πρῶτον ἀποικοί, καὶ ἐβάδισαν μακρὰν ὁδὸν μέχρι τοῦ τόπου, τὸν ὅποιον ἠλπίζον νὰ ἴδωσι πρῶτον κοινοκτῆμονος πολιτείας. Ἐλαβον μαζὺ των ὅ,τι εἶχον καὶ ἤρχισαν ἐκ νέου τὴν ζωὴν.

Ἀπήντησαν δὲ μεγίστας δυσχερείας. Ἐφθασαν εἰς τὸ τέλος μακρᾶς ξηρασίας, καὶ μόνον δι' ἐπιπονωτάτης ἐργασίας ἠδυνήθησαν νὰ ἐπιτύχωσι τὰ πρὸς ζωοτροφὴν ἀπὸ τῆς γῆς, ἀπὸ τῶν ποταμῶν καὶ θαλασσῶν. Αἱ κατόπιν ἐπελθοῦσαι βροχαὶ ἐπλημμύρισαν τὰς κακῶς ἐστεγασμένας οἰκίας των, καὶ ἐπροξένησαν τὸν θάνατον ἐνὸς τῶν ἀποίκων.

Ἄλλῃ μεταξὺ τῶν ἀποίκων ἦσαν πολλοὶ οἱ ὅποιοι καλλίτερα νὰ ἔλειπαν. Οἱ ἡμίσεις σχεδὸν τῶν πρώτων μεταναστῶν ἐπανεκάμφαν οἰκάδε κατάκοποι καὶ ἄθυμοι. Οἱ λοιποὶ ἔμειναν, καὶ ἐπὶ τρία ἔτη, ὀλίγον τι αὐξήσαντες ἀπὸ μικρᾶς ἐλθούσης ομάδος, εἰργάζοντο ἐπιζητοῦντες νὰ κατορθώσωσι τὴν ἰδεώδη πολιτείαν.

Περὶ τὰ τέλη τοῦ 1890 προσῆλθον ὑπὲρ τοὺς διακοσίους νέοι ἀποικοί, καὶ ἔκτοτε ἡ ἀποικία ἠύξησε, τῶρα δὲ εἶνε πεντακόσιοι τὸ ὅλον, καὶ ἄλλοι περιμένονται λήγοντος τοῦ 1893. Εἶνε καὶ πῶς ἀξιοσημείωτον ὅτι ἡ ἀναλογία τῶν γυναικῶν εἶνε μεγάλη, καὶ οἱ ἄνδρες ἀνέρχονται εἰς 40 μόνον τοῖς ἑκατὸν ἐπὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἀποίκων. Ἡ ἀπορία καὶ σκληραγωγία τοῦ πρώτου ἔτους δὲν ἐπανελήθη ἔκτοτε, ἀλλ' ὁ

περί τῆς υπάρξεως ἀγῶν οὐχ ἤττον ὑπῆρξεν ἐπίπονος καὶ διαρκής.

Σύστημα ποτίσματος νεωστὶ εἰσαχθὲν συνετέλεσεν εἰς τὴν ὠρίμανσιν καὶ καλὴν ποιότητα τῆς συγκομιδῆς.

Ἡ κεντρικὴ ἐν τούτοις ἰδέα τῆς ἰδρύσεως τῆς ἀποικίας δὲν ἐλησμονήθη. Ἡ συνεργασία πρωτοστατεῖ, καὶ πᾶσα λίτρα σίτου ἢ καρποῦ μετατρέπεται εἰς κοινὸν κεφάλαιον τῆς ἐταιρίας, προεδρευομένης ὑπὸ διευθυντοῦ. Ἐκαστος ἐργάτης, ἀνὴρ, γυνή, ἢ παιδίον, ἐργαζόμενος εἰς τὴν τάφρον, εἰς τὸν ἀγρὸν ἢ εἰς τὴν ἐπαυλιν, λαμβάνει πληρωμὴν εἰς σ κ ρ ἰ π τῆς ἐταιρίας, τρία «κρέδιτα,» λογιζόμενα ὡς τρία τάλληρα τὴν ἡμέραν. Τὸ σ κ ρ ἰ π εἶνε παραδεκτὸν εἰς τὴν ἀποθήκην τῆς ἐταιρίας ὡς ἀντάλλαγμα ὑλικῶν καὶ τροφίμων, καὶ ἡ ἀποθήκη εἶνε συνήθως πλήρης.

Ἡ νεωτέρα γενεὰ καλλιεργεῖται ἐντὸς σχολείου ἔχοντος πεντήκοντα μαθητὰς καὶ μαθητρίδας, ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησιν διδασκάλου λαμβάνοντος τὸν ἴδιον μισθόν, τὸν ὅποιον καὶ οἱ ἐργάται εἰς τὴν τάφρον. Ἡ Κυριακὴ εἶνε ἡμέρα ψυχαγωγίας καὶ ἀνέσεως. Τακτικὰ κάθε Σάββατον ἐσπέρας δίδεται χορὸς εἰς τὴν μεγάλην αἴθουσαν τῆς ἐταιρίας, εἰς τὸ κέντρον τῆς πολίχνης... Τὴν Κυριακὴν τὸ ἀπόγευμα ὁ λαὸς συνέρχεται, καὶ εἰς τῶν κορυφαίων ἀναγινώσκει ἐκ τῶν συγγραμμάτων τῶν ἐπιστημόνων καὶ φιλοσόφων, μεθ' ὃ ἐπέρχεται γενικὴ συζήτησις, στρεφόμενη ἰδίως περὶ ἠθικὰ ὑποκείμενα.

Εἰς τὸ μέγα κεντρικὸν κατάστημα, μαγειρεύονται εἰς μεγάλους λέβητας τὰ φαγητὰ, καὶ ἐκεῖ σιτίζονται καὶ διαιτῶνται οἱ ἄγαμοι. Αἱ οἰκογένειαι ζῶσι καθ' ἑαυτάς. Οἱ γάμοι εὐλογοῦνται ἀπὸ τὸν διευθυντὴν, καὶ τότε θεωροῦνται ἔγκυροι. Ἐν τούτοις μόνωσις καὶ μελαγχολία ἐπικρατεῖ, μεταξὺ τῶν γυναικῶν μάλιστα. Ἡ ἔλλειψις θρησκευτικῆς παραμυθίας, ἡ ἀτελεύτητος τύρβη τῶν βιωτικῶν πραγμάτων, ἡ ταχέως ἐπερχομένη ἀπογοήτευσις εἰς τὸ πνεῦμα ἐνὸς ἐκάστου τῶν ἀποίκων, ἐπέφεραν εἰς πολλοὺς τὴν μεταμέλειαν.

Ἡδὴ Ἄγγλοι τινὲς κεφαλαιοῦχοι μὲ σοσιαλιστικὰς ἰδέας ἀποβλέπουσι μετ' εὐνοίας πρὸς τὸ πείραμα, καὶ δανεῖζουσι χρήματα καὶ ἐπιτροπὴν πρὸς εὐόδωσίν του.

ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ

ΤΑ ΓΑΛΛΙΚΑ ΣΥΝΔΙΚΑΤΑ

Περὶ τῶν γεωργικῶν συνδικάτων τῆς Γαλλίας δημοσιεύεται λίαν διδακτικὸν ἄρθρον ἐν τῇ «Οἰκονομικῇ Ἐφημερίδι» ὑπὸ τοῦ κ. Χ. Βόλφ. Ἡ ἐπιτυχία τῶν γεωργικῶν συνδικάτων, γράφει, εἶνε πανθομολογουμένη. Ἀρχίσαντα μετριοφρονέστατα πρὸ δεκαετίας μόνον ἀπὸ μίαν δράκα γεωργῶν, ἐλθόντων εἰς ἔνωσιν ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ Ταμβираί τῆς πόλεως Βλοᾶ, ἐξηπλώθησαν ἐν βραχεὶ χρόνῳ ἀνὰ τὴν Γαλλίαν, πολλαπλασιασθέντα ἐν ὅλῳ εἰς τὸν ἀριθμὸν 1,300, μὲ 600 χιλιάδας περὶ τοῦ μελῶν, καὶ διεξάγοντα ἐνιαυσίαν ἐργασίαν 100 ἑκατομμυρίων φράγκων μὲ ὑποσχέσεις ταχείας ἀυξήσεως εἰς μεγαλείτερα ποσά.

Τὰ συνδικάτα βοηθοῦσι τὸν ἀμπελουργὸν καὶ τὸν δενδροκόμον, τὸν ἱποτροφόν καὶ τὸν κηπουρὸν, παρέχουσι συνδρομὴν εἰς τὴν καταστροφὴν τῶν ἐπιβλαβῶν ἐντόμων, εἰς τὴν κρηπίδωσιν τῶν ποταμῶν καὶ χειμάρρων, εἰς τὴν λίπανσιν τῶν γαιῶν, κτλ. Ἐκτὸς τούτου ἐπρόικισαν τὴν γαλλικὴν γεωργίαν μὲ συμβούλια συμφιλώσεως καὶ διαιτησίας, καὶ μὲ ἀσφαλιστικὰς ἐταιρίας κατὰ τῶν δυστυχημάτων, καὶ πρὸ παντὸς ἐξεδημοκράτισαν τὴν χρῆσιν τῶν τεχνητῶν μέσων, τῶν ἐντομοκτόνων μηχανημάτων, καταστήσαντα προσιτὸν εἰς τοὺς πτωχοὺς ὅ,τι τέως ἦτο πολυτέλεια ἐφ' ἧς εἰς τοὺς πλουσίους, βελτιώσαντα τὴν ποιότητα, ἐλαττώσαντα τὴν ἀγοραίαν τιμὴν κατὰ 20 καὶ 30 τοῖς ἑκατὸν, καὶ ὅμως ἀυξήσαντα τὴν ἐτησίαν κατανάλωσιν ἀπὸ 52 εἰς 120 ἑκατομμύρια φράγκων.

Ἐὰν ἡ ἐν συνεργασίᾳ πώλησις ἀπεδείχθη ἀποτυγχάνουσα, ἡ ἐν συνεργασίᾳ ἀγορὰ ἀπεδείχθη μεγάλη ἐπιτυχία, ἐν συνδυασμῷ μὲ τὴν ἐν συμπράξει ἐργασίαν, ἡ μόνη ἐπιτυχία τοῦ κινήματος. Ἡ ἐπιτυχία αὕτη εἶνε ἔτι μᾶλλον ἀξιοσημείωτος, καθ' ὅσον ὁ Γαλλικὸς νόμος τοῦ 1884 δὲν εἶνε εὐμενὴς πρὸς τὰ συνδικάτα. Ἐν Γαλλίᾳ τὰ συνδικάτα δὲν ἐμπορεῦνται διὰ λογαριασμὸν των. Ὁ πραγματευτὴς εἰσπράττει τὰ χρήματα διὰ τὰς συλλήβδην διαταγὰς τὰς διδομένας ἀπὸ πᾶν ἀτομικὸν μέλος χωριστά.

Ἡ σύστασις τῶν συλλόγων τούτων, οἵτινες ὑπεστηρίχθησαν ὑπὸ τὸ πρόσχημα τῆς καταπολεμήσεως τοῦ σοσιαλισμοῦ, μεγάλως ποικίλλει.

Πολλὰ τῶν συνδικάτων ἔχουσι δύο τάξεις μελῶν· οἱ πλούσιοι, οἵτινες λαμβάνουσι μεγάλας μετοχὰς, ὀφείλουσι νὰ μὴ δανείζωνται, καὶ εἶνε ὑπόχρεοι νὰ μένωσι μέλη ἐπὶ ὠρισμένον χρόνον, πέντε περίπου ἔτη, οὗτοι εἶνε οἱ ἰδρυταί· καὶ οἱ πτωχοί, οἵτινες λαμβάνουσι μικρὰς μερίδας, εἶνε ἐλεύθεροι ν' ἀπέλθωσι, καὶ δύνανται νὰ δανείζωνται, οὗτοι εἶνε τὰ τακτικὰ μέλη. Εἰς ἐν τῶν συνδικάτων, ὁ Βόλφ εὔρε τέσσαρας χωριστὰς τάξεις μελῶν... Ἀλλὰ μοὶ φαίνεται ὅτι τὸ πνεῦμα τοῦ κοινοῦ συμφέροντος καὶ τῆς κοινῆς ἐνεργείας ἠγέρθη ἰσχυρότατα εἰς τὰ συνδικάτα τὰ ἔχοντα μόνον μίαν τάξιν μελῶν, μὲ ἴσα δικαιώματα καὶ ἴσας ὑποχρεώσεις, οἷον τὸ τῆς Ὁξέρρης, περὶ τοῦ ὁποῦ ὁ γραμματεὺς τῆς ὑπερηφάνως καυχᾶται ὅτι «ἀποτελοῦμεν ἀληθῆ μικρὰν δημοκρατίαν.» Τὰ μέλη ὡς εἰκὸς ἐκλέγουσι τοὺς ἀξιωματικούς των, τὴν ἐπιτροπὴν καὶ τὸ συμβούλιον, ἀλλὰ τοὺς ἐκλέγουσιν οὐχὶ ἐκ τῆς πλουσίας τάξεως τῶν ἰδρυτῶν. Τὰ μέλη ταῦτα τοῦ προεδρείου καὶ τοῦ συμβουλίου συνήθως ὑπηρετοῦσιν ἀμισθί.

Ἡ διὰ κοινοῦ ἔρανον ἀγορὰ καὶ χρήσις τῶν μηχανημάτων καὶ βοηθημάτων, αἱ καταθέσεις καὶ τὰ δάνεια, ἡ προμήθεια γεωργικῶν συγγραμμάτων, ἡ φροντίς διὰ τὰς ἀναλύσεις καὶ τὰ πειράματα τῶν ἀγρῶν, τὰ βραβεῖα διὰ πᾶσαν ἀγρονομικὴν πρόοδον, καὶ οἱ ἔρανοι διὰ τὴν εἰσαγωγὴν βελτιωμένων μηχανημάτων, κτλ. κτλ. ὅλα ταῦτα ἀνάγονται εἰς τὰ καθήκοντα τῶν συνδικάτων.

Ὁ Βόλφ συμπεραίνει λέγων ὅτι τὸ σύστημα τοῦτο τῶν συνδικάτων, μετὰ τροποποιήσεων καὶ βελτιώσεων, συμφώνως μὲ τὰ ἦθη καὶ τὰ ἔθιμα ἐκάστου τόπου, συμφέρει νὰ εἰσαχθῆ καὶ εἰς ἄλλας γεωργικὰς χώρας τῆς Εὐρώπης.

ΔΙΑ ΚΑΘΕ ΛΟΓΗΣ ΠΛΟΙΑ

Ἡ ΚΙΒΩΤΟΣ ΤΟΥ ΝΩΕ

ΚΑΙ Αἱ ΤΡΙΗΡΕΙΣ ΤΟΥ ΚΟΛΟΜΒΟΥ

ΥΠΟ

ΜΑΡΚΟΥ ΤΟΥΓΑΙΝ

Εἴμεθα κοινῆς δεισιδαιμονίας θύματα· τῆς δεισιδαιμονίας ὅτι κατανοοῦμεν τὰς μεταβολὰς ὅσαι ἐπέρχονται καθημερινῶς ἐν τῷ κόσμῳ διότι ἀναγινώσκομεν περὶ αὐτῶν καὶ γνωρίζομεν τί εἶνε. Ποτὲ δὲν θὰ ὑπέθετα ὅτι τὸ νεωτερικὸν πλοῖον εἶνε ἐκπληξίς δι' ἐμέ, καὶ ὅμως εἶνε. Φαίνεται νὰ εἶνε τόσον ἐξαφνικὸν δι' ἐμέ, ὅσον θὰ ἦτο ἐὰν δὲν εἶχα ἀναγνώσει ποτὲ τίποτε περὶ αὐτοῦ. Περιπατῶ ἐντὸς τοῦ μεγάλου τούτου πλοίου, τοῦ «Χάβελ», ἐνῶ ὀργώνει τὰ κύματα τοῦ Ἀτλαντικοῦ, καὶ πᾶσα λεπτομέρεια ὑποπίπτουσα εἰς τοὺς ὀφθαλμούς μου ἀποδίδει ἐν μικρογραφίᾳ τὸ ἀντίστοιχον αὐτοῦ, οἷον ὑπῆρχεν εἰς τὰ μικρὰ πλοῖα μὲ τὰ ὁποῖα διέπλευσα τὸν ὠκεανὸν πρὸ δεκατεσσάρων, δεκαεπτὰ, δεκαοκτὼ καὶ εἰκοσιν ἐτῶν.

Ἐπὶ τοῦ «Χάβελ», δύναται τις νὰ εἶνε ὑπὸ πολλὰς ἐπόψεις ἀνα-

παυτικώτερα παρά εις τὰ ἄριστα ξενοδοχεῖα ἐπὶ τῆς εὐρωπαϊκῆς ἡπείρου. Παραδείγματος χάριν, τὸ πλοῖον ἔχει ἱκανοὺς λουτήρας, καὶ εἶνε τόσοσ ἀνετοὶ καὶ πλουσιῶς ἐφωδιασμένοι, ὅσον οἱ καλλίτεροι λουτήρες πολυτελοῦς οἰκίας ἐν Ἀμερικῇ· ἐνῶ εἰς τὰ ξενοδοχεῖα τῆς ἡπειρωτικῆς Εὐρώπης εἰς λουτρῶν θεωρεῖται ἄρκετός, καὶ εἶνε ἐν γένει ἄθλιος καὶ εὐρίσκειται εἰς τινὰ παράμερον γωνίαν τῆς οἰκίας· ἐκτὸς τούτου, ὀφείλεις νὰ δώσης εἰδήσιν πολὺ πρότερον ὅτι χρειάζεσαι λουτρόν, καὶ νὰ ἔχῃς ὑπομονὴν διὰ νὰ σοῦ τὸ ἐτοιμάσουν. Εἰς τὰ ξενοδοχεῖα ὑπάρχουσι πολλοὶ καὶ διάφοροι θόρυβοι, οἱ ὅποιοι ἀφαιροῦσι τὸν ὕπνον· εἰς τὸν θάλαμόν μου ἐπὶ τοῦ πλοίου δὲν ἀκούω ἧχον. Εἰς τὰ ξενοδοχεῖα συνήθως σβύνουν τὰ ἠλεκτρικὰ φῶτα τὸ μεσονύκτιον· εἰς τὸ πλοῖον δύνανται νὰ τὸ ἔχῃ τις ἀναμμένον εἰς τὸν θαλαμίσκον του δι' ὅλης τῆς νυκτός.

Ἐπὶ τοῦ πλοίου «Βαταυίας», πρὸ εἴκοσιν ἐτῶν, ἐν κηρίον ἐπὶ τῆς δοκίδος μεταξὺ δύο θαλαμίσκων ἔκαίε διὰ νὰ φωτίζη καὶ τοὺς δύο, ἀλλὰ δὲν ἐφώτιζε κανένα ἀπὸ τοὺς δύο. Ἐσβύνετο εἰς τὰς ἑνδεκά τὴν νύκτα, ὡς καὶ αἱ λυχνίαι τῆς αἰθούσης, πλὴν μιᾶς ἢ δύο, αἱ ὅποια ἔμενον ἀναμμέναι διὰ νὰ βοηθῶσι τὸν ἐπιβάτην νὰ μὴ σπάζῃ τὰ μούτρα του εἰς τὸ σκότος. Οἱ ἐπιβάται παρεκαθέζοντο εἰς τὴν τράπεζαν ἐπὶ μακρῶν ἱβάρων, κατεσκευασμένων ἐκ τοῦ σκληροτάτου ξύλου· εἰς τὸ «Χάβελ» καθίζει τις ἐπὶ μαλακῆς ἑδρας μετ' ἀναπαυτικοῦ ἐρείσματος. Εἰς τοὺς παλαιούς ἐκεῖνους χρόνους, ὁ κατάλογος τοῦ γεύματος ἦτο στερεότυπος καθημερινῶς· εἰς τὸ νεώτερον πλοῖον ὁ κατάλογος οὗτος ἀπαριθμεῖ ἐκλεκτὰ βρώματα καὶ ἀλλάζει καθ' ἡμέραν. Εἰς τοὺς παλαιούς χρόνους, τὸ γεῦμα ἦτο θλιβερόν καὶ μονότονον· εἰς τὰς ἡμέρας μας, κρυπτὴ ὀρχήστρα συνοδεύει τὸ μάσημα καὶ τὴν κίνησιν τῶν σιαγόνων· εἰς τὰς παλαιὰς ἡμέρας τὸ κατάστρωμα ἦτο αἰωνίως βρεγμένον, εἰς τὰς ἡμέρας μας εἶνε συνήθως στεγνόν, διότι γέφυρα καὶ κάσαρον εἶνε ἐστεγασμένα, καὶ σπανίως εἰσπίπτει κύμα ἐντός. Ἐν μετρίᾳ ταραχῇ θαλάσσης, εἰς τὰς παλαιὰς ἡμέρας, χερσαῖος ἄνθρωπος μόλις ἠδύνατο νὰ σταθῇ εἰς τὰς κνήμας του, ἀλλὰ τοιοῦτος μέτριος σάλος μόλις εἶνε αἰσθητὸς τῶρα· εἰς τὰς παλαιὰς ἡμέρας, τὸ ἐσωτερικὸν ἐνὸς πλοίου ἀπλοῦν καὶ γυμνόν, ἀλλὰ δυσχερὲς καὶ στενόχωρον· τὸ νεώτερον πλοῖον εἶνε θαῦμα πλουσίας καὶ δαπανηρᾶς διακοσμῆσεως, καὶ εἶνε ἐφωδιασμένον μὲ πᾶσαν εὐμάρειαν καὶ ἄνεσιν ἀντὶ χρημάτων κτητῆν. Τὰ παλαιὰ πλοῖα δὲν εἶχον τόπον συνεντεύξεως εἰμὴ τὴν τραπέζαριαν· τὰ νέα ἔ-

χουσι πολλὰς εὐρυχώρους καὶ λαμπρὰς αἰθούσας. Τὰ παλαιὰ πλοῖα δὲν παρείχον εἰς τὸν ἐπιβάτην τόπον διὰ νὰ καπνίσῃ, εἰμὴ τὴν θέσιν τὴν καλουμένην «βιολί.» Ἦτο ἐλεεινὴ τρύπα καμωμένη ἀπὸ ἄρροκανίστους σανίδας, πλήρεις σχισμᾶδων καὶ σκοπὸν εἶχε νὰ προστεγάζῃ τὸ κύριον ἀνοιγμα ἢ ὄπαῖον τῶν θαλαμίσκων. Ἦτο ἀθλία καὶ ρυπαρὰ, χωρὶς καθίσματα, καὶ ὡς μόνον φῶς εἶχε νυσταλέον καὶ καπνώδες λυχνάριον· ἦτο ψυχρὰ καὶ οὐδέποτε στεγνὴ, διότι ἡ θάλασσα εἰσέρρει κάθε ὀλίγον διὰ τῶν σχισμᾶδων, καὶ διέβρεχεν ὅλον τὸ σπήλαιον. Εἰς τὸ νεώτερον πλοῖον ὑπάρχουσι τρία ἢ τέσσαρα μεγάλα καπνιστήρια μὲ τραπέζας καὶ μὲ ἐπεστρωμένα ἀνάκλιτρα, καὶ θερμαίνονται διὰ τοῦ ἀτμοῦ καὶ φωτίζονται διὰ τοῦ ἠλεκτρικοῦ. Ὀλίγα εὐρωπαϊκὰ ξενοδοχεῖα ὑπάρχουσι μὲ τοιαῦτα καπνιστήρια.

Τὰ παλαιὰ πλοῖα ἐναυπηγοῦντο ἐκ ξύλου, καὶ εἶχον δύο ἢ τρία ὕδατοστεγῆ διαφράγματα μὲ θύρας, αἱ ὅποιαι πολλάκις ἀφίνοντο ἀνοικταί, μάλιστα ὅταν τὸ πλοῖον ἐμελλε νὰ προσαράξῃ εἰς βράχον. Ὁ νεώτερος Λεβιάθαν εἶνε κατεσκευασμένος ἐκ χάλυθος, καὶ αἱ ἀντλῖαι δὲν ἔχουσι θύρας· διαίρουσι τὸ πλοῖον εἰς ἐννέα ἢ δέκα ὕδατοστεγῆ διαφράγματα, καὶ τὸ κάμνουσι νὰ εἶνε ἐφτάψυχον ὡς γάττα. Ἡ ἀνυσιμότης δὲ αὐτῶν ἀπεδείχθη ἀπὸ τὰ εὐτυχῆ ἀποτελέσματα τὰ ἐπακολουθήσαντα μετὰ τὸ ἀξιόμνημόνευτον δυστύχημα τοῦ πλοίου «Ἡ πόλις τῶν Παρισίων», πρὸ δύο ἢ τριῶν ἐτῶν.

Ἐν περιέργον πρᾶγμα, τὸ ὅποιον παρατηρεῖ τις διὰ μιᾶς ἐπὶ τοῦ μεγάλου νεωτέρου πλοίου, εἶνε ἡ ἀπουσία παντὸς θορύβου, παντὸς δούπου βημάτων, παντὸς πατάγου προσταγμάτων. Ὅλα ταῦτα οἶχονται. Οἱ ἔντεχνοι χειρισμοὶ, οἱ ἀναγκαῖοι πρὸς διεύθυνσιν τοῦ πλοίου εἰς τὸν δρόμον του, ἐκτελοῦνται ἄνευ ἧχου· τίποτε δὲν βλέπει τις ἐκ τῶν μεθῶν αὐτῶν, οὐδ' ἀκούει προσταγμάτων. Ἐορτάσιμος σιγὴ καὶ ἐπισημότης βασιλεύει ἀντὶ τοῦ θορύβου καὶ τῆς συγχύσεως τῶν πάλαι ἡμερῶν. Τὸ νεώτερον πλοῖον ἔχει εὐρείαν γέφυραν, φραγμένην ὑψηλὰ μέχρι πώγωνος μὲ χνοῶδες πανίον, καὶ φατνωμένην μὲ παχείας σανίδας· καὶ ἡ γέφυρα αὕτη, μὲ τὰ φραγμένα παραρτήματά της, τὸ πρῶραῖον καὶ πρυμναῖον, δύναται νὰ περιλάβῃ ἀνέτως ὀμήγυριν ἐξ 150 ἀνθρώπων. Ὑπάρχουσι τρία συστήματα πηδαλίων, ὧν ἕκαστον ἀρκεῖ καθ' ἑαυτὸ, ἐὰν τὰ δύο διαρραγῶσιν. Ἀπὸ τῆς γεφύρας πηδαλιουχεῖται τὸ πλοῖον, ἐκεῖθεν δίδονται καὶ τὰ προσταγμάτων. Τὰ προσταγμάτων δὲν δίδονται διὰ κραυγῶν ἢ συρίκτρας, ἀλλὰ διὰ σημάτων διδομένων δι'

αυτομάτων κομβίων και γόγγων. Ὑπάρχουσι τρεῖς δεῖκται μὲ λίαν εὐανάγνωστα γράμματα, διὰ τὴν πηδαλιούχῃσιν, διὰ τὴν διεύθυνσιν τῶν μηχανῶν, καὶ διὰ τὴν μεταβίβασιν διαταγῶν εἰς τοὺς ἀοράτους ὑπαξιωματικούς τοὺς ὀδηγοῦντας τὸν ἀνάπλουον ἢ τὸν κατάπλουον. Ὁ ἀξιωματικός ὅστις εὐρίσκεται εἰς τὴν πρύμνην εἶνε παραπολὺ μακρὰν διὰ ν' ἀκούσῃ καὶ ἤχον σάλπιγγος· ἀλλὰ τὰ κομβία τὰ ὁποῖα εὐρίσκονται πλησίον του τοῦ λέγουσι νὰ ὀδηγήσῃ ὀλοταχῶς, βραδέως, ν' ἀναχαιτίσῃ, ν' ἀνακρούσῃ πρύμναν, κτλ. Αὐτὸς ἀκούει, ἀλλ' οἱ ἐπιβάται δὲν ἀκούουσι, καὶ οὕτω τὸ πλοῖον φαίνεται φθάνον εἰς τὸ τέρμα του ἄνευ ἀνθρωπίνης βοήθειας.

Ἡ μεγάλη αὕτη γέφυρα εἶνε τριάκοντα ἢ τεσσαράκοντα πόδας ὑπεράνω τοῦ ὕδατος, ἀλλὰ τὸ ὕδωρ φθάνει ἐνίοτε ἕως ἐκεῖ· τούτου ἐνεκα ὑπάρχει δευτέρα γέφυρα, δώδεκα ἢ δεκαπέντε πόδας ὑψηλοτέρα ἀκόμη, πρὸς χρῆσιν διὰ τὰς τοιαύτας περιστάσεις. Ἡ δύναμις τοῦ ὕδατος εἶνε τι παράδοξον. Ὁλισθαίνει ὡς ἀήρ μεταξὺ τῶν δακτύλων, ἀλλ' ἐνίοτε ἐνεργεῖ ὡς σῶμα στερεόν, καὶ δύναται νὰ κάμψῃ λεπτὴν σιδηρὰν ράβδον. Ἐπὶ τοῦ «Χάβελ» κατεθρυμμάτισε βαρεῖαν δρυϊνὴν δοκὸν εἰς μικρὰ συντρίμματα, ἀντὶ ἀπλῶς νὰ τὴν διαρρήξῃ εἰς δύο, ὡς θὰ ἦτο φυσικὸν κατὰ τὸ φαινόμενον νὰ κάμῃ. Εἰς τὸν καιρὸν τῆς θλιβεραῆς καταστροφῆς τοῦ Τζώνσταουν, κατὰ τὴν μαρτυρίαν οὐκ ὀλίγων αὐτοπτῶν, βράχοι μετεφέρθησαν εἰς τινα ἀπόστασιν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ καταπληκτικοῦ χειμάρρου· καὶ εἰς Ἀγίαν Ἐλένην, πρὸ πολλῶν ἐτῶν, μέγα κύμα τῆς θαλάσσης μετέφερε μίαν κανονοστοιχίαν εἰς ὕψος τεσσαράκοντα ποδῶν ἐπάνω εἰς κρημνώδη βράχον, καὶ ἀπέθηκεν ἐκεῖ τὰ κανόνια εἰς γραμμὴν. Ἀλλὰ τὸ ὕδωρ ἔκαμιν ἔτι μεγαλειότερον κατόρθωμα διὰ τὸ ὁποῖον εἴμπορεῖ τις ἀξιοπίστως νὰ ἐγγυηθῇ. Ὁ συστρεπτήρ εἶνε ναυτικὸν ἐξάρτιον ἢ βοήθημα, ἐνὸς ποδὸς τὸ μῆκος, σιδηροῦν, βαρὺ, καὶ ἀπολήγον εἰς ὀξεῖαν αἰχμὴν. Ἐν κύμα ἀνεπήδησεν ὑψηλὰ εἰς ἓν πλοῖον ἐν καιρῷ τρικυμίας, καὶ συμπρέσυρεν αἰχμηρότατον συστρεπτήρα, καὶ μὲ τοιαύτην ἀστραπιαίαν ταχύτητα καὶ ὀρμὴν, ὥστε νὰ χωθῇ τρεῖς ἢ τεσσαρὰς δακτύλους βαθείως εἰς τὸ σῶμα ναύτου τινὸς καὶ νὰ τὸν φονεύσῃ.

Ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν ἢ ὠκεανοδρόμος ναῦς τῆς σήμερον εἶνε ἐπιβλητικὴ καὶ θαυμαστὴ εἰς τὸν παρατηρητήν. Κατὰ τὸν ὄγκον φθάνει καὶ εἶνε ἀντίζηλος τῆς Κιβωτοῦ· καὶ ὅμως ὁ τεράστιος οὗτος ὄγκος τοῦ χάλυβος ἐλαύνεται εἰς δρόμον πεντακοσίων μιλίων ἀνὰ τὰ κύματα εἰς

ἐν νυχθήμερον. Ἐνθυμοῦμαι τὸν αὐθάδη δρόμον ἐνὸς ἀτμοπλοίου, μὲ τὸ ὁποῖον ἐταξίδευσά ποτε ἀνὰ τὸν Εἰρηνικόν· ἦτο διακόσια ἐννέα μίλια εἰς εἰκοσιτέσσαρας ὥρας· ἐν ἔτος ὕστερον ἤμην ἐπιβάτης ἐπὶ τοῦ δρόμονος «Ὁ Κουάκερος», καὶ μίαν φορὰν, εἰς φουσκωμένην καὶ παγεράν θάλασσαν, ἐλέγετο ὅτι διήνυε διακόσια ἐνδεκα μίλια ἀπὸ μεσημβρίας εἰς μεσημβρίαν, ἀλλ' ἴσως ἦτο φιλότιμον ψεῦδος. Τὸ μικρὸν ἐκεῖνο ἀτμόπλοιον εἶχεν ἐβδομήκοντα ἐπιβάτας καὶ πλήρωμα τεσσαράκοντα ἀνδρῶν, κ' ἐφαίνετο ὡς μελισσῶν κυψέλη· ἀλλ' εἰς τὸ σημερινὸν πλοῖον εὐρισκόμεθα κάπως ἐν μοναξίᾳ κατὰ τὰς εὐαρέστους ταύτας θερινὰς ἡμέρας, κάποτε μὲ ἑκατὸν ἐπιβάτας διεσπαρμένους ἀνὰ τὰς εὐρείας ἀποστάσεις, καὶ κάποτε χωρὶς νὰ βλέπωμεν κανένα· καὶ ὁμοῦς κρυμμένοι κάπου εἰς τὰ διάφορα ὑπόστεγα τοῦ πλοίου ὑπάρχουσι, συμπεριλαμβανομένου τοῦ πληρώματος, περὶ τοὺς χιλίους ἑκατόν.

Αἱ μεγαλοπρεπέστεραι γραμμαῖαι εἰς τὴν θαλασσινὴν φιλολογίαν εἶνε αἱ ἐπόμεναι :

Ἡ Βρετανία κάστρα δὲν χρειάζεται
καὶ πύργους στὸ βουνό·
ὁ δρόμος τῆς εἶν' τὸ βουνὸ τοῦ κύματος,
κάστρο τῆς ἔχει τὸν ὠκεανό.

Οὕτως ἔχει. Εἰς ἐκείνους τοὺς παλαιούς χρόνους τὰ μικρὰ πλοῖα ἀνερχομένων ἐπὶ τὰ κύματα καὶ κατήρχοντο κάτω εἰς τὸ κοίλωμα τῶν ὑδάτων ἐκ τοῦ ἐτέρου μέρους. Τὸ γιγαντώδες πλοῖον τῆς σήμερον δὲν ἀναρριχᾶται εἰς τὰ κύματα, ἀλλ' ἀνείγει δρόμον διὰ μέσου αὐτῶν. Τὸ φοβερὸν βᾶρος, ὁ ὄγκος καὶ ἡ ὀρμὴ του τῷ δίδουσι κράτος ἐπὶ παντὸς κύματος, ἐξαίρεσει τῶν ἐκτάκτων τρικυμιῶν.

᾿Ω ! τὸ πολυμήχανον τοῦ ἀνθρώπου ! Ἐννοῶ κατὰ τὴν νῦν παρερχομένην γενεάν. Σήμερον εὗρον εἰς τὸν θαλαμίσκον τῶν ναυτικῶν χαρτῶν συσκευὴν τινα κινητῶν ξυλίνων ἐμβόλων ἐπὶ τοῦ τοίχου, καὶ ἐπὶ τῶν ἐμβόλων ἦσαν γεγραμμένα ἀνεξήγητα δι' ἐμὲ ἱερογλυφικὰ ὡς ἐξῆς :

Ἄντλος . . . κενός.

Διπλὸς πάτος ἀρ. 1. πλήρης.

Διπλὸς πάτος ἀρ. 2. πλήρης.

Διπλὸς πάτος ἀρ. 3. πλήρης.

Διπλὸς πάτος ἀρ. 4. πλήρης.

Ἐνῶ ἐπροσπάθουν νὰ εὗρω μὲ τὸν νοῦν μου τί εἶδος παιγνιδίου ἦτον αὐτὸ, ναύτης εἰσῆλθε καὶ ἀφῆρεσε τὸ κενὸς τοῦ πρώτου ἐμβόλου,

καὶ τὸ ἐγύρισεν ἀνάποδα, καὶ ἐσημειώθη π λ ή ρ η ς. Ἐκαμε καὶ δευτέραν μεταβολήν, δὲν παρετήρησα ποίαν. Ἡ συσκευὴ τῶν ἐμβόλων κατέστη καταληπτή. Τὸ ἔργον τῆς ἤτο νὰ ὑποδεικνύη πῶς διενέμετο τὸ ἔρμα εἰς τὸ πλοῖον. Ἀλλὰ τὸ ἐκπληκτικὸν ἦτο ὅτι τὸ ἔρμα τοῦτο ἦτο νερόν. Δὲν ἤξευρα ὅτι ἐν πλοῖον σαβουρώνεται ποτὲ μὲ νερόν. Εἶχον ἀναγνώσει ἀπλῶς, πρὸ τινος χρόνου, ὅτι ἐπρόκειτο νὰ γείνη τοιοῦτο πείραμα. Ἀλλὰ τοῦτο εἶνε ὁ νεωτερικὸς τρόπος μεταξύ τῆς πειραματικῆς δοκιμῆς ἐνός πράγματος καὶ τῆς ἀποδοχῆς του, δὲν πρέπει τις νὰ χάνη καιρὸν, ἐὰν ἡ δοκιμασία ἀποδείξη τὴν ἀξίαν του.

Ἐπὶ τοῦ τοίχου, ἐγγὺς τῆς συσκευῆς τῶν ἐμβόλων, ὑπῆρχε διάγραμμα τι τοῦ πλοίου, καὶ τοῦτο ἐξήλεγχε τὸ γεγονός ὅτι τὸ πλοῖον τοῦτο ἔχει εἰκοσιδύο μεγάλους λάκκους ὕδατος ἐν ἑαυτῷ. Οἱ λάκκοι οὗτοι εἶνε εἰς τὸν πυθμένα του· περιλαμβάνονται μεταξύ τοῦ ἀληθοῦς πυθμένος του καὶ ἐνός ψευδοπυθμένος. Εἶνε χωρισμένοι ἀπ' ἀλλήλων κατὰ πλάτος τοῦ πλοίου δι' ἀντλιῶν, καὶ ἀποτελοῦσι σειρὰν λιμναζόντων ὑδάτων τετρακοσίων ποδῶν τὸ μῆκος καὶ ἀπὸ πέντε ἕως ἑπτὰ ποδῶν τὸ βάθος. Δεκατέσσαρες ἐκ τῶν λάκκων τούτων περιέχουσι πόσιμον ὕδωρ ληφθὲν ἀπὸ τῆς ξηρᾶς, καὶ τὸ μέσον βάρος τούτου εἶνε τετρακοσίων τόννων. Οἱ λοιποὶ λάκκοι περιέχουσιν ἀλμυρὸν ὕδωρ, ἐξακοσίων δεκαοκτῶ τόννων. Τὸ ὅλον πλεόν τῶν χιλίων τόννων.

Φαντασθῆτε πόσον εὐβάστακτον εἶνε τὸ βάρος αὐτό. Τὸ πλοῖον ἀποπλέει τοῦ λιμένος μὲ τοὺς λάκκους πλήρεις. Καθόσον πλέει ἐλαφρύνεται διὰ τῆς καταναλώσεως ἄνθρακος, χάνει ἰσορροπίαν, ἐγειρομένης τῆς πρῶρας καὶ βυθίζομένης τῆς πρύμνης. Τότε χύνουσι μίαν τῶν κατὰ τὴν πρύμνην δεξαμενῶν τοῦ ἀλμυροῦ ὕδατος εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ἡ ἰσορροπία ἐπανορθοῦται. Τοῦτο δύναται νὰ ἐπαναληφθῆ καὶ πάλιν, καθ' ὅσον τὸ ἀπαιτεῖ ἡ περίστασις. Προσέτι μία τῶν ἀποθηκῶν τῶν εἰς τὸ ἐν ἄκρον τοῦ πλοίου δύναται νὰ μετατοπισθῆ πρὸς τὸ ἄλλο ἄκρον δι' ἀτμοσωλῆνων καὶ ἀντλιῶν. Ὅταν ὁ ναύτης μετέβαλλε σήμερον τὸ σύστημα τῶν ἐμβόλων, ἐσημείωνε τοιαύτην τινὰ μετατόπισιν. Ἡ θάλασσα ἐφούσκωνε, καὶ ἡ πρῶρα τοῦ πλοίου ἐχρειάζετο περισσότερον βάρος, διὰ νὰ φυλαχθῆ ὅπως μὴ ὑψώνεται ἐπὶ τῶν κυμάτων ἀντι' νὰ τὰ ὀργώνη· τοῦτου ἕνεκα εἶχον μετατοπισθῆ εἰκοσιπέντε τόννοι ὕδατος εἰς τὴν πρῶραν ἀπὸ μίαν δεξαμενὴν πρὸς τὴν πρύμνην κειμένην.

Τὸ νεώτερον πλοῖον εἶνε πλήρες ὠραίων συνδυασμῶν, ἀλλὰ μοὶ φαίνεται ὅτι οὗτος ὑπερέχει πάντων τῶν ἄλλων· ἐπεθύμουν νὰ ἤμην ὁ ἐπι-

νοητῆς τῆς ἰδέας ταύτης μᾶλλον παρὰ πάσης ἄλλης. Ἴσως ἡ ἰσορροπία ἐνός πλοίου ποτὲ δὲν ἐκλονίσθη οὐδ' ἐφυλάχθη καλλίτερον παρὰ σήμερον. Ἀνισόρροπον πλοῖον κακῶς πηδαλιουχεῖται, ἡ ταχύτης του παραβιάζεται, παλαίει δὲ καὶ ἀγωνιᾷ εἰς τὰς θαλάσσας. Τὸ δύστηνον πλάσμα! ἐπὶ ἕξ χιλιάδας ἐτῶν δὲν εὗρεν ἄνεσιν μέχρι τῶν τελευταίων τούτων ἡμερῶν. Ἐπὶ ἕξ χιλιάδας ἐτῶν ἐκολύμβη ἐν μέσῳ τοῦ χρίστου καὶ εὐθηνότατου ἔρματος ἐν τῷ κόσμῳ, τοῦ μόνου τελείου ἔρματος, ἀλλ' αὐτὸ δὲν εἶχε φωνὴν νὰ τὸ εἴπῃ εἰς τὸν κύριόν του, κ' ἐκεῖνος δὲν εἶχε μυαλὸν νὰ τὸ καταλάβῃ μόνος του. Εἶνε παράδοξον νὰ σκέπτεται τις ὅτι ὑπάρχει τόσον νερόν ἐντός τοῦ πλοίου, καὶ ὅμως δὲν ὑπάρχει κίνδυνος. Βεβαίως, διότι τὸ νερόν, τὸ ὑγρὸν στάδιον, δὲν εἶνε ἐχθρὸς τοῦ πλοίου.

Η ΚΙΒΩΤΟΣ ΤΟΥ ΝΩΕ

Ἡ πρόδοσις ἡ γενομένη εἰς τὴν μεγάλην τέχνην τῆς ναυπηγικῆς ἀπὸ τὸν καιρὸν τοῦ Νῶε εἶνε ἀξιοσημείωτος. Ἀλλὰ καὶ ἡ ὀλιγωρία τῶν ναυτιλιακῶν νόμων εἰς τὸν καιρὸν τοῦ Νῶε εἶνε εἰς ἐκπληκτικὴν ἀντίθεσιν μὲ τὴν αὐστηρότητα τῶν ναυτιλιακῶν νόμων τοῦ καιροῦ μας. Δὲν θὰ ἦτο δυνατόν εἰς τὸν Νῶε νὰ κέμῃ εἰς τὰς ἡμέρας μας ὅ,τι ἔκαμεν εἰς τὰς ἡμέρας του. Ἡ πείρα μᾶς ἐδίδαξε νὰ εἴμεθα προσεκτικώτεροι, συντηρητικώτεροι, φειδωλότεροι τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς. Εἰς τὸν Νῶε δὲν θὰ ἐπετρέπετο ν' ἀποπλεύσῃ ἕκ Βρέμης εἰς τὰς ἡμέρας μας. Οἱ ἐπιτηρηταὶ θὰ ἤρχοντο καὶ θὰ ἐξήταζαν τὴν κιβωτὸν, καὶ θὰ ἐπρόβαλλον παντοίας ἀντιρρήσεις. Πᾶς ὅστις γνωρίζει τὴν Γερμανίαν δύναται νὰ φαντασθῆ τὴν σκηνὴν καὶ τὴν συνδιάλεξιν ἄνευ δυσκολίας καὶ χωρὶς νὰ παραλίπη καμμίαν λεπτομέρειαν. Ὁ ἐπιτηρητῆς θὰ ἦτο ἐν ὠραία στρατιωτικῇ στολῇ· θὰ ἦτο σεβάσμιος, ἀξιοπεπῆς, εὐμενῆς, τέλειος τζέντελμαν, ἀλλὰ σταθερὸς καθὼς ὁ πολιτικὸς ἀστήρ εἰς ὅλας τὰς ἀπαιτήσεις τοῦ καθήκοντός του. Θὰ ὑπεχρέωνε τὸν Νῶε νὰ τοῦ εἴπῃ ποῦ ἐγεννήθη, πόσων ἐτῶν ἦτο, εἰς ποίαν θρησκευτικὴν αἵρεσιν ἀνήκε, πόσα εἰσοδήματα εἶχε, ποῖον βαθμὸν καὶ κοινωνικὴν θέσιν ἤξιου, καὶ τὸ ὄνομα καὶ τὸ εἶδος τοῦ ἐπαγγέλματός του, καὶ πόσας γυναῖκας καὶ τέκνα εἶχε, καὶ πόσους δούλους, καὶ τὸ ὄνομα, τὸ φύλον καὶ τὴν ἡλικίαν ὧν αὐτῶν· καὶ ἂν δὲν εἶχε διαβατήριον, θὰ τὸν παρεκάλει

φιλοφρόνως νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ. Εἶτα θὰ ἐξήταζε περὶ τοῦ ὕλικου τῆς Κιβωτοῦ :

- Πόσον μῆκος ἔχει ;
- Ἐξακοσίων ποδῶν.
- Βάθος ;
- Ἐξηνταπέντε.
- Στραβόξυλα ;
- Πενῆντα ἢ ἐξῆντα.
- Φτιασμένη ἀπὸ ;...
- Εὖλον.
- Τί εἶδος ;
- Σιττῖμ καὶ Γοφάρ.
- Ἐσωτερικὴ καὶ ἐξωτερικὴ διακόσμησις ;
- Πισσωμένη ἀπὸ μέσα καὶ ἀπ' ἔξω.
- Ἐπιβάται ;
- Ὀκτώ.
- Φῦλον ;
- Οἱ μισοὶ ἄρρενες, αἱ ἄλλαι θήλειαι.
- Ἡλικίαι ;
- Ἀπὸ ἑκατὸν ἐτῶν καὶ ἄνω.
- Μέχρι πόσων ;
- Μέχρις ἑξακοσίων.
- Ἄ ! πηγαίνετε διὰ τὸ Σικάγον. Καλὴ ἰδέα κι' αὐτή. Τὸ ὄνομα τοῦ ἱατροῦ ;
- Δὲν ἔχομεν ἱατρόν.
- Ὄφειλετε νὰ προμηθευθῆτε ἓνα ἱατρόν. Ὡς καὶ ἓνα ἐργολάβον, μάλιστα ἐργολάβον. Αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι δὲν πρέπει νὰ μείνουν χωρὶς περιποίησιν εἰς τὴν ἡλικίαν των. Πλήρωμα ;
- Οἱ ἴδιοι ὀκτώ.
- Οἱ ἴδιοι ὀκτώ ;
- Οἱ ἴδιοι ὀκτώ.
- Καὶ οἱ μισοὶ ἀπ' αὐτοὺς γυναῖκες ;
- Μάλιστα, κύριε.
- Ὑπηρέτησαν ποτὲ ὡς ναῦται ;
- Ὅχι, κύριε.
- Οἱ ἄνδρες ὑπηρέτησαν ;

- Ὅχι, κύριε.
- Ἐταξείδευσε ποτὲ κανεὶς σας εἰς τὴν θάλασσαν ;
- Ὅχι, κύριε.
- Ποῦ ἐγεννήθητε ;
- Εἰς μίαν ποίμνην, ὅλοι μας.
- Αὐτὸ τὸ πλοῖον χρειάζεται πλήρωμα ἀπὸ ὀκτακοσίους ἄνδρας, ἀφοῦ δὲν εἶνε ἀτμοκίνητον. Ὄφειλετε νὰ τοὺς προμηθευθῆτε. Πρέπει νὰ ἔχη τέσσαρας ναυκλήρους καὶ ἑννέα μαγείρους. Τίς εἶνε πλοίαρχος ;
- Ἐγὼ, κύριε.
- Πρέπει νὰ εὔρητε ἓνα πλοίαρχον. Ἐπίσης καὶ μίαν καμαριέραν. Ἐπίσης καὶ νοσοκόμους διὰ τοὺς γέροντας. Ποῖος ἐσχέδιασε τὸ πλοῖον ;
- Ἐγὼ, κύριε.
- Εἶνε τὸ πρῶτον δοκίμιόν σας ;
- Μάλιστα, κύριε.
- Τὸ ὑπώπευτα κάπως. Φορτίον ;
- Ζῶα.
- Εἶδος ;
- Ὅλα τὰ εἶδη.
- Ἄγρια ἢ ἡμέρα ;
- Τὰ περισσότερα ἄγρια.
- Ἐἓνα ἢ ἐγχώρια ;
- Τὰ περισσότερα ξένα.
- Τὰ κυριώτερα τῶν ἀγρίων ;
- Μεγαθῆριον, ἐλέφας, ρινόκερος, λέων, τίγρις, λύκος, ὄφεις, ὅλα τὰ ἀγρίμια τοῦ κόσμου· δύο ἀπὸ τὸ καθέν.
- Εἰς ἀσφαλεῖς κλωβοὺς ;
- Ὅχι, χωρὶς κλωβοὺς.
- Ἀνάγκη νὰ τὰ βάλετε εἰς σιδηροῦς κλωβοὺς. Ποῖος τρέφει καὶ ποτίζει τὸ θηριολόγιον ;
- Ἡμεῖς.
- Οἱ γέροντες ;
- Μάλιστα, κύριε ;
- Εἶνε ἐπικίνδυνον. Τὰ ζῶα πρέπει νὰ ἐπιμελοῦνται δυνατοὶ ἄνθρωποι. Πόσα ζῶα εἶνε ;
- Μεγάλα, ἑπτὰ χιλιάδες· μεγάλα καὶ μικρὰ ὁμοῦ, ἑννενηνταοκτὼ χιλιάδες.

- 'Οφείλετε νὰ προβλέψητε χιλίους διακοσίους φύλακας. Πῶς φωτίζεται τὸ πλοῖον ;
- Ἀπὸ δύο παράθυρα.
- Ποῦ εἶνε ;
- Ἀπὸ τὸ ἄνω μέρος κατὰ τὴν ὄροφὴν.
- Δύο παράθυρα δι' ἓν πλοῖον ἑξακοσίων ποδῶν τὸ μῆκος καὶ ἑξήνταπέντε ποδῶν τὸ βάθος ; Πρέπει νὰ βάλετε ἠλεκτρικὸν φῶς, ὀλίγα τοξοειδῆ φῶτα καὶ χίλια πεντακόσια πυρακτώματα. Τί μέτρα λαμβάνετε ἂν κάμετε νερά ; Πόσας ἀντλίας ἔχετε ;
- Καμμίαν, κύριε.
- 'Οφείλετε νὰ προβλέψητε δι' ἀντλίας. Πῶς πέρνετε νερὸν διὰ τοὺς ἐπιβάτας καὶ τὰ ζῶα ;
- Καταβιβάζομεν τοὺς κουβάδες διὰ τῶν παραθύρων.
- Δὲν εἶνε φρόνιμον. Ποία εἶνε ἡ κινητήριος δύναμις σας ;
- Ποία εἶνε ἡ... τί ;
- Κινητήριος δύναμις. Ποίαν δύναμιν μεταχειρίζεσθε ὅπως κινῆται τὸ πλοῖον ;
- Καμμίαν.
- 'Οφείλετε νὰ φροντίσητε διὰ πανιὰ ἢ ἀτμόν. Τί λογῆς πηδάλιον ἔχετε ;
- Δὲν ἔχομεν.
- Δὲν ἔχετε πηδάλιον ;
- Ὅχι, κύριε.
- Πῶς διευθύνετε τὸ πλοῖον ;
- Δὲν τὸ διευθύνομεν.
- 'Οφείλετε νὰ προμηθευθῆτε πηδάλιον καὶ νὰ τὸ συσκευάσητε καταλλήλως. Πόσας ἀγκύρας ἔχετε ;
- Καμμίαν.
- 'Οφείλετε νὰ προμηθευθῆτε ἕξ. Εἰς κανένα δὲν ἐπιτρέπεται ν' ἀρμενίζῃ μὲ πλοῖον καθὼς αὐτὸ χωρὶς τὴν προφύλαξιν ταύτην. Πόσας λέμβους ἔχετε ;
- Καμμίαν, κύριε.
- Προμηθευθῆτε εἰκοσιπέντε. Πόσας βιοσωστικὰς ζώνας ἔχετε ;
- Καμμίαν.
- Θὰ προβλέψετε δύο χιλιάδας. Ὡς πόσον λέτε νὰ διαρκέσῃ τὸ ταξίδι σας ;

- Ἐνδεκα ἢ δώδεκα μῆνας.
- Ἐνδεκα ἢ δώδεκα μῆνας. Κάπως πολὺ, ἀλλὰ θὰ προφθάσετε τὴν ἔκθεσιν. Μὲ τί εἶνε ἐνδεδυμένον τὸ πλοῖόν σας, μὲ προῦντζον ;
- Δὲν εἶνε ἐνδεδυμένον.
- Καλέ μου ἄνθρωπε, τὰ ξυλοφθόρα ζώφια τῆς θαλάσσης θὰ τὸ σαπρακώσουν ὡσὰν σκαφίδα, καὶ θὰ τὸ βουλιάξουν εἰς τρεῖς μῆνας. Δὲν εἴμπορεῖ νὰ ἀρμενίσῃ εἰς αὐτὴν τὴν κατάστασιν· πρέπει νὰ περιβληθῆ μὲ προῦντζον. Μίαν λέξιν ἀκόμη: Ἐσκέφθητε ὅτι τὸ Σικάγο εἶνε μεσόγειος πόλις, καὶ δὲν φθάνει τις ἐκεῖ μὲ πλοῖον ὡσὰν αὐτό.
- Σηκάργο ; Τί θὰ πῆ Σηκάργο ;
- Ἀληθινά ; Τότε πρέπει νὰ ἐρωτήσω πρὸς τί τὰ ζῶα ;
- Ἀκριβῶς διὰ νὰ γεννήσουν ἄλλα.
- Ἄλλα ; Νομίζετε ὅτι δὲν ὑπάρχουν ἀρκετά ;
- Διὰ τὰς σημερινὰς ἀνάγκας, μάλιστα· ἀλλὰ τὰ λοιπὰ θὰ πνιγοῦν εἰς τὴν πλημμύραν, καὶ αὐτὰ εἶνε πρὸς ἀνανέωσιν τοῦ γένους.
- Πλημμύραν ;
- Μάλιστα, κύριε.
- Εἴσθε βέβαιος περὶ τούτου ;
- Βεβαιότατος. Θὰ βρέξῃ σαράντα ἡμέρας καὶ σαράντα νύκτας.
- Μὴ σὰς μέλη δι' αὐτὸ, ἀγαπητὴ κύριε, πάντοτε βρέχει.
- Ὅχι βροχὴ ὡσὰν αὐτάς. Αὐτὴ θὰ καλύψῃ τὰς κορυφὰς τῶν ὀρέων, καὶ ἡ γῆ θὰ γείνη ἀφανής.
- Ἰδιαιτέρως, ἀλλ' ὄχι ἐπισήμως, λυποῦμαι διότι ἐφανερῶσατε τοῦτο, διότι μὲ ἀναγκάζει ν' ἀποσύρω τὴν ἐκλογὴν τὴν ὁποίαν σὰς ἔδωκα μεταξὺ ἰστίων καὶ ἀτμοῦ. 'Οφείλω ν' ἀπαιτήσω ὅπως μεταχειρισθῆτε ἀτμόν. Τὸ πλοῖόν σας δὲν εἴμπορεῖ νὰ φέρῃ τὸ ἑκατοστὸν τῆς ἀπαιτουμένης ποσότητος τοῦ ὕδατος ἐπὶ ἑνδεκα μῆνας διὰ τὰ ζῶα. Ἀνάγκη νὰ ἔχετε συμπυκνωμένον ὕδωρ.
- Ἄλλὰ σὰς λέγω, θὰ παίρνω νερὸν μὲ τοὺς κουβάδες ἀπ' ἕξω.
- Δὲν θὰ σὰς χρησιμεύσῃ, πρὶν ἢ πλημμύρα φθάσῃ τὰς κορυφὰς τῶν ὀρέων, τὰ γλυκὰ νερὰ θὰ γείνουν ἔν μὲ τὰς ἀλμυρὰς θαλάσσας, καὶ θὰ γείνουν ἄλμη. 'Οφείλετε νὰ βάλετε μέσα ἀτμόν καὶ συμπυκνώσῃτε τὸ νερὸν σας. Τώρα θὰ σὰς εὐχηθῶ καλὴν ὑγείαν, κύριε. Ἄν σὰς ἐνόησα καλῶς, εἶπατε ὅτι αὐτὸ ἦτο τὸ πρῶτον δοκιμίον σας εἰς τὴν ναυπηγίαν ;
- Τὸ πρῶτον ἀπολύτως, κύριε, σὰς λέγω ἐντίμως τὴν ἀλήθειαν.

Ἐναυπήγησα τὴν Κιβωτὸν ταύτην χωρὶς νὰ ἔχω ποτὲ τὴν ἐλαχίστην ιδέαν ἢ πείραν ἢ διδασκαλίαν εἰς τὴν ναυπηγίαν.

— Εἶνε ἀξιόλογον ἔργον, κύριε, ἀξιολογώτατον ἔργον. Νομίζω ὅτι ἔχει περισσοτέρους χαρακτῆρας ὅλως νέους, ἀπολύτως νέους καὶ πρωτοφανεῖς ἀπὸ ὅσους δύναται τις νὰ εὔρη εἰς κάθε ἄλλο πλοῖον τὸ ὁποῖον πλέει τὰς θαλάσσας.

— Αὐτὸ τὸ φιλοφρόνημα μοῦ κάμνει μεγίστην τιμὴν, κύριε, μεγίστην, καὶ θὰ διατηρῶ ἰσοθίως τὴν ἀνάμνησιν. Σὰς ἀπονέμω, κύριε, τὰς ὀφειλομένας καὶ εὐγνώμονας εὐχαριστίας μου. Ὑγιαίνειτε.

Ἦχι, ὁ Γερμανὸς ἐπιτηρητῆς θὰ ἦτο εἰς ἄκρον φιλόφρων πρὸς τὸν Νῶε, καὶ θὰ τὸν ἔκαμνε νὰ αἰσθανθῇ ὅτι εὕρισκετο μεταξύ φίλων, ἀλλὰ δὲν θὰ τοῦ ἐπέτρεπε νὰ πλεύσῃ εἰς τὴν θάλασσαν μετ' ἐκείνην τὴν Κιβωτόν.

ΤΟ ΣΚΑΦΟΣ ΤΟΥ ΚΟΛΟΜΒΟΥ

Μεταξὺ τῶν χρόνων τοῦ Νῶε καὶ τῶν χρόνων τοῦ Κολόμβου, ἡ ναυπηγικὴ τέχνη ὑπέστη μεταβολὰς τινὰς, καὶ ἀπὸ ἀρρήτους κακῆς ὁποῦ ἦτο, ἐβελτιώθη εἰς βαθμὸν ὅστις δύναται νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς ὀλιγώτερον ἀρρήτως κακός. Ἀνέγνωσα κάπου, ἕναν καιρὸν ἢ ἄλλον, ὅτι ἐν τῶν πλοίων τοῦ Κολόμβου ἦτο ἐννενηντα τόνων. Συγκρίνων τις τὸ πλοῖον ἐκεῖνο μετὰ τοὺς ὠκεανοδρόμους κολοσσούς τῆς καθ' ἡμᾶς ἐποχῆς δύναται νὰ ἐννοήσῃ πόσον μικρὸν ἦτο τὸ ἰσπανικὸν ἐκεῖνο σκάφος, καὶ πόσον ὀλίγον θὰ ἦτο ἰκανὸν νὰ συναγωνισθῇ πρὸς τὴν σημερινὴν τοῦ Ἀτλαντικοῦ ἀτμοπλοῖαν. Θὰ ἐχρειάζετο νὰ πολλαπλασιασθῇ ἐπὶ ἑβδομήκοντα τέσσαρα διὰ νὰ φθάσῃ εἰς τὴν χωρητικότητά τοῦ Χάβελ καὶ διὰ νὰ εἶνε ἰκανὸν νὰ φέρῃ τὸ φορτίον καὶ ἐκτελῇ τὸ ἔργον τοῦ Χάβελ. Ἐὰν καλῶς ἐνθυμοῦμαι, ἐχρειάσθησαν δέκα ἑβδομάδες διὰ νὰ ἐκτελέσῃ τὸν διάπλουν. Μετὰ τὰς ιδέας μας, τοιοῦτος διάπλους θὰ ἦτο ἀφόρητος σήμερον. Πιθανῶς εἶχε πλοίαρχον, ναύκληρον, καὶ πλήρωμα ἐκ τεσσάρων ναυτῶν καὶ ναυτόπαιδος. Τὸ πλήρωμα τοῦ νεωτέρου ὠκεανοδρόμου ἀνέρχεται εἰς διακοσίους πενήκοντα ἄνδρας.

Ἐπειδὴ τὸ πλοῖον τοῦ Κολόμβου ἦτο μικρὸν καὶ πολὺ παλαιόν, γνωρίζομεν ὅτι δυνάμεθα νὰ συναγάγωμεν ἐκ τῶν δύο τούτων γεγονότων διαφόρους ἀπολύτους βεβαιότητας ὡς πρὸς τὰς ἐλάσσονας λεπτομερείας τὰς ὁποίας κατέλιπεν ἀμνημονεύτους ἢ ἱστορία. Ἐπὶ παραδείγματι,

διότι ἦτο μικρὸν, εἰξεύρομεν ὅτι ἐκυλίετο καὶ ἐσάλευε καὶ ἠγωνία εἰς πᾶσαν συνήθη τρικυμίαν, καὶ ἔκλινε κατὰ τὴν πρῶραν ἢ τὴν πρύμνην, ἢ ἔκρυπτε τὴν πορείαν του εἰς τὸ ὕδωρ, ὅταν τὰ κύματα ὑψηλὰ ἐτινάσσοντο· ὅτι τὰ κύματα πολὺ συχνὰ κατεπλημμύρουν τὸ κατάστρωμά του ἀπὸ πρῶρας ἕως πρύμνης· ὅτι ὁ μόνος ἐπὶ τοῦ καταστρώματος θάλαμος του ἦτο δέκα ποδῶν τὸ μῆκος καὶ ἑπτὰ ποδῶν τὸ πλάτος, καὶ ὅτι ἡ σοῦπα ἐνὸς ναύτου ἔπιπτε πολλακίς ἐπὶ τοῦ ἐνδύματός του ἀντὶ νὰ καταβῇ εἰς τὸν στόμαχόν του· ὅτι ὁ μόνος ὑπὸ τὸ κατάστρωμα θαλαμίσκος εἶχε μέγεθος φερέτρου καὶ ὄψιν τάφου, καὶ ὅτι ὁ μόνος περιπάτος ἦτο ἐπὶ τοῦ ὑψηλοῦ καμαρινίου τῆς πρύμνης, μία λωρὶς δεκαεξὶ ποδῶν τὸ μῆκος, καὶ τριῶν ποδῶν τὸ πλάτος, διότι ὅλον τὸ λοιπὸν τοῦ πλοίου, ἔχοντας σχῆμα ὑποδήματος, ἦτο γεμάτον ἀπὸ σχοινία καὶ καταπλημμυρισμένον ἀπὸ θάλασσαν.

Γνωρίζομεν ὅλα ταῦτα ὡς ἀληθῆ, μόνον διότι εἰξεύρομεν ὅτι τὸ πλοῖον ἦτο μικρὸν. Ἐπειδὴ δὲ ἦτο καὶ παλαιόν, καὶ ἄλλαι τινὲς ἀλήθειαι φυσικὰ ἔπονται. Παραδείγματος χάριν ἦτο γεμάτον ἀπὸ ποντικούς, ἀπὸ σκωρίαν καὶ κακὴν ὄσμην, καὶ ἔκαμνε νερὰ ὡς κοφίνιον.

Ἐκ τῶν δεδομένων τούτων, τῶν ἀπολύτως βεβαίων, δυνάμεθα καλῶς νὰ περιγράψωμεν τὸν καθημερινὸν βίον τοῦ μεγάλου θαλασσοπόρου. Λίαν πρῶτ' προσήυχετο εἰς τὸ προσκυνητάριον τῆς Παναγίας. Ὅταν ὁ κώδων ἐσήμαινε ὀκτῶ, ἐνεφανίζετο ἐπὶ τοῦ μικροῦ περιπάτου τῆς πρύμνης. Ἐὰν ὁ καιρὸς ἦτο ψυχρὸς, ἀνέβαινε εἰς τὸ κατάστρωμα περιφρακτός ἀπὸ πτερωτῆς λοφιᾶς μέχρι πτερνιστήρος μετὰ μεγαλοπρεπῆ πανοπλίαν χρυσοκέντητον μετὰ λεπτὰ ἀραβουργήματα, ἀφοῦ τὴν ἐξέστανε πρῶτον εἰς τὸ πῦρ. Ἐὰν ὁ καιρὸς ἦτο θερμὸς, ἀνέβαινε μετὰ τὴν συνήθη ναυτικὴν ἀναβολὴν τῆς ἐποχῆς· μέγαν πῖλον ἀπὸ κυανοῦν βελουῶδον, μετὰ κυματίζοντα θύσανον ἀπὸ πτερὰ στρουθοκαμήλου, χρυσοκέντητον χλαμύδα ἀπὸ πράσινον βελουῶδον, κεντητὰς περικνημίδας καὶ περιχειρίδας ἀπὸ λευκὸν δέρμα αἰρετικῶν, κατεσκευασμένας ἐν τῇ ἐργοστασίῳ τῆς Ἱερᾶς Ἐξετάσεως, πάλαι ποτὲ μέρος τοῦ σώματος κυρίας τινὸς μετὰ περιωπῆν.

Περιπάτει σύννοος· ἐσημείωνε τὴν ὄψιν τοῦ οὐρανοῦ καὶ τὰς στροφὰς τοῦ ἀνέμου· περιέφερον ἄγρυπνον ὄμμα μὴ ἀνακαλύψῃ που μεμακρυσμένον βουνὸν κυανίζον ἐντὸς τῆς ὀμίχλης ἢ ἄλλο σημεῖον ξηρᾶς· ἠστέιζετο μετὰ τὸν πηδαλιούχον διὰ νὰ περάσῃ ἡ ὥρα· ἐδοκίμαζε διὰ τεχνητοῦ αὐγοῦ νὰ ἐπαναλάβῃ τὸ παλαιὸν τέχνασμα του νὰ τὸ κάμη

νά σταθῆ ἐπὶ τοῦ ἄκρου του· ποῦ καὶ πότε ἔρριπτεν ἐν σχοινίον καὶ ἐψάρρευεν ἓνα ναύτιον ὅστις ἐπνίγετο παρασυρόμενος ὑπὸ τῶν κυμάτων διὰ τινὰ ὑπηρεσίαν τοῦ πλοίου. Τὸ λοιπὸν τῆς φυλακῆς του ἔχασκε καὶ ἐρρέμβαζε καὶ ἔλεγεν ὅτι δὲν θὰ τὸ ξανακάμῃ, ἂν πρόκειται ν' ἀνακαλύψῃ καὶ ἐξ Ἀμερικής. Διότι τέτοιας λογῆς φυσικὸς ἄνθρωπος ἦτον ὁ Κολόμβος, ὅταν δὲν ἐσοβαρεύετο χάριν τῆς ὑστεροφημίας.

Περὶ τὴν μεσημβρίαν ἐλάμβανε τὴν θέσιν τοῦ ἡλίου, καὶ εὑρίσκειν ὅτι τὸ καλὸν πλοῖον εἶχε προχωρήσει τριακοσίας ὀργυίας εἰς εἰκοσιτέσσαρας ὥρας, καὶ τοῦτο τὸν ἔκαμνεν ἱκανὸν νὰ παίρῃ θεωρίαν. Ὁ καθὺς δύναται νὰ πάρῃ θεωρίαν, ὅταν κανεὶς ἄλλος παρ' αὐτὸν δὲν ἔχῃ τὸ προνόμιον νὰ ἰθύνῃ τὸν δρόμον τοῦ πλοίου καὶ νὰ τὸ ὀδηγῇ ὀρθῶς.

Ὁ ναύαρχος ἐπρογευματίσει μόνος του ἐπισήμως· λίπος, κυάμους καὶ ζινέβραν· τὴν μεσημβρίαν γευματίζει μόνος του, ἐπισήμως· λίπος, κυάμους καὶ ζινέβραν· εἰς τὰς ἐξ δειπνεὶ μόνος του, ἐπισήμως· λίπος, κυάμους καὶ ζινέβραν· εἰς τὰς ἑνδεκα μετὰ μεσημβρίαν λαμβάνει μικρὸν νυκτερινὸν γεῦμα, ἐπισήμως· λίπος, κυάμους καὶ ζινέβραν. Εἰς κανὲν ἐκ τῶν ὀργυίων τούτων δὲν ὑπάρχει μουσική· ἢ ἐν πλοίῳ ὀρχήστρα εἶνε νεωτέρα ἐφευρέσις. Μετὰ τὸ τελευταῖον δεῖπνόν του, ἀναπέμπει εὐχαριστίας διὰ τὰς πολλὰς εὐεργεσίας ὧν ἀπολαύει, μεγαλοποιῶν ἴσως ὀλίγον τι τὴν ἀξίαν των, καὶ τότε ἀποβάλλει τὰς μεταξωτὰς λαμπρότητάς του καὶ τὴν ἐπίχρυσον πανοπλίαν του, καὶ πλαγιάζει ἀπὸ τὸ ἐν πλευρὸν εἰς τὴν ὁμοίαν μὲ φέρετρον κοιτίδα του, καὶ ἀρχίζει ν' ἀναψύχῃ τοὺς πνεύμονάς του μὲ βαθεὶς ἀνασασμοὺς φορτωμένους ἀπὸ τὴν δριμύειαν ὀσμὴν τῆς τσεντίνιας. Οἱ ἀνασασμοὶ μεταβάλλονται εἰς ρογχασμοὺς, καὶ πρὸς τὸν ἦχον τῆς μουσικῆς ἀρχίζει ὁ χορὸς τῶν πονηρῶν τρωκτικῶν ζωφίων, καὶ στρατεύματα καὶ μοιραρχίαι καὶ συντάγματα ποντικῶν θορυβοῦσι τριγύρω του. Τοιαύτη ἦτο ἡ καθημερινὴ ζωὴ τοῦ μεγάλου θαλασσοπόρου ἐντὸς τοῦ θαλασσινοῦ κοφίνου του ἐπὶ πολλὰς ἱστορικὰς ἐβδομάδας· ἢ διαφορὰ δὲ μετὰ τοῦ πλοίου του καὶ τῶν ἀναπαύσεών του καὶ τῶν ἰδικῶν μας εἶνε ὁρατὴ εἰς τὸ πρῶτον βλέμμα.

Ὅταν ἐπέστρεψεν, ὁ βασιλεὺς τῆς Ἰσπανίας θαυμάζων εἶπεν, ὡς ἀναφέρει ἡ ἱστορία :

— Αὐτὸ τὸ πλοῖον φαίνεται νὰ κάμνῃ νερά. Ἐκαμε πολλὰ νερά ;

— Θὰ κρίνετε μόνος σας, μεγαλειότατε. Ἐτρομπάρισα ὄλον τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανὸν ἀπὸ μέσα του δεκαεξ ἑφορὰς εἰς τὸν διάπλουον.

Τοιοῦτον ἀριθμὸν ἀναφέρει ὁ στρατηγὸς Ὁράτιος Πόρτερ. Ἄλλοι λέγουσι δεκαπέντε.

Δύναται ν' ἀποδειχθῇ ὅτι αἱ διαφοραὶ μετὰ τοῦ πλοίου ἐκείνου καὶ τούτου, ἐφ' οὗ γράφω τὰς ἱστορικὰς ταύτας συμβολὰς, εἶνε ὑπὸ πολλὰς ἐπόψεις ἀξιοσημεῖωτοι. Λάβετε τὸ ὑποκείμενον τῆς διακοσμῆσεως, παραδείγματος χάριν. Τὰ πλοῖα τῶν παλαιῶν χρόνων ἦσαν βάνουσα, ἀκομφα, ἀτερπῆ καὶ φρικωδῶς ἄσχημα. Ἡ ἰδέα τῶν νεωτέρων εἶνε ὀρθή· διὰ νὰ κάμωσι τὸν ἐπιβάτην νὰ μὴ στενοχωρῆται εἰς τὸν μακρὸν διάπλουον τοῦ ὠκεανοῦ, τὸν περιέβαλον μὲ ἀναπαύσεις, μὲ χρώματα καὶ μὲ πολυτελείας. Τούτου ἕνεκα, τὸ πλοῖον εἶνε τὸ τερπνότατον μέρος εἰς τὸ ὁποῖον εἰμπορεῖ νὰ εὑρίσκειται κανεὶς, ἐξαιρέσει ἴσως τῆς ἰδίας οἰκίας του.

Τὸ μόνον τὸ ὁποῖον οἴχεται, διὰ νὰ μὴ ἐπανέλθῃ πλέον, εἶνε ἡ ποίησις τῆς θαλάσσης. Ἡ ἀβρὰ αἰσθηματικότης περὶ τὴν θάλασσαν μετέστη ἀπὸ τῶν ενεργῶν πραγμάτων τοῦ κόσμου τούτου, καὶ εἶνε μόνον ἀνάμνησις τοῦ παρελθόντος, μεμακρυσμένη ἤδη καὶ σχεδὸν φθίνουσα. Ἄλλ' ἐν τῇ μνήμῃ τῶν ἀνθρώπων τῶν ζώντων ἀκόμη ἦτο εἰς τὰ στήθη παντὸς ἀνθρώπου· καὶ ὅσον βραχύτερον ἔζη τις ἐντὸς τῆς ἄλμης, τόσον μακρότερον διετῆρει αὐτὴν ὡς ἀπόθεμα. Ἦτο τόσον διαπεραστικὴ, τόσον παγκόσμιος, ὅσον ἡ ἀτμόσφαιρα αὐτή. Ἀπλῆ μνεία τῆς θαλάσσης, τῆς ρωμαντικῆς θαλάσσης, θὰ καθίστα πᾶσαν ὀμήγουριν ἀνθρώπων αἰσθηματικὴν ἄμα καὶ μαρασμώδη. Τὰ πλεῖστα τῶν ἄσμάτων τῶν ψαλλομένων ὑπὸ τῶν νέων, ὡς ὑποκείμενον εἶχον τὸν θαλασσινὸν πλάνητα, καὶ ὡς ἐπωδὸν τὰς περὶ τῆς θαλάσσης ἐκφράσεις του. Αἱ συνοδίαι τῶν ἐσπερινῶν ἐπὶ λέμβου ἐκδρομῶν ἐντὸς τοῦ λιμένος ἐκώμαζον πάντοτε μὲ τὸν στίχον τοῦτον :

Γυρίζω, τριγυρίζω,

λιμάνι γιὰ νὰ βρῶ . . .

τὸ αὐτὸ ἄσμα συνηθίζετο ἐπίσης καὶ μετὰ τῶν ἐπιβατῶν τῶν ἐλικοκινήτων πλοίων. Ἄλλο ἄσμα ἦτο τὸ ἐξῆς :

Στὸ πέλαγο τὸ μπάρο,

κ' ἡ βάρκα στὴ στεργιά,

Καὶ πρὶν στὰ ξένα φύγω

σοῦ στέλνω δυὸ φιλιὰ.

Καὶ τοῦτο προσέτι :

Πιλότε, εἶνε σκοτάδι,
στὴν ἄβυσσος βαθειά.

Καὶ τοῦτο :

Πάντα στὴ θάλασσα νὰ τρέχω,
στὸ πέλαγο νὰ κατοικῶ·
τὸ κύμα σύντροφο νὰ ἔχω,
καὶ τοὺς ἀνέμους νὰ γροικῶ.

Καὶ τὸ ἐξῆς :

Πατῶ τὸ πόδι στὴν κουβέρτα,
κι' ἄδειασε πιά τὸ καπηλειό.

Καὶ τὸ ἐξῆς, τὸ καλούμενον «Τραγοῦδι τῆς σκαντζαβάρδιας» :

Ἄχ ! ποιὸς μπορεῖ νὰ πῆ,
πόσο πονεῖ βαθειά στὰ φυλλοκάρδια,
ὅταν ξυπνᾷ τὴν νύκτα μὲ τὴν ἀστραπή,
σὰν τοῦ φωνάζουν «Σκάντζα βάρδια!»

Κάποτε ἔδῳ κ' ἐκεῖ, μιὰ βραχνή φωνὴ ἔφαλλε :

Κάτω στὰ βάθη τοῦ γιालοῦ,
νὰ κοιμηθῶ γιὰ πάντα !

Ἄλλα συνήθη ἄσματα εἶχον τίτλους ὡς ἐξῆς: Ἡ Τρικυμία, τὸ Θαλασσοποῦλι, τὸ Ὀνειρον τοῦ Ναύτου, ὁ Θρηνός τοῦ Πειρατοῦ, κτλ. κτλ., ὁ κατάλογος εἶνε ἀτελείωτος. Πᾶς ὁ ζῶν ἀσφαλῆς ἐν ἐξοχικῇ ἐπαύλει, εὕρισκετο κατὰ φαντασίαν εἰς τοὺς κινδύνους τῆς θαλάσσης, εἰς τὰς ἡμέρας ἐκείνας.

Ἄλλ' ὅλα αὐτὰ παρῆλθον. Οὐδὲ ἔχνος ἐσώθη. Τὸ θωρηκτὸν μὲ τὴν ἄκαμπτον καὶ σιδηρᾶν ὄψιν του ἐξώρισε τὸν ρομαντισμὸν ἀπὸ τὸ πολεμικὸν ναυτικόν, καὶ τὸ πεζὸν ἀτμόπλοιον τὸν ἐξώρισε ἀπὸ τὸ ἐμπορικὸν ναυτικόν. Οἱ κίνδυνοι καὶ ἀβεβαιότητες, αἵτινες καθίστων τὴν θαλασσίην ζωὴν ρομαντικὴν, ἐξέλιπον καὶ συ ἀπέφεραν μαζύ των τὸ ποιητικὸν στοιχείον. Εἰς τὰς ἡμέρας μας, οἱ ἐπιβάται ποτὲ δὲν ψάλλουσι πλέον ναυτικὰ ἄσματα ἐπὶ τοῦ πλοίου, καὶ ἡ ὀρχήστρα ποτὲ δὲν τὰ παίζει. Τὰ παθητικὰ ἄσματα περὶ τοῦ περιπλανωμένου εἰς τὰ ξένα μακρὰν τῆς πατρίδος, τὰ ὁποῖα ἦσαν ποτε τόσον παθητικὰ, καὶ προσέθετον τόσον πῦρ καὶ χρῶμα εἰς τὴν φαντασίαν λόγῳ τῆς σπάνειας τοῦ εἶδους τούτου τοῦ πλάνητος, ἔχασαν τὸ θέλγητρόν των καὶ ἐσίγησαν, διότι ὁ καθεὶς εἶνε πλάνης εἰς τοὺς μακρυνοὺς τόπους τώρα, καὶ

τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ πράγματος ἐξέλιπε. Κανεὶς δὲν ἀνησυχεῖ περὶ τοῦ πλάνητος· δὲν ὑπάρχουσι κίνδυνοι εἰς τὴν θάλασσαν δι' αὐτόν, δὲν ὑπάρχουσιν ἀβεβαιότητες. Εἶνε ἀσφαλέστερος εἰς τὸ πλοῖον παρ' ὅσον ἴσως θὰ ἦτο κατ' οἶκον, διότι ἐκεῖ ἐνδέχεται νὰ εὕρεθῇ εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ παραστῇ εἰς τὴν κηδεῖαν φίλου τινός, καὶ νὰ σταθῇ παρὰ τὸν τάφον ἀσκεπῆς τὴν κεφαλὴν εἰς τὴν ὀμίχλην καὶ τὸ ψῦχος, καὶ τοῦτο σημαίνει πνευμονίαν δι' αὐτόν· αἱ δὲ ἀβεβαιότητες τοῦ ταξειδίου περιορίζονται εἰς τὸ ἂν θὰ φθάσῃ πέραν κατὰ τὸ ὀρισμένον ἐν τῷ δρομολογίῳ ἀπόγειμα, ἢ θὰ ἔχη νὰ περιμένῃ ἕως αὔριον.

Τὸ πρῶτον πλοῖον οὐ ἐπέβη ποτὲ ἦτο ἰστιοφόρον. Ἐχρειάσθη εἰκοσιεὶς ἡμέρας διὰ νὰ φθάσῃ ἀπὸ τὸν Ἅγιον Φραγκίσκον εἰς τὰς Σανδουίχιας Νήσους. Ἄλλ' ὁ κύριος λόγος τῆς ἀργοπορίας ταύτης ἦτο ὅτι ἔπεσαν εἰς νηνεμίαν, καὶ ἐστχμάτησεν εἰς ἓν μέρος δεκατέσσαρας ἡμέρας εἰς τὸ κέντρον τοῦ Εἰρηνικοῦ, δισχιλία μίλια ἀπὸ τῆς ξηρᾶς. Δὲν ἀκούω θαλασσινὰ τραγοῦδια εἰς τὸ παρὸν πλοῖον, ἀλλ' εἰς ἐκεῖνο δὲν ἔπαυσα ν' ἀκούω καθ' ὅλον τὸν διάπλουν. Ἐπῆρχον περὶ τοὺς δώδεκα νέοι (τώρα εἶνε σχεδὸν γέροντες, ὑπολογίζω), καὶ συνήθιζαν νὰ τᾶσωνται παρὰ τὴν πρύμνην, εἰς τὴν σελήνην ἢ τὴν ἀστροφεγγιάν, κάθε βράδυ, καὶ νὰ τραγουδοῦν θαλασσινὰ τραγοῦδια ἕως τὰ μεσάνυκτα καὶ πλέον, εἰς τὴν θερμὴν ἐκείνην, τὴν σιωπηλὴν καὶ ἀκίνητον γαλήνην. Δὲν εἶχον αἰσθημα εὐθυμίας, κ' ἐτραγουδοῦσαν πάντοτε

Ἄπο τὰ ξένα μέρη,

γιὰ τὴν πατρίδα πάω...

χωρὶς νὰ σκέπτονται ὅτι τοῦτο ἦτο κάπως γελοῖον, διότι ἴσταντο ἐν ἡρεμίᾳ εἰς τὸ πέλαγος, καὶ δὲν ἐπήγαιναν πρὸς καμμίαν διεύθυνσιν καθόλου· καὶ προσέθετον συχνὰ εἰς τὸ ἄσμα τοῦτο τὸ «Κοντεύουμε νὰ φθάσουμε, εἶπεν ἡ κόρη ποῦ πεθαίνει, γιὰ τὴν πατρίδα ποῦ πηγαίνει.»

Ἦτο λίαν τερπνὴ συντροφία νέων, καὶ ἀπορῶ ποῦ νὰ εὕρισκωνται τώρα. Ἐπῆγαν, ὦ! κανεὶς δὲν εἰξεύρει ποῦ· καὶ τὸ ἄθος καὶ ἡ χάρις καὶ ἡ καλλονὴ τῆς νεότητος, ποῦ εἶνε; Μεταξὺ αὐτῶν ἦτον εἰς ψεύστης ὅλοι ἐπροσπαθοῦσαμεν νὰ τὸν διορθώσωμεν, ἀλλὰ κανεὶς δὲν εἰμποροῦσε. Καὶ οὕτω βαθμηδὸν ἔμεινεν ἔρημος φίλων, διότι κανεὶς ἀπὸ ἡμᾶς δὲν ἤθελε νὰ τὸν συναναστραφῇ. Πολλάκις ἔκτοτε εἶδα κατὰ φαντασίαν τὴν ἐγκαταλειμμένην ἐκείνην μορφήν, ἐνῶ ἀκουμβοῦσεν ἔρημος ἐπὶ τῆς κωπαστῆς, καὶ ἐσκέφθην ὅτι ἴσως, ἐὰν ἐπροσπαθοῦσαμεν συντονώτερα, καὶ ἡμεῖθα πλέον ὑπομονητικοί, θὰ ἠμποροῦσαμεν νὰ τὸν

ἀποσπάζωμεν ἀπὸ τὸ σφάλμα καὶ νὰ τὸν πείσωμεν νὰ τὸ ἀφήσῃ. Ἄλλὰ σκληρὸν νὰ εἶπῃ τις, παρ' αὐτῷ τὸ ἐλάττωμα ἦτο ἄκρον, καὶ πιθανῶς ἀθεράπευτον. Τεῖνω νὰ νομίζω, καὶ πράγματι νομίζω, ὅτι ἔπραξα πᾶν τὸ ἐπ' ἐμοὶ ὅπως τὸν φέρω εἰς καλλίτερον καὶ χρηστότερον δρόμον.

Μία ἀλλόκοτος περίστασις. Τὸ πλοῖον ἔμεινεν ἐν ἡρεμίᾳ, καθ' ὅλον ἐκεῖνο τὸ δεκαπενθήμερον εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν. Τότε ἐφύσησε λεπτὴ αὖρα, ρυτιδοῦσα τὸ πέλαγος, καὶ ἐτανύσαμεν τὰς λευκὰς πτέρυγὰς μας πρὸς πτῆσιν. Ἄλλὰ τὸ πλοῖον δὲν ἐσάλευσε· τὰ ἰστία ἐκολπώθησαν, ἡ αὖρα ἐτέντωνε τὰ σχοινία, ἀλλὰ τὸ πλοῖον δὲν ἐκινήθη οὔτε μίαν τρίχα ἀπὸ τὴν θέσιν του. Ὁ πλοίαρχος ἐξεπλάγη. Ἐπέρασαν ὦραι ἕως οὗ εὖρωμεν ποῖον ἦτο τὸ αἴτιον τῆς κρατήσεως. Ἦσαν μύδια. Συναθροίζονται ραγδαίως εἰς ἑκατομμύρια εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο τοῦ Εἰρηνικοῦ. Εἶχαν κολλήσει μυριάδες εἰς τὴν τρόπιν τοῦ πλοίου· εἶτα ἄλλα ἐκόλλησαν ἐπὶ τοῦ πρώτου στρώματος, ἄλλα ἐπὶ τοῦ δευτέρου, καὶ οὕτω καθεξῆς, ἐκολλοῦσαν, κ' ἐκολλοῦσαν, κ' ἐκολλοῦσαν, καὶ τὸ τελευταῖον στρῶμα ἐκινδύνευε νὰ φέρῃ τὴν γιγαντιαίαν στήλην κάτω μέχρι τοῦ πυθμένος τῆς θαλάσσης, ἣτις εἶχε βάθος πέντε μιλίων εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο. Οὕτω τὸ πλοῖον εἶχε καταντήσει νὰ γείνη λεία γιγαντιαίας λαβίδος πέντε μιλίων τὸ μῆκος — μάλιστα, καὶ δὲν ἦτο κινητὸν ὑπὸ ἀνέμου καὶ δι' ἰστίου περισσότερον παρ' ὅσον εἶνε κινητὴ μία ἡπειρος. Τὸ πρᾶγμα ἐθεωρήθη παρὰ πᾶσιν ὡς ἀξιοσημείωτον.

Οὐχ ἤττον, τὴν ἄλλην ἐβδομάδα ἐφθάσαμεν εἰς τὸ τέρμα τοῦ ταξιδίου μας.

Ἡ ΜΟΥΣΙΚΗ ὡς ΙΑΤΡΙΚΟΝ

Ἐνώπιον τῆς φιλολογικῆς εταιρίας τοῦ Πόρτσμουθ, ὁ δόκτωρ Βλάκμαν ἀνέγνω ὑπόμνημά τι, ἐν ᾧ ἐπραγματεύθη τὸ ζήτημα ἂν ἡ μουσικὴ πρέπει νὰ θεωρηθῇ ἢ ὄχι ὡς ἐν τῶν ἱαματικῶν μέσων, ἐφ' ὧν δύνανται νὰ βασιθῶσι μετ' ἐμπιστοσύνης οἱ ἱατροί. Παρέθεσε μαρτυρίας ἐκ τῆς ἐκθέσεως τοῦ ἱατροῦ τῶν ποινικῶν εἰρκτῶν τῆς Πορτλάνδης, εἰπόντος ὅτι τὸ ἀποτέλεσμα τῆς μουσικῆς μεταβιβάζεται δι' ἀντανακλαστικῆς ἐνεργείας ἐπὶ τῶν νεύρων τῶν ἰθυόντων τὴν προμήθειαν τοῦ αἵματος. Τὸ ἀποτέλεσμα τῆς μουσικῆς εἶνε νὰ διαστέλλῃ τὰ ἀγγεῖα τοῦ αἵματος τοιοιουτρόπως, ὥστε τὸ αἷμα ρεεῖ πλέον ἐλευθέρως καὶ αὐξάνει τὴν αἴσθησιν τῆς θερμότητος. Δι' αὐξήσεως τοῦ ποσοῦ τοῦ αἵματος κατορθοῦται ἡ θρέψις. Τούτου ἕνεκα, χάριν τῆς βελτιώσεως τῆς ὑγείας, ἣτις ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς θρέψεως, ὁ μουσικὸς εἶνε ἀπαραίτητος σύμμαχος τοῦ ἱατροῦ.

Τὰ φυσιολογικὰ ἀποτελέσματα τῆς μουσικῆς ἐμελετήθησαν ὑπὸ τοῦ Ρώσου Δογιέλ, ὅστις κατόπιν παμπόλλων πειραμάτων συμπεραίνει ὅτι, 1ον, ἡ μουσικὴ ἐξασκεῖ ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς κυκλοφορίας τοῦ αἵματος· 2ον, ἡ πίεσις τοῦ αἵματος πότε ὑψοῦται, πότε πίπτει· 3ον, ἡ ἐπενέργεια τῶν μουσικῶν τόνων καὶ τῶν ὀργάνων ἐπὶ ζῶα καὶ ἀνθρώπους ἐκφράζεται κατὰ τὸ πλεῖστον δι' αὐξήσεως τῆς συχνότητος τῶν παλμῶν τῆς καρδίας· 4ον, αἱ διαφοραὶ ἐν τῇ κυκλοφορίᾳ τῇ ἐπερχομένη ἐκ τῶν μουσικῶν ἤχων συμπίπτουσι μὲ τὰς μεταβολὰς ἐν τῇ ἀναπνοῇ, καίτοι δύνανται νὰ θεωρηθῶσι καὶ ἀνεξαρτήτως ἀπ' αὐτῆς· 5ον, 6ον καὶ 7ον, αἱ παραλλαγαὶ ἐν τῇ πίεσει τοῦ αἵματος ἐξαρτῶνται ἐκ τοῦ βαθμοῦ καὶ τῆς ἐντάσεως τοῦ ἤχου καὶ τοῦ χρωματικοῦ τόνου· 8ον, εἰς τὰς διαφορὰς τῆς πίεσεως τοῦ αἵματος, τὰ ἰδιάζοντα χαρακτηριστικὰ τῶν ἀτόμων, ἀνθρώπων ἢ ὑποδεστέρων ζῶων εἶνε καταφανέστατα· καὶ ἡ ἐθνικότης ἀκόμη, ὡς πρὸς τὸν ἄνθρωπον, ἔχει ἐπίδρασιν τινα.

Ὁ Βλάκμαν περιγράφει εἶτα τὸν σκοπὸν τοῦ σωματείου τῆς Ἀγίας Καικιλίας, καὶ λέγει ὅτι τὰ τρία ἀντικείμενα δι' ἃ ἐσχηματίσθη τὸ σωματεῖον τοῦτο εἶνε τὰ ἐξῆς:

Πρῶτον νὰ δοκιμάσῃ διὰ πειραμάτων γινομένων εἰς μέγα πλῆθος διαφόρων ἀσθενειῶν τὴν δύναμιν τῆς ἀπαλῆς μουσικῆς εἰς τὸ νὰ ἐπιφέρῃ γαλήνην πνεύματος, ἀνακούφισιν πόνου καὶ ὕπνον.

Δεύτερον, νὰ στρατολογήσῃ καὶ διοργανώσῃ ἱκανὸν πλῆθος εἰδικῶς ἡσκημένων μουσικῶν, οἵτινες θὰ εἶνε ἔτοιμοι νὰ ὑπακούσωσι ταχέως εἰς τὸ κέλευσμα ἰατροῦ.

Τρίτον, νὰ ἐτοιμάσῃ μεγάλην αἴθουσαν εἰς κεντρικόν τι μέρος τοῦ Λονδίνου, ὅπου δὲν θὰ παύῃ νὰ ἐκτελεῖται μουσικὴ ὅλας τὰς ὥρας τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νυκτός. Ἡ μουσικὴ αὕτη θὰ μεταβιβάζεται διὰ τηλεφώνου εἰς ἕκαστον τῶν κυριωτέρων νοσοκομείων τοῦ Λονδίνου.

Τὸ σωματεῖον ἤρχισε τὰς ἐργασίας του εἰς τὸ νοσοκομεῖον τῆς Ἐγκρατείας τοῦ Λονδίνου. Τὸ γενικὸν ἀποτέλεσμα τῆς γενομένης δοκιμασίας ἦτο ὅτι ἡ μουσικὴ παρήγαγε γενικὴν ἡσυχίαν, καὶ ἐπέφερον ὕπνον εἰς τοὺς ἡμίσεις τῶν ἀσθενῶν. Ἐν Ἐλενσβούργῳ, τὸ κομιτᾶτον τοῦ νοσοκομείου εἰσήγαγε πιάνο ἐντὸς τοῦ νοσοκομείου, καὶ τινες φιλόανθρωποι κυρίαί ἐσχημάτισαν χορὸν, ὅστις ἀνέκρουε μουσικὴν, φωνητικὴν καὶ ὀργανικὴν, πρὸς ὠφέλειαν τῶν ἀσθενῶν. Δι' ἐπτὰ τοῖς ἑκατὸν ἐκ τῶν ἀσθενῶν, ἀποτέλεσμα ὑπῆρξε τὸ νὰ ἐλαττωθῇ ἡ θερμοκρασία τῶν ἀσθενῶν ὡς καὶ ὁ πόνος ἐξ οὗ ὑπέφερον. Ἐν τῷ θεραπευτηρίῳ τῆς Βολτῶνος, ὀρχήστρα μουσικῶν ἐπισκέπτεται τὸ νοσοκομεῖον ἀπαξ τῆς ἐβδομάδος, πρὸς μεγάλην ὠφέλειαν τῶν ἀσθενῶν, οἵτινες προτιμῶσι τὴν ἡπίαν καὶ χαμηλόφωνον μουσικὴν. Τὸ βιολίον, ὅταν παίζεται καλὰ, ἔχει λίαν καταπραῦτικὴν ἐπίδρασιν. Ὁ Βλάκμαν ὑποβάλλει γνώμην ὅτι μουσικὴ λαντέρνα, δι' ἠλεκτρικοῦ κινητηρίου ἐνεργοῦσα, δύναται νὰ εἶνε ὠφέλιμος εἰς τὰς περιπτώσεις τῆς ἀϋπνίας. Νομίζει ὅτι τὰ ἐπιτευχθέντα ἤδη πορίσματα ἐκ τῶν ἐνεργειῶν τοῦ σωματείου τῆς Ἀγίας Καικιλίας δικαιολογοῦσιν αὐτὸν ἀποφαινόμενον ὅτι πολλὰ δύναται ἀκόμη νὰ κατορθωθῶσι πρὸς ἐλάφρυνσιν τοῦ ἄλγους καὶ τῆς κακοπαθείας τῶν ἀσθενῶν εἰς τὰ νοσοκομεία διὰ καταλλήλου καὶ μεμετρημένης χρήσεως τῆς μουσικῆς. Ἐὰν τοῦτο οὕτως ἔχῃ, τότε θὰ εὕρη πρακτικὸν τινα σκοπὸν ἢ ἀσχολία τῆς ὡραίας κυρίας, τῆς ἐχούσης ὡς μόνον ἔργον τὸ νὰ παίξῃ τὸ πιάνο.

ΑΝ ΑΙ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΕΙΝΕ ΛΟΓΙΚΑ

ΠΛΑΣΜΑΤΑ

Ἐν τῇ ἀγγλικῇ «Νέα Ἐπιθεωρήσει,» ἡ λαίδη Ζιὸν δημοσιεύει τερπνὸν ἄρθρον ἐπιγραφόμενον «Ἀπολογία τοῦ Κρινολίνου,» ἐν ᾧ ἐξετάζει τὸ ζήτημα ἂν ἡ δύναμις τῆς διανοίας καὶ τὸ ἀνεξάρτητον τῆς κρίσεως παρὰ τῇ γυναικί εἶνε τόσον σημαντικὰ πράγματα, ὥστε νὰ ἐπηρεασθῇ καὶ τροποποιηθῇ ὑπ' αὐτῶν τὸ ζήτημα τοῦ στολισμοῦ καὶ τῆς ἐνδυμασίας. Ἐὰν αἱ Ἀγγλίδες δὲν εἶνε ἀρκετὰ πολιτισμέναι καὶ δὲν ἔχουσι ἀρκετὰ ἀνεπτυγμένον τὸ αἶσθημα τῆς ἀξιοπρεπείας ὥστε ν' ἀποσεισῶσι τὸν ζυγὸν τὸν ὅποιον ἀπειλοῦσι νὰ ἐπιβάλωσιν αὐταῖς αἱ Γαλλίδες μόδιστραι, πολλοὶ ἄνθρωποι θ' ἀναγκασθῶσι ν' ἀλλάξωσι γνώμην προκειμένου περὶ τῆς ἱκανότητος τῶν γυναικῶν ὅπως λάβωσιν ἐνεργὸν μέρος εἰς τὰ πολιτικὰ πράγματα. Τὸ κρινολίνον εἶνε τερατώδης ἐφεύρεσις· ἀλλ' ἡ λαίδη Ζιὸν φρονεῖ ὅτι, ἐὰν τὸ κρινολίνον γείνη καὶ πάλιν μόδα, εἰμποροῦμεν νὰ φωνάζωμεν ἕωσοῦ βραχνιάσωμεν, ἀλλὰ θὰ ἐπικρατήσῃ. Ὁμιλοῦσα μὲ τὴν βάνουσον ἐλευθεροστομίαν, μὲ τὴν ὅποιαν αἱ γυναῖκες ἀναλύουσι τὰ ἐλαττώματα τῶν ἀδελφῶν των γυναικῶν, λέγει ὅτι ὑπάρχει πολυάριθμος τάξις γυναικῶν αἱ ὅποιαί θὰ χερσὺν ν' ἀπολαύσουσιν πάλιν τὸ κρινολίνον, διὰ νὰ περικαλύψουν τὰς ἀσχημίας τοῦ κορμοῦ των.

Ἐν πρώτοις εἶνε, γράφει, αἱ πολὺ ἰσχυαὶ γυναῖκες, αἱ ἄνευ καλαισθητικῶν τάσεων, αἱ ὅποιαί ἐφαίνοντο φοβερὰ ἀσχημοὶ, καὶ τὸ εἶξυραν, μὲ τὰ κολλῶντα εἰς τὸ σῶμα ἐνδύματα τῶν τελευταίων χρόνων.

Ἐπειτα εἶνε αἱ γυναῖκες μὲ ἐπικλινεῖς ὄμους, αἱ ὁποῖαι ἀπὸ ἐτῶν δὲν ἠδυνήθησαν νὰ ἐπιδείξωσιν ἐπωφελῶς ὅ,τι θεωρεῖται ὡς ἕξοχον δεῖγμα γυναικείας καλλονῆς, καὶ τὸ ὅποιον ἔμεινεν ἐντελῶς κεκρυμμένον ὑπὸ τὰς πλατείας χειρίδας, τῶν ὁποίων θ' ἀπαλλαγῶμεν ἅμα τῇ εἰσαγωγῇ τοῦ κρινολίνου, διότι δὲν πρέπει νὰ ἔχωμεν εὖρος ἐπάνω ὅσον καὶ κάτω. Ἐπειτα εἶνε αἱ μικρόσωμοι γυναῖκες μὲ βραχεῖας κνήμας, διὰ τὰς ὁποίας τὸ εὖρος τοῦ ποδογύρου, καὶ τὸ μῆκος τὸ ὅποιον θὰ ἐπέλθῃ μετ' αὐτοῦ, θὰ εἶνε ἀσπασίως δεκτά. Τέλος εἶνε αἱ παχειαὶ γυναῖκες, αἱ ὁποῖαι θὰ ἔχωσι τὴν εὐφρόσυνον ἐλπίδα νὰ κρύψωσι τὴν ἐντύπωσιν τῶν εὐρείων διαστάσεων τῶν εἰς τὸν ἐλαστικὸν χῶρον τὸν ὅποιον θὰ περιλάβῃ τὸ κρινολῖνον ἢ ἄλλο τι παραπλήσιον, τὸ ὅποιον περικαλύπτει εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ κοινοῦ τὸν αὐξοντα ἐκεῖνον ὄγκον τῆς σαρκὸς, τὴν πικρίαν τοῦ ὁποίου μόνον αἱ παχειαὶ γυναῖκες γνωρίζουσι.

Καὶ ἄλλο ἄρθρον δημοσιεύει ἡ φιλαλήθης λαίδη Ζιούν ἐν τῇ «Ἐθνικῇ Ἐπιθεωρήσει» ἐπὶ τοῦ συγγενοῦς θέματος τῆς δαπανηρότητος τῶν γυναικείων στολισμῶν, ἐξηγεῖ λεπτομερῶς πῶς μία κόρη τὴν σήμερον χρειάζεται τρεῖς ἢ τέσσαρας χιλιάδας φράγκα κατ' ἔτος δι' ἐνδυμασίαν. Ὁ ἰσχυρότερος παράγων, λέγει, εἶνε ἡ δίψα ἣτις καίει τὰ γυναικεία στήθη ὅπως φορτῶνται στολισμοὺς καὶ πληθύνωσι τὰς ἐνδυμασίας τῶν. Δὲν εἶνε σπάνιον διὰ τινος γυναῖκας νὰ ἀλλάζουσι τέσσαρας ἢ πέντε ἐνδυμασίας τὴν ἡμέραν· καὶ ὅσον καὶ ἂν ἁμαρτάνωσι κατὰ τοῦτο πολυλαὶ γυναῖκες ἐν Λονδίῳ, ἴσως μικρὰ τις ἐξοχικὴ οἰκία εἶνε τὸ καταλληλότερον μέρος ὅπου δύναται τις νὰ ἴδῃ τὴν κατάχρησιν μέχρι τῆς ὁποίας φθάνει ἡ πολυτέλεια αὕτη. Τὸ πάλαι δὲν ἐνομιζέτο ἀναγκαῖον τὸ ν' ἀλλάξῃ τις τόσον συχνὰ ἐνδυμασίαν, οὔτε ἰθεωρεῖτο ἁμάρτημα νὰ φανῇ δις μὲ τὴν αὐτὴν ἀναβολὴν ἐν μιᾷ ἐπισκέψει· ἀλλ' οὐδεμία κομψευομένη γυνὴ θ' ἀνεχθῆ τοιαύτην συμφορὰν τώρα. Αἱ γυναῖκες ζῶσι διὰ τὰ στολίδια, καὶ τὸ στολίδι εἶνε ἡ μεγίστη καὶ ὑπέροχος μέριμνα τῆς ζωῆς τῶν αὐτῶν δίδουσι τὸ παράδειγμα τῆς σπατάλης καὶ βλάπτουσι ὅλας τὰς τάξεις, ἀνωτέρας καὶ κατωτέρας, δουλεύουσαι εἰς τὴν εὐτελεστάτην τῶν γυναικείων ἀδυναμιῶν.

Ἡ ἐπιθυμία πάσης κοινωνικῆς τάξεως νὰ ζῇ κατὰ τὸ ὑπόδειγμα τῆς ἀνωτέρας ἑαυτῆς, ν' ἀμιλλᾶται πρὸς τὰς ἀδυναμίας τῆς, ν' ἀντιγράφῃ τὰς ματαιότητάς τῆς, ὑποσκάπτει τὴν κοινωνικὴν μας δύναμιν, καὶ μᾶς φέρει ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἐγγὺς τῆς μεγάλης ἐπαναστάσεως,

ἣτις βεβαίως θὰ ἐπέλθῃ. Δὲν εἶνε μόνον τὸ ἐξωτερικὸν ἔνδυμα, τὸ ὅποιον εἶνε λαμπρὸν καὶ ποικίλον· ἄλλη νεωτέρα σπατάλη εἰς τὴν ἐνδυμασίαν τῆς γυναικὸς εἶνε τὸ μεγαλοπρεπὲς τῶν ἀσπρορρούχων τῆς. Πᾶν τεμάχιον τῶν ἀσπρορρούχων κομψευομένης πλαγγόνας εἶνε καλλιτεχνικὸν ἔργον. Τὸ λεπτότατον λινὸν καὶ τὰ δαπανηρότερα τρίχαπτα εἶνε ἐκ τῶν ὧν οὐκ ἄνευ τὰ ἀναριθμητὰ περιστήθια καὶ ἡ ἀκατάπαυστος ἀλλαγὴ ὑποδήσεως (διότι ἐκάστη ἐνδυμασία ἔχει τὰ ἰδιαίτερα πεδῖλα καὶ τὰς περινημίδας μὲ τὰς ὁποίας ταιριάζει) ἀποτελοῦσιν ἄλλο ἄρθρον ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν ἀναγκαίων πραγμάτων.

ΟΙ ΔΥΟ ΕΓΚΕΦΑΛΟΙ ΚΑΙ Η ΧΡΗΣΙΣ ΑΥΤΩΝ

Τὸ περιοδικὸν ὁ «Ἀσκληπιάδης» δημοσιεύει λίαν περισπούδαστον ἄρθρον τοῦ δόκτωρος Ρίχαρδσων περὶ τοῦ δυασμοῦ τῆς διανοίας. Ὁ Ἄγγλος ἰατρός ὑποστηρίζει ὅτι ἕκαστος τῶν ἀνθρώπων ἔχει δύο ἐγκεφάλους εἰς τὸ κρανίον του—χωριστοὺς καὶ διακεκριμένους ἐγκεφάλους, οἱ ὁποῖοι εἶνε κάποτε τόσον διάφοροι, ὥστε φαίνονται σχεδὸν ν' ἀνήκωσιν εἰς δύο διαφόρους ἀνθρώπους. Ὁ Ρίχαρδσων παραθέτει συνδιάλεξιν ἣν ἔλαβε μετὰ τῆς κυρίας Βούθ, ὅτε αὕτη τὸν ἐπροκάλεσε νὰ μελετήσῃ τὸ φαινόμενον αἰφνιδίου σωφρονισμοῦ, ἐν ᾧ κακοποιὸς τις καὶ μέθυσοσ ἐγενεῖν ἄλλος ἄνθρωπος.

Ἡ κυρία Βούθ, ἡ ἀρχηγὸς τοῦ Στρατοῦ τῆς Σωτηρίας, τὸ ἀπέδιδεν ὡς εἰκὸς εἰς τὴν θείαν χάριν, ἀλλ' ὁ Ρίχαρδων ζητεῖ νὰ τὸ ἐξηγήσῃ διὰ τῆς θεωρίας του περὶ δυασμοῦ τοῦ ἀνθρωπίνου ἐγκεφάλου. Ἡ ἐπομένῃ παράγραφος δίδει ἀφορμὴν εἰς πολλὰς σκέψεις:

Ὁ κατ' αὐτὴν ἀπολωλὼς καὶ ἀνευρεθεὶς ἄνθρωπος φαίνεται εἰς ἐμὲ ὅτι ἐκυβερνᾶτο ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἀπὸ κακὸν ἐγκέφαλον. Ἐνόσω ὁ κακὸς οὗτος ἐγκέφαλος διετήρει τὴν κυριεύουσαν δύναμίν του, διεῖπε τὸν ἄνθρωπον. Ἀλλ' ἤλθε καιρὸς ὅτε ὁ ἐξημμέσιος οὗτος ἐγκέφαλος ἐφθάρη καὶ ἐξησθένησεν, ὅτε ἐντυπώσεις ἐπ' αὐτὸν ἐκπηγάζουσαι ἀπὸ τοῦ δευτέρου ἐγκεφάλου ἤρχισαν νὰ ἐνεργῶσι μὲ ὑπερτέραν δύναμιν· ὅτε ἀμφιβολία καὶ συντριβὴ ἐπὶ τούτοις συνετάρασσον τὸν ἄνθρωπον· ὅτε ἤσθάνθη ὅτι εἶχεν ἐν ἑαυτῷ δύο θελήσεις, ἐπέκεινα τῶν ἀπλῶν ζωϊκῶν ὀρμῶν καὶ παθῶν του. Ἐν τῇ κρίσει ταύτῃ ἰσχυρὰ καὶ ἔνθερος ἐξωτερικὴ φύσις ἐπέπεσεν ἐπ' αὐτὸν, διήγειρε πρὸς δρᾶσιν τὴν ἰδίαν κρείττονα φύσιν του, ἐταπείνωσε τὴν χείρονα φύσιν του εἰς ὑπακοὴν φόβου, καὶ, προσκαίρως ἢ διαρκῶς, μετεμόρφωσεν αὐτὸν εἰς ὅ,τι ποτὲ ἀκόμη δὲν εἶχε δοκιμάσει, εἰς ἄνθρωπον ἐν πλήρει ἀσκήσει νεωστὶ ἀναπτυχθείσης δυνάμεως. Ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος, φυσικῶς καὶ κατὰ γράμμα, ἀνεγεννήθη. Δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ ἐπικρίνωμεν τὰ μέσα ὧν ἐγένετο χρῆσις πρὸς τὴν ἀναγέννησιν ταύτην· δὲν θὰ ἐξετάσωμεν πρὸς τὸ παρὸν ἂν ἡ ἀγωγή ἢ ἐπακολουθήσασα μετὰ τὴν νέαν γέννησιν ἦτοί ἀρίστη καὶ ἡ μόνη ἀρίστη· ἀλλ' ὀφείλομεν νὰ παραδεχθῶμεν τὸ φαινόμενον τῆς μεταβολῆς. Εἰς τοῦτο δὲν ὑπῆρξε μυστήριον· ὑπῆρξε, κατ' ἐπιστημονικὸν ὄρισμόν, ὀργανικὴ διανοητικὴ μεταμόρφωσις· ἢ ἐξέγεσις εἰς ζωὴν καὶ ζῶσαν ἐνεργεῖαν ὀργάνου διατελοῦντος ἐν μερικῇ ἀδρανεῖᾳ· φυσικὴ ἐπιστροφή ἄγουσα εἰς νέαν δρᾶσιν, καὶ, ἂν προτιμῶμεν νὰ εἴπωμεν οὕτω, πλάττουσα νέον ἄνθρωπον. Δὲν εἶνε ἄπορον, κατόπιν τοῦ συλλογισμοῦ τούτου, ὅτι τὰ χεῖριστα δείγματα τῆς κακίας γίνονται, μετὰ τὴν μεταβολὴν, τὰ διαρκέστερα δείγματα τῆς ἀρετῆς.

Ὁ Ρίχαρδων εἶνε ἔμπλεως τῆς θεωρίας ταύτης, ἣτις νομίζει ὅτι εἶνε μία τῶν μεγίστων τῶν ἀποκαλυφθεισῶν ποτε ἐν τῇ μελέτῃ τῆς φρενολογικῆς ἐπιστήμης. Ἐξηγεῖ δὲ αὕτη πολλὰς δυσχερείας, μάλιστα τὰς ἀναφουρένους ἐν τῇ μελέτῃ τῆς φρενοβλαθείας. Οὐδεὶς ἄνθρωπος ἔχει τοὺς δύο ἐγκεφάλους ἐν ἀκριβῇ ἰσορροπίᾳ· ἐνίοτε ὁ εἰς εἶνε ἰσχυρότερος τοῦ ἑτέρου. Δύναται δὲ νὰ διάγῃ κάλλιστα ὁπόταν ὁ εἰς κατέστη ἄχρηστος. Αἱ αἰφνίδιαι μεταβολαὶ εἰς τὸν χαρακτῆρα ὀφείλονται

εἰς ἐνδοιασμοὺς περὶ τὴν κυριότητα τοῦ ἡμίσεως τῆς κεφαλῆς ἐπὶ τοῦ ἑτέρου ἡμίσεως. Ἡ κυρία Βούθ θ' ἀπήντα ἴσως ὅτι ἡ ἀνακάλυψις τοῦ Ρίχαρδων ἀφορᾷ μᾶλλον τὸν μηχανισμόν τῶν μέσων δι' ὧν ἡ χάρις ἐργάζεται, οὐδὲ εἶνε ἐξήγησις τοῦ μυστηρίου δι' οὗ δύναται νὰ ἐπιτευχθῇ ἡ κυριότης τοῦ ἀγαθοῦ ἐγκεφάλου. Καὶ ἂν παραδεχθῶμεν ὅτι ἡ διόρθωσις τοῦ ἀνθρώπου ἐπέρχεται ἀποκαθισταμένης τῆς ἐπικρατήσεως τοῦ ἀγαθοῦ ἐγκεφάλου ἐπὶ τοῦ κακοῦ, πάλιν ἡ ἐξήγησις αὕτη δὲν μᾶς δίδει τὴν κλεῖδα περὶ τοῦ πῶς δύναται νὰ κατορθωθῇ ἢ ἐπιθυμητὴ αὕτη ἀλλοίωσις.

Ὁ Ρίχαρδων ἀνακεφαλαιοῖ ὡς ἐξῆς :

Πρῶτον, ὅτι ὅλη ἡ ἀνθρωπότης εἶνε διπλῆ τὴν γνώμην ἐκ φυσικῆς κατασκευῆς, καὶ διὰ τοῦτο πᾶσα συνάθροισις ἀνθρωπίνων πλασμάτων, μεγάλη ἢ μικρά, κύκλος οἰκογενείας, ἰδιαιτέρα ὀμήγυρις, κοινοβούλιον ἢ ἔθνος πρέπει πάντοτε νὰ λογαριάζεται ὡς τὸ διπλοῦν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἀτόμων τῆς, ὅπως ἐκτιμηθῇ καταλλήλως ἡ φρενολογικὴ σύστασις καὶ δυνάμις τῆς. Δεύτερον, ὅτι αἱ προπάθειαι ὅλων πρέπει νὰ τείνωσι πρὸς τὴν προσφυῆ κατασκευὴν τοῦ περιβλήματος τῆς διανοίας καὶ τῶν λειτουργουσῶν ἐν αὐτῷ φυσικῶν δυνάμεων. Τρίτον, ὅτι πᾶσα διανοητικὴ ἐργασία δέον νὰ κατευθύνεται πρὸς τὴν πρῶτον, μὲ ἐνότητα σκοποῦ, πρὸς τὸ μεγαλεῖον τῆς ζωῆς καὶ τοῦ χαρακτῆρος.

ΤΟΛΣΤΟΗΣ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΙΔΕΩΝ ΤΟΥ ΖΟΛΑ

Πρό τινος χρόνου ὁ Ζολᾶ ἐξεφώνησε λόγον, ἐν ᾧ ἐξέφερον ἱκανὰς ἰδέας του ἐν εἶδει συμβουλῶν πρὸς τὴν νεότητα. Μεμφόμενος τὴν τάσιν τῆς Γαλλικῆς νεολαίας πρὸς τὸν μυστικισμόν, ὁ Ζολᾶ συνιστᾷ εἰς τοὺς νέους νὰ πιστεύωσι μᾶλλον εἰς τὴν σύγχρονον ἐπιστήμην καὶ τὴν ἐργασίαν. Ἐν τῷ Ρωσικῷ περιοδικῷ «Σεβερνοί Βέστνικ», ὁ κόμης Λέων Τολστόης ἀπαντᾷ εἰς τὸν Γάλλον συγγραφέα διὰ τῶν ἐπομένων λέξεων :

Ὁ κ. Ζολᾶ ἀποδοκιμάζει τὸ γεγονός ὅτι οἱ νεώτεροι διδάσκαλοι τῶν νέων διδάσκουσιν αὐτοὺς νὰ πιστεύωσιν εἰς τι ἀόριστον καὶ ἀμυδρόν, καὶ εἰς τοῦτο ἔχει κάπως δίκαιον· ἀλλὰ δυστυχῶς καὶ αὐτὸς τὸ καθ' ἑαυτὸν προτείνει αὐτοῖς πίστιν εἰς κάτι ἀοριστότερον καὶ ἀμυδρότερον, ἢτι πίστιν εἰς τὴν ἐπιστήμην καὶ τὴν ἐργασίαν. Ὁ Ζολᾶ θεωρεῖ τὸ ζήτημα περὶ πίστεως εἰς ἣν δὲν πρέπει νὰ παύσῃ τις νὰ πιστεύῃ ὡς λελυμένον καὶ μὴ ὑποκείμενον εἰς οἰανδήποτε ἀμφισβήτησιν. Ἐργασία ἐν ὀνόματι τῆς ἐπιστήμης ! Ἄλλ' ἡ οὐσία τοῦ πράγματος εἶνε ὅτι ἡ λέξις ἐπιστήμη ἔχει εὐρυτάτην καὶ λίαν ἀόριστον σημασίαν, ὥστε ὅ,τι θεωρεῖται παρὰ τισιν ὡς σπουδαιότατον ἀντικείμενον ἐπιστήμης, παρ' ἄλλοις καὶ παρὰ τοῖς πλείστοις, παρ' ὅλην τὴν ἐργατικὴν τάξιν, νομίζεται ὡς ματαιόσυχος μωρία· καὶ δὲν δύναται τις νὰ εἴπῃ ὅτι τοῦτο προέρχεται ἀπὸ τὴν ἀμάθειαν καὶ ἀπαιδευσίαν τῆς ἐργατικῆς τάξεως, ἀνικάνου νὰ κατανοήσῃ τὸ βάθος τῆς διανοίας τῆς ἐπιστήμης, διότι αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι τῆς ἐπιστήμης ἀποκηρύττουσι καὶ ἀναιροῦσιν ἀλλήλους. Τινὲς θεωροῦσι τὴν φιλοσοφίαν, τὴν θεολογίαν, τὴν νομικὴν καὶ τὴν πολιτικὴν οἰκονομίαν, ὡς τὴν ὑπερτάτην ἐπιστήμην· ἄλλοι, οἱ φυσιολόγοι, θεωροῦσιν ὅλα ταῦτα ὡς κενόν τι καὶ ἀσύστατον πρᾶγμα· ἐνῶ ἀφ' ἑτέρου, ὅ,τι θεωρεῖται ἀπὸ τοὺς θετικὸφρονας ὡς ἡ σπουδαιότατη

ἐπιστήμη, νομίζεται ἀπὸ τοὺς πνευματιστὰς, τοὺς φιλοσόφους καὶ τοὺς θεολόγους, ἂν ὄχι ὀλεθρία, τοῦλάχιστον ἀνωφελὴς ἐνασχόλησις. Τοῦτο ὅμως δὲν ἀρκεῖ. Ἐν μίᾳ καὶ τῇ αὐτῇ ἐπαρχίᾳ, μεταξύ αὐτῶν τῶν ἱερέων, ἕκαστον σύστημα ἔχει ἐξ ἴσου ἀρμοδίους καὶ ἐνθέρμους ὀπαδοὺς καὶ ἀντιπάλους, οἵτινες κηρύττουσιν ἐκ διαμέτρου ἀντιθέτους ἰδέας καὶ δόγματα. Καὶ οὐ μόνον τοῦτο, ἀλλ' ἐν ἐκάστῳ κλάδῳ μαθήσεως, προκύπτουσι συχνὰ ἐπιστημονικὰ πορίσματα, τὰ ὅποια ἀφοῦ ἐζήσαν ἐπὶ ἐν ἡ δύο ἢ πέντε ἢ δέκα ἔτη, αἴφνης ἀνακαλύπτονται ἐσφαλμένα, καὶ ταχέως λησμονοῦνται ἀπ' αὐτοὺς τοὺς διαδώσαντας αὐτά.

Γνωρίζομεν ὅλοι ὅτι ἐκεῖνο τὸ ὅποιον οἱ Ρωμαῖοι ἀποκλειστικῶς ἐθεώρουν ὡς ἐπιστήμην καὶ ὡς σπουδαιότατον ἐλογίζοντο, ἐκεῖνο διὰ τὸ ὅποιον ὑπερηφανεύοντο καὶ ἄνευ τοῦ ὁποίου πᾶς ἄνθρωπος ἐθεωρεῖτο βάρβαρος, ἦτο ἡ ρητορικὴ, ἐνασχόλησις τὴν ὁποίαν περιγελάωμεν τώρα, καὶ νομίζομεν ὄχι ἐπιστήμην ἀλλ' ἀνοησίαν. Ὅμοίως γνωρίζομεν ὅτι εἰς τοὺς μέσους αἰῶνας ἡ σχολαστικὴ θεολογία ἐθεωρεῖτο σπουδαιότατη ἐπιστήμη, ἐνῶ τώρα εἶνε πρᾶγμα καταγέλαστον παρ' ἡμῖν. Καὶ νομίζω ὅτι δὲν χρειάζεται μεγάλη τόλμη διανοίας διὰ νὰ προείπῃ τις ὅτι μεταξύ τοῦ μεγάλου σωροῦ τῆς γνώσεως, ἣτις θεωρεῖται σπουδαία εἰς τοὺς καθ' ἡμᾶς χρόνους, καὶ καλεῖται ἐπιστήμη, ὑπάρχουσι πολλὰ πρὸς τὰ ὅποια οἱ ἀπόγονοί μας θὰ σείωσι τοὺς ὤμους, ὡς παραδείγματος χάριν ὅταν ἀναγινώσκωσι περὶ τῆς σοβαρότητος μετ' ἧς θεωροῦμεν τὰς τόσας φιλοσοφικὰς ὑποθέσεις καὶ εἰκασίας.

Δὲν ἔπαυσα νὰ ἐκπλήττωμαι διὰ τὴν παράδοξον γνώμην, τὴν ἐπικρατοῦσαν κυρίως ἐν τῇ Δυτικῇ Εὐρώπῃ, ὅτι ἡ ἐργασία εἶνε τι ὅμοιον μετ' ἡν ἀρετὴν, καὶ πολὺ πρὶν ἀναγνώσω τὴν γνώμην τὴν ἐκφρασθεῖσαν σαφῶς ἐν τῷ λόγῳ τοῦ Ζολᾶ, ἐξεπληττόμην διὰ τὴν ἐκτακτον αὐτὴν σπουδαιότητα, τὴν ἀποδιδομένην εἰς τὴν ἐργασίαν.

Μόνον ὁ μύρμηξ τοῦ μύθου, ὡς ζώφιον ἐστερημένον λογικοῦ καὶ τάσεων πρὸς τὸ ἀγαθόν, θὰ ἠδύνατο νὰ νομίσῃ ἀρετὴν τὴν ἐργασίαν καὶ νὰ ὑπερηφανεύηται δι' αὐτήν.

Ὁ κ. Ζολᾶ λέγει ὅτι ἡ ἐργασία ποιεῖ ἀγαθὸν τὸν ἄνθρωπον. Τὸ ἐπ' ἐμοί, παρετήρησα πάντοτε τὸ ἐναντίον. Ἡ ἔχουσα συνειδήσιν ἑαυτῆς ἐργασία, ἡ ὑπερφάνεια τοῦ μύρμηκος ἐπὶ τῇ ἰδίᾳ ἐργασίᾳ, καθιστᾷ, οὐ μόνον τὸν μύρμηκα, ἀλλὰ καὶ τὸν ἄνθρωπον σκληρόν. Οἱ μέγιστοι κακοῦργοι τῆς ἀνθρωπότητος ἦσαν πάντοτε πολυάσχολοι καὶ βαθυμέριμοι καὶ δὲν ἐπέτρεπον ἑαυτοῖς οὐδὲ στιγμὴν σχολῆς ἢ ψυχα-

γωγίας. Ἄλλὰ καὶ ἂν ἡ φιλοπονία δὲν εἶνε καθαρῶς κακία, πάλιν δὲν δύναται ποτὲ νὰ εἶνε ἀρετὴ. Ὅσον ἀρετὴ εἶνε ἡ θρέψις, ἄλλο τόσον εἶνε καὶ ἡ ἐργασία. Ἡ ἐργασία εἶνε ἀνάγκη, ἡ στέρησις τῆς ὁποίας κάμνει τινὰ νὰ πάσχη, ἀλλ' οὐδαμῶς εἶνε ἀρετὴ. Ἡ ὑψωσις τῆς ἐργασίας εἰς ἀξίαν εἶνε τόσον τερατώδης, ὅσον θὰ ἦτο ἡ ὑψωσις τῆς τροφῆς ἐνὸς ἀνθρώπου εἰς ἀξίαν. Ἡ σημασία ἡ ἀποδιδόμενη ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς κοινωνίᾳ εἰς τὴν ἐργασίαν ἠδύνατο μόνον νὰ ἐγερθῆ ὡς ἀντίδρασις κατὰ τῆς ὀκνηρίας, τῆς ὑψωθείσης ποτὲ εἰς σημεῖον εὐγενείας, καὶ μέχρι τοῦδε θεωρουμένης ὡς σημείου ἀξίας παρὰ τῇ πλουσίᾳ καὶ ἀπαιδεύτῳ τάξει. Ἡ ἐργασία, ἡ ἄσκησις τῶν δυνάμεων ἐκάστου, εἶνε πάντοτε ἀπαραίτητος εἰς τὸν ἄνθρωπον, ὡς ἀποδεικνύεται εἰς τὸν βοῦν τὸν στρεφόμενον περὶ τὸν πάσσαλον εἰς ὃν εἶνε προσδεδεμένος, καὶ ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον τῆς εὐπόρου τάξεως, τὸν ζητοῦντα ἐνασχόλησιν εἰς τὸ χαρτοπαίγνιον, εἰς τὸ ζατρίκιον καὶ τὸν σφαιρισμὸν, διότι εἶνε ἀνίκανος νὰ εὕρῃ εὐγενεστέραν ἄσκησιν τῶν δυνάμεών του.

Ἡ ἐργασία ὄχι μόνον δὲν εἶνε ἀρετὴ, ἀλλ' εἰς τὴν πλημμυρῶς ὀργανισμένην κοινωνίαν μας εἶνε κατὰ τὸ πλεῖστον ἀναισθησιακὸν φάρμακον, καθὼς τὸ κάπνισμα ἢ ὁ οἶνος, ὅπως κρύπτωμεν ἀφ' ἡμῶν αὐτῶν τὴν ἀτάξίαν καὶ ἀκολασίαν τῆς ζωῆς μας. «Πότε θὰ συζητήσω περὶ φιλοσοφίας, περὶ ἠθικῆς καὶ θρησκείας μαζύ σας; Θὰ ἐκδώσω ἐφημερίδα ἔχουσαν ἡμισυ ἑκατομμύριον συνδρομητῶν, θὰ κτίσω τὸν πύργον Ἐιφφελ, θὰ ὀργανίσω τὴν ἔκθεσιν τοῦ Σικάγου, θὰ σκάψω τὴν διώρυχα τοῦ Παναμᾶ, θὰ γράψω τὸν 28ον τόμον τῶν συγγραμμάτων μου, θὰ συνθέσω τὸ 17ον μελόδραμά μου, θὰ τελειώσω τὴν 36ην εἰκόνα μου.»

Ἐὰν οἱ ἄνθρωποι τοῦ καιροῦ μας δὲν εἶχαν τὴν διαρκῆ δικαιολογίαν τῆς ἐργασίας, ὑφ' ἧς ὅλοι ἀπορροφῶνται, δὲν θὰ ἠδύναντο νὰ ζῶσιν ὡς ζῶσι τώρα. Μόνον διότι ἀποκρύπτουσιν ἀφ' ἑαυτῶν τὰς ἀντιφάσεις ἐν αἷς ζῶσι διὰ κενῆς καὶ συχνᾶ ἐπιβλαβοῦς ἐργασίας, δύναται νὰ ζῶσιν ὡς ζῶσι, καὶ ὡς τοιοῦτο μάλιστα φάρμακον συνιστᾷ τὴν ἐργασίαν ὁ Ζολᾶ εἰς τοὺς ἀκροατάς του. Λέγει δὲ διαρρήδην: «Τοῦτο εἶνε μόνον ἐμπειρικὸν φάρμακον ὅπως διάγη τις ἐντιμον καὶ ἥσυχον βίον. Ἄλλὰ δὲν ἀρκεῖ τοῦτο, δὲν ἀρκεῖ ν' ἀποκτήσῃ τις καλὴν σωματικὴν καὶ ψυχικὴν ὑγείαν, καὶ ν' ἀποφεύγῃ τὸν κίνδυνον τῶν χειμαιρῶν, λύων διὰ τῆς ἐργασίας τὸ ζήτημα τῆς μάλιστα προσιτῆς τῷ ἀνθρώπῳ εὐτυχίας;»